

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ANDIRINLI HALK ŞAİRİ MİNE ERDOĞAN DAL
(HAYATI-SANATI-ŞİİRLERİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Gizem UÇAR

OSMANİYE / 2022

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ANDIRINLI HALK ŞAİRİ MİNE ERDOĞAN DAL
(HAYATI-SANATI-ŞİİRLERİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞE GİZEM UÇAR

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ali DOĞANER
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Begüm KURT

OSMANİYE / 2022

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Andırınlı Halk Şairi Mine Erdoğan Dal (Hayatı-Sanatı-Şiirleri) başlıklı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Ali DOĞANER
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Begüm KURT

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.
.../.../2022

Doç. Dr. Ebru GÜHER
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
  - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
  - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 17/02/2022

İMZA

Ayşe Gizem UÇAR

ÖZET
ANDIRINLI HALK ŞAİRİ MİNE ERDOĞAN DAL
(HAYATI-SANATI-ŞİİRLERİ)

Ayşe Gizem UÇAR

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ali DOĞANER

Nisan 2022, 385 sayfa

Mâni, Türk kültürünün kodlandığı bir halk edebiyatı ürünüdür. Bu bağlamda mâniler Türkçe kelimelerin, Türk gelenek ve göreneklerinin zengin bir belleği olarak değerlendirilebilir. Bu bellek, dilimizin tarihî gelişiminin ve Türk insanının sosyokültürel niteliklerinin incelenmesi bakımından önemli bir kaynak olarak kabul edilir. Çalışmanın konusu; mâni söyleme geleneğini bugün de devam ettiren ve halk şairi olan Mine Erdoğan Dal'ın hayatı, sanatı, şiirleri ve şiirlerinin incelenmesidir. Çalışmanın amacı; Mine Erdoğan Dal'ın hayatını, sanatını ve şiirlerini tanıtmaktır. Görüşme yöntem/tekniklerinden yararlanılarak yapılan çalışma; *Giriş, Türk Halk Edebiyatında Mâni Hakkında Genel Bilgiler, Mine Erdoğan Dal'ın Hayatı ve Sanatı, Mânilerinin Betimsel Analizi, Şiirlerinin İncelenmesi, Mânileri ve Şiirleri ve Sonuç* olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonunda Mine Erdoğan Dal'ın 1056 mâni ve 75 şiir yazdığı; yazmış olduğu mânilerin Türk edebiyatında söylenmiş mânilerle şekil ve içerik bakımından benzer mâniler olduğu, atışma, destan, dinî şiir, koşma şeklinde şiirler yazdığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Andırın, anonim halk şiiri, halk edebiyatı, mâni, yazma mâni geleneği.

ABSTRACT**THE TRADITION OF WRITING MANIA AND MINE ERDOĞAN DAL****Ayşe Gizem UÇAR****Master of Science, Department of Turkish Language and Literature****Advisor: Dr. Instructor Member Ali DOĞANER****April, 385 pages**

Mani is a folk art product in which the Turkish product is coded. The terms in this context can be evaluated in a rich way of Turkish customs and traditions. This can be considered as something unacceptable of the historical culture of the language and the resources of the Turk. The subject of the study; It is an examination of the life, art, poems and complaints of Mine Erdogan Dal, who continues the tradition of saying mani and is her people today. The aim of the study; Mine Erdogan Dal's car is to promote her art and poems. Studies made using interview/techniques; It consists of seven chapters: *Introduction, General Information About Mani in Turkish Folk Literature, Life and Art of Mine Erdogan Dal, Descriptive Analysis of Manis, Manis and Poems of Her Poems and Conclusion*. At the end of the research, I read 1056 mani and 75 poems by Mine Erdoğan Dal; It is said that the manis in question are in Turks.

Keywords: Andırın, anonymous folk poetry, mani, writing mani tradition

ÖN SÖZ

Türk halk edebiyatının en yaygın ürünlerinden olan mâniler, Türk kültürünün ve Türk dilinin inceliklerini, zenginliklerini sözlü ve yazılı bir bellek olarak kaydetmiş, kültürümüzün ve dilimizin yaşadığı her coğrafyaya izini bırakmıştır.

Bu çalışma; milletimizin varoluş mücadelesinden toplum ve bireyin karşılıklı etkileşimine kadar her alanda karşımıza çıkan mânilerin, destanların, koşmaların zenginliği ve onları titizlikle okumanın, yorumlamanın, sınıflandırmanın önemini daha da artırmaktadır. Kültürel ürünlerin bir dilin hafızasında yaşaması gerektiğini aktardığımız çalışmamızda aynı zamanda keyifli bir mâni ve şiir derlemesi olması için gayret etmeye çalıştık. Zira Türkçemizin bir nefeste söylenen mânilerinin izine düşmenin ve bu izleri birer birer kaydetmenin gururlu keyfini yaşamak bu dile ve kültüre olan aidiyet duygusunu daha çok tatmamızı sağladı.

Tezin birinci bölümü olan giriş bölümünde çalışma alanıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Tezin ikinci bölümünde anonim Türk halk edebiyatı ürünlerinin yaygın türlerinden biri olan mâni hakkında bilgi verilmiştir. Türk Halk Edebiyatında Mâni Hakkında Genel Bilgiler başlığı altında mâninin tanımı ve mânilere verilen diğer isimler hakkında bilgi verilmiştir. Kaynakçada da belirttiğimiz, mânilerle ilgili çalışma yapmış yazarlarımızın tasniflerine yer verilmiştir. Bölüm başlıkları ise şu şekildedir: Mâni Adı ile İlgili Tanımlar, Mâniye Verilen Diğer İsimler, Mâninin Kısa Tarihçesi, Türk Halk Edebiyatında Mâni, Mâninin Şekil Özellikleri, Mânilerde Doldurma Dize Problemi, Mânilerde Geçen Başlıca Temalar, Mânilerin Tasnifi, Mânilerin Diğer Anonim Türler ile İlişkisi, Yazma Mâni Geleneğine Genel Bir Bakış.

Tezin üçüncü kısmında ise Mine Erdoğan Dal'ın hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. Bölüm başlıkları ise şu şekildedir: Mâni yazarımızın ailesi, öğrenimi, yaptığı meslekler, kişisel özellikleri, sanatı, mâniciliği ve şairliği. Tez hazırlama süresince Mine Erdoğan Dal'dan bu bölümlerle ilgili bilgiler derlenmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde, üçüncü bölümde yer verdiğimiz tasniflerin ışığında Mine Erdoğan Dal'dan derlemiş olduğumuz mânilere yer verilmiştir. İncelemeye aldığımız mânilerin sayısı 1056 adettir. Derlediğimiz mâniler yapısı bakımından; hece sayıları, mısraları ve kafiyelerine göre incelenmiştir. Teması bakımından Niyet Mânileri, Karşılıklı Mâniler, Sorulu-Cevaplı Mâniler, Ağıt Olarak Söylenen Mâniler, Sevda Mânileri, Sitem, Çapkınlık... konuları incelenmiştir. Örnek verilen mânilerde; mısra

sonlarında parantez içinde verilen numaralar mânî metinlerinin numarası hakkında bilgi vermektedir. Bu sistem tez içindeki tüm mânî örneklerinde aynı şekilde kullanılmıştır.

Tezin beşinci bölümünde Mine Erdoğan Dal'a ait 75 şiir incelenmiştir. Nazım birimi, hane sayıları ve ahenk unsurları alt başlığının altında durak, ölçü ve kafiyeye değinilmiştir. Şiirler nazım birimi, hane sayıları ve nazım şekillerine göre değerlendirilmiştir. Şiirler nasihat, taşlama, memleket, ölüm ve ağıt, din ve diğer konular başlığı altında değerlendirilmiştir. Dinî değerlere önem veren Mine Erdoğan Dal'ın, din konusunu şiirlerine başarılı bir şekilde yansıttığı tespit edilmiştir. Dil ve söyleyiş özellikleri bakımından dil özellikleri, atasözleri, deyimler ve edebi sanatlar incelenmiştir. Edebi sanatlar başlığında; istiare, mübalağa, telmih, istifham, mecaz-ı mürsel, tekrar vb. sanatlara dair bilgilere yer verilmiştir. Derlediğimiz mânîler ve şiirlerde tespit edilen söz sanatlarıyla ilgili örneklerin mısraları verilirken mısra sonlarında parantez içinde verilen ve arasında eğik çizgi bulunan rakamlardan ilki şiirin numarası, ikinci numara ise şiirin hane sayısı hakkında bilgi vermektedir. Bu sistem tez içindeki tüm şiir örneklerinde aynı şekilde kullanılmıştır.

Altıncı bölümde incelemeye konu olan şiirlere yer verilmiştir. Mânî metinleri ilk mısralarının ilk harflerine göre alfabetik olarak olarak numaralandırılmıştır. Şiirler ise kendi içerisinde atışmalar, destanlar, dinî şiirler, koşmalar, 7 heceli şiirler ve 8 heceleri şiirler olarak sıralanmıştır. Yine şiirler de başlıklarına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Yedinci bölümde, sonuç başlığında derlenen mânîlerin ve şiirlerin ışığında tespitlerde bulunarak araştırmamızın kısaca değerlendirmesine yer verilmiştir. Sözlük başlığı altında, Mine Erdoğan Dal'ın mânîlerinde ve şiirlerinde kullandığı yöresel sözcükler alfabetik sıra ile düzenlenmiştir. Mine Erdoğan Dal, bu sözcüklerin anlamını yazmış olduğu mânîlerin altında kendisi vermiştir. Yazdığı mânîlerde önemli olabileceğini düşündüğü yöresel sözcüklerin anlamlarını mânîlerinin altında sunmuştur.

Bu çalışmada her türlü bilgiye ulaşmamı sağlayan, bilgilerini ve deneyimlerini benden esirgemeyen eşime, çalışma süreci boyunca bana her zaman destek olan ve yardımlarını esirgemeyen anne ve babama, çalışma süreci boyunca bilgilerini, dünya görüşünü benimle paylaşan Mine Erdoğan Dal'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca bu çalışma sürecinde her türlü zorlukta yardımlarını esirgemeyen, yayımladığı eserleriyle yolumu aydınlatan Dr. Öğr. Üyesi Ali DOĞANER'e ve Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR.....	xii

BÖLÜM I

1.1. Çalışma ile İlgili Bilgiler.....	1
1.1.1. Konu	1
1.1.2. Amaç.....	1
1.1.3. Kapsam ve Sınırlar	1
1.1.4. Yöntem	2
1.2. Araştırma Alanı ile İlgili Bilgiler	2
1.2.1. Coğrafi Yapı	2
1.2.2. Tarihî Yapı.....	3
1.2.3. Turizm.....	5
1.2.4. Sosyo-Kültürel Yapı	6

BÖLÜM II

2. TÜRK HALK EDEBİYATINDA MÂNİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Mâni Adı ile İlgili Tanımlar	8
2.2. Mâniye Verilen Diğer İsimler	8
2.3. Mâninin Kısa Tarihçesi.....	9
2.4. Türk Halk Edebiyatında Mâni	12
2.4.1. Mâninin Şekil Özellikleri	13
2.5. Mânilerde Doldurma Dize Problemi.....	19
2.6. Mânilerde Geçen Başlıca Temalar	21
2.7. Mânilerin Tasnifi.....	21
2.7.1. Yapılarına Göre Mânilerin Tasnifi.....	21
2.7.2. Konu ve Söyleniş Ortamına Göre Mânilerin Tasnifi	22
2.8. Mânilerin Diğer Anonim Türler ile İlişkisi	23
2.8.1. Mâni-Türkü.....	23
2.8.2. Mâni-Ağıt.....	24
2.8.3. Mâni-Ninni	24
2.8.4. Mâni-Bilmece	24

2.8.5. Mâni-Dua (Alkış)-Beddua (Kargış)	25
2.8.6. Mâni-Atasözleri	25
2.8.7. Mâni-Halk Hikâyesi.....	26
2.9. Yazma Mâni Geleneğine Genel Bir Bakış	26

BÖLÜM III

MİNE ERDOĞAN DAL'IN HAYATI VE SANATI

3.1. Hayatı	29
3.1.1. Ailesi	29
3.1.2. Öğrenimi.....	31
3.1.3. Yaptığı Meslekler.....	32
3.1.4. Kişisel Özellikleri.....	32
3.2. Sanatı.....	33
3.2.1. Mâniciliği ve Şairliği.....	33

BÖLÜM IV

MİNE ERDOĞAN DAL'A AİT MÂNİLERİN BETİMSEL ANALİZİ

4.1. Şekil Bakımından Mâniler	34
4.1.1. Hece Sayısı Bakımından Mâniler	34
4.1.1.1. Hece Sayısı Yediden Fazla Olan Mâniler.....	36
4.1.2. Mısralarına Göre Mâniler	37
4.1.2.1. Yedekli (Artık) Mâniler	39
4.1.2.2. Deyiş (Karşılıklı Mâni)	39
4.1.3. Kafiye Örgüsüne Göre Mâniler.....	41
4.2. Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Mâniler	46
4.2.1. Niyet Mânileri.....	46
4.2.2. Sorulu-Cevaplı Mâniler.....	47
4.3. Konularına Göre Mâniler	48
4.3.1. Sevda Mânileri.....	48
4.3.2. Şehir Mânileri	51
4.3.3. Cinsel Konulu Mâniler	52
4.3.4. Ramazan Mânileri	52
4.3.5. Dinî Mâniler	54
4.3.6. Millî Hislerle Söylenmiş Mâniler.....	56
4.3.7. Mektup Mânileri	57
4.3.8. Hayvanlarla İlgili Mâniler.....	57
4.3.9. Askerlik Mânileri.....	59
4.3.10. Gelin-Kaynana Mânileri.....	59

4.3.11. Öğüt Mânileri	60
4.3.12. Felek İçin Söylenmiş Mâniler	61
4.3.13. İsimlerle Kurulu Mâniler	61
4.3.14. Gurbet Mânileri	62
4.3.15. Nazarla İlgili Mâniler	63
4.3.16. Akraba İlişkileri ile İlgili Mâniler	63
4.3.17. Duayla İlgili Mâniler	64
4.3.18. Bedduayla İlgili Mâniler	65
4.3.19. Dost-Düşman ile ilgili Mâniler	67
4.3.20. Mertlik-Namertlikle İlgili Mâniler	68
4.3.21. Acı-Dertle İlgili Mâniler	68
4.3.22. Hakaret Konulu Mânileri	69
4.3.23. Yaş ile İlgili Mâniler	70
4.3.24. Giysilerle İlgili Mâniler	71
4.3.25. Hayatın Geçiş Dönemleri ile İlgili Mâniler	72
4.3.26. Mâni ile İlgili Mâniler	73
4.3.27. Bitkilerle İlgili Mâniler	74
4.3.28. Gün-Ay-Yıl Mânileri	75
4.3.29. Öksüz-Yetim Olmakla İlgili Mâniler	76
4.3.30. Diğer Unsurlar	77

BÖLÜM V

MİNE ERDOĞAN DAL'IN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

5.1. Şekil Özellikleri	81
5.1.1. Nazım Birimi	81
5.1.2. Hane Sayıları	81
5.1.3. Kafiye Örgüsü	81
5.1.4. Nazım Şekilleri	82
5.2. Ahenk Unsurları	83
5.2.1. Ölçü	83
5.2.2. Durak	83
5.2.3. Kafiye ve Redif	83
5.3. Nazım Türleri ve İşlediği Konular	84
5.3.1. Nasihat	84
5.3.2. Taşlama	85
5.3.3. Memleket	85
5.3.4. Ölüm ve Ağıt	85

5.3.5. Din	86
5.3.6. Diğer Konular.....	87
5.4. Adlar	87
5.4.1. Kişi Adları.....	87
5.4.2. Yer Adları	88
5.4.3. Bitki Adları	88
5.4.4. Hayvan Adları	88
5.4.5. Diğer Unsurlar	88
5.5. Dil ve Söyleyiş Özellikleri	89
5.5.1. Dil Özellikleri	89
5.5.2. Atasözleri.....	90
5.5.3. Deyimler	90
5.5.4. Edebî Sanatlar	94

BÖLÜM VI

MÂNİ VE ŞİİR METİNLERİ

6.1. Mâniler	99
6.2. Atışmalar	256
6.3. Dinî Şiirler	283
6.4. Destanlar	301
6.5. Koşmalar	315
6.6.7 Heceli Şiirler.....	324
6.7. 8 Heceli Şiirler.....	339

BÖLÜM VII

SONUÇ	342
SÖZLÜK.....	344
KAYNAKÇA.....	377
ÖZ GEÇMİŞ	381

KISALTMALAR

A. : Atışmalar.

C. : Cilt

D. : Destanlar.

DŞ. : Dinî şiirler.

K. : Koşmalar.

M. : Mânî metinleri.

s. : Sayfa

vb. : Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi

7'li. : 7 heceli şiirler.

8'li. : 8 heceli şiirler.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışma ile İlgili Bilgiler

1.1.1. Konu

Türk halk edebiyatı, millî özellikler taşıyan ve zengin bir geçmişe sahip olan bir edebiyat dalıdır. Halk edebiyatı ürünleri yüzyıllar boyunca gelişim sürecinden geçerek günümüze ulaşmıştır. Türk halk edebiyatında zengin içeriğe sahip olan türlerden biri de mânidir. Söyleyeni belli olmayan, kalıplaşmış ifadelerle kurulan mâniler sözlü edebiyat geleneği içerisinde gelişimini sürdürerek günümüze ulaşmıştır. Genellikle yedili hece ölçüsüyle hemen her konuda mâniler söylenmiştir. Her ortamda, özellikle kalabalık ortamlarda söylenen mâniler, içerisinde birçok halk kültürü unsurlarını da taşır. Mânilerin içerisinde alkışlar, kargışlar, deyim ve atasözlerine sıkça rastlamak mümkündür. Hoşça vakit geçirmek amacıyla düğünlerde, bayramlarda, tarlada iş yaparken mâni söyleme geleneği günümüzde de devam etmektedir. Sözlü edebiyatımızda doğup gelişen mâniler artık okuma yazma oranının artması, gelişen teknoloji, telif haklarının kapsamı ve gelişmesiyle artık sözlü ve anonim olma özelliğini yitirmektedir. Çalışmada yer alan mânileri inceleyerek mâni türünde yaşanan değişim ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın konusunu Andırınlı halk şairi Mine Erdoğan Dal'ın hayatı, sanatı, şiirleri oluşturmaktadır.

1.1.2. Amaç

Çalışmanın amacı; Andırınlı halk şairi Mine Erdoğan Dal'ın hayatını, sanatını ve şiirlerini tanıtmaktır. Mine Erdoğan Dal'ın mânileri çerçevesinde mânilerin sözlü ve anonim olma özelliğinden yazılı ve söyleyeni belli olan mâni özelliğine geçişin örneklenmesi amaçlanmıştır.

1.1.3. Kapsam ve Sınırlar

Çalışma; Mine Erdoğan Dal'ın mânilerini ve şiirlerini, hayatını, sanatını, kapsamaktadır. Şiirlerini incelerken şiir dünyasını oluşturan Andırın ile ilgili de araştırmalar yapılmıştır.

Çalışma, şairin paylaştığı 1056 mâni ve 75 şiir ile sınırlandırılmıştır. Bu mânilerin ve şiirlerin sayısı şairin düzenlediği şiirlerin doğrultusunda belirlenmiştir. Çalışmada

incelenen mâniler ve şiirler şairin yazmış olduğu mânilerin büyük çoğunluğunu kapsamaktadır. Ancak kalan bir kısım mânilerini paylaşmak için yeterli bulmamıştır. Bu yüzden mânileri ve şiirleri şairin paylaştığı kadarı ile değerlendirilmiştir.

Çalışmada şairin doğup büyüdüğü Andırın hakkında da bilgi verilmiştir. Andırın hakkında bilgi verilmesi şairin mânilerinin ve şiirlerinin hangi kültür ortamında oluştuğunun göstergesi olarak kapsam alanı içine alınmıştır. Mine Erdoğan Dal'ın yaşamı hakkındaki bilgiler de kendisinin belirlediği sınırlar çerçevesinde sunulmuştur.

1.1.4. Yöntem

Çalışmamıza literatür taraması yapılarak başlanmıştır. DergiPark, Çukurova Türkoloji, Ulusal Tez Merkezi, Millî Folklor kullandığımız elektronik kaynak merkezleridir. Yapılan önceki çalışmalar incelenerek çalışmamıza uygun konu başlıkları belirlenmiştir. Derleme çalışması için Mine Erdoğan Dal ile iletişime geçilip şairin mânilerine ulaşılmıştır. Tüm dünyayı ve yurdumuzu da etkisi altına alan Covid-19 salgın hastalığından ve bu hastalıkla ilgili uygulanan tedbirlerden dolayı Mine Erdoğan Dal ile telefon görüşmeleri yapılarak bilgiler elde edilmiştir. Telefonla konuşarak ve “WhatsApp” kullanılarak iletişime geçilmiştir. Görüşmelerimiz ses kayıtları ile gerçekleşmiştir. Çalışmamız mülakat yöntemi ile şekillenmiştir.

1.2. Araştırma Alanı ile İlgili Bilgiler

Bu bölümde, çalışmanın araştırma alanı olan Andırın ilçesinin tarihî ve coğrafi özellikleri, turizmi, sosyo-kültürel durumu hakkında bilgi verilmiş; ilin nüfusu ve sosyo-kültürel durumu tanıtılmıştır. Yörenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı, mânilerin ve mâni söyleme geleneğinin oluşumunda doğrudan etkilidir. Andırın ilçesi sahip olduğu özellikler ile asırlar içerisinde önemli bir tarih merkezi hâlini almıştır. Yöre hakkında bilgi sahibi olmak, Mine Erdoğan Dal'ın yetiştiği ortamı tanımak şiirleri hakkında bilgi edinmemizi ve şiirlerini anlamamızı kolaylaştıracaktır.

1.2.1. Coğrafi Yapı

Andırın ilçe merkezi Güney Toroslarda bulunur. Halk arasında ilçenin bulunduğu çevreye “Yukarı Andırın” denmektedir. Daha enginde kalan düzlüğe “Andırın düzü”, buradaki köylere de “Aşağı Andırın” adı verilmektedir. Bu coğrafi özelliğine bağlı olarak halk arasında “Andırın’ın ova köyleri” ve “Andırın’ın dağ köyleri” olarak yerleşim yerleri sınıflandırılmıştır (Doğaner, 2019, s. 1). “11780 kilometre karelik bir alan üzerine

kurulmuş olan Andırın, kuzeyde Göksun ve Saimbeyli; batıda Feke, güneybatıda Kadirli, güneyde Bahçe ve Osmaniye, güneydoğuda Türkoğlu ilçeleri ile komşudur. Andırın nüfusu 2018 yılına göre 33.193'tür. Bu nüfus, 16.929 erkek ve 16.264 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %51,00 erkek, %49,00 kadındır. Andırın'ın Yeni Mahalle, Pınarbaşı ve Tufanpaşa Mahallesi olmak üzere üç merkez mahallesi ve Büyükşehir yasası ile mahalle olan 52 köyü ve 2 Beldesi ile toplam 57 mahallesi vardır.” (<https://www.andirin.bel.tr/tarihce/>).

“Andırın'nın genel coğrafi yapısına Toros Dağları şekil vermiştir. Andırın ilçesi oldukça engebeli bir alana sahiptir. İlçenin denizden yüksekliği 1050 m'dir. İlçenin güneydoğusunda Işık ve Balık Dağları; doğusunda Sarımsak Dağı, kuzeyinde Tırıl, Elmadağı ve Kayıranlı Dağı; batısında Ceneviz ve Karadut Dağları bulunmaktadır.” (Öztürk, 2008, s. 9). İlçede Akdeniz iklimi görülmektedir. Andırın'da ormanlık araziler geniş yer kaplar. Bu yüzden Andırın, Kahramanmaraş'ın en çok yağış alan ilçesidir.

Andırın yeryüzü şekilleri ve iklimi sebebiyle zengin bir akarsu ağına sahiptir. Ceyhan nehrinin bir kısmı Andırın'dan geçmektedir. “Gözetaşı, Tütünlük ve Kürdiken tepeleri arasındaki sahanın sularını toplayan Boğasak deresi kolları durumunda olan Kürdiken ve Dar derelerini alarak Keşiş Deresine karışır.” (Öztürk, 2008, s. 27). İlçede bulunan Kuyucak deresi, Koz deresi, Ulusu deresi birleşerek Keşiş suyu ile birleşir. Keşiş deresi yörenin en önemli akarsuyudur. Yukarı Andırın tarafının sularını da kendine katarak Ceyhan nehrine doğru dökülür. Keşiş deresi üzerinde bölgenin enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılmış Andırın barajı bulunmaktadır.

1.2. 2. Tarihî Yapı

Andırın tarih boyunca birçok medeniyete tanıklık etmiş bir ilçedir. Andırın'ın tarihi Asurlulara ve Hititlere kadar uzanır. Yapılan araştırma ve kazı sonuçları, Asurlardan, Hitilerden, Romalılardan, Bizans'tan, Haçlılardan, Memluktardan, Selçuklulardan, Dulkadiroğullarından ve en son Osmanlılardan izler taşıdığını göstermektedir. Andırın, tarih içinde Ermenilerin de yaşadığı mekânlardan biri olmuştur (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, 2017, s. 296).

“Andırın adının menşei konusunda birden çok rivayet söz konusudur. Bunlardan biri bu adın kaynağının: ‘Andura’na olduğu ve ‘yüce ana tanrıça yurdu’ demek olan ‘and(a)-ura-(wa)na’ sözlerinin birleşmesiyle oluşturulduğudur. Bir diğer rivayet Ermeni kaynaklarında yer alan Andrion (Andriun) adıdır.” (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, 2017, s. 291). Başka bir rivayette ise: Yavuz Sultan Selim Çaldıran seferi sırasında sefere

çağrılmasına rağmen Osmanlı ordusuna katılmayan Dulkadir Beyi Alaüddeve üzerine yürümüştür. Andırın'ın Akkale mevkiine geldiğinde; kendisini karşılayan eşrafın gençlerini işaret ederek 'Bunlar arasından Mekteb-i Enderun'a talebe alınsın' şeklinde emir verdiği, bu mektebe öğrenci olarak gidenlere izine gelişlerinde 'Enderunlu' buna izafeten yerleşim yerine 'Enderun' denildiği, bu kelimenin daha sonra 'Andıran' ve 'Andırın' şeklinde söylenmeye başlandığı şeklindedir (<http://www.andirin.gov.tr/andirin-tarihi>).

Diğer rivayette: "Rumi 1311 Miladi 1895 yılında Zeytinlu Ermenilerinin Andırın'ı basmaları sonucu Andırın'a gelen Fırka-i Islahatın karargâh kurduğu, bugün kışla Bahçesi olarak anılan yerin güneybatısında bulunan ve halen 'Enişdibi' diye adlandırılan yere askerlerin 'En derin' dedikleri ve 'En derin' kelimesinin söylene söylene zamanla Andırın şekline dönüştüğü şeklindedir. Diğer bir rivayette: Andırın'ın eski yerleşim yerinin Haçtırın olduğu ve buradan Andırın'a dönüştüğüdür.

Söylenilen bir başka rivayet ise Kayseri'nin Develi ilçesine bağlı Andırın adıyla anılan bir köy aşiretinin buraya gelip yerleştikten sonra, bu adı almış olabileceğidir. Ancak buraya gelip yerleşen aşiretin kimler olduğu belli olmadığından zayıf bir rivayet olduğunu söyleyebiliriz (<https://www.andirin.bel.tr/tarihce/>).

"Anadolu Selçuklu Devletinin Moğol istilası ile çöküşü sırasında Maraş ve çevresinde Dulkadiroğulları Beyliği'nin sınırları içinde 200 yıl kadar kalan Andırın, 1515 yılında bu Beyliğin Osmanlı İmparatorluğuna bağlanması ile Andırın da İmparatorluk sınırları içinde kalmıştır.

İlçe 1855 yılında Kesim köyüne, 1863 yılında ise tekrar Andırın'a nakledilmiş, bu tarihte Maraş Halep vilayetine bağlanınca Andırın da Halep'e bağlı kalmıştır. 1908 yılında II. Meşrutiyetin ilanı ile Maraş Halep'ten ayrılmış, görülen lüzum üzerine Andırın ilçe teşkilatı lağvedilerek Göksun'a bağlı Nahiye şekline getirilmiştir." (<http://www.andirin.gov.tr/andirin-tarihi>).

"30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesinin imzalanmasından sonra işgal hareketleri ile birlikte Fransızlarla birlikte Ermeniler de Maraş'a girmişlerdir. Ermeniler Fransızların giremediği Andırın'a girmişler, insanlık dışı imha hareketleri ile birçok köyü yakıp yıkmışlar, önlerine gelenleri akıl almaz bir şekilde öldürmüşlerdir. Kurtuluş Savaşı yıllarında bütün Çukurova aynı durumda idi. Kurtuluş Savaşı'nda Çukurova (Klikya) Doğu Bölgesi savaşının merkezini teşkil eden Andırın'ın hizmeti büyük olmuştur." (Öztürk, 2008, s. 54).

4-12 Eylül 1919 tarihleri arasında yapılan Heyeti Temsiliye'nin seçildiği Sivas Kongresinden sonra Çukurova Bölgesi Kuvay-i Millîye Teşkilatını kurması için bizzat Mustafa Kemal tarafından görevlendirilen Osman Tufan Paşa 1920 yılı Ocak ayı başında Sivas-Develi-Göksun güzergâhını takiben Andırın'a gelmiştir. Andırın'da teşkilatını hemen oluşturan Osman Tufan Paşa, İbrahim ve Ali Yaycıoğlu, Musa Bayazıt, Hacı Zülkadiroğlu, Ahmet Paşa, Musa Kayıran ve Şakir Bozdoğan gibi yiğit Grup ve Bölük Komutanlarından oluşan birlikleri ile Andırın, Kadirli, Haruniye, Osmaniye ve Kozan'ın kurtuluş hareketlerinin öncüsü olmuştur (Yurtsever, 2012, s. 129-152).

“Millî mücadeledeki büyük hizmetlerinden dolayı Andırın; 1925 yılında ikinci kez ilçe teşkilatına kavuşmuştur.” (<http://www.andirin.gov.tr/andirin-tarihi>).

1.2.3. Turizm

Andırın ve çevresi günümüzden çok daha eskilere dayanan yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapmaktadır. Daha önceleri hayvancılık amaçlı kullanılan yaylalar 1980'li yıllardan sonra bu özelliğini kaybederek turizm amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Öztürk, 2008, s. 107).

Andırın'ın en önemli turizm özellikleri; doğası ve tarihinin bir arada harmanlandığı coğrafyasıdır. Andırın ilçesinde: Kırksu, Çınargeçidi, Meryemçil, Çatalağaç, Halbur vb. alanlar başlıca dinlenme yerlerini oluşturmaktadır. Özellikle Aslantaş Barajı, Aşağı Andırın'a deniz manzarası güzelliği katmaktadır. Andırın'ın Kahramanmaraş yolu üzerinde bulunan Başkonuş Yaylaları, millî park haline getirilmiş olması ve geyik yetiştirme faaliyetinin devam ediyor olması nedeniyle, Andırın'ı adeta doğaseverler için cazibe merkezi haline getirmiştir (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, 2017, s. 299).

Andırın'da dağların eğimleri yüksek olduğu için kanyon benzeri çok sayıda vadi de bulunmaktadır. Ancak, ender bulunan özelliklere sahip ve keşfedilmeyi bekleyen Değirmenüstü Kanyonu Andırın turizmi için çok değerlidir. Değirmenüstü Kanyonu, Kargaçayırı mahallesinden başlayıp, Karasu mevkiine kadar yaklaşık 5 kilometre uzunluğundadır. Kanyonun girişi 1300 m, nihayet bulunduğu yerin rakımı 700 m'dir. Kanyon boyunca karşılaşılan mağaralar ise dağcılarının dinlenme noktasıdır (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, s. 300).

1.2.4. Sosyo-Kültürel Yapı

Andırın'ın zengin bir tabiat güzelliğine sahip olması sebebiyle özellikle yaz aylarında Çukurova yöresinden ve civar illerden buradaki yaylalara önemli ölçüde insanlar gelir ve yöre nüfusu hemen hemen iki katına ulaşır. Halk geçimini çiftçilik, hayvancılık ve orman işçiliği ile sağlamaktadır (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, s. 301).

Andırın'ın doğal şartlarının elverişsizliği nedeniyle yöre halkı eğitime çok önem vermektedir. Öğrenciler için bir iş kolunda çalışmanın tek yolu iyi bir eğitim almaktır. İnsanların eğitime verdiği önem Andırın'da bulunan ilk ve orta öğretim kurumlarının başarısına katkı sağlamıştır. Kültürel faaliyetler içerisinde yer alan kütüphaneleri incelediğimizde; Andırın'da 1981 yılında hizmete açılan ve Kültür Bakanlığına bağlı bir Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. 10000 civarında kitaba sahip kütüphanenin 50 kişilik okuma salonu mevcuttur (Öztürk, 2008, s. 106).

Kültürel fonksiyonlar içerisinde değerlendirilebilecek festivaller de Andırın için önemli zenginliklerdendir. Her yıl Çınar Geçidi Dinlenme Parkı'nda düzenlenen sünnet şöenlerine büyük katılımlar olmaktadır. Andırın ve yakın çevresinden birçok insanın katıldığı şöenler büyük bir coşku içerisinde gerçekleşmektedir. Bunun yanında düzenli olmasa da bazı yıllar Andırın'ın Çiğşar Yaylası'nda Kiraz Festivali düzenlenmektedir. Yaz mevsiminde kirazların olgunlaşma döneminde yapılan festivale katılım oldukça yüksektir. Festival geniş ölçekli olmasa da yörenin tanıtımı için büyük önem taşımaktadır (Öztürk, 2008, s. 107).

İnsan hayatını önemli kılan üç geçiş dönemi vardır. Bunlar; doğum, evlenme ve ölümdür. Her biri kendi bünyesi içerisinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrılır. Geçiş dönemlerinde kümelenen âdetler, gelenekler, törenler ve törenlerle bunların içerisinde yer alan işlemler ve uygulamalar bir ülkenin ya da belirli bir yörenin geleneksel kültürünün ana bölümlerinden birini oluşturur (Artun, 1998, s. 1). Andırın'da da bu geçiş dönemlerine baktığımızda öne çıkan evlilik âdetlerinin; kız görme, kız isteme, tatlı yeme, söz kesme, nişan, düğün okuma (davet), bayrak kaldırma, çaba yapma (evlenen çifte yardım), kına yakma, düğün eğlence ve gerekleri, gelin getirme, zıfak (gerdek), gelin başı bağlama, el öpmeye gitme gibi aşamaları vardır. Ölüm âdetlerinin aşamalarını ise helalleşme, vasiyet, son nefes, yıkama, kefenleme, defin, taziye ve yas şeklinde sıralayabiliriz (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, s. 303).

Yöreye ait birçok yemek çeşidinden söz etmek mümkündür. Bunlar: tarhana çorbası, sütlü çorba, tirşik çorbası, toğga çorbası, katıklı çorba, döğme çorbası, yayla çorbası, mercimekli çorba, bulgur pilavı, pirinç pilavı, patates sulusu, kuru fasulye, yahni, bişme (güveç), mercimekli köfte, çaman, kebab, sac kavurma, çiriş yoğurtlaması, yumurta mıklası, çılıbr, ava, yarma lapası, un bulamacı, nişe bulamacı, sütlü bulamaç, lepe, çiçek sarması, lahana sarması, patlıcan dolması, kabak dolması, içli köfte, dürüm, kısır, paça, kömeç, ağız, teleme vb. Bunların arasında en özeli ve bilineni “Andırın doktoru” adıyla da bilinen tirşik çorbasıdır. Bu çorba Andırın’da kendiliğinden yetişen tirşik pancarından yapılır. Tirşik, çiğ olarak tüketildiğinde acılığı olan bir bitkidir. Bu yüzden doğrandıktan sonra mayalanarak bir gece bekletilir. Bir gece bekletilen pancarın acılığı kaybolana kadar kaynatılır. Tirşik çorbası özellikle bulgur pilavı ile birlikte yenir (Kahramanmaraş Ansiklopedisi, C. 1, s. 303).

BÖLÜM II

2. TÜRK HALK EDEBİYATINDA MÂNİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Mâni Adı ile İlgili Tanımlar

Mâni kavramının birçok tanımı yapılmıştır. Söz konusu tanımlar genellikle benzerlik gösterse de bazı farklılıkların olduğu görülmektedir.

Hikmet Dizdaroğlu'na göre: “Mâninin en belirgin özelliği, mâninin tek dörtlükten oluşması ve uyak düzeninin diğer türlere uymamasıdır. Anlam bakımından mâni bir bütündür. Edmond Saussey'in deyimiyle “mânilerin en belli başlı karakteri kendi kendine yetmektir.” (Dizdaroğlu, 1969, s. 54).

Şükrü Elçin'in tanımına göre: “Mânilerin düğünlerde, kadın topluluklarında, işyerlerinde, tarlalarda vb. yerlerde söylenen, umumiyetle hece vezninin yedili veya sekizlisi ile meydana getirilen dört mısralık manzumelerdir.” (Elçin, 2004, s. 281).

Hüseyin Kâzım Kadri, mâninin halk edebiyatına özgü bir tarz olduğunu, bazen dört bazen altı mısradaki teşekkül ettiğini ve yedili hece ölçüsüyle söylendiğini ifade eder (Çatıkkaş, 1996, s. 24).

Cem Dilçin'in mâni tanımı şu şekildedir: “Halk şiirinin en küçük nazım biçimidir. Yedi heceli dört dizeden oluşur. Birinci, ikinci ve dördüncü dize uyaklı, üçüncü dize serbesttir.” (Dilçin, 2009, s. 279).

Ali Torun'un mâni tanımı: “Anonim halk edebiyatının en yaygın şeklidir. Yedi heceli ve dört dizelik tek kıtadan meydana gelir.” (Güzel, Torun, 2003, s.154).

Pertev Naili Boratav'a göre: “Gerek dil gerek gelenek ortaklığı bakımından çok geniş bir alana yayılmış olan mâni, en çoğu yedi heceli veya a a b a düzeninde uyaklı bir dörtlük olarak gösterir kendini” (Boratav,1969, s. 185).

2.2. Mâniye Verilen Diğer İsimler

“Mâniler köklü bir şiir geleneğinin ürünüdür. Türk dünyasının hemen her yerinde farklı adlandırmalarla bilinmekte ve söylenmekte oluşu bunun göstergesi olarak kabul edilebilir.” (Kurt, 2020, s. 1378).

Mâni tarzındaki şiirler Anadolu’da ve Anadolu dışında yaşamış olan Türkler tarafından farklı şekilde adlandırılmıştır:

Denizli’de “**mâna**, deyişleme”, Şanlıurfa’da “**meani**” (kadınların söylediği mâniler) ve “**hoyrat**” (erkeklerin söylediği mâniler), Erzincan’da “**ficek**”, Doğu Karadeniz’de “**karşı-beri**” denir (Kaya, 2004, s. 30). Kars, Iğdır ve Ardahan’da acıklı bir olay için söylenen mânilere “**bayatı**” denir. Yine bu yörede acıklı olaylar dışında söylenen mânilere “**meni**” veya “**mani**” denir. Mâniler yöresel ezgi ile söylendiğinde “**mahnı**” adını alır. Bayatların ezgi ile söylendiği haline “**ağıt**” denir (Şahin, 2009, s. 11).

Ayrıca Doğu Anadolu’da halk hikâyelerinin icrası sırasında türküler arasında okunan mânilere “**pişrevî**” denmektedir. “Beyit”, “destan”, “tekerleme” şeklinde adlandırmalarda mahalle bekçilerinin söylediği mâniler olarak karşımıza çıkmaktadır (Emeksiz, 2011, s. 15).

Anadolu dışındaki Türk topluluklarında da mâni karşılığı olarak çeşitli kelimeler ve kelime birlikleri kullanılmaktadır. Azerbaycan’da “bayatı, mâni, meni, mahnı, mahna”, Prizren Türklerinde “martifal”, Irak Türklerinde “hoyrat, horyat, koryat, koyrat” Kırım Türklerinde “cır”, Nogay Türklerinde “çın”, Kırgızistan’da “tört, sap”, Kazakistan’da “ölen türü, aytıspa, gayım öleng”, Özbekistan’da “törtlik”, Uygur Türklerinde “törtlik”, Türkmenistan’da “rubayı, rubağı”, Kazan Türklerinde “şiğir töri”, Başkurt Türklerinde “şiğir törö” gibi sözler, mâni türündeki şiirler için kullanılır (Kaya, 2004, s. 30; Emeksiz, 2011, s. 16).

2.3. Mâninin Kısa Tarihçesi

Türk edebiyatında “mâni” kavramının menşei hakkında birçok görüş vardır. Bu görüşleri izleyerek “mâni” kelimesinin kökeni hususunda üzerinde hemfikir olunacak bir yargıya varmak mümkün görünmemektedir.

Sadettin Nüzhet Ergun, Fuad Köprülü, Vasfi Mahir Kocatürk ve Talat Mümtaz Yaman mânilerin kökenini İslamiyet öncesi döneme götürmektedir (Kaya, 2004, s. 31).

Fuad Köprülü, en eski mâni parçalarının ilk Türk şairlerince söylendiğini belirtir. Sihirbazlık, hekimlik gibi özelliklere sahip olduğu bilinen bu şairlerin halk arasında ve sosyal hayatta önemli bir yeri olduğuna dikkat çekerek bu kişilerin birçok törene katıldıklarını, törenlerde şiirler okuduklarını söyler. Törende okunan bu şiirlerin ise Türk şiirinin en eski biçimleri olarak kabul edildiğini belirtir. Köprülü, söz konusu Türk şiirinin en eski şeklinin mâni adını verdiğimiz dört mısralık kıtalar olduğunu belirtir. Bu

mânilerin ise koşma ve türküleri, sagu, mersiye ve destanları yarattığı görüşünü savunur (Köprülü, 2004, s. 71-72).

Ata Terzibaşı, yukarıda sunduğumuz görüşün aksine mâniyi İslamiyet öncesi döneme götürmemiş, tuyuğ nazım biçiminin mânilerin kaynağı olduğunu savunmuştur: “Elimizdeki kaynaklara dayanarak mâni biçiminin, İslamiyet’ten önceye ait olmasına inanmak pek zordur. Ancak mâninin, bir çeşit eski dörtlük biçiminin-ki en çok tuyuğ olabilir-Türklerin İslamiyet’i kabulünden uzun bir müddet sonra Irak’ın Türklerle 16 meskûn bölgelerinde düzenli bir şekilde kısaltılmasından doğmuş olması düşünülebilir. Bu durum, halkın kısa ifadeli, derin anlamlı veciz şiire olan şiddetli ihtiyacını tatmin maksadıyla bilgili şairler tarafından meydana getirilmiş olabilir. Irak Türkmenlerinden olduğu pek söylenen ve kendinden sonra gelen Türkmen halk, tekke ve divan şairleri üzerinde büyük tesiri görülen on dördüncü çağın tanınmış şairi Nesimî’nin yazdığı Tuyuğları taklit edilerek mâni şeklinin bulunduğunu düşünmek mümkündür. Tuyuğ biçiminin-bilhassa cinaslı ve hece veznine yakın olanları-mâni tarzının esas kaynağını teşkil etmiş olması muhtemeldir (Terzibaşı, 1970, s. 103-117).

Mâninin kökenlerini tuyuğ nazım biçimine dayandıran düşünceden farklı olarak rubai ve fehleviyatın da bir kaynak olabileceği tezi vardır. İran edebiyatının mâniler için bir kaynak olabileceğine konusuna dair Boratav şunları söylemiştir:

Mâni biçimi ise İran rubâîleri ile gene İranlıların halk şiirlerine özgü bir biçim olan fehleviyyât’ta görülen düzenin Türk nazmına etkisi sonucunda yaratılmış olsa gerek. Eğin’in alagözlü’leri ve 11 heceli a a b a düzeninde başka halk şiir çeşitleri, rubâî’nin tuyuğ’dan geçerek hece tartısına uygulanışıyla Türkleşmesinin son aşamalarıdır. 7 ya da 8 heceli mânilere gelince, onların biçimlerini Kâşgarlı Mahmûd’un kitabında örneklerine rastladığımız aynı ölçüde, ama uyaklar ile koşma düzeninde şiirlerin, rubâî-tuyuğ düzenine uygulanmasının bir sonucu saymak gerekir (Boratav, 1969, s. 194-195).

Edebiyatımızda ilk mâni örneklerine müellifinin Kaşgarlı Mahmud’un olduğu Divanu Lügat-it-Türk adlı eserde rastlanır (Hasan, 2007, s. 2).

İlk kez mâni kavramına Dede Korkut hikâyelerinde “Koçun türküsünün mânisini ver.” biçiminde rastlandığını söyleyen N. Eset ise, Yunus Emre’nin, “Dilin ile şakırsın/ Çok mâniler okursun”; Karacaoğlan’ın, “Karacaoğlan eder bir mâni söyle/ Ezelden kalmıştır bu kanun böyle”; Âşık Ömer’in, “Fisebilulahtır Veysi nidası/ Tebrizi sözleri bir hoşça mâni”; Sünbülzâde Vehbi’nin, Kimi mâni mısralarında geçen mâni kelimelerini örnek verir ve bu ismin XII. yüzyılları baz alarak kullanılmakta olduğunu ekler (Çelik, 2005, s. 20).

Evliya Çelebi de mâniyle ilgili kaynakların başında gelir. Evliya Çelebi, İznik'ten Söğüt'e giden yol üzerinde, Serdar Kara Abdullah Paşa'nın askerleriyle karşılaşır. Askerlerden bazılarının mâni söylediğine şahit olur. Evliya Çelebi'nin askerden işitip kayıt altına aldığı üç mâni şunlardır:

“Öyle mi hâlim felek
Dil bilmez zâlim felek
Kestin can bahçesinden
İki nihâlim felek

Baba kitab ile sen
Uğraşma nafîle sen
Bunda bir iş eyle kim
Anda yatabilesen

Lalanın dünyası ne
Aldanma dünyasına
Dünya benim diyenin
Dün gittik dün yasına” (Kaya, 2004, s. 36).

Mâni kavramının kökeniyle ilgili bazı isimlerin görüşlerini şu şekilde sıralayabiliriz: “Veled Çelebi, Arapça ‘mana’dan bozularak dilimizde mâni şeklinde Türkçeleştiğini savunmaktadır. Uyakları cinaslı olan dörtlüklere mâni, olmayanlara ise tuyuğ adını vermektedir.” (Dizdaroğlu, 1969, s. 52).

Köprülü mâni kelimesiyle Arapçada bulunan ma’na sözcüğü arasında ilişki kurar (Köprülü, 1980, s. 273).

Doğan Kaya, mâni kelimesinin Arapça ma’na kökünden geldiği görüşünü savunur. Ona göre Farslar söz konusu kelimeyi mâni olarak telaffuz etmiştir. Türklerin de eserlerinde ma’ni olarak kullanmaya başladığını belirtir (Kaya, 2004, s. 10).

Sami Akalın’a göre Türk halk edebiyatında kullanılan tür ve biçim adlarının neredeyse tamamının Türkçe kökenli olmasına karşın, mâni kelimesinin Türkçeye dayandırılmamasına şaşırıldığını söyler. Türkmâni’nin kısaltılmış şekli; Dede Korkut’ta geçen bağırmaq anlamına gelen “manglamak” kelimesinden veya Kaşgar Türkçesindeki sallanmak anlamındaki “mangmak” mastarından türemiş ya da Çağatay Türkçesindeki “mâne” veya “mane” sözünden gelmiş olabileceğini söyler (Akalın, 1972, s. XIII).

2.4. Türk Halk Edebiyatında Mâni

Çoğunlukla tek dörtlük şeklinde söylenen, “aaxa” şeklinde bir kafiye şemasına sahip; konu sınırlaması olmadan hemen her konuda söylenebilen nazım biçimine “mâni” adı verilir. Mâni, Türk edebiyatına özgü bir nazım türüdür. Mâni geleneği, nesillerden nesillere aktarılarak günümüzde yaşamaya devam edebilmiştir. Mâni örneklerinde bireysel ve toplumsal bir hafızanın varlığına rastlarız. Bu nedenle mânilerde sosyokültürel hayata ait derinlikli bir yapı vardır. Anadolu yaşamının geçmişine dair izleri manilerde bulmak mümkündür.

Yedi heceden ve dört dizeden oluşan mânilerin, tek dörtlük içinde bir anlam bütünlüğü vardır. Genellikle vurgulanmak istenilen duygu veya düşünceler üçüncü ve dördüncü dizelerdedir. İlk iki dize içinse mâninin dış dünyayla bağı diyebiliriz. Mânilerin doğaçlama söylenmesi mâniyi iki bölüme ayırır. Birinci bölümde bir hazırlık söz konusudur ve mâni söyleyene ahenk ve söz için zaman kazandırır. Mânici için birinci bölüm çağrışım, duygu ve düşünce için hareket noktasıdır (Boratav, 1969, s.185-197).

Mânileri ortam ve duruma göre konu bakımından; niyet, fal (yorum) mânileri, seveda mânileri, iş mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, İstanbul sokaklarında satıcıların söyledikleri mâniler, İstanbul meydan kahvelerinin cinaslı mânileri, Doğu Anadolu’da hikâye mânileri, mektup mânileri, atışma mânileri, düğünlerde söylenen mâniler, tarlada ve işte çalışırken gelip geçenlere söylenen mâniler, semai kahvelerinde söylenen cinaslı mâniler vb. şeklinde sınıflayabiliriz (Çelik, 2005, s. 41-79).

Mâniler şekillerine göre ise 4’e ayrılır:

Düz (tam) mâni: Düz mâniler, yedişer heceli dört dizeden oluşan ve uyakları çoğu kez cinassız olan mânilerdir (Yardımcı, 2002, s. 31; Aslan, 2008, s. 109; İslam Ansiklopedisi, C. 15, s. 345).

Düz (tam) mâni örneği:

“Akşamlar güneş aştı
Benim de sabrım taşı
Geleceğim öğrenmiş

Evden komşuya kaçtı” (Aba, Metin & Kara, 2011, s. 34).

Kesik (cinaslı) mâni: İlk dizesi yedi heceden az olan mânilerdir. Genellikle cinaslı olarak kurulur. Bu nedenle “cinaslı mâni” adıyla da bilinir (Albayrak, 2010, s. 372; İslam Ansiklopedisi C. 15, s. 345; Yardımcı, 2002, s. 32; Dilçin, 2009, s. 284; Özkırımlı, 2004, s. 872; Elçin, 2004, s. 281). Kesik mânilere, cinaslı mâni, hoyrat da denir.

Kesik (cinaslı) mâni örneği:

“Bağ bana
Bahçe sana bağ bana
Değme zincir kâr etmez
Zülfün teli bağ bana” (Elçin, 2004, s. 285).

Yedekli (artık) mâni: Yedekli mâni, düz mâninin sonuna iki dize daha eklenmesiyle meydana gelen 6 dizeli mânilerdir (Akalın, 1972, s. XVIII; Yardımcı, 2002, s. 34; Erşahin, 2005, s. 295; Bakırcıoğlu, 2007, s. 82). Yedekli mânilere “artık mâni” de denmektedir (Yardımcı, 2002, s. 34; Bakırcıoğlu, 2007, s. 82; Albayrak, 2010, s. 372; Erşahin, 2005, s. 295).

Yedekli mâni örneği:

“İlkbahara yaz derler
Şirin söze naz derler
Kime derdim söylesem
Bu dert sana az derler
Kendin ettin kendine
Yana yana gez derler” (Çatıkkaş, 2006, s.149).

Ayaklı Mâni: Birinci dizesi yedi heceli olan mânilere kesik mâni ya da ayaklı mâni denir (Dilçin, 2009, s. 286).

Ayaklı Mâni Örneği:

“Ah o beni o beni
Kâkül örtmüş o beni
Ben yârimi unutmam
Unutsa da o beni” (Dilçin, 2009, s. 286).

2.4.1. Mâninin Şekil Özellikleri

“Biçim”, “tarz”, “form”, “forma”, “yapı”, “tip”, “eşkâl” kelimelerinin karşılamaya çalıştığı kavram “şekil”dir (Oğuz, 2001, s. 11-12). Halk edebiyatında nazımlı biçimler konusu olunca, dış görünüşle ilişkili öğeler, ölçü, uyak ve ezgi gibi teknik ve yapı öğeleridir (Boratav, 1982, s. 156-157).

2.4.1.1. Mânilerde Kafiye ve Redif

Uyak, en az iki dize sonunda, anlamca farklı, sesçe birbirine uyan iki sözcük arasındaki ses benzerliğidir (Dilçin, 2009, s. 59).

Mânilerin bilinen kafiye örgüsünde; birinci, ikinci ve dördüncü mısralar kendi arasında kafiyeli, üçüncü mısra ise kafiyesizdir. Böyle bir kafiye düzeni ise a a x a şeklinde ifade edilebilir. Böyle bir kafiye örgüsü mânîye hastır. Bütün mânîler bu düzende söylenmez. Özellikle Karadeniz ve İstanbul semai kahvelerinde söylenen mânîlerde kafiye düzeni a b c b olabilmektedir. Bu kafiye düzeni, mânîlerin karşılıklı söylenmesinden kaynaklanır. Az da olsa mânîlerde a a a şeklinde bir kafiye düzenine de rastlamak mümkündür (Kaya, 2004, s. 46-47).

2.4.1.2. Mânîlerde Ölçü ve Durak

Hece ölçüsünde dizenin belli bölümlere ayrılmasına “durgulanma”, bu bölüm yerlerine de “durak” denir (Dilçin, 2009, s. 40).

Her ölçü (vezin) bağlı bulunduğu dilin yapısından doğar. Bu nedenle Türk dilinin doğal ölçüsü “hece ölçüsü (hece vezni)” dır. Hece ölçüsü, dizelerdeki hece sayısının belli bir düzene bağlı olarak eşitliği temeline dayanır (Dilçin, 2009, s. 39-40).

Mânîler genellikle 7’li hece ölçüsüyle söylenirler. Bununla birlikte 4, 5, 6, 8, 10, 11 ve 14 heceli mânîler de bulunmaktadır (Akalın & Şimşek, 2003, s. 259).

7 heceli bir mânî örneği şu şekildedir:

“Ben şaşkırdım yolumu
Bilmem sağım solumu
Hakka şükür överdim
Ben yosma tombulumu” (Emeksiz, 2011, s. 77).

Davulcu mânîleri 8 heceden oluşmaktadır (Boratav, 1969, s. 189; Akalın & Şimşek, 2003, s. 287).

8 heceli bir mânî örneği şu şekildedir:

“Halayıklar, halayıklar!
Ocak başında uyuklar.
Davulun sesin duyunca
Pirincin taşın ayıklar” (Boratav, 1969, s. 189).

Eğin yöresinde söylenen “elagözlü / alagözlü” şeklinde adlandırılan alan mânîler 11 hecelidir.

11 heceli bir mânî örneği şu şekildedir:

“Havuzbaşı sıra sıra bademler
Durmasın ağlasın yari gidenler
Ne yar benden doydu ne de ben o yarden

Hortlasın gurbeti icad edenler” (Kaya, 2004, s. 55).

Durak açısından bakıldığında ise yedili hece ölçüsüyle söylenmiş mânilerde durak genellikle 4+3 şeklinde, bazı durumlarda ise 3+4, 3+2 ve 5+2 şeklinde olabilmektedir (Kaya, 2004, s. 48).

(3+4) duraklı bir mâni örneği:

“Karanfil eker misin

Bal ile şeker misin

Yar bana ittiğini

Ahrette çeker misin” (Kaya, 2004, s. 48)

(5+2) duraklı mâni örneği:

“Sarı kavunu dildim

Çamura düştü sildim

Yârim gurbete gitti

Şimdi kıymetin bildim” (Dilçin, 2009, s. 45).

(2+5) duraklı bir mâni örneği:

“Kahve Yemen’den gelir

Bülbül çemenden gelir

Beyaz gerdan sırma saç

Her gün yabandan gelir” (Dilçin, 2009, s. 46).

2.4.1.3. Mânilerde Dize Sayısı

Mânilerin çoğunlukla dört dizeden oluştuğu bilinse de beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir mısralı mâniler de vardır.

Bu konuya dair çeşitli görüşler vardır. Araştırmacıların birçoğu aynı görüştedir ancak farklı düşüncede olan araştırmacıların olduğunu da belirtmek gerekir. Boratav, bazı mâni kıtalarında dize sayısının üçe ve ikiye indiğini yazmaktadır. Kıtanın iki mısra inişi Şarkî Karadeniz bölgesinin karşılama veya karşı-berî adı verilen türkülerde görüldüğü gibi, bunlar b a c a düzeninde oluşan mânilerin koşma hâline sokulması ile oluşmuştur. Karşılıklı mâni atışan iki kişiden her biri, sırası gelince, iki mısra ile sözünü tamamlar ve böylece mâni iki mısralık kıta hâline gelmiş olur (Dizdaroğlu, 1969, s. 56).

Niyazi Eset, mâni metinlerinde mısra sayısının daima çift olduğunu belirtir. Beş ve yedi dizeli mânilerin ise hatalı olduklarına dair görüşü vardır (Eset, 1944, s. 11).

Sami Akalın’a göre, mâni geleneksel olarak dört satırlıdır. Bu nedenle 4 satırdan daha az mâni olamayacağını belirtir. Akalın, dört satırı geçen mânilerin çift olma

zorunluluğunun olmadığını söyleyerek Niyazi Eset ve Hasan Göksu'dan ayrılır (Akalın, 1972, s. XVIII).

Sami Akalın ile aynı fikirde olan Cem Dilçin, mânilerin beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on mısralı ve on dört mısralı olabileceğini belirtir. Beş mısralı mânilerin uyak düzeninin a x a x a şeklinde olabileceğini belirtir. Cem Dilçin'e göre altı mısralı ve altı mısradan fazla olan mânilerin uyak düzeni ise a a x a x a x a... şeklindedir (Dilçin, 2009, s. 282-283).

5 dizeli mâni örneği:

“Düzgün eş
Bak şu Hakk'ın işine
Gece ay gündüz güneş
Şark'ı Garb'ı dolaştım
Bulamadım düzgün eş.” (Kaya, 2004, s. 57)

6 dizeli mâni örneği:

“Ağlarım çağlar gibi
Derdim var dağlar gibi
Ciğerden yaralıyım
Gülerim sağlar gibi
Her gelen bir gül ister
Sahipsiz bağlar gibi.” (Kaya, 2004, s. 60)

7 dizeli mâni örneği:

“Mile yar
Mahşere dek gidecek
Sevdam benim ile yar
Aldın aklım başımda
Bilmem ne ilm ile yar
Âşığa hor bakanın
Gelsin gözü mile yar.” (Kaya, 2004, s. 60).

8 dizeli mâni örneği:

“Her gün ah
Her gün aman her gün ah
Sana gönül vereli
Etmedeyim her gün ah
Her günah bizde imiş

Ben sanırdım bir günah
 Elbette seni tutar
 Eyler isem bir gün ah.” (Çatıkkaş, 2001, s. 73).

9 dizeli mâni örneği:

“Yarda yarı
 Su geldi yardı yarı
 Görünmez yâr diyarı
 Kalksın aradan dağlar
 Görünsün yâr diyarı
 Felek bana zulm etti
 Elimden aldı yâri
 Aldırdım elimden yâri
 Ağlarım zârı zârı.” (Çatıkkaş, 2001, s. 77).

10 dizeli mâni örneği:

“Dağıdır
 Yeller duman dağılıdır
 Çıktım dağlar başın
 Sordum bu ne dağıdır
 Felek bana ses verdi
 Dedi sevda dağıdır
 Çirkinler otağın kurmuş
 Gelir güzel dağıdır
 Ellerle güler oynar
 Bana çene dağıdır.” (Çatıkkaş, 2001, s. 154).

11 dizeli mâni örneği:

“Tası yok
 Yarım hamamdan çıkmış
 Bohçası nasıl çeşme imiş
 Su içecek tası yok
 Ben bir mâni dilerim
 Ortada noktası yok
 Yıkıldı viran gönül
 Yapacak ustası yok
 Bu bir fani dünyadır

Ucu var ortası yok.” (Kaya, 2004, s. 61).

12 dizeli mâni örneği:

“Yâ sinden

Mim Elif’ten Ya Sinden

Yakut, yemenden gelir

Dür, Necef deryasından

Bugün bir şerbet içtim

Erenlerin tasından

Yârim libade giymiş

Cennetin libasından

Memeler seyran eder

Çıkmıştır yakasından

Dünya benim diyenin

Şimdi geldim yasından.” (Kaya, 2004, s. 61).

14 dizeli mâni örneği:

“Dağıdır

Çıktım dağlar başına

Sordum bu ne dağıdır

Felek bana ses verdi

Dedi sevda dağıdır

Çirkin otağın kırmış

Gelir güzel dağıdır

Gelse yârim yanıma

Cümle gamım dağıdır

Dilin bülbül yüzün gül

Sinen cennet dağıdır

Bir kez yüzüme gülmez

Ettiği göz dağıdır

Sensiz şeker yiyemem

Kuzum buna ağıdır.” (Çatıkkaş, 2006, s. 174)

16 dizeli mâni örneği:

“Çimeni

Su göğertmiş çimeni

Dağlarda bir laleydim

Kopardı yolçı meni
 Deryada balık idim
 Çekti kulaççı meni
 Havada bir kuş idim
 İndirdi torçı meni
 Çöllerde ceran idim
 Vurdu kör avçı meni
 Büktü küreye koydu
 Gaddar demirci meni
 Ak gümüşe döndürdü
 Zalım altıncı meni
 Gelmişim yar yanından
 Çi yarı gör çimeni.” (Kaya, 2004, s. 62)

17 dizeli mâni örneği:

“Dağıdır
 Çıktım dağlar başına
 Sordum bu ne dağıdır
 Felek bana ses verdi
 Dedi sevda dağıdır
 Çirkin otağın kurmuş
 Gelir güzel dağıdır
 Ellerde güler oynar
 Bana çene dağıdır
 Gelse yârim yanıma
 Cümle gamım dağıdır
 Dilin bülbül yüzün gül
 Sinen cennet dağıdır
 Bir kez yüzüme gülmez
 Ettiği göz dağıdır
 Sensiz şeker yiyemem
 Kuzum bana ağıdır.” (Kaya, 2004, s. 62).

2.5. Mânilerde Doldurma Dize Problemi

Mâni dizelerinin arasında anlam bütünlüğü olup olmadığı konusunda farklı görüşler vardır. Mânilerdeki asıl anlamın üçüncü ve dördüncü mısralarda ortaya çıktığı; birinci ve ikinci mısraların diğer mısralar için şekil ve içerik anlamında ön hazırlık yaptığı, bu mısraların anlam ağırlığı taşımadıkları hususunda çoğu araştırmacı aynı fikirdedir (Torun, 1989, s. 24; Elçin, 1990, s. 7; 2004, s. 287; Yardımcı, 2002, s. 24; Eset, 1944, s. 16; s. 138; Erşahin, 2005, s. 179-180; Alptekin & Sakaoğlu, 2007, s. 21; Timurtaş, 2005, s. 47). Buradan hareketle bu mısralara “doldurma mısralar” adı verilir (Torun, 1989, s. 24; Alptekin & Sakaoğlu, 2007, s. 21; Timurtaş, 2005, s. 47).

Konu ile ilgili bazı araştırmacılara göre ilk dizede yer verilen kelimelerin amacı kafiyeyi uydurmak ve ayağı başlatmaktır (Torun, 1989, s. 24).

Pertev Naili Boratav dizeler arasındaki anlam farkının nedenini şöyle ifade etmiştir:

Mânide anlatılmak istenen duygunun, düşüncenin özünü taşıyan son iki dize ile birinci veya ilk iki dize arasındaki tutarsızlığın sebebinin bu türün irticai ile söylenen bir halk şiiri olmasında aramak gerekir. İlk dizeler bir bakıma mâniciye son iki dizeye yükleyeceği duyguyu, düşünceyi en özlü biçimiyle anlatacak sözleri ve uyakları arayıp düzenlemek için vakit kazandıran bir basamaktır. Mânici düzeceği mâninin ilk iki dizesinde kullanabileceği, her yerde geçerli olan birtakım söz kalıplarını dağarcığında hazır tutar; sırası geldi de fırsat çıktı mı bunları kullanır. Ne kendisi ne de dinleyiciler bu ilk iki dizeye büyük önem vermezler (Boratav, 1969, s. 189-190).

Mânilerin ilk iki dizesini doldurma mısra olarak görmeyen bu görüşe karşı çıkan araştırmacılarımız da vardır. Seyfi Karabaş, M. Naci Önal, Ramazan Korkmaz gibi araştırmacılar doldurma mısra kavramını kabul etmez.

M. Naci Önal’a göre: “Mânilerin ilk iki dizesinin dolgu olarak tanımlanmasının doğru bir yaklaşım olmadığı kanaatindeyiz. Kimi zaman doğrudan kimi zaman da dolaylı olarak ilk dizeler son dizeleri destekler.” (Önal, 2007, s. 2).

Seyfi Karabaş’ın, manilerin ilk iki dizesiyle sonraki dizeleri arasındaki anlam bütünlüğünün ortaya çıkarılması hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Manileri mani yapan, birçoğunu değer biçilmez yır yapan ilk yarılardaki doğasal öğelerle bu öğelerin ikinci yarılarla anlam bağlantılarıdır. İlk yarıları doldurma dizeler değildir; ilk yarısıyla ikinci yarıları arasında çok sıkı anlam bağları ortaya çıkarmadıkça manilerimizi özen dolu biçimde incelemeye başlamış olmayacağız (Karabaş, 1981, s. 68).

Ramazan Korkmaz, ilk mısraların mâni için bir bütün oluşturduğunu ve mânin bütünlüğünü koruyan ayrılmaz birer parça olarak görür (Yolcu, 2012, s. 2781-2782).

Mânilerin ilk dizelerinin doldurma mısra olduğu görüşüne ihtiyatlı yaklaşmak gerektiğini söyleyen Doğan Kaya, bu görüşünü şöyle açıklar:

Doldurma dizelerde basmakalıp ifadeler bulunabileceği gibi çevre, bitkiler, müşahedeler, çeşitli araç gereçlere de yer verilir. Şunu da söylemek gerekir ki her mânide doldurma mısra yoktur. Dörtlük bütünlüğünde söylenmiş olan mâni pek çoktur. Söz gelişi: Bahçe bar için ağlar Ayva nar için ağlar Karlı dağ güneş için Gönül yâr için ağlar örneğinde gördüğümüz şekilde ortaya konulmuş yüzlerce mâni vardır. ‘Mânilerin ilk dizeleri doldurma mısradır.’ sözünü ihtiyatlı karşılamak gerekir (Kaya, 2004, s. 50).

“Mânilerin ilk iki mısrası bazı araştırmacılar tarafından “doldurma mısra” olarak kabul edilse de aslında son iki mısrası ile ilk iki mısrası arasında, anlam olarak doğrudan olmasa da, estetik açısından bir ilişki olduğu için mânilerin mısralarının bir bütünlük oluşturduğu görülür.” (Atlı, 2013, s. 759).

2.6. Mânilerde Geçen Başlıca Temalar

Mâniler her ortamda söylenebildikleri için işlendiği konu bakımından zenginlik gösterir. Konu üzerine yaptığımız araştırmalar ve derlediğimiz mânileri incelediğimizde en çok işlenen konunun sevda olduğu görülmektedir. Mâni şiir türü genellikle kadınlar tarafından yaratılıp söylenmiştir (Elçin, 1990, s. 7). Mânilerin birçoğu kendilerine özgü bir ezgiye sahiptir. Konuları genellikle aşk ve sevgidir (Başgöz, 1957, s. 10-11). Mânilerin bu özellikleri, mâninin ifade tarzı bakımından kadına mahsus olduğunu gösterir (Mirzaoğlu, 2015, s. 296).

Âşıklar, bu mânilerde aşklarını, özlemlerini, sitemlerini, ayrılıklarını, kıskançlıklarını anlatırlar. Felekten şikâyet eden mâniler de en fazla işlenen konular arasındadır. Bunların yanında anne, baba, evlat sevgisi ve dostluk üzerine söylenmiş mânilere de rastlamak mümkündür. Gelin-kayınvalide ilişkileri, gelin-görümce ilişkileri, karı-koca ilişkileri de mânilere yansımıştır. Mânilerde kişisel duygularımızın yanında toplumsal olaylara da yer verilir. Millî hislerle söylenmiş mâniler oldukça yer almaktadır. Yaşanılan savaşlar, işgaller, kazanılan zaferler de mânilerde işlenmiştir. Ramazan ayı da mânilerde en çok işlenen konular arasındadır. Nevruz ve Hıdırellez de mâni dizelerinde yer almıştır.

2.7. Mânilerin Tasnifi

2.7.1. Yapılarına Göre Mânilerin Tasnifi

Şükrü Elçin, mânileri şekil yönünden inceleyerek düz ve cinaslı olmak üzere gruplara ayırır (Elçin, 1990, s.11).

Ali Çelik, mânileri beş sınıfa ayırmıştır: Düz mâniler, kesik mâniler, ayaklı mâniler, artık veya yedekli mâniler ve müstezat mâniler olarak sınıflandırmıştır (Çelik, 2005, s. 29-49).

Erman Artun, mânileri yapılarına göre düz mâni, kesik mâni, artık mâni ve deyiş olarak dört grupta incelemiştir (Artun, 2011, s. 156).

Kilisli Rifat Bilge'nin mâni tasnifi; yapı bakımından düz mâni, yedekli mâni, cinaslı mâni, karşılıklı mâni ve katar mânileri şeklindedir (Çatıkkaş, 2001, s 17).

Doğan Kaya'nın mâni tasnifi en kapsamlı tasniflerin başında gelir. Söz konusu tasnif şu şekildedir: Mânileri şekil yönünden, hece sayısına ve mısralarına göre mâniler olarak iki ana başlık altında incelemiştir. Hece sayısına göre mânileri; dört, beş, altı, yedi, sekiz, on bir heceli mâniler başlığı altında gruplandırmıştır. Mısralarına göre mânileri; düz mâniler, kesik/cinaslı mâniler, yedekli mâniler ve müstezat mânileri olarak ayırmıştır. Yedekli mânileri de altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, on dört, on altı, on yedi mısralı mâniler olarak tasnif etmiştir (Kaya, 2004, s. 51).

Cem Dilçin mânileri şu şekilde sınıflandırır: kesik mâni, artık mâni ve deyiş (karşılıklı mâni) (Dilçin, 2009, s. 284-287).

Sakaoğlu ve Alptekin, mânileri şekil yönünden; düz mâni, cinaslı mâni, ayaklı mâni, İstanbul mânisi, yedekli (artık mâni) ve karşıberi (deyiş) olarak sınıflandırmışlardır (Sakaoğlu & Alptekin, 2007, s. 22).

2.7.2. Konu ve Söyleniş Ortamına Göre Mânilerin Tasnifi

Ali Çelik, mânileri söylendikleri yere, amaca ve kuruluşlarına göre; niyet, fal mânileri, sevda mânileri, iş mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, sokak satıcılarının söyledikleri mâniler, semâî kahvelerinde söylenen cinaslı mâniler, âşık hikâyecilerin söyledikleri mâniler, mektup mânileri, düğün mânileri, saya mânileri, atışma mânileri, ağıt mânileri, insan adına bağlı mâniler, şehir adına bağlı mâniler, karşılıklı çift mâniler, katar mâniler, tekke ve saz şairlerinin söylediği mâniler olarak gruplandırmıştır (Çelik, 2005, s. 4-79).

Doğan Kaya, konularına göre; sevda mânileri, ramazan mânileri, şehir mânileri, mektup mânileri, millî hislerle söylenmiş mâniler, cinsel konulu mâniler, hayvanlarla ilgili mâniler, askerlik mânileri, tatlı mânileri, gelin-kaynana mânileri, öğüt mânileri, felek için söylenmiş mâniler, sünnet mânileri, anne için söylenmiş mâniler, gurbet

mânileri, isimlerle kurulu mâniler, meslek mânileri, mezar taşı mânileri, kabadayı mânileri, kardaş mânileri, nazarla ilgili mâniler, ırmak mânileri, sosyal konulu mâniler, politik mâniler olarak tasnif oluşturmuştur. Hazırlanış ve uygulanışlarına göre; niyet mânileri, katar mânileri, karşılıklı mâniler, iş yaparken söylenen mâniler (tarlada çalışan kadınların gelip geçenele söyledikleri mâniler, halı dokuyan kızların söyledikleri mâniler, bulgur çekerken söylenen mâniler, taş toplarken söylenen mâniler, çayır biçilirken söylenen mâniler, bostanda çalışırken söylenen mâniler), saya mânileri, bayraktar mânileri, soru-cevaplı mâniler şeklinde tasnif etmiştir (Kaya, 2004, s. 51-52).

Saim Sakaoglu ve Ali Berat Alptekin mânileri konularına göre; ramazan mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, semai kahvelerinde söylenen mâniler (İstanbul mânileri), mektup mânileri, düğün mânileri, niyet mânileri, asker mânileri, şehirler için söylenen mâniler şeklinde tasnif etmişlerdir (Sakaoglu & Alptekin, 2007, s. 22).

Pertev Naili Boratav, konularına göre mânileri niyet, fal mânileri, sevda mânileri, iş mânileri, bekçi ve davulcu mânileri, İstanbul'da bazı sokak satıcılarının mânileri, İstanbul meydan kahvelerinin cinaslı mânileri, Doğu Anadolu'da hikâye mânileri, mektup mânileri olarak sınıflandırmıştır (Boratav, 1969, s. 190-192).

Pertev Naili Boratav'ın tasnifini örnek alarak çalışma yapan Sami Akalın, mânileri konu bakımından tasnif ederken Boratav'ın tasnifine, düğün mânilerini, saya mânilerini, atışma mânilerini, ağıt mânilerini, insan adına bağlı mânileri ve oyun mânilerini eklemiştir. Mâni kümeleri bakımından ise karşılıklı çift mâniler, karşılıklı katar mâniler, düğün-seymen mânileri, saya mânileri, şehir mânileri ve ramazan mânileri başlıkları altında ele almıştır (Akalın, 1972, s. XX-XXI).

2.8. Mânilerin Diğer Anonim Türler ile İlişkisi

2.8.1. Mâni-Türkü

Mâni türkü ilişkisi incelendiğinde birbiriyle az ya da çok ilgili konularda söylenmiş mânilerin arka arkaya sıralanarak türküleri oluşturabildiği görülmektedir. (Artun, 2004, s. 135). Aynı konuda söylenmiş mâniler ardı ardına sıralanarak türkü şeklini oluşturur. Bazen mânilerin mısra sonlarına veya aralarına ilave olarak “aman, bre, hey bre, dost vs.” gibi kelimeler eklenir ve türkü şeklinde okunur (Kaya, 2004, s. 106).

Doğu Anadolu'da çift sürülürken söylenen horovel (Azerbaycan'da: holola) gibi iş türküleri ile toplu oyunlarda, eğlentilerde söylenen kimi türküler, örneğin Azerbaycan'da kızların söyleştikleri ve her dizesinden sonra hakuşka (veya hahişka)

kelimesi tekrarlanan ve bunun için hakuşka/hahışka denilen türküler de birbiri ardına zincirleme mânî metinlerinin eklenmesiyle meydana gelir; bu türlü türkülere Kars bölgesinde akışka derler (Boratav, 1969, s. 181). Diğer taraftan mânîler asıl türkülerin beyit, dörtlük veya bentlerinin arasına nakarat olarak da eklenir. Bu maniler Doğu Anadolu yöremizde, Azerbaycan'da ve Kerkük'te genellikle cinaslı türden örneklerdir (Kaya, 2004, s. 106). Türküler ile mânîlerin bu şekilde iç içe olmasının sebebi, her iki türün de aynı konuları işlemesi ve nazımla yazılmış olmaları etkili olmuştur.

2.8.2. Mânî-Ağıt

Kelime anlamı ağlama olan ağıt; yas törenlerine katılanları ağlatmak amacıyla ölen kişinin ardından ağlanarak söylenen sözler olarak karışımıza çıkar (Güleç, 2015, s. 104). En eski örneklerine İslamiyet öncesi yuğ törenlerinde rastlanır. Bugünkü ağıtların ilk örnekleri olarak sagular söylenirdi (Artun, 2004, s. 154).

Ölümden duyulan üzüntünün merkeze alındığı ağıtlar, mânî kafiye düzeninde a a b a yahut a b c b dörtlükler şeklinde peş peşe sıralanır (Artun, 2004, s. 158). Genellikle kadınlar tarafından söylenen ağıtlar şekil bakımından mânîler ile benzerlik gösterirler.

2.8.3. Mânî-Ninni

Ninni: "Ağlayan çocuğu susturmak veya uyutmak için hanımlar tarafından hususi bir nağme ile söylenen ve sonunda 'Eee... Uyu yavrum uyu, Ninni yavrum ninni, Hû hû hû vs.' bulunan; bazen bir, bazen de daha fazla bent/dörtlüklerden meydana gelen manzumelerdir (Şimşek, 1989, s. 18). Ninnilerin, çocukları susturmak ve uyutmanın dışında; çocukları neşelendirmek, onları sevmek, onlarla iletişim kurmak ve özellikle onları eğitmek gibi işlevleri de vardır (Güneş, 2010, s. 29). Ninnilerin genel olarak belirli bir şekli yoktur ancak bazı ninniler mânî şeklinde söylenirler. Bazı mânîler de ninni şeklinde karışımıza çıkabilir. Daha çok kadınların söylediği bu iki şiir türü birbirinin yerine söylenmişlerdir (Şimşek, 2016, s. 40-41).

2.8.4. Mânî-Bilmece

Bilmece de mânî gibi anonim halk edebiyatı ürünlerinden biridir. Nazım şeklinde olan bilmeceelerin tümü 7 ve 8 heceli dizelerden meydana gelirler; kafiye örgüsü de dört dizelilerde mânî biçimine uygun olarak a a b a... biçiminde olur (Boratav, 1969, s. 119). Tek cümlelik bilmece olduğu gibi cümle sayısı altıya kadar çıkan bilmece de vardır (Özdemir, 2007, s. 312). Bilmece şekil olarak hece sayısı, sözcükler ve dize sayısı bakımından incelenebilir. Bilmece, şekil bakımından nazım ve nesirden oluşur

olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan nazım şeklinde söylenip dörtlükten kurulu olanlar mâniler ile ilişkilidir (İçel, 2007, s. 76).

Dörtlükler ile oluşturulmuş bilmecelerde soru kelimesinin olmaması, bazen bazı mânilerin bilmece olarak kullanılmasına sebep olmuştur. Yani bir dörtlük hem mâni olarak hem de bilmece olarak karşımıza çıkabilir. Bazen bir bilmecenin mâni olarak da söylendiği görülmektedir.

“Âşih der nasıl edim
Saz getir fasıl edim
Bir bardakda iki su
Kavuşmaz nasıl edim” (İçel, 2007, s. 77).

Kimi bilmeceler, mâni ya da tekerleme olarak karşımıza çıkabilir; aslında bilmece olmadığı halde, anlatımındaki söyleyiş özelliği ile bilmece olarak da söylenebilecek bir metin, o amaca uygun düşünülüp söylendiği zamandan itibaren “bilmece” olmuştur. Örneğin:

“Karşıdan atlı geçti,
Nalı parlattı geçti
İllere selâm verdi,

Bizi ağlattı geçti.” mânisi çözümü “ölü” (= cenaze) olan bir bilmece olarak söylenmiştir (Boratav, 1969, s. 127).

2.8.5. Mâni-Dua (Alkış)-Beddua (Kargış)

Dualar, iyi dilekleri kapsayan kalıplaşmış sözlerdir. Beddualar ise çaresiz olan, acı çeken, kötülüğe maruz kalan bir insanın içini rahatlamak amacıyla söylediği, kötü düşünce ve dilekleri kapsayan kalıplaşmış sözlerdir (Kemaloğlu, 2011, s. 104). ‘Alkış’ (dua) ya da ‘kargış’ (beddua), kişilerin iyilik ya da kötülüklerinin otorite sayılan güçlerden talep edildiği dilek bildiren kalıplaşmış sözlerdir (Terzioğlu, 2007, s. 34).

Mânilerde kargış kullanımı oldukça fazladır. Bir kavram olarak “kargış” sözcüğü bile zaman zaman mânilerde; “kargış, karış, beddua, ah, ilenç, inkisar, intizar” gibi sözcüklerle de ifade edilmiştir (Çevik, 2015, s. 4).

2.8.6. Mâni-Atasözleri

Mânilerin, diğer anonim halk edebiyatı türleriyle ilişkisi olduğu gibi atasözleri ile de ilgisi vardır. Türkler, sözlü edebiyat döneminde atasözlerini tek başına kullanmamışlardır. Bunları sözlü edebiyat ürünleri içinde kullanmışlardır. Diğer türlerde

kullanıldığı gibi mâniler içerisinde de düşünceler atasözleri ile pekiştirilip desteklenmiştir (Güleç, 2002, s. 27).

2.8.7. Mâni-Halk Hikâyesi

Halk hikâyeleri, nazım-nesir karışık bir yapıya sahiptir. Halk hikâyelerinin nesir kısmında asıl hikâyede yer alan olaylar anlatılırken, nazım kısmında kahramanların duygu ve düşünceleri dile getirilir (Şimşek, 1997, s. 36). Halk hikâyelerinin nazım kısmını oluşturan şiirler genellikle 11 heceli koşmalardır (Alptekin). Ancak şiirleri mâniden de oluşan pek çok halk hikâyeleri vardır. Nazım kısımları mânilerden oluşan halk hikâyeleri şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Şiirlerin tamamı mânilerden oluşan halk hikâyeleri: “Leyla ile Mecnun”, “Arzu ile Kamber”, “Ferhat ile Şirin”, “Tahir ile Zühre”, “Gül ile Sitemkâr”, “Yahşi ve Aşık” gibi hikâyelerde yer alan şiirlerin tamamı mâni tarzında yazılmış şiirlerdir. Azerbaycan sahasında anlatılan “Yahşi ve Âşık” adlı hikâyenin de “üstadnâme”sinden “duvaggapma”sına kadar bütün manzum kısımları yine, mâni (bayatı) şeklindedir (Şimşek, 1997, s. 37).

2. Halk hikâyelerinin nazım kısımlarına anlatıcı tarafından, sonradan eklenen mâniler: Bazı anlatıcılar, hikâye anlatma geleneğine bağlı kalmakla birlikte, kendi maharetlerini de göstermek isterler. Bu sebeple anlattıkları hikâyelerdeki şiirlerin dörtlüklerinin beyitleri arasına aynı kafiyede, hece sayısı koşmadan daha az olan (7, 8 heceli) dörtlükler eklerler. Buna “türkülerin peşrevisi” denir. Şiirlerin arasına eklenen bu manzumelerin bir kısmı mâni şeklindedir (Alptekin, 2011, s. 23).

2.9. Yazma Mâni Geleneğine Genel Bir Bakış

Mânilerin ilk söyleyenleri bilinmediği için birçok kaynakta anonim halk edebiyatı ürünü kabul edilmektedir. Ancak anonim sayılan edebiyat ürünlerinin mutlaka bir söyleyeni vardır. Zamanında kimin söylediği kaydedilmediği için yıllar içerisinde isimler hafızalardan silinmiştir. Yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılan sözlü edebiyatımız artık kayıt altına alınmaktadır. Aslında mâni yazma geleneği yıllar boyunca edebiyatımızda varlığını sürdürmüştür. Âşık edebiyatı, dinî-tasavvufî Türk halk edebiyatı, modern Türk edebiyatı şairlerini incelediğimizde mâni tarzı şiirler yazdıklarına tanık olabiliriz.

Âşık edebiyatında mâni nazım biçimiyle şiirler yazan birçok âşık bulunmaktadır: Bardızlı Nihanî, Samsumlu Âşık Nasuhî, Posoflu Zülalî, Bayburtlu Hicranî, Şavşatlı

Deryamî, Yozgatlı Hüznî, Kastamonulu Yorgansız Hakkı, Âşık Ali Şahin'in mâni nazım şekli ile şiirleri bulunmaktadır (Kaya, 2004, s. 103).

Anonim Türk halk edebiyatının bir nazım şekli olan mâniler, tekke şairleri tarafından da kullanılmıştır. Hem Alevî Bektaşî geleneğinin temsilcisi olan şairler hem de sünnî ekollere bağlı tekke şairleri mâni nazım şekli ile şiirler yazmışlardır. Pir Sultan Abdal, Kasımî, Şah İsmail Hatayî (Hatâî), Lala Sultan, Muhyeddin Abdal gibi Alevî Bektaşî şairlerin yanında; sünnî tasavvuf ekollerinin temsilcileri olan Erzurumlu İbrahim Hakkı, Suzî ve Lütfi'nin (Alvarlı Efe'nin) de mânileri bulunmaktadır (İyiyol, 2013, s. 266).

İkinci Meşrutiyet sonrası gelişen modern Türk şiirinde de mâni nazım şekliyle şiirler yazılmıştır. Genç Kalemler dergisi etrafında bir araya gelen Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve diğer şair-yazarlar, konu ve içerik açısından millî olana yönelmişlerdir. Arap, Fars ve Yunan mitolojisi yerine Türk mitolojisi; aruz ölçüsü yerine hece ölçüsü, Divan edebiyatı nazım şekilleri yerine Türk halk edebiyatı nazım şekillerini tercih etmişlerdir. Millî Edebiyat Akımı temsilcileri ve bu akımdan etkilenen şairler halk şiirinin bir şekli olan mâniyi de kullanmışlardır. Ziya Gökalp'ın Yeni Hayat adlı eserinde mâni tarzında yazılmış şiirler mevcuttur (İyiyol, 2013, s. 265).

“Eski manilerle, günümüz manileri arasında fark vardır. Yaşama biçimi ve buna bağlı olarak beğeniler değiştiği için maniler yeni kültürde değişikliğe uğramıştır. Günümüzde ekonomik koşullar, teknoloji, yeni hayat koşulları manilere yeni öğeler sokmuştur.” (Artun, 2007, s. 3).

Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, söylenen mânilerin kayıt altına alma sürecini hızlandırmıştır. İster ücra bir kasaba ister bir köy olsun, söylenen herhangi bir şiir, masal, hikâye, ses veya video kaydına alınıp hızla paylaşılabilir. Yazılan ürünler, internette bulunan farklı platformlar veya sosyal medyada paylaşılabilir. Yaşadığımız dönemde insanlar dörtlüklerine, beyitlerine sahip çıkmaktadırlar. Bu durum anonim olmayı engellemektedir. Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyumu'nda sunduğu bildirisinde Erman Artun: “Günümüzde halk kültürü ürünleri kitle iletişim araçlarıyla yayılmaya başlamıştır. Bu bir noktada teknolojinin sözlü geleneğin işlevini üstlenmesidir. Günümüzde halk kültürü yeni ortamlara, yeni şartlara uyum göstermeye, gelenek dışı düşüncelerle beslenmeye başlamıştır. Halk kültürü sözlü, yazılı kültür ortamlarının yanı sıra elektronik kültür ortamlarında da yayılır hale gelmiştir.” tespitini yapar (Artun, 2005, s. 63).

Günümüzde Telif Yasaları'nın da iyileştirilmesi ile bu durum yazarların ve şairlerin eserlerine sahip çıkmasını sağlamıştır.

Kıyası artık bir ürünün anonim olması çok zordur. Bu durumun anonim edebiyattaki tür ve biçimlerin yok olması anlamına geldiğini söylemek mümkün değildir. Aynı türün, sahibi bilineni ve bilinmeyeni her zaman olmuştur. Bununla birlikte mânilerin diğer sözlü edebiyat ürünlerine göre şanssız olduğunu belirtmek yanlış olmaz. Zira Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren yoğunlaşmaya başlayan derleme faaliyetleri sözlü kültürü bir yazılı kültüre dönüştürürken gelişen teknolojiyle beraber kitle iletişim araçları bu süreci hızlandırmıştır. Üniversitelerin devreye girmesiyle derleme faaliyetleri artmış ve edebi ürünlerin bizzat söyleyenleri bulunarak isimleri kayıt altına alınmıştır (Alçın, 2012, s. 56).

Yazma mâni geleneğine baktığımızda, 15. yüzyıldan bu yana Anadolu'da tekke şairleri ve âşık edebiyatı şairleri tarafından mâni tarzında dörtlükler yazılmıştır. Millî edebiyat sonrası ve Cumhuriyet Dönemi'nde de öze dönüş hareketi ile halk edebiyatı ürünleri verilirken şairlerimiz, mâni tarzında dörtlükler yazmışlardır. Yaşadığımız döneme göre mâni türünde eser veren pek çok âşık ve kalem şairimiz mevcuttur (Alçın, 2012, s. 56).

BÖLÜM III

MİNE ERDOĞAN DAL'IN HAYATI VE SANATI

3.1. Hayatı

3.1.1. Ailesi

Şairlerin dünyasına “Mânilerin Sultanı” mahlası ile katılan şairimizin asıl adı Mine Erdoğan Dal’dır. Kahramanmaraş’ın Andırın ilçesinde 19 Mart 1969 tarihinde dünyaya gelmiştir. Annesinin adı Ummuhanı, babasının adı Abdulkadir’dir. Dört kız kardeşi, bir de erkek kardeşi vardır. Eşinin adı Huzeyfe’dir. Eşiyle lise öğrenimi sırasında tanışmıştır. Eşiyle o zamanların yaygın iletişim aracı olan mektup ile haberleşmiştir. Mektuplarında da mâni yeteneğini sergileyen Mine Erdoğan Dal eşiyle tanışma sürecini şöyle anlatır: “Eşimi şiirlerimle etkiledim diyebilirim. Mektuplarıma koyduğum fotoğrafların arkasına mâni dörtlükleri yazıp gönderirdim:

‘Bir cismi hayalimi verdim sevgilime
Sevgilim bu bir gölge deyip bakma resmime
Ruhsuzdur belki ama çok benziyor cismime
Kara gözlüm baktıkça ayan olur kalbime’ şeklinde bir dörtlüğü buna örnek gösterebilirim.

Yine bir başka fotoğrafımın arkasına:

“Eyvah uçtu dersin ararsın beni
Ölüm mukadderdir gelirse bir gün
Bu hayal ki o gün avutur seni” şeklinde dizeler yazmıştım.

Bir mektubumda da:

‘Ölsem de bastığın yerlere gömülsem
Gelsen de sevgilim ruhumu şad etsen
Önüne kurbanlık koyun gibi serilsem
Keserken der misin? Ah! Benim sevgilim

Kutlayıp bayramın seyrana geldim
Muhabbetle ben sana geldim
Seni görmeyince hüsrana geldim

Ölürsem der misin? Ah! Benim sevgilim' dörtlüklerini yazdım.”

Liseyi bitirdikten bir buçuk yıl sonra evlenmiştir. Bu evlilikten sırayla Kadir (1989), Alaaddin Erdiñ (2000) isimli çocukları olmuştur. Oğlu Kadir Dal daha bir buçuk yaşındayken menenjit geçirmiştir. Bu hastalıktan dolayı hayatına engelli olarak devam etmiştir. 2021 yılında ise Covid-19 hastalığı sebebiyle vefat etmiştir.

“Biyografim” adlı şiirinde Mine Erdoğan Dal'ın doğumu, evliliği ve çocukları hakkında bilgilere ulaşmak mümkündür:

“Bin dokuz yüz altmış dokuz
Geldi çattı Mart on dokuz
Ben doğmuşum ağlayarak
Dediler çok nazlı bu kız

Kıvrık saçlı çok da dilli
Şairlik o günden belli
Babamın gelin kızıydım
Saçım da kırmızı güllü

On aylıkken yürümüşüm
Annem benle görürmüşüm
Ele avuca sığmazdım
Çok çabuk da büyümüşüm

Lise bitti seksen beşte
Benim aklım aşta meşte
Hayatımın erkeğiydi
Âşık oldum ilk görüşte

Şimdi evli ve mutluyum
Hem huysuz hem tatlıyım
Yuvamın neşe kaynağı
İki çocuk annesiyim

Mânilerin sultanıyım

Kötülerin düşmanıyım
 İlhamlarım geldiği an
 Sözler çırak ben ustayım”

3.1.2. Öğrenimi

Mine Erdoğan Dal, okul çağına eriştiğinde Andırın’da Devrim İlkokulunda okumuştur. Şiir okumaya dördüncü sınıfta başlar. İlkokuldayken sessiz ve okumayı çok seven bir öğrenci olmuştur. Ortaokulu Andırın Ortaokulunda okur. Şiir yazmaya ortaokul yıllarında başlar. Lise öğrenimini Andırın Lisesinde tamamlar. Lisedeyken de mâniler yazmaya devam eder:

“Hocalarıma taşlama yazmayı çok severdim.” ifadesiyle bir dördlüğünü aktarmıştır:

“Kasım hoca yine nutuk çekiyor
 Müdür bey de bize öğüt veriyor
 Şennan hoca ayet ve hadis diyor
 Nasıl vereyim hocaların methini”

Öğrencinin Duası adlı şiirindeki dizelerini aktararak:

“Bizi sınıfta koyan
 Tarihten felsefeden
 Bir verecek ellerden
 Kurtar bizi yarabbi!

Bedende hoplamadan
 Kimyada formüllerden
 Edebiyatta uyumadan
 Kurtar bizi yarabbi!

Coğrafyanın cefasından
 Resim için masrafından
 Matematik hocasından
 Kurtar bizi yarabbi!

Derslerden on almayı
 Sınıfta kalmamayı

Bize de diplomayı
İhsan eyle yarabbi!”

“Bu şiirim Andırın Postası’nda yayımlamıştır.” der

2014 yılında halk eğitimi merkezinde açılan İngilizce kursuna katılmıştır. Eğitimini birinci olarak tamamlayan Dal, kursun sonunda kendisine yetecek kadar İngilizce öğrendiğini aktarır. 2017 yılında halk eğitim merkezinde hasta bakım kursuna katılmış, bu kursu da birincilikle tamamlamıştır. Bu kursa oğlu Kadir’e daha iyi bir bakım sağlamak için katılmıştır. Yaşamı boyunca öğrenmeye, eğitime çok önem vermiş; bu doğrultuda kendisini geliştirmeyi hiç bırakmamıştır.

3.1.3. Yaptığı Meslekler

Evlendikten bir yıl sonra Andırın Kaymakamlığında 2 yıl boyunca sekreter olarak görev almıştır. Görevinden, oğlu Kadir’in sağlık sorunlarından dolayı ayrılmak zorunda kalmıştır. Oğlu vefat edene kadar onun bakımı ile ilgilenmiş ve çalışma hayatından çekilmiştir.

3.1.4. Kişisel Özellikleri

Mine Erdoğan Dal kendini eğlenceli, farklı, hayat dolu olarak tanımlar. Fark yaratmayı seven şairimiz, sürekli kendini geliştirmek için emek harcadığını belirtir. “Herkes gibi olan sıradan olur, kendi gibi olan başarılı olur.” sözünü kendisine prensip edinmiştir. Saz ve ney dinlemeyi çok sever. İnsanın doğa ile ilişkisinden oldukça etkilenen Dal, her fırsatta ağaçlar ve çiçeklerle zaman geçirir. Evcil hayvanların çok sadık birer dost olduğuna inanan şairimiz hayvan yetiştirmeyi, özellikle köpek yetiştirmeyi çok sever.

Türk halk müziğini takip eden Mine Erdoğan Dal; Ahmet Selçuk İlhan’ın şiirlerini dinlemeyi çok sevdiğini belirtir. Hukuk, tıp, teknoloji alanlarını yakından takip eden Dal, bu alanlardaki gelişmelerin kendisini etkilediğini, bu nedenle araştırma merakını devamlı canlı tutmaya çalıştığını söyler: “Bilginin bir hazine olduğuna inanıyorum. Bilgiyi uçsuz bucaksız bir deniz olarak hayal ediyorum. O denizden bir bilgi alırsam bir damla su içmişim gibi hissediyor ve ferahlıyorum.” Bilgi toplamayı sevdiğini, elde ettiği bilgiyi çevresiyle paylaşmaktan keyif aldığını da vurgular.

İlkokul dördüncü sınıf öğrencisiyken kendisine kalp yetmezliği teşhisi konulur. Bu hastalıktan dolayı zorlu bir hayat geçirmiştir. Hayata sıkı sıkı sarılıp hasta olduğunu kabul etmemiştir. Her yaşadığı anı dolu dolu yaşamayı tercih etmiştir. Bu sebeple

doktorların tehlikeli olabileceğini söylemesine rağmen ikinci kere anne olmak istemiştir. İkinci çocuğu Alaaddin Erdinç'i dünyaya getirmiştir. Son bir buçuk yıldır tiroid bezlerinin aşırı tiroid hormonu salgılamasından kaynaklanan graves hastalığı ile mücadele etmektedir. İlk aylarda yanlış tedavi nedeniyle durumunda iyileşme olmamıştır. Afyon'da 4 aylık bir tedavi görmüş, tedavisinde olumlu sonuçlar almıştır.

3.2. Sanatı

3.2.1. Mânicaliği ve Şairliği

Yazmaya babasının yazma merakını örnek alarak başlamıştır. Babası da şairler yazmıştır. Yeteneğin ilk fark eden babası olmuştur. Kızının yazdıklarından ve söylediklerinden etkilenen baba, ilerde şair olması için her türlü desteği vermekten kaçınmayacağını kızına her fırsatta söylemiştir. Şairimizin "Ustam" diye hitap ettiği Andırınlı şair ve yazar Celil Çınkır, Mânilerin Sultanı mahlasını kendisine vermiştir. Andırın ağzı ile mânilerini söyleyen Mine Erdoğan Dal, şairliğini Allah vergisinin yanında genetiğe de bağlar. Ailesinin desteği, hem yeteneği hem yaşama bağlılıktaki coşkunluğunun dışavurumunu sağlaması Mine Erdoğan Dal'ın mâni türümüze yaptığı katkının gerçek sebepleri olarak kabul edilebilir.

Mine Erdoğan Dal, mânilerini ve şiirlerini hem sözlü ortamda hem de yazılı ortamda icra etmektedir. Yazılı olarak sosyal medyayı ve interneti kullanmaktadır. Facebook'ta, "Mine'l Mâniler" adlı sayfasında manilerini paylaşmaktadır. Antoloji.com adlı internet sitesinde de mânilerini ve şiirlerini yayımlamıştır. Ayrıca her Cuma whatsapp aracılığı ile cuma gününün anlam ve önemine uygun yazdığını mânilerini paylaşmaktadır. Bu mânilerine örnek olarak şu dörtlükleri verebiliriz:

Hüzün geceyi sardı

Korkum cehennem nârdı

Cuma'nın saatinde

Alnım secdeye vardı

BÖLÜM IV

MİNE ERDOĞAN DAL'A AİT MÂNİLERİN BETİMSEL ANALİZİ

Türk halk edebiyatında mâni konusunda yapılmış birçok tasnif bulunmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde, “Mânilerin Tasnifi” başlığında mâni ile ilgili yapılmış tasniflere yer verilmişti. Yapılan bu tasnifler incelenip örnek alınarak ve derlenen mâniler de göz önünde bulundurularak Mine Erdoğan Dal'ın mânileri betimlenmeye çalışılmıştır.

4.1. Şekil Bakımından Mâniler

4.1.1. Hece Sayısı Bakımından Mâniler

Mâniler, genellikle yedi heceli dört dizelik bir bentten meydana gelmektedir. Fakat bazı maniler dört, beş, altı, sekiz ve on birli hece sayısı ile yazılmaktadır.

Mine Erdoğan Dal'dan derlediğimiz mânilerde dört ve beş hece sayısı ile yazılan mâni örneği yoktur. Tespit ettiğimiz mânileri hece sayısı bakımından incelediğimizde yedili, sekizli, on birli hece sayısı ile yazdığı tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz mâniler göz önüne alınarak iki başlık altında incelenmiştir:

4.1.1.1. Hece Sayısı Yedi Olan Mâniler

Mine Erdoğan Dal'ın yazmış olduğu bin elli altı mâni içerisinde yedi heceli mâni sayısı bin kırk dokuzdur. Yedi heceli mâni örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

“Acönlüde pambuk var
Garıkları fazla dar
İreçbere verirsen
Eden tabiim ki zarar” (M. 10).

“Uğrama gaba guşluk
Yolda al accık yornuk
Soluğnu topliyence
Anış'e ver muşduluk” (M. 914).

“Ala gözlü güneşim
Sensiz nic' olur işim
Fizanı da gezseler

Bulunmaz senin eşin” (M. 44).

“Açıldı bütün eller
Akar kirpikten seller
Zikrediyor adını
Hem güller hem bülbüller” (M. 15).

“Anşa ekmek yapıyor
Saca yayı atıyor
Isbanaklı kömbeye
Bişsin diye bakıyor” (M. 64).

“Aşk gizli bir bakışta
Sol yanını yakışta
İki can bir bedense
Huzur sonsuz akışta” (M. 75).

“Getmese öteğçiye
Bakmasa gır geçiye
Döş uçun aranıp
Bulaşmaz görünciye” (M.481).

“Kimmiş diye soruyor
Sokurdanıp duruyor
O da yetmezmiş gimi
Sözleriğnen vuruyor” (M. 657).

“İnek ekine girmiş
Yahya hoca delirmiş
Çerkez ineeni alıp
Devriş Ali’ye vermiş” (M. 635).

“Hayırlısı buyumuş
Nedek millet uyumuş

Deriye boş sandidim
Akıp geden suyumuş” (M. 575).

4.1.1.1. Hece Sayısı Yediden Fazla Olan Mâniler

Mine Erdoğan Dal’dan derlemiş olduğumuz mânilerde sekizli ve on birli hece sayısıyla yazılmış mâniler tespit edilmiştir. Tespit edilen yedi mâni örneği yedi heceden fazladır. Yedi heceden fazla olan mâni örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

“Anaların kınalı guzuları
Yazılsa da şehadet yazıları
Kırk yamayla dolu Amerika’ya
Adamlık giydirir Türk terzileri” (M. 55).

“Közün üsdünde esgee
Bişiremedi keşgee
Bacı gadanı aliim
Neydi bu gızın meslee” (M. 667).

“Bağımsızlık aşkı çarpan yürekte
İman ile silah tutan bilekte
Türk askeri inlerine inince
Tıkandılar çıktıkları delikte” (M. 103).

“Aşımda ekmeemdesin
Hayalımda düşümdesin
Gadan alam kele Hatce
Andığım her isimdesin” (M. 71).

“Dokuz köyü göçürüm de
Sıradlardan geçirim de
Gelin bacım selam vermez
Umutlarım uçurumda” (M. 293).

“Mehmetciğim seller gibi çağlıyor
Suriye’de köpekleri avlıyor

Trumpeti çaresizlik içinde
Ardı sıra conileri ağlıyor” (M. 686).

“Fakirin oca:na düşdü ataş
Neriye gadar gahbe gedif
Yetif ey Hızır ülkeme yetif
Yediler gırklar neredesiniz
şehit düşdü asker bilesiniz” (M. 388).

4.1.2. Mısralarına Göre Mâniler

4.1.2.1. Düz Mâniler

Manilerde birinci, ikinci ve dördüncü mısralar kafiyelenir “a a b a”. Bazı saz ve tekke şairlerinin eserlerinde; ilahi, destan ve koşmaların ilk dörtlüklerinde görüldüğü gibi “a b c d, a a a b” şeklinde kafiyeli mânilere rastlanır. Bu mânilere “düz mâni” adı verilir (Elçin, 2004, s.281).

Mine Erdoğan Dal’dan derlediğimiz mânilerde en çok düz mâni örneklerine rastlanmıştır. Düz mâni örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

“Halkı dirlik düzensiz
Sorunları çözümsüz
Bırakma Yazül Celâl
Vatanımda ezansız” (M. 585).

“Beni bunca bekleddin
Daggiye ay ekleddin
Hazırladım boğçiyeye
Sabaçaya bekleddin” (M. 139).

“Çok mıkıslar pısacak
Ekmeğ de pelişecek
Bunnan da galsam eyi
Kömbem var gızılacak” (M. 258).

“Ellerin ellerimde
Duvâsın dillerimde

Eyi geceler aşgım
Hayalın gollarımda” (M. 358).

“Ne diyor diye sorman
Geminen sürer harman
İneklerde yoruldu
Dizde galmadı derman” (M. 752).

“Pasdiye bişirecem
Sufriye deşirecem
Çayım ocakda galdı
Az beklen daşıracam” (M. 768).

“Biz şeytana uyarsak
Gaipten ses duyarsak
Adaleti soyarsak
Nefsimize terk ettir” (M. 173).

“Bilmiyom ki kimdiler
Ceneziye kömdüler
Ölenin meresine
Hemencecik gondular” (M. 153).

“Ulaşamadın birsen
Neler gaçırđın bilsen
Çayı gene demlerim
Böre alıp gelirsen” (M. 917).

“Az amma özden olsun
Yürekli sözden olsun
Hayırsıza yol ver de
Hayırlısı hep dolsun” (M. 92).

4.1.2.1. Yedekli (Artık) Mâniler

Mâniler mısra sayıları bakımından çeşitlilik gösterir. Genellikle dört mısra olmakla beraber 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17 mısralı olan şekilleri de vardır. Yedekli mâniler genellikle cinaslı sözlerle kurulmuş kesik mânilerdir (Kaya, 2004, s. 59).

Mine Erdoğan Dal'dan derlediğimiz mânilerdeki yedekli (artık) mâni örneğine aşağıda yer verilmiştir:

“Fakirin oca:na düştü ataş
Neriye gadar gahbe gediş
Yetiş ey Hızır ülkeme yetiş
Yediler gırklar neredesiniz
Şehit düştü asker bilesiñiz” (M. 388).

4.1.2.2. Deyiş (Karşılıklı Mâni)

İki kişinin karşılıklı olarak söylemiş olduğu manilere “deyiş” ya da “karşılıklı mâni” denir (Dilçin, 2009, s. 287-288; Albayrak, 2010, s. 373). Bazı deyişler sorulu cevaplı şekilde düzenlenir. Bazen maninin kimin tarafından söylendiği de belirtilir. Bu maniler genellikle kızlar arasında; delikanlı-kız, ana-oğul, baba-oğlu arasında söylenir (Dilçin, 2009, s. 287-288).

Ana

“Çok çirkin hemi guru
Dil metirelik boru
Firikli zerhoş gimi
Boşuna ö:me yörü” (A. 10/3).

Kız

“İnce dalañ boyu var
Ne de güzel huyu var
Yunak yeri aramam
Ba:çasında suyu var” (A. 10/4).

Kaynana

“Acından öldü mallar
Garinçalandı ballar
Beşiriksizsiñ gelin
N'olacak seniñ hallar” (A. 8/3).

Gelin

“Kakmam herif kakmadan
 Annamam mal bakmadan
 Göremezsiñ yüzümü
 Oğluñ evden çıkmadan” (A. 8/4).

Görümce

“Gardaşımıñ avradı
 Saçını daradı:ı
 Hamuru ben yuñurdum
 Suvanı do:radı:ı” (A. 5/1).

Gelin

“Gıya: ipi sapladım
 Yorgannarı gapladım
 Yeme:e düşer diye
 Saçlarımı topladım” (A. 5/2).

Delikanlı

“Helke elinde yârim
 Saçı belinde yarım
 Görücü gelicik de
 Son söz diliñde yârim” (A. 9/1).

Kız

“Helkelerim dolarsa
 Yerim accık bolarsa
 Gel deci:dim amma
 Hadi bibim go:yarsa” (A. 9/2).

Baba

“Oy benim çatlag o:lum
 Gafadan gontag o:lum
 Bazardan et alınmaz
 Gonşudan bakak o:lum” (A. 3/5).

Oğul

“Gonşu gızda cilve yok
 Onnara garnımız tok
 İçimi ısıdacak
 Esra'da Seda'da çok” (A. 3/6).

4.1.3. Kafiye Örgüsüne Göre Mâniler

4.1.3.1. Kafiyesi a a x a Şeklinde Olan Mâniler

Mânilerin kafiye örgüsü genellikle a a x a şeklindedir. Üçüncü dizenin bağımsız oluşu, mâniyi söyleyene kolaylık sağlar. Tespit edilen 951 mâni a a x a şeklinde kafiyelenmiştir. Bu şekilde kafiyelenmiş mâni örnekleri şunlardır:

“Bir ramazan boyunca
Şivemizi duyunca
Mânilerin sultanı
Yazdı kendi huyunca” (M. 163).

“Aç eliñi Hûda'ya
Başla hemen nidaya
Tüm eller kenetlensiñ
Heç düşmiyek cüdaya” (M. 11).

“Biz acimcek aaladık
Yürekleri daaladık
Sebebini sordular
Baş suvana baaladık” (M. 171).

“Acöönlüde pambuk var
Garıkları fazla dar
İreçbere verirsen
Eden tabiim ki zarar” (M. 10).

“Bir zurba işleri var
Dünyayı ediyor dar
Gurban olam gurtarın
Anşa'dan umuyom car” (M. 164).

“Açıldı bütün eller
Akar kirpikten seller

Zikrediyor adını
Hem güller hem bülbüller” (M. 15).

“Göz gapağam iniyor
Üst üsdüne biniyor
Datlı yarı görünce
Ağrılarım diniyor” (M. 545).

“Evinin önü hayma
Süvende var dayrama
Bayağ sağlamış sanki
Culluk gimi gubarma” (M. 378).

“On tene oldu cücük
Yakalamış bir sülük
Püsü dutdu cukuşu
Öteden gelir çulluk” (M. 743).

“Leylican doğru söyler
Onu dinneyin beyler
Hızınan hava atan
Takdalı köyü boylar” (M. 673).

4.1.3.2. Kafiyesi a a a a Şeklinde Olan Mâniler

Mine Erdoğan Dal’dan derlediğimiz mânilerde kafiyesi a a a a olan doksan iki mâni tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz mânilerden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Ahara yakın duluk
Orda bekler muşduluk
Gaynatmışlar bir coruk
Oluvermiş umsuluk” (M. 40).

“Bak bayrama gelindi
Tüm çocuklar sevindi

Zekât verme görevi
Ağaların beyindi” (M. 107).

“Ekinler daha firik
Olunca yapak fedik
Zabağanan ercerek
Gedek topliyek çeltik” (M. 339).

“Dosduñ dosda selamı
Bir de güzel kelamı
So:klukdan da dadlı
Annadi:se halımı” (M. 297).

“Eşgiyadan hökümdar
Olmur mu heç ey dostlar
Bir de acans goymuşlar
Bak gözüm ona dalar” (M. 365).

“Çiçek dalda büyüsün
Gel göğnüme büyü/sün
O gıvrışık saçların
Avucumda uyusun” (M. 240).

“Yannıkları yayıcım
Ataşı da gayıcım
Çil tavuğ yakalسام
Düdügliye goyucum” (M. 975).

“Doğormuş bir düzüne
Hem de günüz gözüne
Doğormam diyesice
İnanılmaz sözüne” (M. 290).

“Boş boşuna eeleşmen

Hösinnen cebelleşmen
Gazaya gurban geden
Elindee keleşnen” (M. 180).

“Bağımsızlık aşkı çarpan yürekte
İman ile silah tutan bilekte
Türk askeri inlerine inince
Tıkandılar çıktıkları delikte” (M. 103).

4.1.3.3. Kafiyesi a a b b Şeklinde Olan Mâniler

İncelediğimiz mâniler içerisinde birinci ve ikinci dizenin kendi arasında, üçüncü ve dördüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olduğu üç mâni örneği de tespit edilmiştir:

“İnce dalan delağanlı
Yörüyor canlı canlı
Öğle uzun boylu ki
Göğde sanan o denli” (M. 633).

“Cuma'nın nuru başka
Geliyor kalpler aşka
Cennet vatan ülkemde
Yaş dökülmeşe keşke” (M. 220).

“Günaydın gır çiçeğim
Benim uğur böceğim
Günün güllernen dolsun
Sevinçler senin olsun” (M. 575).

4.1.3.4. Kafiyesi a b a b Şeklinde Olan Mâniler

Mâniler arasında kafiyesi a b a b şeklinde olan bir mâni tespit edilmiştir. Aşağıda kafiye örgüsü bu şekilde olan mâniye yer verilmiştir:

“Doğal bir kilimadır
Gışlabağçe'nin içi
Çerezi yanındadır

Bilir dat alan gişi” (M. 289).

4.1.3.5. Kafiyesi a a a b Şeklinde Olan Mâniler

Mâniler arasında kafiyesi a a a b şeklinde olan yedi mâni tespit edilmiştir. Aşağıda kafiye örgüsü bu şekilde olan mânilere yer verilmiştir:

“Af gapısı açılır
Etrafa nur saçılır
Günahlardan kaçılır
Cuma’nın hürmetine” (M. 22).

“Ay do:suñ gecelere
Aşk gonsuñ pecelere
Gül ya:suñ hecelere
Sapsuñ çöllere şeytan” (M. 85).

“Biz şeytana uyarsak
Gaipten ses duyarsak
Adaleti soyarsak
Nefsimize terk ettir” (M. 173).

“Göğsümüze imanı
Dilimize amanı
Nefse hüsnü gümanı
Tam hakkıyla zerk ettir” (M. 527).

“Yanına kârdır sansın
Ağlatan kebab olsun
Kabri ateşle dolsun
Yollar bağlatanları” (M. 971).

“Yağmur olmuşsa gözü
Bedduaysa her sözü
Gülmüyorsa hiç yüzü
Ağlatan kebab olsun” (M. 961).

“Rüzgâr sevgi savursuñ
 Göñülü aşk gavursuñ
 Göz sevinçten ba:rsuñ
 Gopsuñ hüznüñ golları” (M. 788).

4.1.3.6. Kafiyesi a a a b b Şeklinde Olan Mâniler

Derlediğimiz mânilerde kafiyesi a a a b b şeklinde iki tane mâni tespit edilmiştir:

“Fakirin oca:na düşdü ataş
 Neriye gadar gahbe gediş
 Yetiş ey Hızır ülkeme yetiş
 Yediler gırklar neredesiniz
 Şehit düşdü asker bilesiñiz” (M. 388).

“İrk ayrımı yaparak
 Yanlış yola saparak
 Ocakları yıkarak
 Ağlatan kebab olsun
 Kabri ateşle dolsun” (M. 616).

4.2. Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Mâniler

Mâniler birçok konuda söylendiği gibi, söylendiği ortama göre de şekillenmiştir. Araştırma konumuz olan Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinin içerisinde yer alan mâniler dikkate alınarak bu kategoride incelenmeye çalışılmıştır.

4.2.1. Niyet Mânileri

“Acimcik yemek yedim
 Ben doymadım ki dedim
 Gara vurgun vurası
 Seni ben şindik nedim” (M. 8).

“Fazlacaraktır nazım
 Yazılmış sana yazım

Galbimi heç düşünme
O tek sana ilazım” (M. 390).

“Duymiyenler duyanlar
Damda yannık yayanlar
Hemen bâçiye insin
Garnıcığı doyannar” (M. 319).

“Saklan bokluberkezden
Üleş yeci birezden
Senin yerinde olsam
Heç inmezdim kirezden” (M. 801).

4.2.2. Sorulu-Cevaplı Mâniler

İçeriğinde soru olan ve bu soru karşısında cevap almak için söylenen mânilerdir. Derlediğimiz mânilerdeki örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Eşgiyadan hökümdar
Olmur mu heç ey dostlar
Bir de acans goymuşlar
Bak gözüm ona dalar” (M. 365).

“Sana oralar güzel
Bana Andırın özel
İsdiyorsan barabar
Yazak mı mâni gazel” (M. 805).

“Eziyette gasdın ne
Silindir mi dosdun ne
Yüz kiloluk gar yağdı
Aşgımızın üstüne” (M. 382).

“Sen ordasın ben burda
Çare var mı ki derde
Birbirimize hasret

Mutluluk hani nerde” (M. 818).

“Evin içi guz damı
Gayımbaba gızdı mı
Ataşı gaymadiğsen
Gabahatı gızda mı” (M. 373).

“Gelin bu neyin nesi
Bulgur üfelembesi
Na tâ datlı olurdu
Küle kömme kömbesi” (M. 464).

4.3. Konularına Göre Mâniler

Mâniler konu bakımından oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Kişinin tinsel durumundan gündelik yaşamla ilgili birçok duygudurumuna kadar bireysel ve toplumsal her konuda mâni söylenmiştir. Sevda, sitem, çapkınlık, dua, beddua, evlilik, ölüm, gelin-kaynana gibi konuların yanı sıra millî ve dinî içerikli konular mânilerde yer almıştır.

4.3.1. Sevda Mânileri

Sevda, mânilerde en çok karşılaşılan konuların başında gelir. Mânilerde sevda bazen özlemin, bazen gurbetin, bazen ayrılığın, bazen kavuşmanın yansıması olarak geniş bir şekilde yer alır.

Derlediğimiz mânilerdeki örnekler aşağıda verilmiştir:

“Sevgin içime doldu
Hasret ataştan yoldu
Seni fazla özledim
Benzim sarardı soldu” (M. 834).

“Gözel ağatlar söğler
Yürecimi çok dağlar
Fadımiye hasdiyem
Beni gendine bağlar” (M. 548).

“Almış başını geder

Şu göğnüm bir derbeder
Hasretinden ölüyom
Yüreciğme tak eder” (M. 50).

“Galbimdeki sızısın
Göynümün nar izisin
Geç vakıt buldum seni
Yemeeğmin duzusun” (M. 411).

“Sen ordasın ben burda
Çare varmı ki derde
Birbirimize hasret
Mutluluk hani nerde” (M. 818).

“Göğnümün ataşını
Guş gimi bakışını
Afilli sözlerinnen
Dindirin gözyaşımı” (M. 526).

“İki dağan ardında
Yar sevdası derdinde
Olmuyor ki çoğ zaman
Seven dengi denginde” (M. 630).

“Gönül uykuya dalsa
Kokun nefesim olsa
Bütün gece düşümde
Anşa'm yanımda galsa” (M. 531).

4.3.1.1. Sitem

Mine Erdoğan Dal'ın mânilerinde geçen sitem örneği şunlardır:

“Gönül sana pek gırgın
Aşgından ettin sürgün
İçimde sevgi bitti

Sonunda oldum yorgun” (M. 530).

“Getmese yol çatına
Hayranım hizmetine
Beni heç dinemiyor
Sen söle şu Hatın’a” (M. 482).

“Yorgan heç ısıtmıyor
Ataşı gaymiyence
Dert içi acıtmıyor
Yanımdan getmiyence” (M. 1021).

“Bakmaz ki heç arkiye
Guruşu yok sermiye
Gedip de çalışmıyor
Verici on yögmiye” (M. 113).

4.3.1.2. Çapkınlık

Çapkınlık da mânilere konu olmuştur. Tespit ettiğimiz mânilerdeki örnekler sunulmuştur:

“Çapğınna: goy sınır
Uçuyor bende siñir
Bu saña son uyarım
Bak onu herkeş tanır” (M. 227).

“Papatyadan fal baktım
Hatic galbime aktın
Bir tarla papatyiye
Gopardım yere attım” (M. 765).

“Sucuk gimi bacaklar
Gız içimi gıcıklar
Benim olmazsa ener
Yesin gara böcükler” (M. 859).

“Çiçek dalda büyüsün
Gel göğnüme büyüsün
O gıvrıfık saçların
Avucumda uyusun” (M. 240).

“Çiçeklerde kokun yâr
Sensiz hayat bana dar
Digdim seni galbime
Pempe sarı rengin var” (M. 241).

4.3.2. Şehir Mânileri

Maraş, Adana, gibi şehir adlarına da mânilerde yer verilmiştir. Tespit ettiğimiz örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Maraşlı bizim Elif
Gorkuyor ondan herif
Parası da çok amma
Döşşeeende yok gılıf” (M. 682).

“Maraş’tan habar salan
Ona musallat olan
Elif gelini görsen
Belisiz berdi yılan” (M. 681).

“Uğraşırsan üzdürüm
Daşlıklarda gezdirrim
Maraşlınen uğraşma
Çay gaşında yüzdürüm” (M. 915).

“Dondurmamız ünlüdür
Yorganımız yunludur
Maraş’da Andırın’da
Halk gani gönüllüdür” (M. 294).

“Çirkin goca gadana
 Melmeketi Adana
 Oraları öğyün de
 Gadirli’ye dadana” (M. 247).

4.3.3. Cinsel Konulu Mâniler

Kadın ve erkeklerin birbirlerinden hoşlanmaları mânilere de konu olmuştur. Toplum içinde açıkça söylenmeyen sözcükler mânilerde açık açık dile getirilmiştir. Derlediğimiz mânilerdeki örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Pıslanpatır oynuyor
 Yar goynumda durmuyor
 Şubatın soğoğunda
 Bulgur gimi gaynıyor” (M. 776).

“Isınmıyor heç yatak
 Gapıdan davar satak
 Gara gözler bakınca
 Galmıyor panig atak” (M. 619).

4.3.4. Ramazan Mânileri

Ramazan mânilerinde Ramazan ayının önemi ve maneviyatı anlatılmıştır. Derlediğimiz mânilerdeki örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“On bir ayın sultanı
 Nur dolu dört bir yanı
 Seneye geri gelsin
 Yolladık ramazanı” (M. 742).

“Gul terbiye oluyor
 Şeytan şaşıp galıyor
 On bir ay sultanında
 Eve bolluk doluyor” (M. 562).

“Bugün oruç dört diyor
 Yaprak sarma geliyor

Tarhana orbasıyla
Ağzım tadı biliyor” (M. 195).

“Sahurda sucuk ekmek
Sofra başı diz ökmek
Misafire ikramda
Olmaz bizde iç çekmek” (M. 799).

“Orucun bugün onu
Gelmesin bunun sonu
Rahmet bereket ayı
Anlasın herkes bunu” (M. 757)

“Var belinde gamburu
alamıyor tamburu
Yarısını hakladım
Orucun da on biri” (M. 943).

“Bizim horuz ne de gart
Ga kiloymuş götür dart
İfdarı açacağım
Orucum dedi on dört” (M. 178).

“Mevla’ın beni çok sevsin
Göğnüm murada ersin
Oruç dedi yirmi bir
Seneye geri gelsin” (M. 695).

“Düşünüyor Cop Fakı
Bekle bayram ola ki
Naadar galdı geriye
İfdar der yirmi iki” (M. 330).

“Seetin zili çaldı

İfdara nataa galdı
 Gözlerinde pırıltı
 Oruç der yirmi altı” (M. 810).

“Ölsek seneye yokuz
 Rahmet ayında tokuz
 Yarin bayram sevinci
 Son oruç yirmi dokuz” (M. 756).

4.3.5. Dinî Mâniler

Mâniler genellikle sevda üzerine yazılırlar; ancak Mine Erdoğan Dal’dan derlediğimiz mânileri incelediğimizde dinî nitelikli mâniler de oldukça göze çarpmaktadır. Tespit edilen mânilerdeki dinî nitelikli mâni örnekleri şunlardır:

“Bedenimizde sıhhat
 Huyumuzda nezahat
 Eksig etme Allah’ım
 İçimizde merhamet” (M. 130).

“Gün gardaşlık günüdür
 İslam rahmet dinidir
 Yüce Allah gatında
 Dürüslük hak yönüdür” (M. 572).

“Hak yolunda sadakat
 Günahlara barikat
 Doldur büyük Allah’ım
 Vicdanımıza şefkat” (M. 584).

“Bak bayrama gelindi
 Tüm çocuklar sevindi
 Zekât verme görevi
 Ağaların beyindi” (M. 107).

“Duva gaddım sözlere
 Sevgi saldım sizlere
 Hem cuma hemı bayram
 Gutlu olsuñ bizlere” (M. 315).

“Sıratı geçmeg uçun
 Kevserden içmeg uçun
 Garibana yardım et
 Cenneti seçmeg uçun” (M. 843).

“Ya Hayy senden emelim
 Cennetiñnen cemâliñ
 Güzellikle gaplansın
 Rızgım yazgım amelim” (M. 956).

“Din kardeşime duam
 Huzurdur benim davam
 Analar ağlamasın
 Sulha edilsin devam” (M. 286).

“Secdeye gidiyorum
 Dualar ediyorum
 Cehennemın nârını
 Geriye itiyorum” (M. 811).

“Ah alan verem olur
 Sarayı viran olur
 Bak isci de gereken
 Mescide haram olur” (M. 36).

“Göğsümüze imanı
 Dilimize amanı
 Nefse hüsnü gümanı

Tam hakkıyla zerk ettir” (M. 527).

“Birlik olursak ancak
Düşmanlar yıkılacak
Müslümanlar toplansın
Habib’im açtı sancak” (M. 168).

“Galpler inşirah bulsuñ
Rabbimize hamdolsuñ
Mübarek Cuma vaktı
Duvamız gabil olsun” (M. 419).

4.3.6. Millî Hislerle Söylenmiş Mâniler

Derlediğimiz mânilerde millî hislerle söylenmiş mâniler de tespit edilmiştir:

“Vatan sahıpsız kalmaz
Türk milleti yorulmaz
Dağda köpek sürüsü
Vatan size yar olmaz” (M. 948).

“Dualar vatan için
Altında yatan için
Binlerce ah ederiz
Vatanı satan için” (M. 303).

“Ele gına sürülür
Dü:n dernegler gurulur
Gutsal aşğımdır vatan
U:runa can verilir” (M. 345).

“Malına haram gatan
Hayindir vatan satan
Dapılan yârdır bizde
Allah’tan so:ra vatan” (M. 677).

“Vatan uçun oğul çok

Bölecek ÷lkemiz yok
Kutsal amanat uçun
Uğrun da şehitlik hak” (M. 949).

4.3.7. Mektup Mânileri

Telefon ve diğ er iletişim araçlarının yaygın olmadığı zamanlarda insanlar, mektupla haberleşmişlerdir. Mektupların genellikle son kısmında yer alan mânilerdir.

Derleşimiz mânilerde mektupla ilgili olan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Göğnüme hemen sızdın
Dilimde tesbah sözdün
Tek yaşama sebebim
Sana ben mektup yazdım” (M. 525).

“Çemliklerde geziyor
Mekdupları yazıyor
Bunu gören edesi
Ne de güzel gızıyor” (M. 232).

“Yolculuk bittim ’ola
İlk durakda ver mola
Usda galemi alıp
Mâni yazdım der m’ola” (M. 1012).

“Gendimi çok üzüyom
Şiirleri düzüyom
Keşge denen düünede
Galemime gızıyom” (M. 478).

4.3.8. Hayvanlarla İlgili Mâniler

Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde tespit edilen hayvan isimleri şunlardır: Apalak-cukguşu (baykuş), tavuk, kuzu, bülbül, vidilik (saka), inek, hımar (eşek), tilki, garaböcük (domuz), cıba (domuz yavrusu), koyun, at, tülü (erkek deve), bülbül, encik (köpek), culluk (hindi), püsü (kedi), kösdü (köstebek), alamencik, horoz, galli (sincap), bambıl (böcek), cücük (civciv), öküz, ördek, kurt, yılan, sagga (kene), sülük, kör yapalak

(yarasa), sivrisinek, bokluberkez (akbaba), çiyar, keçi, kertiş (kertenkele), sinek, camız (manda), cardın(fare).

“Südü sağdırdı camız
Yoğurda goydum damız
İftara misafir var
Oruç dedi on dokuz” (M. 867).

“Tavanda kör yapalak
Böök deel apalak
Duruşu meymenetsiz
Gözü azcık topalak” (M. 898).

“Saçları da kıvrışık
Üsdüne geymiş cıcık
Gözel sanar gendini
Zanneden garaböcük” (M. 795).

“Goyun gimi meliyor
Gizli aşga çeliyor
Fazla aç galan tavuk
Haram ambar deliyor” (M. 516).

“Dilki gimi akıbet
Aman ona diggat et
Bu gedişat sürerse
Hayır deel akıbet” (M. 285).

“Tavanda kör yapalak
Böök deel apalak
Duruşu meymenetsiz
Gözü azcık topalak” (M. 898).

“Saklan bokluberkezden

Üleş yeci birezden
 Senin yerinde olsam
 Heç inmezdim kirezden” (M. 801).

“Kertiş gimi suratı
 Kötü körez bir atı
 Fadimi’ye isdemiş
 Cardından yok bir farkı” (M. 653).

“Gıyamadı sineğe
 O pıslandı düneğe
 Sinek ganı ararken
 Birden daldı ineğe” (M. 488).

4.3.9. Askerlik Mânileri

Askerlik; kahramanlığın, milliyetçiliğin, tarihî zaferlerin yüceltiildiği bir vatani görev olarak mânilerde yer almıştır:

“Fakirin oca:na düşdü ataş
 Neriye gadar gahbe gediş
 Yetiş ey Hızır ülkeme yetiş
 Yediler gırklar neredesiniz
 Şehit düşdü asker bilesiñiz” (M. 388).

“Bağımsızlık aşkı çarpan yürekte
 İman ile silah tutan bilekte
 Türk askeri inlerine inince
 Tıkandılar çıktıkları delikte” (M. 103).

4.3.10. Gelin-Kaynana Mânileri

Gelin-kaynana geçimsizliğini konu alan mânilerdir. Derlediğimiz mânilerdeki örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Üsdü başı çok farsak
 Bir de geyiyor duvak
 Kele bacı bu gelin
 Bulamamış bir çağlak” (M. 932).

“Sirtında büyük golan
Ağzında bir de hıltan
Tanımadin mı bacı
Gambur gelin bu taman” (M. 845).

“Gelin kız çarıklandı
Eğcene sarıklandı
Kiprikler gan gusunca
Yüreğme çöreklandı” (M. 468).

“Gelin bunlar da necik
Ambara dolmuş böcük
Natağ beceriksizsin
Gocana söyliyecik” (M. 465).

“Gelini görseñ cellad
Heç de etmez şinaad
Allah ırızı olsun
Bir de çok ki tebaad” (M. 470).

4.3.11. Öğüt Mânileri

Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde öğüt şu şekilde işlenmiştir:

“Annadım ki bir elmas
Başga benzeri olmaz
Gözelliği görünce
Yardan ayrı kalınmaz” (M. 59).

“Gedenden gelen olmaz
Mazinin yeri dolmaz
Nata çabalasak da
Sanma ki ömür solmaz” (M. 457).

“Çok cıcımış bu çizme
Zor olmaz garda gezme
Sevincden ağlım çıkdı
Mutlumu heç ezme” (M. 254).

4.3.12. Felek İçin Söylenmiş Mâniler

Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde kara bir talih olarak felek temasına da yer verilmiştir:

“Yaralardan iz galdı
Göğnüm hüzüne daldı
Gadere boyun eğdim
Felek huzuru çaldı” (M. 987).

4.3.13. İsimlerle Kurulu Mâniler

Mânilerde insan isimleri seslenme, tanıtma gibi amaçlarla kullanılmıştır. Genellikle eşe dosta, akrabaya ait isimler, o isimlere sahip kişilerin bir özelliğinin aktarılması amacıyla yer almıştır.

“Oğlanın adı Davut
Ağzından akar gavut
İnanıcı olursan
Her mercimek bir palıt” (M. 431).

“Gız Fadıma Fadıma
Gurban olam adına
Çiriş kömbesi de var
Götür hasda gadına” (M. 491).

“Gasnağ çıkmış Ali’nin
Darağa yok kelinin
Gedişatından belli
Sonu belli halının” (M. 434).

“Dezzemin gızı Hacer
Geydiği asbap acer
Gısganma heç boşuna

Acimcik de sen becer” (M. 278).

“Nazlanıyor Emine
Düşdü para derdine
Adam insan diğnemez
Söler gendi gendine” (M. 408).

“Gıtı mavin dediler
Hatic’i vermediler
Düğürücü getdi amma
Heç buyur etmediler” (M. 483).

4.3.14. Gurbet Mânileri

Birçok sebepten gurbette olan insanların memleketlerine, ailelerine, sevgililerine olan özlem; mânilerde sıkça karşımıza çıkan duyguların başında gelir. Tespit edilen mânilerdeki gurbet mânileri örnekleri şunlardır:

“Can gurbette bitiyor
Galp özlemden atıyor
Ekmek parası uçun
Hasret evde yatıyor” (M. 245).

“Bakdımıdı gaçıcı
Yere bakla saçıcı
Ayağımız gayınca da
Gurbet ele göçücü” (M. 111).

“Tek başıma galmışsım
Uzaklara dalmışsım
Nazlı yarım gurbette
Ona habar salmıştım” (M. 901).

“Göz masimce süzülür
Hüznün dili çözülür
Aniş gurbete getdi

Herifi çok üzülür” (M. 547).

“Uzun öten horuzuñ
Gurbet elde kiraziñ
Bayat et elden ele
Habari yok kerizin” (M. 927).

4.3.15. Nazarla İlgili Mâniler

Nazar, Türk kültüründe sosyal hayatı inanç bağlamında etkileyen unsurlardandır. Tespit edilen mânilerdeki nazar örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

“Pempe tül den köy nek var
Salınarak oynar yar
Aklımı başdan aldı
Olmasın ona nazar” (M. 770).

“Zafer yakışır bize
Hacet yok başga söze
Gırk bir maşallah deyin
Gel miyeyim kem göze” (M. 1043).

“Ver haneme huzuru
Uzak eyle nazarı
Cuma'nın hürmetine
Gönder bize Hızır'ı” (M. 951).

4.3.16. Akraba İlişkileri ile İlgili Mâniler

Mine Erdoğan Dal'ın mânilerinde akrabalıkla ilgili kavramlara da yer verilmiştir:

“Gaçamadı bu geliş
Emmimin gızı Zeliş
Elinde boğçasinen
Hayır deel bu geliş” (M. 397).

“Çok sevdim Omar emmi
Gül sana aşık den mi
Cüme'ye düür salsın

Mamud'uma sölen mi" (M. 260).

"Bekmeznen teze yayı
Al da gel Memmet dayı
Ekmeğnen eğce gavur
Soğra da ser sufrayı" (M. 135).

"Galp denizdir dil kıyı
Gözel söz bilmez ayı
Gaba olma diyor da
Ne ağnar Ali dayı" (M. 418).

"Geliyor Anşa bibi
Oğlu da tam bir zobu
Gasnağı çıkmış bunun
Bibime sorsan sabı" (M. 473).

"Bibim inniye almış
Geline habar salmış
Pambuk yorgan yaparken
Gözü uzaa dalmış" (M. 151).

"Yenidüğne çetili
Baaçeye ekili
Çabık ol emmim oğlu
Sallama şu kekili" (M. 998).

"Göödesi sardı derdi
Gene de şükür derdi
Öldüü gün bibimiñ
Verane olur yurdu" (M. 534).

4.3.17. Duayla İlgili Mâniler

Şairimiz Mine Erdoğan Dal'ın mânilerinde yer alan dua temasına aşağıdaki örneklerde yer verilmiştir:

“Kötülüklerden kaçın
Cuma'da dua saçın
Mehmetçikler ölmesin
Yaratana el açın” (M. 665).

“Helâlden içilen su
Zemzem olur doğrusu
Duaya açık ele
Huzur yürek dolusu” (M. 599).

“Bedenimizde sıhhat
Huyumuzda nezahat
Eksig etme Allah'ım
İçimizde merhamet” (M. 130).

“Yollarımı etme dar
Beni sefkatiñnen sar
Cigerparem yavruma
Zihin açıklığı ver” (M. 1018).

“Hak yolunda sadakat
Günahlara barikat
Doldur büyük Allah'ım
Vicdanımıza şefkat” (M. 584).

“Suframız afiyetnen
Paramız bereketnen
Dolup daşsın Allah'ım
Yuvamız muhabbetnen” (M. 682).

4.3.18. Bedduayla İlgili Mâniler

Mine Erdoğan Dal'ın mânilerinde tespit ettiğimiz bedduayla ilgili mâni örnekleri şunlardır:

“Kabri ateşle dolsun
Eli yana dökülsün
İki büklüm bükülsün
Yataklara dikilsin” (M. 640).

“Yerde sürünesice
Dili dolaşasica
Bir de garetmet eder
Çabuk geberesice” (M. 999).

“Düşünde hortliyesi
Gözleri pörtliyesi
Bana bir ken bakmadın
Ciyercii patliyesi” (M. 327).

“Yılanlar soksun seni
Çiyan yesin tenini
Ana heç dövülür mü
Düşünmen ahretini” (M. 1008).

“Yüreciğ oyniyesi
Gazanda gayniyesi
Aklicığı gurusun
Heç bişet bilmiyesi” (M. 1032).

“Ağzıcı yumulası
Gözleri kör olası
Beni bırakıp getdin
Gara vurgun vurası” (M. 32).

“Şerefini satannar
Aşa haram gatannar

Suvali veremesin
Gul hagginen yatannar” (M. 876).

“Yetim galdı çocuklar
Soluverdi çiçekler
Gabırları gararsıñ
Yesin goca böcekler” (M. 1006).

4.3.19. Dost-Düşman ile ilgili Mâniler

Hayatımızda ailemiz gibi dostlarımızın da ayrı bir yeri ve önemi vardır. Dost-düşman ile ilgili mâni örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

“Başka canlar yanmadan
Dost düşmana kanmadan
Yurduma huzur gelsin
Analar ağlamadan” (M. 123).

“Birlik olursak ancak
Düşmanlar yıkılacak
Müslümanlar toplansın
Habib’im açtı sancak” (M. 168).

“Ekim’de doğan güneş
Bil ki mutluluğa eş
Dostlar selam verince
Huzurum yıldıza eş” (M. 337).

“Dost dilinden dost annar
Yüreğe sevgi damlar
Kalp yolunu bulmiye
Annamaz o bosdanlar” (M. 298).

“Yürekde olsuñ yarış
Sevgi saç gariş gariş
Bö:n bayram diyerek

Dosta çıksıñ bu varış” (M. 1037).

“Gardaş ay dost güneşdir
Yürekden güne eşdir
Samimi içden olan
Yüz deel bine eşdir” (M. 425).

4.3.20. Mertlik-Namertlikle İlgili Mâniler

Birbirine zıt iki davranış biçiminin (mertlik-namertlik) insan ilişkilerinde uyandırdığı duygular şiirimizde sık sık işlenmiştir. Derlediğimiz mânilerdeki örneklerini şu şekilde verebiliriz:

“Güç guvet ver merdime
Derman buldur derdime
Hızır bizi:nen olsun
Güneş do:suñ yurduma (M. 598).

“Zalımın zulumu var
Menfatınca ilmi var
Doruluktan şaşmiyen
Merdlerin galemi var” (M. 1044).

4.3.21. Acı-Dertle İlgili Mâniler

İnsan hayatı mutluluk ve huzur kadar kaçınılmaz olarak acı ve dertle de tasarlanmıştır. Şairlemiz mutluluklar kadar dertleri de asırlar boyunca şiirlerinde bir feryat tonuyla dile getirmişlerdir. Acı-dert ile ilgili mânilere aşağıda yer verilmiştir:

“Yüreme ataş düştü
Dertler başımı aştı
Mekeleri guruttu
Zarar bağzımı aştı” (M. 1037).

“Şögle durun bacılar
Duva etsin hacılar
El bombasına benzer
İçimdeki acılar” (M. 884).

“Aniş gurbanın olam
Dertden derde galam
Goma beni habarsız
Ses ver gadanı alam” (M. 58).

“Yorgan heç ısıtmıyor
Ataşı gaymiyence
Dert içi acıtmıyor
Yanımdan getmiyence” (M. 1021).

“İçirdiin su gandı
Dert beribaşa döndü
Gözümdeğe buseler
Kipriklerimde dondu” (M. 626).

4.3.22. Hakaret Konulu Mânileri

Ahlaki olmayan, kötü sözler de manilerde yer bulabilmektedir. Mine Erdoğan Dal’dan derlediğimiz mânilerde tespit edilen hakaret konulu mânilere aşağıda yer verilmiştir:

“Evinin yeri çok guz
Saddığı eşgisi nuz
Ona etibar etme
Dalevereci yolsuz” (M. 380).

“Gonuşup durur carcar
Zannedersen bir hımar
Deli gönül diyor ki
Ağzına soksam cımbır” (M. 508).

“Saçları da kıvrışık
Üsdüne geymiş cıcık
Gözel sanar gendini
Zanneden garaböcük” (M. 795).

“Kertiş gimi suratı
Kötü körez bir atı
Fadımi’ye isdemiş
Cardından yok bir farkı” (M. 653).

“Güya söze başladı
Aklı sıra haşladı
Ağnamaz ki aklı gıt
Meyveli ağaç daşladı” (M. 580).

“Yapıştı sülük gibi
Boyu var cücük gibi
Gendini çok beenik
Aynı bir culluk gibi” (M. 976).

“Sesi soluğu kesik
Gözlerini de gısık
Gedip isdiyecik de
Acimcik aklı eğişik” (M. 827).

4.3.23. Yaş ile İlgili Mâniler

İnsanların yaşları da mânilerde bir konu olarak karşımıza çıkar:

“Sevinciñ beş yüz otuz
Yaşîñ olmuş gırk dokuz
Kalp dese de otuz dört
Millete olduñ sakız” (M. 838).

“Musa’nın lâbı ebeş
Gız verilmez keşmi keş
Yaşın başın neci ki
Bulunur sana tedeş” (M. 701).

“Dayandı yaş seksene

Ulan avrat baksana
 Tarlada işim biddi
 Gedip ocâ yaksana” (M. 268).

4.3.24. Giysilerle İlgili Mâniler

Mânilerde genel olarak en çok pantolon, gömlek, yelek gibi giysilere rastlamaktayız. Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde geçen giysi isimleri şunlardır: pontil (pantolon), gıygaç (türban), fisdan, köynek (gömlek), mendil, şalvar, posdal.

Tespit edilen mânilerden giysiler ile ilgili olan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Dido Ali çok pehlil
 Geydiği yırtık pontil
 Akli çalık anası
 Eline vermiş çitil” (M. 281).

“Eline almış bagraç
 Gafasında bir gıygaç
 Mutfaa bilem getmeden
 Yapıverdi bak sıkmaç” (M. 351).

“Geydiği fisdan açık
 Bu gız gafadan kaçık
 Evde galır tabiim
 Ar damarı bak çıkık” (M. 483).

“Pempe tül den köynek var
 Salınarak oynar yar
 Aklımı başdan aldı
 Olmasın ona nazar” (M. 770).

“Gözyaşım geçer dedim
 Galbe teselli verdim
 Baktım gene olmuyor
 Gözüme mendil serdim” (M. 560).

“Yatağandan yekindi
 Üç beş gaşık dıkındı
 Şalvarı geymeg uçun
 Etrafına bakındı” (M. 990).

“Meşenin hepi çangal
 Düz arama hep çatal
 Gederken dıggadlı ol
 Muhaggag gey bir posdal” (M. 694).

4.3.25. Hayatın Geçiş Dönemleri ile İlgili Mâniler

4.3.25.1. Evlilik ile İlgili Mâniler

Âşıkların sonsuza kadar vuslata ermesinin bir ritüeli olarak düğünler mânilerde yer alır:

“Bayramda ikinci gün
 Hemen başladı düğün
 Sarı lira altınlar
 Takılıyor bak bugün” (M. 126).

“Ocakta: dili haşlar
 So:ra a:ardır saçlar
 Gırk yıllıg yemeg demez
 Düğün gününden başlar” (M. 726).

“Mutlu geçen dün olsun
 Neçe güzel gün olsun
 Gülen yüzü solmasın
 Soğrası düğün olsun” (M. 703).

“Asbabı almış acar
 Görücü gelmiş mıkdar
 Evlenme sevdasıyan
 Gözel geyindi zahar” (M. 66).

4.3.25.2. Ölüm ile İlgili Mâniler

Ölüm, hayatın bitiş evresi olarak bazen bir korku duygusuyla bazen vefat eden kişinin özlemiyle mânilerde yer almıştır:

“Ömür tesbih tanesi
Ölümlü her fanisi
Yarın mahşer yerinde
Geçmiyor mahanesi” (M. 758).

“Geçmez bağzımdan yemek
Galdım bir deri kemik
Ganım donuyor sensiz
Hasretin ölüm demek” (M. 453).

“Varsa Hak divanına
Haramdır hakkım ona
Golay ölüm olmasın
Felç yatsın yatağana” (M. 945).

4.3.26. Mâni ile İlgili Mâniler

Mâni yazma tutkusunun yine bir mâni içinde söyleme örnekleri Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde de karşımıza çıkmaktadır:

“Rüyalarıma girsen
Ne çektiğimi görsen
Ayan olmazsa bile
Mânilerimde görsen” (M. 787)

“Oğlak hoplar belime
Baksana gız Helime
Ona maniler yazdım
Sağlık olsun dilime” (M. 729).

“Pilavsız tirşik olmaz
Nazlanma yoksa kalmaz
Manilerin Sultanı

Tirşiksiz seni salmaz” (M. 778).

“Boşa vurma dizine

Durur sonra gözüne

İnanmazsan say da bak

Mâniler bir düzine (M. 182).

4.3.27. Bitkilerle İlgili Mâniler

Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde, Andırın yöresinde ekilip biçilen mısır ve Andırın’ın sembol yemeklerinden biri olan tırşik yemeğinin ana maddesi olan pancar gibi bitki isimlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Tespit ettiğimiz mânilerdeki bitki isimleri şunlardır: Dut, gül, kabak, soğan, sarımsak, pampal (gelincik), pambuk (pamuk), gasıl-şifan (yulaf), eşgimen (kuzukulağı), darı, lahana, buğday, koçan, çiriş, firik, patlıcan, kenger, andız, balkabağı, üzüm, kirez (kiraz), çitlik (sakız otu), geliç, çilek, fıstık, giciloğok (kızılback), kömeç (ebegümeci), pırpırım (semizotu), ceviz, şebeden (kavun), yenedünya, göbelek (mantar), har (defne), yarpız (bir tür nane), palıt (palamut), susam, maya (incir), bosdan (salatalık), çeltik, zakkum.

Bitki isimlerinin kullanıldığı mâni örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

“Çiçeklerde kokun yâr

Sensiz hayat bana dar

Digdim seni galbime

Pempe sarı rengin var” (M. 241).

“Eşgimeni bişir âşam

Dişlen çoca garişman

Bize habar etmeden

Aranızda garişman” (M. 364).

“Gedece yer çok eniş

Bak demesin necimiş

Aaşama kömbe uçun

Çokça toplansın çiriş” (M. 456).

“Giciloğok kömbesi
Gözel olsun pembesi
Ayranlı şorayınan
Ne hoş olur yenmesi” (M. 497).

“Anış çok hardalatsız
Gomaz çorbiye yarpız
Ellaham bulamıyor
Evinin yeri kapız” (M. 57).

“Göz kapağım iniyor
Üst üsdüne biniyor
Yarîm gül bağçesisin
Gokun bağa siniyor” (M. 546).

“Üzümleri yıkıyor
Şırhanaya çıkıyor
Güya bekmez yapıcı
Ortalığı yıkıyor” (M. 941).

4.3.28. Gün-Ay-Yıl Mânileri

Aşağıda örnekleri verilen mânilerde olduğu gibi gün, ay isimleri de mânilerde işlenen konulardandır. Tespit edilen mânilerdeki örnekler şunlardır:

“Zor zeket aldım gızı
Çekerim bütün nazı
Gırk yıl yolu gözledim
Göğnümda datlı sızı” (M. 1053).

“Bayramda ikinci gün
Hemen başladı düğün
Sarı lira altınlar
Takılıyor bak bugün” (M. 126).

“Açtım sana elimi

Kur'an doldur dilimi
Cuma'nın hatırına
Helak eyle zalimi" (M. 17).

"Pıslanpatır oynuyor
Yar goyumda durmuyor
Şubatın soğoğunda
Bulgur gimi gaynıyor" (M. 776).

"Bir eylül bayram diyor
Gönüller seyran diyor
Veren ele her zaman
Yürekler hayran diyor" (M. 160).

"Ekim'de doğan güneş
Bil ki mutluluğa eş
Dostlar selam verince
Huzurum yıldıza eş" (M. 337).

4.3.29. Öksüz-Yetim Olmakla İlgili Mâniler

Kişinin hayatta karşılaşılabileceği en büyük zorlukların başında hiç şüphesiz anne veya baba kaybı olduğu aşikârdır. Mânilerde öksüz ve yetimlere karşı bir şefkat ve yardım duygusu şekillenmiştir. Tespit edilen mânilerdeki öksüz-yetim olmakla ilgili mânilere aşağıda yer verilmiştir:

"Yetim galdı çocuklar
Soluverdi çiçekler
Gabırları gararsın
Yesin goca böcekler" (M. 1006).

"Yürek dağlatanları
Yetim ağlatanları
Cumaların aşkına
Döndür kara şaşkına" (M. 1034).

“Hem bayram hemi cuma
Meydan vermeñ heç gama
Yetimi sevindirirñ
Uzaklassıñ tüm bela” (M. 600).

“Şö:le çevreñe bakın
Uzaklar olsun yakın
Fukariye yetimi
Göz ardı etme sakın” (M. 883).

“Gonağında Loğ Fakı
Elinde böök çakı
İğdişi gurban etti
Böök pay garip hakkı” (M. 304).

4.3.30. Diğer Unsurlar

4.3.30.1. Maddi Kültür Unsuru İçeren Mâniler

Mine Erdoğan Dal’ın mânilerinde geçen maddi kültür unsurları şunlardır: Mektup, teşt, oklava, mantız, tandır, şırhana, şakşak, şapçak, ısdar, don damı (çamaşır yikanan yer), yüklük, dibek, cımbar, bakraç, döşek, kirmen, kelep, helke, çuval, burgu, mandal, yayık, ibrik, mendil, kilden (büyük sürahi), çüven, külük, palaz, tırpan, çul, kıyık, tapan, somya, sacağ, ocak, namtı, melefe, şalvar.

Maddi kültür unsuru içeren mâni örnekleri şunlardır:

“Altında goca tülü
Eline almış gülü
Düürcü geddi yer
Altına sermiş çulu” (M. 53).

“Tirşik göydu mantıza
Hayranım ben bu gıza
Bunca iş arasında
Bir de vuruyor saza” (M. 907).

“Goyunnarı güderken
Kirli yunu diderken
İrbıĝnan sabun da al
Su dökmiye gederken” (M. 519).

“Ekin biçdi tırpannan
Ele batdı gıyılğan
Kötü kümbel olursan
Yatan öle yorgannan” (M. 338).

“Aldı eline külük
Öĝsürür küllük küllük
Tedavi yağnış oldu
Ganın sömürür sülük” (M. 46).

“Kömbe yaptım tandırda
Gonşuyu dadandır da
Aşı silip süpürsün
Yetmezse gazan burda” (M. 661).

“Eline almış süven
Sanıyor ki bir çüven
Düğüne gün kesek de
Olmaz ki ona güven” (M. 354).

“Oĝlan desen sünefe
Habar saldım Şeref'e
Gasabiye gedersen
Yorgana al melefe” (M. 730).

4.3.30.2. Yiyecekler ile İlgili Mâniler

Yöre mutfaĝında yer alan yemekler, Mine Erdoğan Dal'ın mânilerinde çokça kullanılmıştır:

Yemekler: Bastık, gaçamık, yakı, çaman, gaygana, tırşik, tutmaç, fedik, katık, reçel, kebab, köfte, pilav, kömbe, sıkmaç, nişe, ekmek, çoban salatası, mıkla, pıtık şurubu, yargan, şekerden akıt, tarhana, toğga, teleme.

Yiyecek isimlerinin geçtiği mâni örnekleri şunlardır:

“Anşa ekmek yapıyor
Saca yayı atıyor
Isbanaklı kömbeye
Bişsin diye bakıyor” (M. 64).

“Mek unundan gaçamık
Çok yemeden gocunuk
Öteeçeye varmadan
Yâyıvermiş gıcımık” (M. 689).

“Bekmezden yapmış yakı
Bizim Gındıra Fakı
Sookluk doğriyeci
Eline almış çakı” (M. 134).

“Misafire yap çaman
Mancıye de gat bosdan
Gıymanın arasına
Güçcüğrek goy baldırcan” (M. 696).

“Pancarları deşirek
Gelin tırşik bişirek
Basdırmıye bilmiyon
Yok ki sende beşirik” (M. 764).

“Dutmaç yapın da yiyek
Çok güzel olmuş diyek
Ebeş Ali isderse
Heç de bilem vermiyek” (M. 312).

“Çocun dişini saydım
Ocağa fedik goydum
Bakdım buyda az olur
İki de meke soydum” (M. 251).

“Tavada yapdın mıkla
Sana benzemiş çıkla
Anşa bibi duyarsa
Sennen geçer taşgala” (M. 897).

“Pıtık şurubu içdim
Bir an gendimden geçdim
Otaa şurup içinde
Andız bekmesi seçdim” (M. 774).

BÖLÜM V

MİNE ERDOĞAN DAL'IN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

5.1. Şekil Özellikleri

İncelemeye esas olan şiir sayısı toplam yetmiş beştir. Şiirler nazım birimi, hane sayıları, kafiye örgüsü bakımından incelenmiş, nazım şekillerine göre değerlendirilmiştir.

5.1.1. Nazım Birimi

Şiirlerinin birçoğunda dörtlük nazım birimi kullanılmıştır. İncelenen elli dokuz şiirin tamamı dörtlük nazım birimiyle yazılmıştır. Geriye kalan altı şiirinde beşlik ve beyit nazım birimini kullanmıştır.

Beşikler hâlinde yazılıp son dizesi tekrar eden şiir sayısı ikidir. Bu iki şiir türküyaklıdır.

5.1.2. Hane Sayıları

Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinin hane sayıları şöyledir:

7'li hece ölçüsüyle yazılanlar: İki haneli: İki şiir, üç haneli: altı şiir, dört haneli: yedi şiir, beş haneli: dört şiir, altı haneli: beş şiir, yedi haneli, iki şiir, sekiz haneli: üç şiir, dokuz haneli: dört şiir, on haneli: üç şiir, on bir haneli: dört şiir, on iki haneli: iki şiir, on üç haneli: bir şiir, on dört haneli: bir şiir, on beş haneli: bir şiir, on altı haneli: bir şiir, on sekiz haneli: bir şiir, yirmi bir haneli: bir şiir, yirmi iki haneli iki şiir, yirmi dört haneli: bir şiir.

8'li hece ölçüsüyle yazılan toplam altı şiirdeki hane sayısı: Üç haneli: iki şiir, dört haneli: bir şiir, altı haneli: bir şiir, yedi haneli: bir şiir, on iki haneli bir şiir.

11'li hece ölçüsüyle yazılan toplam on beş şiirdeki hane sayısı: İki haneli: bir şiir, üç haneli: bir şiir, dört haneli: altı şiir, beş haneli: bir şiir, altı haneli: altı şiir.

12'li hece ölçüsüyle yazılan bir şiirdeki hane sayısı üçtür.

14'lü hece ölçüsüyle yazılan bir şiirdeki hane sayısı on altıdır.

5.1.3. Kafiye Örgüsü

Mine Erdoğan Dal şiirlerinin çoğunda mâni tipi kafiye örgüsü kullanmıştır: aaxa, bbxb, ccxc...

Geri kalan şiirlerinde ise koşma biçimi kafiye örgüsünü kullanmıştır: aaab, cccb, dddb...

5.1.4. Nazım Şekilleri

Koşma: Âşık Tarzı Türk Şiirinin bilinen en eski nazım şeklidir. Halk edebiyatında birçok şiir koşma esas alınarak tertiplendiğinden koşmanın benzerleri durumundadırlar. Hece ölçüsünün 4+4+3/6+5 duraklı 11’li ölçüsünden başka ölçü ile söylenemez (Özsoy, 2011, s.130).

Koşmalar ezgilerine ve yapılarına göre ikiye ayrılırlar:

1. Ezgilerine göre koşma çeşitleri: Özel bir ezgiyle okunurlar. “Acem Koşması, Kerem, Topal Koşma, Elpük Koşma...”
2. Yapılarına göre koşmalar:
  - a. Düz koşma: On bir heceli ve kafiye düzeni ‘xaxa, bbba, ccca ya da abab-cccb-dddb’ şeklinde olan koşmalardır.
  - b. Yedekli koşma: Doğu Anadolu ve Azeri alanına giren bölgelerdeki saz şairlerinin kullandıkları koşmalar.
  - c. Musammat koşma: Her mısranın birinci ve ikinci kısımları kafiyeli olan koşmalardır.
  - d. Ayaklı koşma: Koşmaların ilk dörtlüğünün birinci ve ikinci beyitleriyle diğer dörtlüklerin sonlarına beş heceli ziyade eklenmesiyle meydana gelen koşmalardır.
  - e. Zincirleme koşma: Koşmalarda her dörtlüğün son mısrasındaki kafiyenin ilk mısranın başında tekrarlanmasıdır (Güzel & Torun, 2003, s. 158-160).

Destan: Destan sözcüğünün asıl biçimi “dastân”dır. Farsça bir kelime olan destan “manzum hikâye, mensur hikâye, kıssa, masal” şeklinde de tarif edilmektedir. Genellikle tarihi olaylar, savaşlar, kahramanlıklar için söylenmişlerdir.

Destan şekil olarak koşmaya benzer. Ancak ezgisi değişiktir. Destanlar uzun manzumelerdir. Destanların uzunluğunun sınırı yoktur. Genel konusu belirli bir olaydır. Deprem, sel, savaş, salgın, toplumsal eleştiri vb. olaylar destanın konusu olabilir. Destanlarda hikâye etme esastır ve kendine özgü bir ezgi ile söylenir (Güzel & Torun, 2003, s.164-166).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirleri incelendiğinde genel olarak destan, koşma ve mâni tarzında şiir yazdığı görülmektedir.

Mine Erdoğan Dal’ın koşma biçiminde yazdığı şiirleri: Bayramdır Bana (K. 1), Bayramınız Mübarek Olsun (K. 2), Bırak Gitsin Her Şey Beyinde Biter (K. 3), Cennetten Bize Dua Et Yavrum (K. 4), Dinidarsan Önemi Yok (K. 5), Güzel Günler Gelsin Bu Yeni

Yılda (K. 6), Faslı Muhabbet Atışma Grubunda Yazdığım Dörtlükler (K. 7), İnsanlık Bitap Düştü (K. 8), İnsanlık Can Çekişiyor (K. 9), İşim Yok Benim (K. 10), Müslümanın Değil Mi? (D. Ş. 20), Servetin Kabire Gelecek Sanma (K. 11), Hamd-ü Senalar (K. 12), Türk Oğlu Türk'üz Biz (K. 13).

Mine Erdoğan Dal'ın destan biçiminde yazdığı şiirleri: Biyografim (D. 1), Çilli Horozun Akıbeti (D. 2), Çöllük Ali'niñ İnee (D. 3), Değerli Hemşerimiz Mustafa Çöz Kardeşimize İthafen (D. 4), Dırnakta Yemek Yedim (D. 5), Erkoç Başkanımız Var (D. 6), Memleketim Andırın (D. 7), Otuz Şubat (D. 8), Öğrencinin Duası (D. 9), Vız Gelir (D. 10).

5.2. Ahenk Unsurları

5.2.1. Ölçü

Tezimizde yer alan altmış dört şiirin elli biri 7 hecelidir. Altı şiir 8 hecelidir. 11'li hece ölçüsüyle yazılan şiir sayısı on beştir. 12'li ve 14'lü hece ölçüsüyle yazılmış şiir sayısı ise birdir.

İncelenen şiirlerin çoğunda hece ölçüsü kuralına uyulduğu görülmektedir. Bazı şiirlerinde hece kusurları da tespit edilmiştir. 14'lü hece ölçüsüyle yazılan aşağıdaki şiirin ikinci dizesi 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır:

“Mecusinin bin yıllık taptığı ateş söner
Şakk-ı kamer mucizesi müşrikleri mank eder.
Âlemlere rahmetle gönderilen nebidir
Ali İmran, Maide, Araf, İsra delildir” (DŞ. 19/2)

5.2.2. Durak

Mine Erdoğan Dal 7'li hece ölçüsüyle söylediği şiirlerde 4+3 duraklı söyleyişe uymuştur. 8'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinin durağı 4+4'tür. 11'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde 4+4+3 ve 6+5 duraklarını kullanmıştır. 7+7 duraklı bir şiiri vardır. 12'li hece ölçüsüyle yazdığı şiiri 7+5 duraklıdır.

5.2.3. Kafiye ve Redif

“Kafiye: En az iki dize sonunda, anlamca ayrı, sesçe birbirine uyan iki sözcük arasındaki ses benzerliğidir.” (Dilçin, 2019, s. 59). Aşağıda bunlarla ilgili birer örnek verilmiştir.

“Sabı acından ölmüş

Beñzi sararıp solmuş
 Döşümü somurunca
 Hemen uyiye galmış” (7’li 4/4).

“Öl, sol, gal” kelimelerinde ‘l’ harfi ile yarım kafiye sağlanmıştır.

“Oruç böön dedi dört
 Tevek yaprâ çok gart
 Bir ilahan dolmiye
 Dokuz kilo biber şart” (D. 5/1).

“Dört, gart, şart” kelimelerinde ‘rt’ harfleri ile tam kafiye sağlanmıştır.

“Sen gideli Andırın fazla sessiz
 Laleler sümbüller güller keyifsiz
 Annenin yüzü gülmüyor sensiz
 Cennetten bizlere dua et yavrum” (K. 4/1).

Sessiz, keyifsiz, sensiz, kelimelerinde ‘siz’ ile zengin kafiye sağlanmıştır.

“Ocãñ altını gaydım
 Çiriş böreni saydım
 Marag eddim kaçımış
 Anca yirmînen doydum” (D. 5/3).

Gay, say, doy kelimelerinde ‘-dım’ ekiyle redif kullanılmıştır.

5.3. Nazım Türleri ve İşlediği Konular

5.3.1. Nasihat

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde nasihat şu şekilde işlenmiştir:

“Büyüklerle saygısını bilmeli
 Yüzüne bakınca ruhun gülmeli
 Sevinç hüznün her şeyin paylaşmalı
 Yüreği güzel yaz gülü ararım” (K. 7/4).

“Mal hırsıyla gözlerini karartma
 Kabristanı ellerinle daraltma

Kurban kesip pay etmeyi unutma
Dostlar bayramınız mübarek olsun” (K. 2/5).

5.3.2. Taşlama

Mine Erdoğan Dal toplumda gördüğü aksaklıkları şiirlerinde iğneleyici bir şekilde ele almıştır.

İnsanlık Can Çekişiyor (K. 9) adlı şiirinde bozulan düzen hakkındaki düşüncelerini:

“Vicdanını cüzdana koyuyorlar

Devletin malına deniz diyorlar

Tüy bitmemiş yetim hakkı yiyorlar

İnsanlık ölüyor can çekişerek” (K. 9/3) dizeleriyle dile getirmiştir.

İnsanlı:da Öldürdük (7’li. 11) adlı şiirinde paraya verilen değer ile ilgili düşüncelerini dile getirmiştir:

“Gardaş, ana, babamız

Cep birinci sıramız

Haram maram fark etmez

Para uçun çabamız” (7’li. 11/2).

5.3.3. Memleket

Mine Erdoğan Dal, memleketi olan Andırın ilçesini Memleketim Andırın (D. 9) şiirinde tasvir etmiştir. Andırın’ın gelenek ve göreneklerini çok iyi bilir ve bunları şiirinde yansıtır:

“Melmekekim dört bucak

Andırın’da Beşbucak

Natâ gülleri varsa

Toplarım gucak gucak” (D. 9/9).

“Yaylamız Akdeniz’de

Gelip görmesiniz de

Hariteden bir bakıñ

Gedip gelmesiniz de” (D. 9/10).

5.3.4. Ölüm ve Ağıt

Ölüm, hayatın bitiş evresi olarak bazen bir korku duygusuyla bazen vefat eden kişinin özlemiyle Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde yer almıştır. Vefat eden oğlu Kadir'in ölümü üzerine yazdığı Cenneten Bizlere Dua Et Yavrum (K. 4) adlı şiirini kaleme almıştır:

“Çok bağlısın dinine Kur'anına
Gelmiştir dostların şimdi yanına
Alışmak zor geliyor hicranına
Cennetten bizlere dua et yavrum” (K. 4/3).

5.3.5. Din

Mine Erdoğan Dal, dinî şiirler de kaleme almıştır. Dinine bağlı ve dinin vazifelerini yerine getiren bir insandır.

Kâinatın Gözyaşları Habibime (DŞ. 19) adlı şiirinde Hz. Muhammed'in hayatını işlemiştir:

“Habibim Arş-ı Ala da can dostuna kavuştu
Yahudi Kabr-i Şerifte gözyaşına boğuldu
Hemen Müslüman olup Yaradan'a yalvardı
İmanım kabul ise ona kavuşayım ben” (DŞ. 19/14).

Hayırlı Cumalar (DŞ. 18) adlı şiirinde cumanın günün anlam ve önemine uygun tema işlenmiştir:

“Bu mübarek cumada
Eller açık semâ da
Habibimin ümmeti
Birleşsin tüm duada” (DŞ. 18/2).

Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde kara bir talih olarak felek temasına da yer verilmiştir:

“Sen garbdasıñ yar şarkta
Döndürse felek çarkta
Yavuklu bekler Balk'ta
Aşga geç kalınmaz ki” (7'li. 1/5).

Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde tespit edilen dinî unsurlar şunlardır: Berat gecesi, Allah, rızık, şükür, Cebrail, Azrail, Firdevs, teneşir, Münker, Nekir, ahiret, imân, helal, haram, ümmet, mezar, araf, Cennet, Cehennem, ayet, Cuma, secde, gayya kuyusu, hayır,

amel, Hz. Hızır, şer, mahşer, tövbe, İsrâ, yafur, günah, sevap, Hz. Âdem, Hz. Muhammed, Ali İmran, mümin, Yahudi, Müslüman, kandil, Kusva, Kur'an.

5.3.6. Diğer Konular

Mine Erdoğan Dal Hayırlı Bayramlar (DŞ. 17) şiirinde bayram coşkusu dile getirmiştir. Bayramınız Mübarek Olsun (K. 2) şiirinde; bayramlarda fakiri sevindirmeyi, küslerin barışmasını, dostlukların pekişmesini içtenlikle dile getirir. Bayramlar Bayram Olsun (7'li. 3) şiirinde örfe âdete bağlı kalınması gerektiğinden, paylaşmaktan, yardımlaşmaktan söz eder.

Güzel Günler Gelsin Bu Yeni Yılda (K. 6) şiirinde fakirliğin, kadın cinayetlerinin, hayvanlara işkencelerin, hırsızlığı, rüşvetin bitmesini diler.

Servetin Kabire Gelecek Sanma (DŞ. 11) şiirinde haksız kazanç elde edilmesinden şikâyet eder.

Erkoç Başkanımız Var (D. 6) adlı şiirinde; Kahramanmaraş eski Büyükşehir Belediye Başkanı Fatih Mehmet Erkoç, Kahramanmaraş'ı güzelleştirmesi yönüyle övülür.

Biliriz Öğretmenim (7'li. 5) şiirinde öğretmenlere duyduğu sevgiyi dile getirir.

Çocuk Yetiştirelim (7'li. 6) adlı şiirinde her türlü yozlaşmış değerlerin karşısında duran çocuk yetiştirmenin öneminden söz eder.

Hem Zafer Hemi Bayram (7'li. 9) şiirinde vatan sevgini işlemiştir.

İki Bin On Yedide (7'li. 10) şiirinde iki bin on yedi yılı için iyi dileklerini dile getirir.

İnsanlı:da Öldürdük (7'li. 11) şiirinde her şeyin para ile alınmasından şikâyet etmektedir. Nerde Kaldı İnsanlık (7'li. 12) adlı şiirinde bozulan toplum düzeninden şikâyet etmektedir.

Onnarda Can Daşıyor (7'li. 13) şiirinde sokak hayvanlarına duyduğu sevgiyi ve sokak hayvanlarının korunması gerektiğini dile getirmiştir.

Şiir (7'li. 17) adlı şiirinde şiir hakkındaki duygularını dile getirmiştir.

5.4. Adlar

5.4.1. Kişi Adları

Bazı isimler dinî açıdan büyük bir öneme sahip olduğu için sıklıkla şiirlerde yer almıştır. Mine Erdoğan Dal'ın Kâinatın Gözyaşları Habibime (DŞ. 19) adlı şiirinde peygamberlerin isimlerini dörtlüklerinde kullanmıştır:

“Arş- Ala semasında onun adı asılı
 Muhammed’in Resulullullah mühürü de basılı
 Âdem de tövbesine sebep etti Resulu
 Ümmetinde açık görse kapatırdı kusuru” (DŞ. 19/4).

“Altmış üç yıl boyunca semadan rahmet yağdı
 Muhammed’in nebiye güneş bir başka doğdu
 Habibim humma oldu on üç günde gül soldu
 Habibimin Hüda’ya kavuşma vakti geldi” (DŞ. 19/9).

Mine Erdoğan Dal şiirlerinde tanıdığı kişilerin de isimlerine yer vermiştir: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Fatih Mehmet Erkoç, Mustafa Çöz, Ali, Birsen, Oğlu Kadir, Songül.

5.4.2. Yer Adları

Mine Erdoğan Dal, şiirlerinde doğup büyüdüğü Kahramanmaraş’ın Andırın ilçesine birçok şiirinde yer vermiştir. Şiirlerinde tespit edilen diğer şehir adları şunlardır: Maraş, Edirne, Kars, Antalya, Hakkâri.

5.4.3. Bitki Adları

Şiirlerde bitkiler, edebî sanatlardan benzetme, kişileştirme örneği olarak; bazen sevgilinin inceliğine, kibarlığına, hoş kokusuna gönderme olarak kullanılmıştır.

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit edilen bitki isimleri şunlardır: lahana, tevek (asma yaprağı), biber, patlıcan, gül, zambak, lale, sümbül.

5.4.4. Hayvan Adları

Mine Erdoğan Dal şiirlerinde bülbül kuşuna yer vermiştir. Bülbülü kişileştirerek kullanırken köpek, deve, kuzu, tavuk, kurt, domuz isimlerini benzetme amacıyla kullanmıştır.

5.4.5. Diğer Unsurlar

Yöre mutfağında yer alan yemekler de Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde sık sık yer verilmiştir.

Yemekler: Dolma, reçel, kebab, börek, tarhana, toğga, çaman, pilav, tırşık, baklava, bazlama.

Mine Erdoğan Dal’ın tanıdığı kişiler ise şiirlerde lakaplarıyla birlikte anılmıştır. Bu konularla ilgili tespit edilen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Lakaplar: Çöllük Ali, Gocafakılı.

Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde giysiler de tespit edilmiştir. Tespit edilen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Kıyafetler: Fisdan, şalvar.

5.5. Dil ve Söyleyiş Özellikleri

5.5.1. Dil Özellikleri

Ağız: Bir şive içinde mevcut olan ve söyleyiş farklarına dayanan küçük kollara; bir memleketin çeşitli bölge ve şehirlerinin kelimeleri söyleyiş bakımından birbirinden ayrı olan konuşmalarına verilen addır (Gülensoy, 1986, s. 91).

Mine Erdoğan Dal şiirlerinde Türkçeyi bilinçli kullanmasının yanında, doğduğu ve yaşamını sürdürdüğü yörenin ağız özelliklerini şiirlerine yansıtmaktan geri kalmamıştır. Yazdığı şiirlerde samimi bir üslup göze çarpar. Yerel söyleyişlerin ve kelimelerin yanı sıra güncel sözcükleri de kullanmıştır. Bu durumun şiirlerine bir hareket kazandırdığını söyleyebiliriz. Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde Arapça ve Farsça kökenli kelimelere de rastlanır.

Yerel söyleyişler: duva (dua), bedda (beddua), mezer (mezar), melmeket (memleket), soğra (sonra), ilahan (leğen), böön (bugün), marag (merak), sufra (sofra), dadli (tatlı), gasdi (gazete), pari (para), goñşu (komşu), esger (asker), ehtiraz (itiraz).

Yerel Sözcükler: bocid (sürahi), gıran dıkılasıca (hasta olasıca), zorzeket (zar zor), pıslanpatır (saklambaç).

Arapça Farsça Kelimeler: külfet, zülf, marifet, felah.

Argo kelimeler: çöreklenmek (M. 468), tavlama (M. 678).

Kaba sözler: Bu velet fazla haşeş (M. 226), Acimcik aklı eğsik (M. 827), Irgsızmış siniboklu (M. 517), Sakalı pohlu döyüs (M. 800), Garekdersiz arsızlar (M. 426).

Mine Erdoğan Dal, sosyal medyada da yayınladığı şiirlerinde yaşadığımız yüzyıla ait evrensel, güncel kelimeleri kullanmıştır: Watsap mesaj tel derken (M. 841), Feysbuktan sayfa açtı (D. 4/4).

Hece sayısını tutturmak için yöresel söyleyişe uygun sözcükler kullandığı görülür: Mâni yazdım der m'ola (M. 1012). Bellolmaz sağı solu (M. 782).

Şiirlerinde anlamı kuvvetlendirmek için bağlaçlara başvurmuştur. Bağlaç kullanımı, hece sayısında eşitlik sağlamaya da yardımcı olmuştur. Aşağıdaki dörtlüklerle örneklendirilmiştir:

“Yerde sürünesice
Dili dolaşasica
Bir de garemeter eder
Çabuk geberesice” (M. 999).

“Çiçekliden ağ gelin
Böön ağşam siz gelin
Diggat et ki geçerken
Goma Bağdat’da selin” (M. 243).

5.5.2. Atasözleri

“İnsanoğlunun deneyimlerinden, bilgeliğinden ve benzetme gücünden kaynaklanan atasözleri dünyanın her dilinde vardır; çoğunlukla bir tümce biçiminde oluşarak bir yargı anlatan, kimi zaman ölçü ve uyakla, söyleyiş açısından daha etkili olmaya yönelik sözlerdir.” (Aksan, 1982, s. 39). Asırlar boyunca edinilen yaşam deneyimlerinden kaynaklanan atasözleri; bir milletin düşünce, özlem, eleştiri, gözlem ve yargılarını dile getirir (Çotuksöken, 2009, s. 307).

Atasözleri ve deyimlerin şiirlerde yer alması, âşığın (ozanın, şairin) yaşadığı kültür çevresinde bu sözlerin nasıl kullanıldığı ve âşığın bunları nasıl kullandığı konusunda fikirler vermektedir (Doğaner, 2019, s. 78). Mine Erdoğan Dal şiirlerinde çok az atasözüne yer vermiştir. İncelememizde üç tane atasözü tespit edilmiştir:

Ayrarı yok içmeye atla gider s.çmaya: Yoksulluğuna bakmadan gösteriş yapmaya kalkanların gülünçlüğünü anlatmak için kullanılan bir söz: “Ayrarı yok içmiye/ Atnan gider s.çmiye” (7’li. 14/5).

Can çıkmadan huy çıkmaz: İnsanı alışkanlıklarından, huylarından vazgeçirmek mümkün değildir, anlamında kullanılan bir söz: “Can çıkmadan huy çıkmaz” (A. 7/11).

Ne ekersen onu biçersin: Nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün, anlamında kullanılan bir söz: “Ne ekdisen biçece:ñ” (DŞ. 12/2).

5.5.3. Deyimler

Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeğine deyim denir (Korkmaz, 1992, s. 43). Ali Püsküllüoğlu ise deyim: “Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğu” olarak tanımlamıştır (Püsküllüoğlu, 1995, s. 7).

Atasözü veya deyim ya da diğer kalıp ifadeler sözlü kültür geleneği içinde vardır. Bu durum hatırlamayı kolaylaştırır (Özarslan, 2001, s. 208). Deyimlerin hatırlamayı kolaylaştırdığı tespiti Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde görülmektedir.

Mine Erdoğan Dal'ın şiirlerinde yetmiş yedi deyim tespit edilmiştir. Deyimleri kullanırken bazı kelimeleri değiştirdiği görülmüştür.

A

- Acıdan ölmek: “Acıdan öldü mallar” (A. 8/3).
 Ağzı var dili yok: “A:zı var da dili yok” (7’li. 13/).
 Ah almak: “Eñer alıyorsañ ah” (DŞ. 4/6).
 Aklı başından gitmek: “Aklım başımdan geddi” (A. 7/14).
 Aklı bulanmak: “Birden aklım bulandı” (A. 7/20).
 Aklına düşmek: “Yar aklıma düşünce” (M. 713).
 Aklına koymak: “Aklıma godum seni” (A. 1/3).
 Aklını başından almak: “Aklımı başdan aldı” (M. 770).
 Aklını kaçırmak: “Aklımı gaçıraca:m” (7’li. 4/6).
 Ar damarı çatlamak: “Ar damarı çatlamış” (M. 1001).
 At izi it izine karışmak: “At izi it izinde” (A. 2/19).
 Ateşi başına vurmak: “Ataş başına vurmuş” (A. 7/20).
 Ayakta uyumak: “Sen ayakda uyurken” (A. 7/18).

B

- Başım gözüm üstüne: “Başım gözüm üsdüne” (M. 121).
 Başımı alıp gitmek: “Almış başını geder” (M. 50).
 Bir baltaya sap olmak: “Bir baltaya sap olmamış ki hayta” (K. 3/5).
 Boşa kürek sallamak: “Boşa kürek sallama” (M. 929).
 Boynunu bükmek: “Yetim kalan ümmetler hep boynunu bükümüştü” (DŞ.19/16).
 Burnunun dikine gitmek: “Burnu dikine getdi” (M. 201).

C

- Can vermek: “Yoluna canlar verdik” (7’li. 9/2)
 Canı yanmak: “Sensiz canım çok yanar” (M. 553).
 Canına yetmek: “Artık canıma yeddi” (A. 7/15).
 Can çekişmek: “İnsanlık ölüyor can çekişerek” (K. 9/1).
 Canına tak etmek: “Canıma tak ettirdi” (M. 849).
 Ciğeri yanmak: “Ciğerimiz yanmasın” (DŞ. 2/3).

D

Dile düşmek: “Heç dillere düşmeden” (A. 4/4).

E

Eline sağlık: “Eline sağlık derik” (M. 215).

G

Göz ardı etmek: “Göz ardı etme sakın” (M. 883).

Göz boyamak: “Gözleri boyuyorsan” (DŞ. 4/4).

Göz süzmek: “Herkeşe göz süzersen” (7’li 15/2).

Gözden düşmek: “Gözümüzden düşmeyen” (7’li 6/1).

Göze batmak: “Huyu göze batardı” (D. 2/10).

Gözleri kamaşmak: “Gözlerimiz gamaşır” (M. 614).

Gözü açık gitmek: “Gözüm açık gedecem” (A. 6/7).

Gözü kör olmak: “Kör etme gözümüzü” (DŞ. 1/4).

Gözü tutmak: “Kimi gözüm dutarsa” (A. 3/4).

Gözüne çarpmak: “Gözüme çarpdı ötean” (M. 558).

Gözünden kaçmamak: “Gözümünden bişet kaçmaz” (A. 6/11).

Gözünü karartmak: “Mal hırsıyla gözlerini karartma” (K. 2/5).

Gözyaşına boğulmak: “Yahudi Kabr-i Şerifte gözyaşına boğuldu” (DŞ. 19/14).

Günahını almak: “Günahımı alıyoñ” (A. 6/12).

H

Haber salmak: “Gel diye habar saldı” (A. 3/1).

Haksızlık yapmak: “Haksızlık yapıyorsan” (DŞ. 4/2).

Hava atmak: “Bir de hava atıyor” (M. 30).

Hayran kalmak: “Hayran kaldık batıya” (A. 2/11).

Hor görmek: “Garibi hor görüp dudak sarkıtma” (K. 2/3).

İ

İçini yakmak: “Sözler içimi yakar” (M. 1045).

İftira atmak: “İfdira atıyorsan” (DŞ. 4/2).

K

Kaşı gözü oynamak: “Oynuyor gözün gaşın” (A. 7/11).

Keyfine bakmak: “So:ra keyfiñe baksan” (A. 8/1).

Kin gütmek: “Yüre:nde ken gütmmez” (7’li 1/4).

Kin tutmak: “Kin tutmayla cennete hiç varılmaz” (K. 2/4).

Kökünü kazımak: “Kökünüzü kazırız” (M. 172).

O

On parmağında on marifet: “On barnakda yüz marifet” (8’li 1/4).

Ö

Özü sözü bir: “Özü sözü bir olana” (DŞ. 7/3).

S

Sabrı taşmak: “Sabrım daşdı bu sefer” (M. 790).

Sahip çıkmak: “Gençliğin sahip çıkar” (7’li 2/2).

Sarıp solmak: “Benzim sarardı soldu” (M. 834).

Son bulmak: “Savaşlar da son bulacak” (D. 8/9).

Sözünü tutmak: “Verilen söz tutulacak” (D. 8/1).

Ş

Şaha kalkmak: “Uykumda şaha kakar” (A. 1/7).

T

Tadına doymamak: “Dadına doyulmuyor” (M. 906).

Tanrı misafiri: “Tanrı misafiri var” (M. 556).

Taş koymak: “Taş koymazsan rüşvetli tekerine” (K. 5/3).

U

Uykusu kaçmak: “Uykularım kaçıyor” (M. 191).

Ü

Üste çıkmak: “Makam mevki deyip üste çıkararak” (K. 11/2).

Y

Yakasından düşmek: “Düş artık yakamızdan” (A. 8/15).

Yalan dünya: “Şu yalan dünyada kahpeden hesap” (K. 1/1).

Yasa bürünmek: “Gözlerinin yasa büründüğünü” (K. 1/4).

Yaptıkları yanına kalmak: “Kalır sanma yaptıkların yanında” (K. 1/5).

Yol gözlemek: “Gırk yıl yolu gözledim” (M. 1052).

Yol vermek: “Hoca yol verir bazan” (D. 2/11)

Yüzü gülmek: “İnsanın yüzü gülecek” (D. 8/7).

Yüzü gülmemek: “Ondan yüzüm gülmüyor” (M. 604).

Yüreğine tak etmek: “Yüreciğme tak eder” (M. 50).

Z

Zeytinyağı gibi üste çıkmak: “Zeytinyağı olup üste çıkarsın” (K. 5/1).

Zihin açıklığı: “Zihin açıklığı ver” (M. 1018).

5.5.4. Edebî Sanatlar

5.5.4.1. Teşbih (Benzetme)

“Teşbih, aralarında bir veya birden fazla nitelikte benzerlik bulunan iki şeyin birini diğere benzettir.” (Saraç, 2015, s. 129).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde yer alan benzetme örnekleri şunlardır: Cennet vatan ülkeme (DŞ. 2/3), Hasret ataşdan yoldu (M. 834), Yanak elmiye benzer (M. 966) Gözlerim oldu punar (M. 553), Al güller gibi koktun (7’li 5/3), Mehmetciğim seller gibi çağlıyor (M. 686), Ömür tesbih tanesi (M. 758), Çeşme olmuş gözleri (D. 3/8), Badem gibi gözleri (A. 4/7), Gurbağ gibi bağıyor (M. 387), Hüsne bacı loğ gibi (M. 221), Yapışdı sülük gibi/ Boyu var cücük gibi (M. 976), Güneş gibi doğduysan (M. 797), Seller gibi çaalıyor (M. 607), So:ra it gibi dalar (7’li 16/11), Tabbaç gibi oturur (M. 887), Bülbül gibi gülüver (M. 72).

5.5.4.2. İstiare (Eğretileme)

“Lügat anlamı birinden bir şeyi ödünç isteyip almak olan istiare, bir kelimeye aralarındaki benzerlik alakası dolayısıyla lügat/temel anlamının dışında yeni bir anlam vermektir.” (Saraç, 2015, s. 118).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit ettiğimiz istiare örnekleri şunlardır: Günahlarda yüzüyük (DŞ. 1/3), Yüre:me dert akar (A. 1/7), Gırık gönül gamlasın (M. 484), Göğnüme hemen sızdın (M. 525), Ciğerparem guzumuñ (7’li 4/2), Türk askeri inlerine inince (M. 103), Anaların kınalı guzuları (M. 55), El kınalı kuzular (M. 344), Günahlarda booldum (DŞ. 9/1), Hayatımı yollarına serdiğim (K. 7/2).

5.5.4.3. Cinas

“Lügat anlamı iki veya daha fazla şeyin birbirine benzemesi olan cinas, manzum veya düz yazı bir metinde anlamları farklı lafızlar arasındaki yazılış ve söyleyiş benzerliğidir. Bir ibarede cinas bulunması için en az iki lafız arasında benzerlik bulunması lazımdır.” (Saraç, 2015, s. 245). Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit ettiğimiz cinas örnekleri şunlardır:

Aşk anlatan gülüver
Çok özledim geliver
Gülen yüzün solmasın
Bülbül gibi gülüver (M. 72)

Annamıyor ki dağlar
 Göğnümü hasret dağlar
 Firar etse bulutlar
 En başda yürek ağlar (M. 60)

5.5.4.4. Teşhis

İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıklar ile mücerret duygu ve düşüncelere insana has özellikler vermeye teşhis denir.” (Saraç, 2015, s. 121). Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit ettiğimiz teşhis örnekleri şunlardır:

Akıl da buña şaşdı (7’li 1/2), Gece duvânı dakar (A. 1/7), Hasret evde yatıyor (M. 205), Neler gördüm neler, sor otuz yıla (K. 1/3), Laleler sümbüller güller keyifsiz (K. 4/1), Saygı izine çıktı (A. 2/7), Göz yaşlı nefis pişman (DŞ. 9/11), Bülbül gülle koklaştı (M. 217).

“Açıldı bütün eller
 Akar kirpikten seller
 Zikrediyor adını
 Hem güller hem bülbüller” (M. 15).

5.5.4.5. Tenasüp (Uygunluk)

“Aralarında anlam bakımından –tezadın dışında- bir ilişki bulunan iki veya daha fazla kelimeyi bir ibarede toplamaktır.” (Saraç, 2015, 160). Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit ettiğimiz tenasüp örnekleri şunlardır:

“Sıratı geçmeg uçun
 Kevserden içmeg uçun
 Garibana yardım et
 Cenneti seçmeg uçun” (M. 843).

Ahret inancı ile ilgili sırat, kevser, cennet kavramları bir arada kullanılmıştır.

“Bekle Mine sen çok bekle
 Günleri aylara ekle
 Yılları asıra yükle
 Otuz şubat gelmez asla” (D. 8/12).

Gün, ay, yıl, asır gibi zaman mefhumuyla ilgili kelimeler uygunluk sanatına örnek olmuştur.

5.5.4.6. Telmih (Hatırlatma)

“Lügat anlamı bir şeye kısaca, göz ucuyla bakmak demek olan telmih, bir söz içerisinde kıssaya, efsaneye, tarihi bir efsaneye veya bir ayete, hadise, meşhur bir darbimesele, bir inanışa işaret etmektir. Telmih tabii bir üslup içerisinde yapılmalı, sözün kaynağı zikredilmemekle birlikte telmih yapıldığı hatta neye telmihte bulunulduğu anlaşılabilir olmalıdır.” (Saraç, 282, 2015).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit edilen telmih örnekleri şunlardır: Hirada bir mağara örümcekler ağ bağlar (DŞ. 19/7), Hasan ile Hüseyin canımız bizim (DŞ. 21/1).

5.5.4.7. Mübalağa (Abartma)

“Mübalağa bir niteliğin, fiilin veya durumun gerçekleşmesi zor hatta mümkün olmayan dereceye çıkarılarak, abartılarak ifade edilmesidir. Diğer bir ifade ile bir durumu olumlu veya olumsuz- nitelemede aşırılığa kaçmaktır.” (Saraç, 2015, s. 219).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerindeki mübalağa örnekleri şunlardır: “Katıyorsa dertlerine bin derdi” (K. 3/2), “İnkâr baraj doldurdu” (M. 368).

Mine Erdoğan Dal, aşağıda verilen dörtlükte gerçekleşmesi zor olan durumlardan hareketle abartı sanatına başvurmuştur:

“Temmuzda kar yagacak
Şubatta karpuz olacak
Geceye güneş dogacak
Şubat otuz çekerse” (D. 8/2).

“Kebap hepinden baldı
Gözüm dadliye daldı
Altı sini baklava
Dişim gogunda galdı” (D. 5/6).

5.5.4.8. İstifham (Soru Sorma)

“Belagat ilminde konu edilen istifhamda sorulan soruya cevap almak söz konusu değildir.” (Saraç, 2015, s. 227).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde istifham sanatına yer verdiği dörtlükler şunlardır: “Elimde mi galıcı?
Yo:ordu kim çalıcı?
Gardaşına sö:ledim

Yeriñe yorulucu” (A. 5/8).

“Dünyaları dar eden
Var mıdır heç kâr eden?
Her halları bellidir
Yüzünde:e gareden” (M. 324).

“Açlık yokluk sefalet
Çoktan öldü adalet
Nerde kaldı insanlık
Mutluluk mu cehalet” (7’li 12/3).

“Bire aldığıni beşe satarsın
Malına sürekli haram katarsın
Haram yiyip bir de oruç tutarsın
Doğru söyle Müslümanısın değil mi” (DŞ. 20/1).

“Her gün arttı cinayet
Hayvana tecavüz et
Nerde kaldı insanlık
Bu mudur medeniyet” (7’li 12/1).

5.5.4.9. Tezat (Zıtlık)

“Tezat anlam bakımından aralarında zıtlık/karşıtlık bulunan kelimeleri bir ibarede toplamaktır.” (Saraç, 2015, s.163).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tezat sanatını içeren örnekler şunlardır: Durdine derman katıp (DŞ. 3/2), Haramı halal diye (DŞ. 9/4), Sevinç hüznün her şeyin paylaşmalı (K. 7/4), Dosdumuz var düşman var (A. 6/20), Temmuzda kar yağacak (D. 8/2), Sen garbdasıñ yar şarkda (7’li. 1/5), Fakir bakarken zengine akıtma (K. 2/3), Cennet âlâ cehennemden serindir (K. 2/2), Ben aç iken sen hep toksan (8’li. 2/5).

5.5.4.10. Yineleme (Tekrir)

Tekrir, bir ibarede kelimelerin aynı manada tekrarıdır. Asıl maksat ifadeyi tekit, pekiştirir. Tekrir ile ifadeye açıklık kazandırmanın yanı sıra tekrar edilen kelimeye

muhatapın dikkatini çekme ve bu yolla sözün tesirini artırma da sağlanır (Saraç, 2015, s. 196).

Gonuşur yavşak yavşak (M. 35), Gopa gopa gelir de (A. 10/8), Çetili tek tek çeker (M. 236), Ö(ğ)sürür küllük küllük (M. 46) örnekleri verilebilir.

5.5.4.11. Mecaz-ı Mürsel (Ad Aktarması)

“Mecaz-ı Mürsel şu üç şartla gerçekleşir: a) Kelimenin gerçek anlamı dışındaki bir anlam kastedilmeli; b) Gerçek anlam ile mecazi anlam arasında bir ilgi bulunmalı; c) Gerçek anlamının anlaşılmasına bir engel (karine-i mania) bulunmalıdır.” (Saraç, 2015, s. 110).

Mine Erdoğan Dal’ın şiirlerinde tespit ettiğimiz mecaz-ı mürsel örnekleri şunlardır: Tenden çıkmadan nefes (DŞ. 1/6), Ocakları yıkınca (M. 172), Bağımsızlık aşkı çarpan yürekte (M. 103), Hayran kaldık batıya (A. 2/11).

BÖLÜM VI

MÂNİ VE ŞİİR METİNLERİ

6.1. Mâniler

1

Abariin gonşular
 Anış kimi garşılar
 Kele gız duymuyon mu
 Duydu bütün çarşılar

2

Abariin gonşular
 Çok lafcı bu Anşalar
 Accik çimirti duysa
 Avucinen pañalar

3

Acı oldu tatlı oldu
 Gönül sana kindar oldu
 Kadir gıymat bilmiyenin
 Sonu hep mundar oldu

4

Acımığı patlamış
 Ağrısından çatlamış
 Sancısı geçsin diye
 Damdan aşşa atlamış

5

Acın garnı doyunca
 Nankörlük diz boyunca
 Noldum delisi olur
 Adamdan da sayınca

6

Acıydım duruşuna
 Tokanmam gurusuna
 Yeter ki mudlu olsun
 Gayilim her işine

7

Acimcerek deliim
 Dürüslüün eliim
 Varısa bir haksızlık
 Denizlerin seliim

8

Acimcik yemek yedim
 Ben doymadım ki dedim
 Gara vurgun vurası
 Seni ben şindik nedim

9

Aciye gel sen dayan
 Dileem o ki sende yan
 Madem beni gınıyon
 Töbeler etsen de yan

10

Acönlüde pambuk var
 Garıkları fazla dar
 İreçbere verirsen
 Eden tabiim ki zarar

11

Aç eliñi Hûda'ya
 Başla hemen nidaya
 Tüm eller kenetlensiñ
 Heç düşmiyek cüdaya

12

Aç faceñde pencereñ
 Artık duysuñ secereñ

Sen haggiñi doldurduñ

Başga çıksıñ beceren

13

Açdım sana golumu

Gar gıpladı yolumu

Buraları çok sook

Boşda goma solumu

14

Açık eller Rabbimiz

Sıratandır köprümüz

Cumanın hürmetine

Nurla dolsun kabrimiz

15

Açıldı bütün eller

Akar kirpikten seller

Zikrediyor adını

Hem güller hem bülbüller

16

Açılıyor tüm eller

Birleşiyor gönüller

Birlik ve huzur için

Dua ediyor diller

17

Açtım sana elimi

Kur'an doldur dilimi

Cumanın hatırına

Helak eyle zalimi

18

Adamda huy de:şdi

Facelerde bo:ştu

Kimmiş diye sorunca

Gırk mahana sevişti

19

Adamı görsen labar

Beline vurdum cıbar
 Natağ labar olsa da
 Gonuşması çok kibar

20

Adın dilde duvadır
 Şiirlerim sanadır
 Mahcemalin görmedim
 İsyanim bu yanadır

21

Adından yapmış cacık
 Hıyar olmuş vıccırık
 Gendini pek beğenik
 Bir o gadar da gıcık

22

Af gapısı açılır
 Etrafa nur saçılır
 Günahlardan kaçılır
 Cumanın hürmetine

23

Ağaçlar arasından
 Gelirken pıslanırsan
 Maraklanma görünmen
 Duvara yaslanırsan

24

Ağar daş batman döyer
 Yeğnisine el söyler
 Çok yelli olma gızım
 Soğra herifin goğyar

25

Ağar daş batman döyer
 Yeğniye herkes söyler
 Haçı içindiyese
 Gözleri hemen boyar

26

Ağar daşı galdırma
 Hemen lafa saldırma
 Böyüğünü bil accik
 Çenen ile yıldırma

27

Ağcadağ'dan öte de
 Yalını dök ite de
 Çitliğin sahabiğsen
 Nalı çakdır ata da

28

Ağlar ağlar susarım
 Bilmezler gan gusarım
 Yüreciğim yanarken
 Çöldiyem ben susarım

29

Ağşam gelir düğürücü
 Oğlanı sorduk gürcü
 Hatce tamam dedi de
 Abisi de görücü

30

Ağşamınan dar vakıt
 Yolda bitirmiş yakıt
 Birde hava atıyor
 Moturun her yer çarkıt

31

Ağzı gavlak garıdan
 Tez bozulan darıdan
 Hayır çıkar mı dostlar
 Dönen geri yarıdan

32

Ağzıcı yumulası
 Gözleri kör olası
 Beni bırakıp getdin
 Gara vurgun vurası

33

Ağzıma çöp ölçüyor
 Fısdanı ters biçiyor
 Bu da yetmezmiş gimi
 Sehennen su içiyor

34

Ağzında goca hıltan
 Geçiyordu biyaktan
 Ayaa daşa dakıldı
 Yere kepti tarpadan

35

Ağzının bağa gevşek
 Gonuşur yavşak yavşak
 Çok lafcılık etmeden
 Eşiye başdan savsak

36

Ah alan verem olur
 Sarayı viran olur
 Bak isci de gereken
 Mescide haram olur

37

Aha güneş de doğdu
 Gönümü huzur boğdu
 Bana işmar etmedi
 Gözlerim yaşnan doldu

38

Ahancık bunnar ekiz
 Verdim almadı sakız
 Sordum niyetlilermiş
 Eddi orucu sekiz

39

Ahancık şu umucu
 Gelsin baham n'olucu
 Vermiye vermem amma

Gasabada guyumcu

40

Ahara yakın duluk

Orda bekler muşduluk

Gaynatmışlar bir coruk

Oluvermiş umsuluk

41

Ahara yığmış tıyı

Sora da yapmış huyu

Tulumpa yoomuş gimi

Evine almış suyu

42

Aklı gezer havada

Su bişirir tavada

Belle gıt Tansu gızım

Haksız çıkar davada

43

Ala göz baldudaklım

Gene sende galdı aklım

Ener benim olursan

Senin olsun bütün saklım

44

Ala gözlü güneşim

Sensiz nic' olur işim

Fizanı da gezseler

Bulunmaz senin eşin

45

Alâ'nın evi yünsek

Gelemek sana desek

İnatlaşırsa ener

Hepimiz ona küsek

46

Aldı eline külük

Öğsürür küllük küllük

Tedavi yağmış oldu
Ganın sömürür sülük

47

Aldığım her nefesde
Dilimde böök besde
İşlendin damarıma
Akıyon desde desde

48

Alıp getdi kökgücü
Geri vermez öndücü
Ötenler de mutfakdan
Alıp getdi sürgeci

49

Alışganlık yaparsın
Günüme gün gatarsın
Datlı dilin pek güzel
Dizlerime yatarsın

50

Almış başını geder
Şu göğnüm bir derbeder
Hasretinden ölüyom
Yüreciğme tak eder

51

Altında goca dülger
Heç durur mu bilader
Ööle vurdumduymaz ki
İçine atmaz bir çer

52

Altında goca dülger
Yürecinde binbir çer
Çok üsdüne gediyon
Yapma bire bilader

53

Altında goca tülü

Eline almış gülü
 Düürcü geddi yer
 Altına sermiş çulu

54

Ambarı dolu zahra
 Verdi gararbazara
 Fazla buyda var gimi
 Akar dilinde mavra

55

Anaların kınalı guzuları
 Yazılrsa da şehadet yazıları
 Kırk yamayla dolu Amerika'ya
 Adamlık giydirir Türk terzileri

56

Angara'da durdu be
 Sorarlarsa burda de
 Anşatın hastalanmış
 Telifan et nerde de

57

Aniş çok hardalatsız
 Gomaz çorbiye yarpız
 Ellaham bulamıyor
 Evinin yeri kapız

58

Aniş gurbanın olam
 Dertden derde galam
 Goma beni habarsız
 Ses ver gadanı alam

59

Annadım ki bir elmas
 Başga benzeri olmaz
 Güzelliği görünce
 Yardan ayrı kalınmaz

60

Annamıyor ki dağlar
 Göğnümü hasret dağlar
 Firar etse bulutlar
 En başta yürek ağlar

61

Annamıyor o davar
 Gonuşsam beni döver
 Susmanın kalesine
 Girsem karannık duvar

62

Annamlı bakışimsın
 Benim galp atışimsın
 Ömrüme ömür gatan
 Her nefes alışımsın

63

Anniyennen gonuşag
 Bir bilene danışag
 Cahallarnan küşüşek
 Alimlernen yarışag

64

Anşu ekmek yapıyor
 Saca yayı atıyor
 Isbanaklı kömbeye
 Bişsin diye bakıyor

65

Ardın sıra gezdirme
 Gonşulara sezdirme
 Akşama yapacağam
 Yağlı hamur bezdirme

66

Asbabı almış acar
 Görücü gelmiş miktar
 Evlenme sevdasıynan
 Gözel geyindi zahar

67

Aslan geder obiye
 Elin goyar sobiye
 Mangırları saymassa
 Yüzü olmaz babiye

68

Aşgım habarı saldı
 Dili şekernen baldı
 Vasayitde bekliyor
 Bir adım yolum galdı

69

Aşgıma aşk gatmiye
 Ellerinden dutmiye
 Gaç metire yolum var
 Mutluluğa getmiye

70

Aşığ eden gendine
 Dıkılıyon galbine
 Elinde deel aşgın
 Düşürüyon derdine

71

Aşımda ekmeemdesin
 Hayalımda düşümdesin
 Gadan alam kele Hatce
 Andığım her isimdesin

72

Aşk anlatan gülüver
 Çok özledim geliver
 Gülen yüzün solmasın
 Bülbül gibi gülüver

73

Aşk duyguma barışdı
 Harf heciye garıştı
 Çok gıymatlı dosdlarım

Yorum uçun yarışdı

74

Aşk gaynıyor sözlerim

Bulmacamı çöz derim

Okyanusta yüzüyor

Sevinç dolu gözlerim

75

Aşk gizli bir bakışta

Sol yanını yakışta

İki can bir bedense

Huzur sonsuz akışta

76

Aşk sessiz bir çığlıktır

Sensiz hayat dağlıktır

İçinde güneş varsa

Bahçeliktir bağlıktır

77

Aşkta mevsim olmaz ki

Kim sevdaya dalmaz ki

Gönül dengi bulursa

Geç kalmışsım denmez ki

78

At arabası vardı

Yollar o zaman dardı

Evi göçürenlere

Hiko Ahmet gopardı

79

Ataş dolu gucakda

Ben yaniğim sıcakda

Yemeğe de barabar

Yiyek aynı gaşıkda

80

Ataş olup yakanlar

Yüree lav atanlar

Gara bayramlar etsiñ

Yuvaları yıkannar

81

Ataşda bişiyom

Sellerde daşırıyom

Yürecim de gurbedde

Çaresiz şaşırıyom

82

Ataşı eǵcene gay

Gazana buydiye goy

Bulgur gaynadık keri

Üsdüne içerik çay

83

Avcıların en gurdu

Guşların soluu durdu

Öteçeden geliyor

Hayır söölemez Durdu

84

Avrattan gorkmiyen yok

Şika:tçı olanı çok

Dedi:ni yapmıyorsañ

Teneşire yatañ bak

85

Ay do:suñ gecelere

Aşk gonsuñ pecelere

Gül ya:sıñ hecelere

Sapsıñ çöllere şeytan

86

Ay mı nur mu aklıñda

Bilirim ki saklıñda

Bedeli a:r olur

Hayır olmaz haggiñda

87

Ayaǵa azcık aǵsak

Güceniyor bağarsak
 Habar salmış ağşamdan
 Emmolunu çağarsak

88

Ayaz vurdu göğnüme
 Heç bilenem döğönme
 Akli pırtık birisin
 Güneşlerde göğönme

89

Ayı günü sayıyor
 Cehizini yayıyor
 Gaçıcı amma yağmır
 Pusen pusen yayıyor

90

Ayiñ nûruñ zaafiñ
 Çoluk çocuk muafiñ
 Gapıldıñ fırtanie
 Uyumak bö:k gafin

91

Ayranlı şora yaptım
 İçine yarpuz gattım
 Nazlı yarım uyumuş
 Hemen yanına yatdım

92

Az amma özden olsun
 Yürekli sözden olsun
 Hayırsıza yol ver de
 Hayırlısı hep dolsun

93

Az amma özden olsun
 Yürekli sözden olsun
 Kötüsünü çöpe at
 Gülüşün yüzden olsun

94

Az cümlede çok mana
 Dokundu mu o cana
 Gıssadan hisde alan
 İçiyor gana gana

95

Aza goydum almadı
 Çoğa goydum dolmadı
 Bu avradın yanında
 Heç sıtaram galmadı

96

Babadan böğle gördük
 Gonşuya ülüş verdik
 Misafir gelmiyence
 Hemen de imeklerdik

97

Baçemize gaspalık
 Yapdidi ırahmatlık
 Aharı da doldurdu
 Dutuverdi oğlanlık

98

Bağça kenarı çitlik
 Öteğ başıda otluk
 Borcu ödiyememiş
 Evini etmiş satlık

99

Bağçada dolu kösdü
 Necimiş onun gasdı
 Zıngırdama deence
 Hemencecik de küsdü

100

Bağçası garık garık
 Geçici çok karannık
 Çok da güzel yakışır
 Gafası pembe sarık

101

Bağçiyeye diker çetel
 Acımcık öte çekil
 Üsdün başın degeş de
 İçeri öğle dıkıl

102

Bağçiyeye girdi çebiç
 Neyse ki yediğ geliç
 Golaylık olsun diye
 Elime aldım galiç

103

Bağımsızlık aşkı çarpan yürekte
 İman ile silah tutan bilekte
 Türk askeri inlerine inince
 Tıkandılar çıktıkları delikte

104

Bağlamassan buzayı
 Gapıverir boz ayı
 Âşama acanslarda
 Baban duyar gazayı

105

Bahçelere dalak mı
 Şeftaliyi çalak mı
 Sahabı geldiğinde
 Guytulara dalak mı

106

Bahçeye ekdim gasıl
 Dadandı ona bambıl
 Temiz su bulamadım
 Mecburen döktüm capıl

107

Bak bayrama gelindi
 Tüm çocuklar sevindi
 Zekât verme görevi

Ağaların beyindi

108

Bak guyrük sallanırsa

Gancık it yalanırsa

Garabaşlar dolanır

Müstahak dalanırsa

109

Bak marakdan çatladım

Bomba gimi patladım

Habarını alınca

Acimcik rahatladım

110

Bak ortalık gızışdı

Dudacığı büzüşdü

Hava gelin işdahlı

Ona oyun az işdi

111

Bakdımıdı gaçıcı

Yere bakla saçıcı

Ayağımız gayınca da

Gurbet ele göçücü

112

Bakıyon aval aval

Baksana orda aal

Heç bir işi dudmuyon

Eddiin heç ee daal

113

Bakmaz ki heç arkiye

Guruşu yok sermiye

Gedip de çalışmıyor

Verici on yöğmiye

114

Baksañ avrat gapalı

Hemi iki sıpalı

Gafiye goydi:se

Bulur körü topalı

115

Baldan tatlı sözlerin

Şekerpare gözlerin

Dileğin gerçek olsun

Çekilir gız nazların

116

Baldırcanı dolma yap

Görücü gelmiş Arab

Yemiş yemiş de şişmiş

Göbee gelir bir gırat

117

Balık çınara çıkmış

Bir de ağacı yıkmış

Âşam püsü gelince

Mırıltısından bıkmış

118

Bana diyon bir tevir

Hüsn'ıye başka tevir

Eyyem dümbele noldun

Dediklerini çevir

119

Barnaksız yaylasında

Közde süt gaynasın da

Nışannıya gedici

Humarı oynasın da

120

Başga çareñ var mı ki

Yoruluyoñ der mi ki

Galmaz ki bunca:zıman

Gılibiglig zor mu ki

121

Başım gözüm üsdüne

Söz yok sözün üsdüne

Gayfiye otuddurum

Gızıl közün üsdüne

122

Başına almış galag

Bir de görsen çok divrag

Amma bir gusuru var

Haddinden fazla şiltag

123

Başka canlar yanmadan

Dost düşmana kanmadan

Yurduma huzur gelsin

Analar ağlamadan

124

Bayrak asmış baciye

Şo sümüklü Naciye

Görücüsü gelirse

Gedicimiş gociye

125

Bayram kömbesi yedi

Eline sağlık dedi

İki söfürüm galdı

Orucum yirmi yedi

126

Bayramda ikinci gün

Hemen başladı düğün

Sarı lira altınlar

Takılıyor bak bugün

127

Bazlamiye tek yedin

Gel buyur da demedin

Göz haggını düşünmen

Şimdi buna ne dedin

128

Beceriksiz bu Mulla
 Galdı mı kötü çulla
 Allah rızası uçun
 Hayrına bir çul yolla

129

Beceriksiz mıymıntı
 Zannedersin bir namtı
 Yarıyı iki geçdi
 Bugün oruç on altı

130

Bedenimizde sıhhat
 Huyumuzda nezahat
 Eksig etme Allah'ım
 İçimizde merhamet

131

Belikde Arab usda
 Habar sal eşe dosda
 Motur yapamaz olmuş
 Ellaham ki çok hasda

132

Bekdaşlı'nın mıkdarı
 Cıncık Ali gaddarı
 Günüz otları döğdü
 Benzi oldu sapsarı

133

Bekmez ceviz gırması
 Yemekden çok soğrası
 Ağşama bişir yiyek
 Yağlıcak gavurması

134

Bekmezden yapmış yakı
 Bizim Gındıra Fakı
 Sookluk doğriyeci

Eline almış çakı

135

Bekmeznen teze yayı
Al da gel Memmet dayı
Ekmeğnen eğce gavur
Soğra da ser sufrayı

136

Belçeniye goy şire
Çuvala doldur zehre
Davar acından ölmüş
Yemliğne gat zavara

137

Beline dolar golan
Golan arası hamzan
Kömbe yapıdırıcığmiş
Guşa gurarsa habban

138

Bellikle yollarını
Açık goy gollarını
Fırsatını bulunca
Goklarım güllerini

139

Beni bunca bekleddin
Daggiye ay ekleddin
Hazırladım boğçiye
Sabaçaya bekleddin

140

Beni mutlu etdiniz
Mutluluğu gatdınız
Üzüntiğnen kederi
Başgasına atdınız

141

Beni neden gızdırdın
Bak canımdan bezdirdin

Kötü köynek geyindin

Ezim ezim ezdirdin

142

Bereketli harmanı

Çok isderdim görmeni

Bir hal galdı cömeet

Gız imreni imreni

143

Berk sıcamış çukura

Ülüş gonmaz bakıra

Nazara geliverin

Dıggat gözü çakıra

144

Besledikçe itleri

Dökülmez hiç bitleri

Mezar olur sizlere

Dağların tüm katları

145

Beş vakitte hareket

Cuma birlik bereket

Boş ver diyen şeytandan

Hemen uzaklaş terk et

146

Beşi onu on beşi

Buldular ya beleşi

Köyün hepi toplandı

Yanına alıp eşi

147

Beşiriksiz bu Hürü

Yapamamış bir dürü

Çok fukara decim de

Altınarı bir sürü

148

Beynimde çok gaygılar

Yel mi oldu saygılar
 Mayın tarlası sanki
 Patlıyor tüm duygular

149

Beytiye tembah ettim
 Soğra çadıra getdim
 Durdan cırdan annamaz
 Söle buna ne etdim

150

Bıyık durdu düşünür
 Datlı datlı gaşınır
 Oğlanı esger etti
 Gıışlasına daşınır

151

Bibim inniye almış
 Geline habar salmış
 Pambuk yorgan yaparken
 Gözü uzaa dalmış

152

Bilmeyenler bilenler
 Andırın'a gelenler
 Ahır Dağı arasında
 Andırın'dan mâniler

153

Bilmiyom ki kimdiler
 Ceneziye kömdüler
 Ölenin meresine
 Hemencecik gondular

154

Binbir dat var yarpızda
 Nane mi var sakızda
 Böön son söfüre kak
 Oruç yirmi sekizde

155

Bir bök derya buldum
 Bak içinde gayboldum
 Bal damliyen dillere
 Duyunca hayran oldum

156

Bir daş atdım çağala
 Herkes eve daala
 Sıklat basdı içimi
 Sor hele geder heğle

157

Bir de bakdım ne görim
 Galabalık çok derim
 Misafire ikramım
 Tabakda fisdık verim

158

Bir el gördüm orada
 Galbim attı burada
 Heyecana gapıldım
 Ölmesiyedim şurda

159

Bir çılgınlık yaparım
 Yar ben sana daparım
 Ekinleri bırakıb
 Ardın sıra gaçarım

160

Bir eylül bayram diyor
 Gönüller seyran diyor
 Veren ele her zaman
 Yürekler hayran diyor

161

Bir ken yüzünü görsem
 Ömrümü sana versem
 Ala gözlü Memmed'im

Ondan kerî ben ölsem

162

Bir ken yüzünü görsem

Ömrümü sana versem

Boncug gözlü güneşim

Gollarında can versem

163

Bir ramazan boyunca

Şivemizi duyunca

Mânilerin sultanı

Yazdı kendi huyunca

164

Bir zurba işleri var

Dünyayı ediyor dar

Gurban olam gurtarın

Anşa'dan umuyom car

165

Birikdi gonu gonşu

Harnubu getir Anşa

Şindik başliyecisek

Aaşama biter anca

166

Birincisi Bafrası

Çekilmiyor tafrası

Orucu dutmasa da

Hep gurulur sufrası

167

Birleşsiñ şimdi eller

Sevinsiñ tüm gönüller

Bir bayram sabahında

Sevinç savursuñ diller

168

Birlik olursak ancak

Düşmanlar yıkılacak

Müslümanlar toplansın

Habib'im açtı sancak

169

Bişir pirpirim aşı

Yapma ağaz dalaşı

Yemekden soğrarak da

Oyniyek biz gandaşı

170

Bişiriyor ağ pakla

Yiyecek dost ahpapla

Varıp ben de isdedim

Al dedi böök gapla

171

Biz acimcek aaladık

Yürekleri daaladık

Sebebini sordular

Baş suvana baaladık

172

Biz de dağa çıkarız

Kökünüzü kazırız

Ocakları yıkınca

Zannetme ki bıkarız

173

Biz şeytana uyarsak

Gaipten ses duyarsak

Adaleti soyarsak

Nefsimize terk ettir

174

Bizim evin reisi

Gödelek minnoş püsü

Irahatına düşgün

Her an hazır somyası

175

Bizim gasap Del'ökgeş

Eti verirmi ki beleş
 Aliciisen gıymayı
 Sayacaksın yirmi beş

176

Bizim gız bizden gaçar
 Başında şeş gıç açar
 Cenneden dapı almış
 Herkeşe hava saçar

177

Bizim gız fazla toymuş
 Baklaviye duz goymuş
 Bunu gören düürücü
 Yemeden garnı doymuş

178

Bizim horuz ne de gart
 Gaç kiloymuş götür dart
 İfdarı açacağım
 Orucum dedi on dört

179

Bizim sevdamız özel
 Basdıktan daha güzel
 Ala Memmed can yarım
 Gel de nişana söz al

180

Boş boşuna eeleşmen
 Hösinnen cebelleşmen
 Gazaya gurban geden
 Elindee keleşnen

181

Boşa gafamı yordum
 Küssen gendimi yerdim
 Tek gıymadlı elmasım
 Buldum bana ayırdım

182

Boşa vurma dizine
 Durur sonra gözüne
 İnanmazsan say da bak
 Maniler bir düzine

183

Boyar potini ahraz
 Soğoktan olmuş maraz
 Dokdura get dedim de
 Canına eder gazez

184

Boyuna bak bir gımık
 Çok goymasan ağırılık
 Hesab eddim üç şelek
 Tam sırtına mudavık

185

Boyuna boz ip ölçün
 Ölsün de şerbet için
 Ezreel yaklaşınca
 Onun yanından kaçın

186

Böön dokdura gettim
 Sordu bana neettin
 Yazdığı şurupları
 İçmeynen eyi eddim

187

Böön orucun biri
 Akla galbinde kiri
 Töğbeni çokcarak et
 Oruç dut ondan kerı

188

Böön son ıramazan
 Kalk vakıt daralmadan
 Bayramın sabahında

Gapi çalan olmadan

189

Böön şeker bayramı
Kömbeynen ver ayramı
Fırına tava sürdüm
Kesmen bire ceyranı

190

Bu çiliye çekmem de
Gatıksın ekmeğemde
Çok da mutlu oluyom
Gözel habar etmende

191

Bu geciyeye nooldu
Galbime hüzün doldu
Uykularım kaçıyor
Sensizlik sonum oldu

192

Bu gızın adı Sevim
Üsdüne binmiş devin
Pek nazik gonusması
Şimdi buna ne deyim

193

Bu gurbannık gunnacı
Ediyon başkakıncı
Sanki gıran dıkıldı
Anlaman mı bakıncı

194

Bu velet tam vidilik
Hem de çok eketırık
Anasına bir baksan
Tam da kafadan kırık

195

Bugün oruç dört diyor
Yaprak sarma geliyor

Tarhana çorbasıyla

Ağzım tadı biliyor

196

Bulut oluyor gözler

Sağnak yaaşnan özler

Bazen garnan garışık

Yağmır oluyor sözler

197

Burcu burcu çiçekler

Geldi uğur böcekler

Andırın'dan bin selam

Sizlere diyecekler

198

Burda yağmır atıyor

Köfde yerde yatıyor

Ye beni diyor sankim

Datlı datlı bakıyor

199

Burda yağmır atıyor

Yar göğnümde yatıyor

Hayal gurdum şu anda

Datlı datlı bakıyor

200

Burdan uzak gürültü

Çok muntazam görüntü

İçin açılır görseñ

Ilık ılık efilti

201

Burnu dikine getdi

Cahalnan ömrüm bitdi

Kireç yok mu gömecek

Artık canıma yetti

202

Cağlakda gasgaslanır

Soğra da hasdalanır
 Bir sahat çalışmasa
 Kesinlikle paslanır

203

Cama gonuyor çinçik
 Yakalamasa encik
 Bir tene daha guş var
 O da bir alamencik

204

Can bana sende lazım
 Aldığın nefes de lazım
 Datlı dilin gülen yüzün
 Kadife sesin de lazım

205

Can gurbette bitiyor
 Galp özlemde atıyor
 Ekmek parası uçun
 Hasret evde yatıyor

206

Can Zeyno'ynan bakışır
 Yürekleri tokuşur
 Babası vermez gızı
 Düşleri can çekişir

207

Cananım gönül dağam
 Aşk da mükembel çağam
 Sevdannan çok mutluyum
 Galpden zincirli bağam

208

Canım İrbehem Ağa
 Suya düşdü gırağa
 Aclarından ölüyor
 Aş vermedin çırağa

209

Cardın girdi mutfağa
 Goğladım da o tağa
 Amma da gurnazlamış
 Saklandı bak yatağa

210

Cehennemi yaşadı
 Yürecimi yaşartdı
 Goyurup gediminde
 Ne'dimkine yaş artdı

211

Cemelö köprüsünde
 Rüzgârlar gıprasında
 Goşup sana gelecem
 Çiçekler gaplasın da

212

Cıcık elbise geyek
 Gonşu sen de gel diyek
 Pirzoliye köötiye
 Biboğolunda mı yiyek

213

Cıngıloğlunun atı
 Burnunun diki batı
 Marak ediyor ellâm
 Çökmüş harada çatı

214

Cırlavuklar cırlıyor
 Gene herif horluyor
 Duymuyor heç bişeti
 Sinirimi zorluyor

215

Cilbir bişirsen yerik
 Eline sağlık derik
 Daha istiyeciydik

Galamı Habba yiyik

216

Cillop gibi gariya
Bak boyanmış sarıya
Hağ başa gedicise
Götürüm ben oriye

217

Cuma vakti yaklaştı
Bülbül gülle koklaştı
İman dolu yürekler
Saf halinde bekleşti

218

Cumalar berekettir
Secdeler harekettir
Kabul et duayı Hak
Rızkımızı gark ettir

219

Cumaların aşkına
Döndür kara şaşkına
Kandırıyor sa kansın
Aldığı ahta yansın

220

Cumanın nuru başka
Geliyor kalpler aşka
Cennet vatan ülkemde
Yaş dökülme keşke

221

Cürkülü var yanında
Accık oyalanın da
Hüsne bacı loğ gibi
Eziverir anında

222

Çakal bey ata biner
Odun gördü mü siner

Ormancı uyuyunca

Semeri dolu döner

223

Çakırcı yollarında

Açılsın gollarında

Gel seninen buluşak

Mezlenin dallarında

224

Çalıları deşirek

Guzinede bişirek

Tadına baktırmazsa

Püsü gibi aşırak

225

Çalınıyor bak deplek

Helime çok fingirdek

Bögle galsa eyi de

Çok aşırı dingildek

226

Çamın kölgesinde teş

Kenarda duran abeş

Beş dakga durmuyor ki

Bu velet fazla haşeş

227

Çapgınnı: goy sınır

Uçuyor bende siñir

Bu saña son uyarım

Bak onu herkeş tanır

228

Çaresizce susuyom

Gaderime küsüyom

Nasıl bu alın yazım

Her kakmama düşüyom

229

Çarşıdan aldı besdil

Goduğu yer zerzembil
 Çoluk çocuk hep yedik
 Annamıyor ki avil

230

Çayın yanında mıklağ
 Ezmiye benzer çıkla
 Heç bari hamur yunur
 Undan goy bir urublağ

231

Çekmiyor gam gasevet
 Sonunu sen hesap et
 Bu ta galsa çok eyi
 Hem harıs hem de haset

232

Çemliklerde geziyor
 Mekdupları yazıyor
 Bunu gören edesi
 Ne de güzel gızıyor

233

Çen vardı omisilli
 Gapıverdi bir galli
 Bir de bakdım ne görüm
 Ortalık arısilli

234

Çepel var çamaşır var
 Belli ki vakıt çok dar
 Acı:mcik geç galırsañ
 Hö:rüşüyor çocuklar

235

Çerezdir günebakan
 Sevdadır yürek yakan
 Sarı saç darmadağlık
 Aşk görür güne bakan

236

Çetili tek tek çeker
 Sabuke bağça eker
 O da yetmezmiş gimi
 Tarliye buyda diker

237

Çevriye sardı ayaz
 Dışarısı çok beyaz
 Gar kapatsın hüznü
 Aşg dolsun gelecek yaz

238

Çıkdım dalı gırmadan
 Yedim gara hurmadan
 Cahal cesaretiinen
 Cuvap yazdım durmadan

239

Çiçek böcek zikreder
 Günahtan kaç titre der
 Açılır af kapısı
 Mümin insan şükreder

240

Çiçek dalda büyüsün
 Gel göğnüme büyüsün
 O gıvrışık saçların
 Avucumda uyusun

241

Çiçeklerde kokun yâr
 Sensiz hayat bana dar
 Digdim seni galbime
 Pempe sarı rengin var

242

Çiçeklerden güldün sen
 Datlılardan dildin sen
 Göğnüme huzur verip

Ömür boyu güldür sen

243

Çiçekliden ağ gelin

Böön ağşam siz gelin

Diggat et ki geçerken

Goma Bağdat' da selin

244

Çikilota alıcı

Goca çanağ dalcı

Höçülü'nün torunu

Soğra davul çalıcı

245

Çilelere sabreyle

Komşu olup Kübra'yla

Duada duluşalım

Kalpden giden köprüyle

246

Çin Seddi'ne imzamızı atmışız

Avrupa'yı, Asya'yı inletmişiz

Bilmeyenler bilenlerden öğrensin

Anlamayan kullara anlatmışız

247

Çirkin goca gadana

Melmeketi Adana

Oraları öğyünde

Gadirli'ye dadana

248

Çocuk deel bir afat

Bırakılmaz amanat

Çamaşıra bak dedim

Galmanı sağlam maşat

249

Çocuk gimi oynuyor

Közde tirşik gaynıyor

Yemeğe gelenler var
Samırsağını goymuyor

250

Çocukça ve tertemiz
Bu aşgı siz görseniz
Yağlar gimi eriyom
Ne diyem ki körseniz

251

Çocun dişini saydım
Ocağa fedik goydum
Bakdım buyda az olur
İki de meke soydum

252

Çok ası bu ırzıgırık
Bir tene deel gırık
Babası da duyunca
Vuruk ayaanı gırık

253

Çok cazısıñ gaynana
Gene girdiñ buhrana
Medine bacı çarıp
Çiye serdim tahrana

254

Çok cıcımış bu çizme
Zor olmaz garda gezme
Sevincden ağlım çıkdı
Mutlumu heç ezme

255

Çok eyi çeker zikir
Bizim Borazan Bekir
Mesarifi zorsunmaz
Yetmiyor ona fikir

256

Çok gözeldi takası

Geliverdi yakası
 Akli eğsig olanın
 Gavuşmaz heç yakası

257

Çok masim görünüyor
 Yüreemi peliyor
 Ben şindi ne'dim kine
 Oğlum uçun ölüyor

258

Çok mıkıslar pıacak
 Ekmeğ de pelişecek
 Bunnan da galsam eyi
 Kömbem var gızılacak

259

Çok pişmanım ve üzgün
 Etme ahredde sürgün
 Hem cuma hemi gandil
 Ma:firet eyle bu gün

260

Çok sevdim Omar Emmi
 Gül sana aşık den mi
 Cüme'ye düür salsın
 Mamud'uma sölen mi

261

Çokça vermiş zavarı
 Teneletmiş davarı
 Garar verdim boşicem
 Beceriksiz bu garı

262

Çöllük Ali mıkdarım
 Ağlıyor evde garın
 İneğni dertler aldı
 Yok mu senin habarın

263

Çulu serdim yaziye
 Guma geldi şaziye
 Bir çare bulamadım
 Benim gara yazıya

264

Daaların eteende
 Haşdırın biteende
 Gar çokcarak yasada
 Çam kokar peteende

265

Daalsa da okuntu
 Gafamda var dakıntı
 Annadıcıdim amma
 Gopardı boz höörtü

266

Dalma öğle uzaklara
 Düşüverrin tuzaklara
 Umudunu heç kesme
 Derdi goy süzeklere

267

Darısı gerisine
 Dağda it sürüsüne
 Müşrikin artıkları
 Layık lav kuyusuna

268

Dayandı yaş seksene
 Ulan avrat baksana
 Tarlada işim biddi
 Gedip ocâ yaksana

269

Deermende var şakşak
 Şindik yiyecen şaplak
 Accıg beni diinesen

Gafana geçmez şapcak

270

Demleniyor acısı

Bitmez yürek sancısı

Can çekişiyor zaman

Dakga saat arası

271

Demlikte çayım olsa

Odam kokunnan dolsa

Gadir gıymat bilenim

Her an yanımda olsa

272

Deniz çölün içinde

Yanar harlı biçimde

Anşa'mın aklı aşkda

Benim aklım geçimde

273

Derdim n'olursa olsun

Elim duvada galsiñ

Başgasından beklemem

Rab yardım senden olsun

274

Derdimizi diğnetdik

Sıkışdık ona getdik

Topracığ bol olsun

Elif'atın rahmatlık

275

Depe goymaz göz doymaz

Suvan sarımsag soymaz

Göz gızardıp bakarsa

Sa:lam gemi:iñ goymaz

276

Devriş Ali'nin hanı

Gapalı dört bir yanı

Onca malın içinde

Senin inee bul tanı

277

Deynek aldım elime

Şelek vurdum belime

Kimsin diye sorarsan

Benim adım Helime

278

Dezzemin gızı Hacer

Geydiği asbap acer

Gısganma heç boşuna

Acimcik de sen becer

279

Dıkılınca şo dela

Görememiş bir hola

Ne gavur çil tavumuş

İnad ediyor halâ

280

Didindi ağşama çağ

Dikemedi bir döşşeg

Güya işi biterse

Yapıcı fisdık başşag

281

Dido Ali çok pehlil

Geydiği yırtık pontil

Aklı çalık anası

Eline vermiş çitil

282

Diğnemiyon ki edem

Şindi seni ben neğdem

Saprağ şekil gonusdun

Elinden nasıl edem

283

Dil çölde yaşamasın

Günahı döşemesiñ
 Hep duvasız galıp da
 Yürekler üşümesin

284

Dilden yağmır yayıyor
 Sussam harf göl oluyor
 Aldırmıyor Sebiye'm
 Kögteleri sayıyor

285

Dilki gimi akıbet
 Aman ona diggat et
 Bu gedişat sürerse
 Hayır deel akıbet

286

Din kardeşime duam
 Huzurdur benim davam
 Analar ağlamasın
 Sulha edilsin devam

287

Dipsiz guyudur ömür
 Sömür ganımı sömür
 Heç Allah'tan gorkun yok
 Göğnümü ettin kömür

288

Dizlerime yatırdım
 Aşgı dile getirdim
 Gözlerine bakınca
 Aklıcığmı yitirdim

289

Doğal bir kilimadır
 Gıslabağçenin içi
 Çerezi yanındadır
 Bilir dat alan gişi

290

Doğormuş bir düzüne
 Hem de günüz gözüne
 Doğormam diyesice
 İnanılmaz sözüne

291

Dokdurumuzdur tirşik
 Yiyok bak gaşık gaşık
 Tabağ eğcene sıyr
 Heç galmasın bulaşık

292

Dokuz ay gışımız var
 Yüzde güneşimiz var
 Misafir geldiinde
 Şifa tirşiimiz var

293

Dokuz köyü göçürüm de
 Sıradlardan geçirim de
 Gelin bacım selam vermez
 Umutlarım uçurumda

294

Dondurmamız ünlüdür
 Yorganımız yunludur
 Maraş'da Andırın'da
 Halk gani gönüllüdür

295

Do:suñ güneş aşk uçun
 Barıştan geysiñ tacın
 Birlik yolunu seçiñ
 Çarpsiñ yürek sevgi:nen

296

Dosdun dosda selamı
 Bir de güzel kelamı
 Buz dağanı eritir

Olur mu heç nalâni

297

Dosduñ dosda selamı

Bir de güzel kelamı

So:klukdan da dadlı

Annadi:se halımı

298

Dost dilinden dost annar

Yüreğe sevgi damlar

Kalp yolunu bulmiye

Annamaz o bosdanlar

299

Doyulmaz heç aşına

El yetişmez işine

Amma yüzü çok çirkin

Çuval geçir başına

300

Döller yolu biliyor

İftar vağı geliyor

Oruç zamanı geldi

Palazlar seriliyor

301

Döşşeg üsdü yorganım

İleçerlik yarganım

Canımdan parça oldun

Hayran sağa yar ganım

302

Dua etse müminler

Kalır mı hiç gam keder

Kutsal cuma saati

Birleşsin bütün eller

303

Dualar vatan için

Altında yatan için

Binlerce ah ederiz

Vatanı satan için

304

Dulların yetimlerin

Okunan hatimlerin

Çınlasın mimberlerde

Sesleri hatiplerin

305

Dur bire Fadik Osman

Bitmedi mi bu gusman

Bu ta yemek yenmez ki

Ebirünük müsün sen

306

Dur öğle mi dikilir

Birem birem dakılır

Bir iplik çekiversen

Gırk yamalık dökülür

307

Durdu hatın dezzeme

Azzık goyun bazlama

Oğluna istiyormuş

Habar salmış Özlem'e

308

Durma öğle cUSDULLU

Beri gel gız Gasdallı

Hacı kâ göriciğmiş

Ayağ ecer posdallı

309

Durmuş öle guzgunda

Ağlıyor hem üzgün de

Garemet etti diye

Avradına gızgın da

310

Dut bekmezi yapıyor

Çamur gimi akıyor
 Angara'dan isdek var
 Hürü hasda yatıyor

311

Dutmacı çokca yapak
 Yanına suvan gatak
 Hava sook olunca
 Böön de erken yatak

312

Dutmaç yapın da yiyek
 Çok güzel olmuş diyek
 Ebeş Ali isderse
 Heç de bilem vermiyek

313

Dutmaz olsa dizlerim
 Görmez olsa gözlerim
 Ağcımızın yanında
 Yollarını gözlerim

314

Dutunduğum dalımsın
 Peteemde balımsın
 Hatçe gız yerini bil
 Sen benim sol yarımsın

315

Duva gaddım sözlere
 Sevgi saldım sizlere
 Hem cuma hemi bayram
 Gutlu olsuñ bizlere

316

Duvalarım dosduma
 Uydurma heç nefsim
 Cumanın hürmetine
 Sifalar ver hasdama

317

Duvara asmiş avcar
 Gözel dokuyor ısdar
 Gelinlik çağa geldi
 Yetmişlik adam tavlur

318

Duygu daşarken özüm
 Coşuyor iki gözüm
 Pek mö:terem dosdlarım
 Ahancıka son sözüm

319

Duymiyenler duyanlar
 Damda yannık yayanlar
 Hemen bâciye insin
 Garnıcığı doyannar

320

Duzlu fisdık gaynatdım
 Düdüklüde oynatdım
 Gonşu gelici diye
 Masaları donatdım

321

Duzunu çokça gatdım
 Bilmeden yeme datdım
 Söfür sonu orucun
 Sekizinciye dutdum

322

Düğne geçici heves
 Aldığımız bir nefes
 Yoğsa üç beş güzellik
 Gireceen yer gafes

323

Düğne malı neylesin
 Gani gargah eylesin
 Heç ölmıyecim sanar

İşde sen de bölesin

324

Dünyaları dar eden
Var mıdır heç kâr eden
Her halları bellidir
Yüzünde:e gareden

325

Düşlerimde görmüyom
Hayal bile gurmuyom
İnim inim inlese
Heç yanına varmıyom

326

Düşümde seni gördüm
Hemen hayıra yordum
Dadlıma ayan olmuş
Bunu ben biliyordum

327

Düşünde hortliyesi
Gözleri pörtliyesi
Bana bir ken bakmadın
Ciyercii patliyesi

328

Düşündün başgasını
Bilmedin bakmasını
Zilli bir garı uçun
Gır iman takdasını

329

Düşünmez heç horantiye
Herif gider selintiye
Paracıklar suyu çekdi
Yedirdi bir gırantiye

330

Düşünüyor Cop Fakı

Bekle bayram ola ki
Naadar galdı geriye
İfdar der yirmi iki

331

Ebeş Hacı geç galmış
Lafın içine dalmış
Davardan habarı yok
İşgiye ağaldan çalmış

332

Ecel suyu içmeden
Henüz vakıt geçmeden
Günahlara tövbe et
Şeytan seni geçmeden

333

Ecelinden yok kaçık
Ezre:l yanından geçik
Böön mübarek cuma
Duva gapısı açık

334

Ediklolu tarlasında
Su aşşaa şarlasın da
Ekini soora biçek
Şu güneş parlasın da

335

Ediyor beni dikiz
Ağzına oldum sakız
Gece söfüre kaktım
Orucum oldu dokuz

336

Eğcene de çimdirdim
Ağrısını dindirdim
Sırtını keseliyep
Sakız gimi sündürdüm

337

Ekimde doğan güneş
 Bil ki mutluluğa eş
 Dostlar selam verince
 Huzurum yıldıza eş

338

Ekin biçdi tırpannan
 Ele batdı gıyılğan
 Kötü kümbel olursan
 Yatan öle yorgannan

339

Ekinler daha firik
 Olunca yapak fedik
 Zabağanan ercerek
 Gedek topliyek çeltik

340

Ekmeğ goydu bir topaç
 Halından belli çok aç
 Garnı doyduktan keri
 Eline aldı tokaç

341

Ekmeğ elde su gölde
 Gülme şimdi sen gel de
 Horantiye aç gomuş
 Şor ediyor el belde

342

El beni ah el beni
 Sele verir el beni
 Gırk parçıye pelse de
 Gene doymaz yer beni

343

El hayası tâ bişet
 Yanına beni eş et
 Çamaşır asicimiş
 Bulamamış bir maşat

344

El kınalı kuzular
 Güzel olsun yazılar
 Cumanın hürmetine
 Duacı tüm teyzeler

345

Ele gına sürülür
 Dü:n dernegler gurulur
 Gutsal aşgımdır vatan
 U:runa can verilir

346

Elif geçer öteçe
 Elinde böök bohça
 Medem evden kaçıyor
 Dakılma gız dikece

347

Elif gelin çok anaç
 Yapamıyor ki dutmaç
 Mecbur yiyom gonşular
 Orucum böön on üç

348

Elinde beş on çilte
 Hepinde var helete
 Dilendiğine bakma
 Taksisi çok galite

349

Elinde böök burgu
 Yapıcımiş sürdürgü
 Sooradan görük Hasan
 Hava neymiş bak gördü

350

Eline aldı dibek
 Bir de sırtında bebek
 Otağ işi dutuyor

Gene bağlıyor göbek

351

Eline almış bagraç
Gafasında bir gıygaç
Mutfaa bilem getmeden
Yapıverdi bak sıkmaç

352

Eline almış fışsek
Hey bire goca eşsek
Fısdık öğle toplanmaz
Böğle yapacan başşak

353

Eline almış sehen
Cevizi ediyor çen
Çemene soğrarak koy
Getir bize şebeden

354

Eline almış süven
Sanıyor ki bir çüven
Düğüne gün kesek de
Olmaz ki ona güven

355

Eline almış şişe
Zalımmış bizim paşa
Allah'a yardım etsin
Avradın adı Eşe

356

Eline alsa bardaa
Söykeniverse çardaa
Heç gözümnden getmiyor
Aglım şordaki yârda

357

Ellerin ellerimde

Duvasın dillerimde
 Datlı rüyalar aşgım
 Hayalın gollarımda

358

Ellerin ellerimde
 Duvâsın dillerimde
 Eyi geceler aşgım
 Hayalın gollarımda

359

En böök dava Vatan
 Gutsaldır nöbet dutan
 Bir ölüp biñ çuvalır
 Uğruna şehit yatan

360

Esgeyi almış Bahar
 Yaksa da ocak dasdar
 Otağ işi bitirmiş
 Üsdüne dokur ısdar

361

Esgibucak deresi
 On beş metre arası
 Takdadan köprüsü var
 Üsdü kömür garası

362

Eşgi damızlık aldık
 Südü de yoğurt çaldık
 Kötü nuh yüzünden
 Bak teze yağsız galdık

363

Eşgili köğte yapak
 Üstüne nane yakak
 Samırsağa unutma
 Yoksa yersin bir şaplak

364

Eşgimeni bişir aşam
 Dişlen çoca garişman
 Bize habar etmeden
 Aranızda garişman

365

Eşgiyadan hökümdar
 Olmur mu heç ey dostlar
 Bir de acans goymuşlar
 Bak gözüm ona dalar

366

Eşo garı Çardak'dan
 Çay mı içer bardakdan
 Melmeketli dururken
 Sevilmez yıraklardan

367

Et çıkla cıyındırık
 Gasap beni gandırık
 Halal diye mi yeci
 Pariye ırzırık

368

Etrafına bakınır
 Herkeşlerden sakınır
 İnkâr baraj doldurdu
 Akli sıra yakınır

369

Evde fırtına gopar
 Neçe gönüller yıkar
 Cümle alem gülerken
 Eşe uzakdan bakar

370

Evde yanıyor gazan
 Zivziv geziyor Suzan
 Bu ta gezginçi olma

Acından öldü buzân

371

Evi beş gat basdambag

Dönüverdi dombalag

Sözümü diinemssen

Bak galın ööle gabag

372

Evin çıkmış çarkıdı

Mundar olmuş harkıdı

Selli yâyan yağmırdan

Çıkıvermiş cıbıdı

373

Evin içi guz damı

Gayınbaba gızdı mı

Ataşı gaymadiğsen

Gabahatı gızda mı

374

Evin öğö don damı

Gonu gonşu yandamı

Çamaşırı yıykasın

Ağşam gedek ancamı

375

Evinin öğö burgaç

Yapamadı bir ırgaç

Heç bişet bulamassan

Gapıyı dille de gaç

376

Evinin önü caalak

Temizler orda tavlak

Gızlar heç beğenmemiş

Gafası da çok cavlak

377

Evinin önü düzlek

Enişdemiz son güzlek

Gavurma aliciğdi
Bitti demiş Tümbürlek

378

Evinin önü hayma
Süvende var dayrama
Bayağ sağlammiş sanki
Culluk gimi gubarma

379

Evinin önö hopur
Düřecên tapırtupur
Uyarmadıñ deme bak
Acımcık öterek dur

380

Evinin yeri çok guz
Saddığı eşgisi nuz
Ona etibar etme
Dalevereci yolsuz

381

Ezan bizim yurt bizim
Zalimi hemen ezin
Cennet âlâ ülkemde
Haini ipe dizin

382

Eziyetde gasdın ne
Silindir mi dosdun ne
Yüz kiloluk gar yağdı
Aşgımızın üsdüne

383

Ezreel başda bekler
Sahata sahat ekler
Bir yolunu bulmuş yar
Haftiye gelecekler

384

Ezzen vatı yaklaşdı

Emilikler goklaşdı
 Davarı daya sürdüm
 Ala buza zınklaşdı

385

Fadıman derdin neci
 Sanankine merecci
 Dilekciye yazdırmış
 Şahatı daarmenci

386

Fadıman olam gurban
 Datlı gatıklı çorban
 Tarliye azzık getir
 Yazıda galdı sergen

387

Fakas Ali çığrıyor
 Sesden başım ağrıyor
 Allah ne de ses vermiş
 Gurbağ gibi bağrıyor

388

Fakirin oca:na düşdü ataş
 Neriye gadar gahbe gediş
 Yetiş ey Hızır ülkeme yetiş
 Yediler gırklar neredesiniz
 Şehit düşdü asker bilesiñiz

389

Fasulye diziliyor
 Suvanlar eziliyor
 Pilavı aldın amma
 Turşular üzülüyor

390

Fazlacarakdır nazım
 Yazılmış sana yazım
 Galbimi heç düşünme
 O tek sana ilazım

391

Fazladır benim nazım
 Yazılmış sana yazım
 Galbimi heç düşünme
 Yalnız sana ilazım

392

Fazlı gadir biliyor
 Torun yoldan geliyor
 Elindeki tasiğnen
 Punardan su alıyor

393

Fırında tava yaptım
 İki de ekmek gaptım
 Çok yiyorsun diyorlar
 Kötü bir şey mi yaptım

394

Fırtınada boranda
 Benim can simidimsin
 Çaresiz kaldığımda
 Bulduğum ümidimsin

395

Foturafsız albümün
 Ötmez oldu bülbülün
 Hesabını veremen
 İnciddiğin galbimin

396

Gabağa toplatmalı
 Şekeri de gatmalı
 Tevriiz ileçerini
 Bazarlarda satmalı

397

Gaçamadı bu geliş
 Emmimin gızı Zeliş
 Elinde boğçasinen

Hayır deel bu geliş

398

Gadan alam medine

Goma beni derdine

Sürüm sürüm süründüm

Görünmedin sen gene

399

Gadasını aldığım

Dünürçüde saldığım

Anaç olmuşsun gayrı

Beğenmiyon bulduğum

400

Gadasını aldığım

Ezzen vağtı saldığım

Anşa gurbanın olam

Neden benim daldığım

401

Gader gara huzur yok

Derdimi sorarsan çok

Bıkdım artık dırdırdan

Boş laflara garnım tok

402

Gader gasbalığımsın

Derde başladığımsın

Heç çaresi olmiyen

Böök hasdalığımsın

403

Gadın yaşındañ utan

Küccük mü saña batan

Boynuz geyi: geçti

Neyiñ bu seni satan

404

Gadına yaş sorulmaz

Belki Mine darılmaz

Sen gene de diggat et
Maraknan yol alınmaz

405

Gadife gimi sesi
Göynümün tek neşesi
Mutluluk sennen olsun
Galbimin gül bağçası

406

Gafadan accık gontak
Bıçak getir de yontak
Bundan heç bir halt olmaz
Dangalak mı dangalak

407

Gafasına geymiş börk
Gabağı da salmış örk
Başga yemek yemiyor
Get şunun kökünü sök

408

Galben uzağa daldım
Ömrümden ömür çaldım
Senin yoluna zalım
Binlerce şiir saldım

409

Galbi yerlere düştü
Garinçalar üşüşdü
Gara gözler aniden
Bulutlara dönüştü

410

Galbimde gafesimsin
Başımdaa fesimsin
Gönümün kepenee
Eeki son nefesimsin

411

Galbimdeki sızısın

Göynümün nar izisin
Geç vakıt buldum seni
Yemeeğmin duzusun

412

Galbime mezer gazdım
Üstüne gader yazdım
Güler de bana diye
İnnik yerlere sızdım

413

Galbimizde köşgümüz
Mutlulukdur meşgimiz
Toprağnan yağmır gimi
Bizim büyük aşgımız

414

Galbin atdığı yerde
Hüznün örtüdüğü yerde
Solmuş gül bile yeter
Aşgın arttığı yerde

415

Galdırınca kökgücü
Berk ağrımış guluncu
Hasdalık mahanesi
Vermez aldığı öndücü

416

Galemim seyyah oldu
Aşgı nağmeler boldu
İraz'ım yok diğince
Gözümdeğ punar doldu

417

Galemin yazdığına
Yüreen cızdığına
Heç galbim doğrulmuyor
Dudanı büzdüğüne

418

Galp denizdir dil kıyı
 Gözel söz bilmez ayı
 Gaba olma diyor da
 Ne ağnar Ali dayı

419

Galpler inşirah bulsuñ
 Rabbimize hamdolsuñ
 Mübarek Cuma vaktı
 Duvamız gabil olsuñ

420

Galplerimiz birlikde
 Durmak ki heç zorluk da
 Sen benimsin ben senin
 Yan yaniyek zorlukda

421

Galsam gönül köşgünde
 Selin olsam taşgında
 Can depetaklak oldu
 Boğuluyor aşgında

422

Gan ağliyen özümde
 Fırtına çok gözümde
 İntizarım bir sürü
 Ahancık bak sözümde

423

Gapıdı geyen getti
 Bak canıma tak etti
 Ne kaldı ki geriye
 Mübarek yirmi etti

424

Garahamzalı köyü
 Hamzasan'ın yok suyu
 Döğönmiye sevmiyor

Yok demek deel huyu

425

Gardaş ay dost güneşdir

Yürekden güne eşdir

Samimi içden olan

Yüz deel bine eşdir

426

Garekdersiz arsızlar

Onlar ne de huysuzlar

Bölücü işgiyeler

Üsdelik çok soysuzlar

427

Garıncada bel incitmez

Ağsar ayak yol incitmez

Haçı içinde Nörsel

Gizli yapar gol incitmez

428

Garnı mikropan dolmuş

Musdili buru olmuş

Dokdura da getmiyor

Rengi sararıp solmuş

429

Garpuz gözlü musdili

Isdanbulca has dili

Natağ yorulmuş garib

Çıkıvermiş pesdili

430

Garpuzlar olmuş dırğa

Aglıma düşdü ıvga

Tarliye gedicim de

Yapışır bana sagga

431

Garşıma geç de dinel

Görsün seni ehliyel

Gözleri çok güzel de

Dizleri eder felfel

432

Gasdal'dan pancar topla

Tirşik bişir böök gapla

Yemesi güzel olur

Topraktaa goca turpla

433

Gasım anın punarı

Suyun ana damarı

Oluğu gapatanın

Vur sırtına semeri

434

Gasnağ çıkmış Ali'nin

Darağa yok kelinin

Gedişatından belli

Sonu belli halının

435

Gavruldu mu gız fisdık

Tabaklara goy basdık

Çay deminalsın diye

Gedip altını gısdık

436

Gavuşsam ben yârime

Sabır bitmez yârime

Neçe güzel olsa da

Gomam onun yerine

437

Gavut çek deermende

Gıl eğerir kirmende

Bulgur sırada bekler

Keyfimize değmende

438

Gayalardan akar su

İç avucun dolusu
Biteceni sanma gız
Andırın'da dolusu

439

Gayanın arası su
Yüzer ördek yavrusu
Nazlı gelinler gimi
Muhteşem görüntüsü

440

Gayıverdi kirpeden
Haçan düşdü tarpadan
Çokda becerikliğdi
Burdiyedi bıyaktan

441

Gazan altı tengerek
Düşüvermiş büvelek
Heç umurunde değel
Sirtına çalmış şelek

442

Gazanı gıryakladık
Cıcık gimi parlatdık
Eşgili köğteleri
Hopur hopur hoplatdık

443

Gece düşlerimdesin
Günüz işlerimdesin
Seni çok düşünüyom
Damara işlemişsin

444

Gece evde yoğdular
Cardınları boğdular
Yılanlar da aç galdı
Aha şindi soğdular

445

Gece gezen ayağa
 Nefret ettim bayağa
 Eline al zopiye
 Eğcene çal dayağa

446

Gecenin tee üçünde
 Dümeni o biçimde
 Kirpiklerim demlendi
 Sook sular içinde

447

Geç bulduğum sevdamsın
 Gazandığım gavgamsın
 Galbimde sakladığım
 Gizli yatak odamsın

448

Geç bulsam da mutliyim
 Sevdamdan ümitliyim
 Püsgeviti alıp da
 Yanına getmeliyim

449

Geç galınmış sayılmaz
 Gönüle gem vurulmaz
 Bu güzel aşgımızın
 Heç önüne durulmaz

450

Geçileri gırcarım
 Süser diye gorkarım
 Gurbannık edeceğem
 Gerisi Allah kerim

451

Geçiverdi pereden
 Önümden goca küren
 Ben de sanıverdim ki

Görünenler bir seğmen

452

Geçme dedim büvetden
Bıktım ben bu meretden
Görünce çok gorkuyom
Gırçillaşmış suratdan

453

Geçmez bağzımdan yemek
Galdım bir deri kemik
Ganım donuyor sensiz
Hasretin ölüm demek

454

Geddeş geddeş yürüyor
Belde terkeş duruyor
Garaböcük avlici
Yol yolağı soruyor

455

Geddi bozdu takımı
Yesin zehir zıkımı
Ben varana beklesin
Orda versin hakkımı

456

Gedece yer çok eniş
Bak demesin necimiş
Aaşama kömbe uçun
Çokça toplansın çiriş

457

Gedenden gelen olmaz
Mazinin yeri dolmaz
Nata çabalasak da
Sanma ki ömür solmaz

458

Gel bu gece zikredek
Günahları terk edek

Rahmeti bol Rabbim'e

Tâ gönülden şükredek

459

Gel de bana yeter ki

Özlem ögle beter ki

Kokulu öpücükden

Canım ögle çeker ki

460

Gel de seyret güneşi

Bulunmaz ki bir eşi

Kalplere huzur veren

Mutluluğun kardeşi

461

Geldi bizim Duruş hatın

Çorbiye yarpuzu gatın

Fazla yüzün azdırma

Eyi deel duruşağtın

462

Geldiği yer çok sehel

Gonuşur saprağsekil

Noldum delisi olmuş

Sırtında kötü mitil

463

Gelcidim yanına

Okicidim canına

Gayınma duva et

Giricidim ganına

464

Gelin bu neyin nesi

Bulgur üfelembesi

Na tâ datlı olurdu

Küle kömme kömbesi

465

Gelin bunlar da necik

Ambara dolmuş böcük
 Natağ beceriksizsin
 Gocana söyleyecik

466

Gelin doğurmuş ekiz
 Bunun ikisi de kız
 Gaç günnük olmuş oruç
 Saydım baktım on sekiz

467

Gelin etdik Hatciye
 Şeşi goymuş boğçiye
 Natağ ısbanak varsa
 Serpişdirmiş bağçiye

468

Gelin kız çarıklandı
 Eğcene sarıklandı
 Kiprikler gan gusunca
 Yüreğme çörelendi

469

Gelin gıza söglüyok
 Susumuzdan ölüyok
 Bir tas suyu getirmiş
 Aramızda bölüyok

470

Gelini görsen cellad
 Heç de etmez şinaad
 Allah ırazı olsun
 Bir de çok ki tebaad

471

Gelinin adı Hürü
 Çok güzel yapmış dürü
 Müzevirlik yapsan da
 Olmaz öllüün körü

472

Geliver sen buriye
Yol girmesin ariye
Gucağna atlarım
Gir galbimde saraya

473

Geliyor Anşa bibi
Oğlu da tam bir zobu
Gasnağı çıkmış bunun
Bibime sorsan sabı

474

Geliyor Suvake'ümnet
Annarsa sözü dinnet
Geçi gimi inatçı
Hem de olmiyek sünnet

475

Gelme gönül çarşıma
Sakın çıkma garşıma
Acimcik sevsiyedin
Çıkan aşgın arşına

476

Gelsin gönül güneşi
Düğnede yok bir eşi
Âşamı bizde edek
Böön orucun beşi

477

Gendi elin eyisi
Cezbedermiş büyüü
Onnan yaşıyen bilir
Cehennemın guyusu

478

Gendimi çok üzüyom
Şiirleri düzüyom
Keşge denen düünede

Galemime gızıyom

479

Gerçek sevgide faiz

Olur her vakıt caiz

Fetva verse yeridir

Mimbere çıkan vaiz

480

Getirin bakır teşti

Garpuzu saydım beşdi

Düğün seğmeni bekler

Çabık ver vakıt geçdi

481

Getmese öteğçiye

Bakmasa gır geçiye

Döüş uçun aranıp

Bulaşmaz görümciye

482

Getmese yol çatına

Hayranım hizmetına

Beni heç dinemiyor

Sen söle şu Hatın'a

483

Geydiği fisdan açık

Bu gız gafadan kaçık

Evde galır tabiim

Ar damarı bak cıkık

484

Gırık gönül galmasın

Üzüntüye dalmasın

Böön bayram barışın

Gülücükler solmasın

485

Gışla bâçasına gel

Orda sook eser yel

Banklara oturmuş da

Gabak çekirdee yer

486

Gıtı mavin dediler

Hatic'i vermediler

Düğürücü getdi amma

Heç buyur etmediler

487

Gıtlık oldu tekledik

Çay şekeri sakladık

Hökümet somununda

Çok da guyruk bekledik

488

Gıyamadı sineğe

O pıslandı düneğe

Sinek ganı ararken

Birden daldı ineğe

489

Gız bu da kimin nesi

Görülmiyek böğlesi

Heç Allah gorkusu yok

Şeytanın emlesi

490

Gız Fadıma de hele

Yoğsa yen goca sille

Bakdım da göremiyom

Hağ baştaki bu galle

491

Gız Fadıma Fadıma

Gurban olam adına

Çiriş kömbesi de var

Götür hasda gadına

492

Gız galbimin göğ daşı

Buludun öteğ başı
Küflü bir yağmır oldu
Ayrılığın gardaşı

493

Gız seni ısıracag
Goluna düşüreceg
Öpücük ataşında
Gör nasıl bişirecek

494

Gızılacak topliyek
Gışa gatık sakliyek
Ener azcık galırsa
Toğga şöğrası yiyek

495

Gızın durumu heyle
Goparıyor velvele
Neciimiş derdi bunun
Gediver de sor hele

496

Gızınıyor zobada
Yemek goyar gaba da
Ocaklıkda esgeğ yok
Maşa dürter buncada

497

Giciloğok kömbesi
Gözel olsun pembesi
Ayranlı şorayınan
Ne hoş olur yenmesi

498

Gicimik olmuş sırtı
Üsdüne geymezi pırtı
Gursakta gavurga yok
Beenir vırtı zırtı

499

Gizli aşg arıyormuş
 Boş galbi sarıyormuş
 Beyin sa:lı: uçun
 Heyecan arıyormuş

500

Gocaçukurda nohut
 Olacaadı bu vakıt
 Kökü guriise ener
 Suyunu bolca akıt

501

Gocunma sözlerime
 Aldırma nazlarıma
 Galbimi söküp baksan
 Hapsetdim en derine

502

Gogıl emmi gogıl emmi
 Bilmiş davranın deel mi
 Bu ta güzel yorumu
 Duyunca utan e mi

503

Gomadı gapı pece
 Zararlar verdi neçe
 Habarı yok ullaham
 Evi yapırmak gaça

504

Gomşuya da varışın
 Ne hoş gapı çalışın
 Şorun içine düşdün
 Sohbeta de dalışın

505

Gonağında Loğ Fakı
 Elinde böök çakı
 İğdişi gurban etti

Böök pay garip hakkı

506

Gonşum Sirkeli Cennet

Geçirdi böök cinnet

Oğlannık dutuyormuş

Sen Onu gırip zannet

507

Gonuşma eke toka

Soğra basan bak faka

Bu sana son uyarım

Şerinden silken yaka

508

Gonuşup durur carcar

Zannedersen bir hımar

Deli gönül diyor ki

Ağzına soksam cımar

509

Gonuşur densiz densiz

Heç susmaz ağzı gemsiz

Utanmadan daha da

Diyor olamam sensiz

510

Gonuşuyor kerçine

Tükürecem çarkına

Hele bir uzaklaşsın

Gatran sürrüm kirçine

511

Gop yanıma gop gel yâr

Sensiz düne bana dar

Sol döşümün altında

Gosgocaman şeher var

512

Gorkuyom vıykırınca

Ağzı yumulasıca

Çocuk deel bir cıba
Düşmüyor da bir saca

513

Goş yanına varsana
O değercikden sorsana
Doğru söylemiyorsa
Saçı başı yolsana

514

Govalasan kaçamaz
Ganadı yok uçamaz
Pırasa aşgım benim
Sevdaları seçemez

515

Goysan fortumnan suyu
Dolmaz ki delig guyu
Sap yer samanı gusar
Bozuğsa ırgı huyu

516

Goyun gimi meliyor
Gizli aşga çeliyor
Fazla aç galan tavuk
Haram ambar deliyor

517

Goyun verdim buçuklu
Amma yarısı toklu
Genede nankör çıkdı
Irgsızmış siniboklu

518

Goyunları beerir
Ebem kirmen eerir
Döüş arıyor belli
Bak sol gözü seerir

519

Goyunnarı güderken

Kirli yunu diderken
 İrbıĝnan sabunda al
 Su dökmiye gederken

520

Gozan'a gadar varak
 Soĝra da habar salak
 Acı hısım olmadan
 Datlıca gonşu olak

521

Gödesinde çok maraz
 Alamadı bir mıraz
 Belki eyileşirdi
 Olmasiyedi yanaz

522

Gödiş İrbaam kaçarken
 Ganatlanıp uçarken
 Alaşşğa olmasın
 Daş köprüden geçerken

523

Göehmetlinin ağası
 Eĝsik olmaz parası
 Tokmakliye gediş zor
 Baraş basdı arası

524

Göĝnüm saĝa darıldı
 Golum gora sarıldı
 Boşa çene yormadan
 Cümlelerim yoruldu

525

Göĝnüme hemen sızdın
 Dilimde tesbah sözdün
 Tek yaşama sebebim
 Sana ben mekdup yazdım

526

Göğnümün ataşını
 Guş gimi bakışını
 Afilli sözlerinnen
 Dindirir gözyaşımı

527

Göğsümüze imanı
 Dilimize amanı
 Nefse hüsnü gümanı
 Tam hakkıyla zerk ettir

528

Göğşenin Pambuk gülü
 Şeker gimi datlı dilli
 Özü gözel sözü gözel
 Sohbeti de çok ballı

529

Gönül gözinen gördüm
 Yoluna güller serdim
 Tırtıla sevdalandım
 Kepeneğe öldürdüm

530

Gönül sana pek gırgın
 Aşgından etdin sürgün
 İçimde sevgi bitdi
 Sonunda oldum yorgun

531

Gönül uykuya dalsa
 Kokun nefesim olsa
 Bütün gece düşümde
 Anşam yanımda galsa

532

Gönüle doğsun güneş
 Mutluluk sevince eş
 Üç guruşluk düğnede

Güler yüz zati beleş

533

Gönüle yağmur düşmüş

Derdi yüreğe eşmiş

Ala gözlü Hatce'min

Gözüne bulut çökmüş

534

Göödesi sardı derdi

Gene de şükür derdi

Öldüü gün bibimiñ

Verane olur yurdu

535

Gördüğün bakır helke

Doliğdi sileçeke

Az aylak isdemedim

Abdal vermez bir çinke

536

Görmedim böğle gısmık

Adından da hısımık

Gaşığnan su veriyor

Bundan böğle hasımık

537

Görmemiş şaplağmızı

Bir guru yaprağmızı

Can verrik de uğruna

Vermek heç toprağmızı

538

Görsen bir cellat sanan

Tebaatına ganan

Söğöt gimi maşallah

Aşgında haklı Canan

539

Görücüye çıkmamış

Düğürçüsü gelmemiş

Ben o gızı isdetdim
Kim olduğmu bilmemiş

540

Görünmez böğle sevda
Ne düğne ne de ay da
Galbimize geden yol
İçimdeki sarayda

541

Gösterme deprem afet
Ver haneme atıfet
Açdım saña elimi
Alnıma yazma külfet

542

Göya yapmış bir taka
Bak hele ahacıka
Hakgımı haram etdim
İnşallah olsun soyka

543

Göynüm olmuyor revan
Yapıyor evde şifan
Yavan olmuş bazlama
Görüyon işte taman

544

Göynümün neşesini
Duymiyence sesini
Hüzünlere boğoldum
Hissetdim nefesini

545

Göz gapağam iniyor
Üst üsdüne biniyor
Datlı yarı görünce
Ağrılarım diniyor

546

Göz kapağım iniyor

Üst üsdüne biniyor
 Yarım gül bağçesisin
 Gokun bağa sınıyor

547

Göz masımce süzülür
 Hüznün dili çözülür
 Anış gurbete getdi
 Herifi çok üzülür

548

Gözel ağatlar söğler
 Yürecimi çok dağlar
 Fadimiye hasdiyem
 Beni gendine bağlar

549

Gözel görümceleri
 Yer pirpirimceleri
 Ana dilden dökülür
 En baba cümleleri

550

Gözel güne selam ver
 Sufriye de erken ser
 Yavuklun geleceğmiş
 Soğra beceriksiz der

551

Gözellik olmaz yolun
 Belisiz sağan solun
 Göya beni seviyon
 Tikennen dolu golun

552

Gözellik özde olur
 Bir dadli sözde olur
 Yalnız yüzü gözelin
 Âzında közde olur

553

Gözlerim oldu punar
 Sensiz canım çok yanar
 Bir ken sesini duyım
 Bu özlem ancem söner

554

Gözlerini gapıyor
 İşlerini yapıyor
 Görsen gözü baliyi
 Ona nasıl dapıyor

555

Gözlük altında göz var
 Ağzında güzel söz var
 Ben ona sevdalandım
 Kömeçden de datlı yar

556

Gözüm yollara dalar
 Az soğra gapı çalar
 Tanrı misafiri var
 Guruluyor masalar

557

Gözümden getme sakın
 Nefesimden de yakın
 Dudağamda yar adı
 Ömrüme girdi bakın

558

Gözüme çarpdı ötean
 Öpüverdi şarpadan
 Tanımam mı zannettin
 Bağrındaki takdadan

559

Gözüne bakmalığım
 Aşgı haykırmalığım
 Anama kafa tuttum

Yanaktan öpmeliyim

560

Gözyaşım geçer dedim

Galbe teselli verdim

Baktım gene olmuyor

Gözüme mendil serdim

561

Gözyaşım pare pare

Yaşınan doldu dere

Hasbinalahi vekil

Senden gelsiñ tüm çare

562

Gul terbiye oluyor

Şeytan şaşıp galıyor

On bir ay sultanında

Eve bolluk doluyor

563

Gula gulluk ettirme

Çölde koyun güttürme

Şahsi çıkar uğruna

Vatanımı sattırma

564

Gurban olam diline

Benim Hatiç geline

Huzurun sesi bağı

Saçının her teline

565

Gurtulucun mu benden

Cuvap bekliyorum senden

Beni heç mi seğmiyon

Gel barışak yeniden

566

Guru suvan bulamaz ki

Elyaf döşsek alamaz ki

Hanı garip olanları
Gonu gonşu bilemez ki

567

Güccük avrat diyollar
Ekmeğ yapsam yiyollar
Ekmeğ ince yapmassam
Hemen de gülüyollar

568

Güç guvet ver merdime
Derman buldur derdime
Hızır bizi:nen olsun
Güneş do:suñ yurduma

569

Güccük ağın petrolu
Etrafi da dopdolu
Ağalık golay deel
Bırakmıyor gontrolu

570

Güllusdanın fırını
Sıra bekle yarını
Sıcak çıkar somunlar
Doyuruver garnını

571

Gülmesini isderseñ
Güler yüzü gösder sen
Ne okla: yeñ ne çıbıg
Her dedi:ne he derseñ

572

Gün gardaşlık günüdür
İslam rahmet dinidir
Yüce Allah gatında
Dürüslük hak yönüdür

573

Gün görmemiş mezmeldek

Bilmez gabak da teyek
 Ögle bir gubarır ki
 Horuz gimi meyersek

574

Gün gündeşlii aşdı
 Gözümde neher daşdı
 Ondan ses çıkmıyence
 Beni çok sıglad basdı

575

Günaydın gır çiçeğim
 Benim uğur böceğim
 Günün güllenen dolsun
 Sevinçler senin olsun

576

Günaydın gönüldaşım
 Sensiz ağrıyor başım
 Gelmedin bâçelere
 Muhakgak vardır işin

577

Güneşim şindik doğdu
 Beni huzura boğdu
 Ondan ses gelmiyence
 Şimşekli yağmur yağdı

578

Günüñüz aydın olsun
 Sema uykuya dalsın
 Sayın idareciler
 Güneş nöbeti alsın

579

Günüz orucu yedi
 Anası pısmada dedi
 Ne kaldı ki geriye
 Bugün oruç on yedi

580

Güya söze başladı
 Akli sıra haşladı
 Ağnamaz ki akli gıt
 Meyveli ağaç daşladı

581

Güzelim canım Dilek
 Yiyek seninen çilek
 Gavunu da isterim
 Sakın olmasın kelek

582

Habarsızca dıkılır
 Buna canım sıkılır
 Nesebetsiz gonşudan
 Heyyerlerde bıılır

583

Hacasanın Cemile
 Gaçıncıya hamile
 Garı pavlıka sanki
 Sayamıyor sayile

584

Hak yolunda sadakat
 Günahlara barikat
 Doldur büyük Allah'ım
 Vicdanımıza şefkat

585

Halkı dirlik düzensiz
 Sorunları çözümsüz
 Bırakma Yazül Celâl
 Vatanımda ezansız

586

Hamur yunurdum teştde
 Zabanın kakak beşde
 Keşikciler toplansın

Habar sal eše dosda

587

Hareketi yelpelek

Topluyormuş göbelek

Gocaman bi şey sanan

Halbaham ki sömelek

588

Hasda çüksiñ gomadan

Rızık ya:sıñ semadan

Mübarek gandil günü

Darda goma Yaradan

589

Haşdırında yedi balık

Yerken dişini gırık

Gılçığa diggat etsen

Dutmazdı ki hıçgırık

590

Haşdırından get aşşaa

Hacıveliler uşaa

Atı tımar edici

Bulamamış gaşaa

591

Hatın anam bak hele

Navutuyor bu kele

Yanığı da yaymamış

Yoordu vermiş sele

592

Hatiç gurbanın olam

Göönünde bir yer bulam

Galbimden çıkarırsam

Devasız derde galam

593

Hayat yok ölü yüzde

Gönülün gülüyüz de

Sana pas vermiyorsa
Aşkda biz ölüyüz de

594

Hayellerim yıkıldı
Eyelerim söküldü
Yaptıkların sonucu
Aşk üsdüme döküldü

595

Hayırlısı buyumuş
Nedek millet uyumuş
Deriye boş sandidim
Akıp geden suyumuş

596

Haymalıkda apışdı
Kesmelikde bakışdı
Ne dediğ belli deel
Avradınan dakışdı

597

Hazır etmez bişmiye
Gediyor bak çeşmeye
Sufriye de goyuyor
Suvan ekme aş diye

598

Heç boşuna apışma
Ganlı oldu gapışma
Seni şahat yazarlar
Cendermiye yapışma

599

Helâlden içilen su
Zemzem olur doğrusu
Duaya açık ele
Huzur yürek dolusu

600

Hem bayram hemi cuma

Meydan vermeñ heç gama
 Yetimi sevindirirñ
 Uzaklassıñ tüm belâ

601

Hepici:de gıymatlı
 Hemi de çok gayratlı
 Gözel şor etmeg uçun
 Közde gayfe gaynaddı

602

Her ekmeemde aşımda
 Hayalımda düşümde
 Aklımdan heç getmiyon
 Dutduğum her işimde

603

Her gün yeni bir gonu
 Gapat televizyonu
 İki çirtim laf edek
 Gelmesin bunun sonu

604

Herif nazı bilmiyor
 Süde maya çalmıyor
 Tek başıma ben yaptım
 Ondan yüzüm gülmüyor

605

Hislerimiz barabar
 Aşgıma garşılık var
 Mulla gurbanın olim
 Hasret yalnız sana var

606

Höçülünün çadırı
 Dinner avrat dırdırı
 Ele şamata gerek
 Çok severler gırgırı

607

Höyküreek aalıyor
 Seller gibi çaalıyor
 Yardan habar almamış
 Yüreciimi daalıyor

608

Huyuma ver erdemi
 Heç bozma a:z dadımı
 Sayidler defderine
 Yaz Allah'ım adımı

609

Huzur bereket verdiñ
 Gö:nüme huzur serdiñ
 Sa:lınan mutlulu:nan
 Göñüllere taht gürdün

610

Hüda'ya açık eller
 Huzur getirsiñ yeller
 Böön Miraç Kandili
 Duva etsiñ tüm diller

611

Hülya'nın sesi datlı
 Evleri iki gatlı
 Merdüveni yünsekte
 Kenarı takda çatlı

612

Hüzün geceyi sardı
 Korkum cehennem nârdı
 Cumanın saatinde
 Alnım secdeye vardı

613

Hüzünnen dolsa da gün
 Bir başlangıç yeni gün
 Gün birlik zamanıdır

Yâmir dolmasıñ yüzün

614

İğralanıp dolaşır
Evde bekler çamaşır
Otağ temiz yıykar ki
Gözlerimiz gamaşır

615

Irbağa su goymamış
Suvanı da soymamış
Üsdü başı kokuyor
Pırtıyı da soymamış

616

İrk ayırımı yaparak
Yanlış yola saparak
Ocakları yıkarak
Ağlatan kebab olsun
Kabri ateşle dolsun

617

İrmak olsun duvalar
Hak yolunda davalar
Gul hakkı yiyenlere
Saçılır bedda:lar

618

İsbanak eker yazın
Teline vurur sazın
Suya düğüm vuracak
Mahareti var gızın

619

İsınmıyor heç yatak
Gapıdan davar satak
Gara gözler bakınca
Galmıyor panig atak

620

İslak hayal gözümde

Sevdası var özümde
 Bir tekizde gel dedi
 Güller açtı yüzümde

621

Işığıye Gocağmed'e
 Sakın ola değme de
 Cendermeler bilmesin
 Saklanıyor eğme de

622

Işıksın gaderime
 İşledin her yerime
 Çok bağlandın Anşı' ye
 Dedim durdum gendime

623

Işıldadı şerefe
 Aha geldi arife
 Söfürde hoşaf yiyek
 Dedim hemen herife

624

İçimize sızanlar
 Huzurumu bozanlar
 Yarın mahşer yerinde
 Gurulacak gazannar

625

İçine küncü gattım
 Pampal böreğni yaptım
 Gelicim'ola diye
 Gamer bibi ye bakdım

626

İçirdiın su gandı
 Dert beribaşa döndü
 Gözümdeğe buseler
 Kipriklerimde dondu

627

İdamımdır gülüşün
 Bu son miğdi gelişin
 Senden umudu kesdim
 Nasıl böğle sevişin

628

İftar vaatı yaklaştı
 Bulgur suynan goglaştı
 Sufra güccük olunca
 Horantalar sıklaştı.

629

İki çocuk anası
 Yorulma mahanası
 Hasiyetsiz ayleneñ
 Bö:le olur danası

630

İki dağın ardında
 Yar sevdası derdinde
 Olmuyor ki çoğ zaman
 Seven dengi denginde

631

İkinci orucumuz
 Ödeniyor borcumuz
 Cennedin yünseende
 Dikilecek burcumuz

632

İlahana su doldur
 Oynasın cılbır cılbır
 Daha güccük bu çocuk
 Yörüyemedi bıldır

633

İnce dalan delağanlı
 Yörüyor canlı canlı
 Öğle uzun boylu ki

Göğde sanan o denli

634

İneğ çayırdı yayar
Südün altını gayar
Gedip isdedicim de
Hatce'min suyu ağar

635

İnek ekine girmiş
Yahya hoca delirmiş
Çerkez ineeni alıp
Devriş Ali'ye vermiş

636

İncidilmesin yüre:m
Yere düşmesin bile:m
Kün feye kün aşgına
Gabil olsun tüm dile:m

637

İrbehem sever beleş
Geliyor geddeş geddeş
Üç tene söfür galdı
Oruç dedi yirmi beş

638

İrkmenin yağ çok çıkar
Öfge her şeyi yıkar
Sabırda keremet var
Sevgi nefreti yıkar

639

İstiyor üzengilik
Çok nazlandı bu fallik
Herif avrat eder mi
Gezerse fellik fellik

640

Kabri ateşle dolsun
Eli yana dökülsün

İki büküm büküsün

Yataklara dikilsin

641

Kabul olsun dilekler

Sevgi dolsun yürekler

Kandil cuma aşkına

Bükülmesin bilekler

642

Kabul olsun dualar

Yoksa analar ağlar

Mehmetçik savunmada

Saklasın yüce dağlar

643

Kadife gimi sesi

Göğnümün tek neşesi

Huzur seninen olsun

Galbimin gül bağçası

644

Kalbim sevginen dolsun

Firdevse çıkan yolsun

Yâ Vedudsun diyene

İhsanda vuslat olsun

645

Kalp teneke gapaklı

Hem de gandan topaklı

Üç ileri bir geri

Geder gene de haklı

646

Kee oldu Celil usda

İkram ediyor pasda

Yirmi dördüncü ifdar

Habar sal eşe dosda

647

Kekili ağcıl ağcıl

Bu teke fazla dağcıl
 Gel de beni kes diyor
 Dartıyom fazla yağcıl

648

Kele gızım Helime
 Bir daha yap teleme
 Bıyatkdan habar saldı
 Göndericim halama

649

Keleş'lidir obası
 Heç yanmıyor zobası
 Acimcik odun getir
 Müzefer'in babası

650

Kellesinin içi boş
 Pertlek gözlü bir godoş
 Gendini çok beenik
 Görsen içmeden sarhoş

651

Kendin bilmezsen eğer
 Söz gurşuna eşdeğer
 Hedefini şaşırır
 Geder dosduna değer

652

Kertiş Ali geziyor
 Anış bunu seziyor
 Ağasına söğlemiş
 Oİan işi bozuyor

653

Kertiş gimi suratı
 Kötü körez bir atı
 Fadimi'ye isdemiş
 Cardından yok bir farkı

654

Keşkaşı bişirememe
 Hatın götü deşirememe
 Boşa bana yalvarma
 El altı aşırımam

655

Keyiş köprüyü geçdik
 Hangi başa yol seçdik
 İşgiyeler yol kesdi
 Hemen garşıya geçdik

656

Kiddirizin Ağmed'i
 Aç galdığını değmedi
 Balgabağa pilavını
 Yemesini bilmedi

657

Kimmiş diye soruyor
 Sokurdanıp duruyor
 O da yetmezmiş gimi
 Sözleriğnen vuruyor

658

Kirez çıbı: elinde
 Beş barna:a belinde
 Gırg hatimi indirir
 Zeher akar dilinde

659

Köfdiye yaptı anca
 Yanına da bir manca
 Kömbe de yapıcığdı
 Yoğdu acimcik küncü

660

Kömbe bişer sacaltı
 Almam ki heç el altı

İfdarda yerik zati

Böön orucum altı

661

Kömbe yaptım tandırda

Gonşuyu dadandır da

Aşı silip süpürsün

Yetmezse gazan burda

662

Kömürü yakar gamga

Goy üsdüne de yonga

Sobiye yakamıyon

Beceriksizsin yenge

663

Kööte yapar hopilik

Tam çenesiz vidilik

Böök çocaa dıkgat et

Tam da bir sapısılık

664

Kötek yeñ avradıñdan

Oluñ so:ra canıñdan

Okla:yınan gelirse

Şirpeden gaç yanından

665

Kötülüklerden kaçın

Cumada dua saçın

Mehmetçikler ölmesin

Yaratana el açın

666

Köy düğünü guruldu

Oyniyen kim soruldu

Topal gız oynuyormuş

Yüzden notu berildi

667

Közün üsdünde esgee

Bişiremedi keşgee
 Bacı gadanı aliim
 Neydi bu gızın meslee

668

Kurbanları yatırdık
 Küslükleri bitirdik
 Bayramın sabahında
 Size selam getirdik

669

Kutsalımız bu vatan
 Kahrolsun onu satan
 Kanlarıyla suladı
 Toprak altında yatan

670

Kümbetire yol düştü
 Gaçamığa ilişti
 Görünce ev sahabı
 Kikirdiyep gülüştü

671

Labır dudağ sarkıtdı
 Çamaşırı sırkıtdı
 Balkona asiciğdi
 İpden aşşa gaypıtdı

672

Leçer gaynadan güneş
 Oluyon ruhuma eş
 Bin kere hesab etdim
 Güneşim günüme eş

673

Leylican doğru söler
 Onu dinneyin beyler
 Hızınan hava atan
 Takdalı köyü boylar

674

Mahramiye sar gızı
 Üşürse olur sızı
 Pek nazlımdır gendisi
 Bir evin bir tek gızı

675

Mahşerde mehtabıñı
 Ver kevser şarabıñı
 Açık dut yüce Rabbim
 Nefsime af gapıñı

676

Makas elinden portdu
 Aniş gendini dürtdü
 İğdişi de yatırdı
 Gıllarını hep gırkdı

677

Malına haram gatan
 Hayindir vatan satan
 Dapılan yârdır bizde
 Allah'tan so:ra vatan

678

Mamıdığın avradı
 Oğluna gız tavladı
 Akli kaçık anası
 Şükür yeni gavradı

679

Mana mana oynatdı
 Kahkahadan yan yatdı
 Bu tâ alay olmaz ki
 Motur suyu gaynatdı

680

Mangalda çamanına
 Tütünün dumanına
 Goğnüme demir atıp

Yanaşdın limanına

681

Maraş'dan habar salan

Ona musallat olan

Elif gelini görsen

Belisiz berdi yılan

682

Maraşlı bizim Elif

Gorkuyor ondan herif

Parası da çok amma

Döşşeede yok gıllıf

683

Maşıkâ bibim gızı

Açma galbimde sızı

Çekdirdiğin yetmez mi

Goyur artık bu nazı

684

Mayalandı şişirdim

Kömbeleri bişirdim

Yanında şoorâ vardı

Gazanı da daşırdım

685

Meesim bakar bir çit göz

Gülümseyen güzel yüz

Bunların tek sahabı

Kim olacak Anşa gız

686

Mehmetciğim seller gibi çağlıyor

Suriye'de köpekleri avlıyor

Trumpeti çaresizlik içinde

Ardı sıra conileri ağlıyor

687

Mekeler goçan dutdu

Soruyor haçan dutdu
Tommusun bittiğini
Ellaham bu unutdu

688

Mekenin gapcıkları
Serildi sapcıkları
İşi bitince hemen
Götürdü zopcuıkları

689

Mek unundan kaçamık
Çok yemeden gocunuk
Öteeçeye varmadan
Yâyıvermiş gıcımık

690

Melmekete güz gelir
Telifandan söz gelir
Heç engel tanımam ki
Yüce dağlar vız gelir

691

Melmeketlim hemşerim
Yaradılan beşerim
Bilgide sınır yokdur
Maraklanır deşerim

692

Menfaatçi geliyor
Üç kuruşa çelıyor
Doslug ayag altında
Camurlara beliyor

693

Mercimeğe haşladım
Kömbeleri boşladım
Ağşam Anşa'm gelince
Öteğleri daşladım

694

Meşenin hepi çangal
 Düz arama hep çatal
 Gederken dıggadlı ol
 Muhaggag gey bir posdal

695

Mevlam beni çok sevsin
 Göğnüm murada ersin
 Oruç dedi yirmi bir
 Seneye geri gelsin

696

Misafire yap çaman
 Mancıye de gat bosdan
 Gıymanın arasına
 Güçcüğrek goy baldırcan

697

Misafiri severik
 İzzet ikram ederik
 Doymadıgse enere
 Hemen mutfaa gederik

698

Misafirin rızgı var
 Sufran olmuyorsa dar
 Birini alır geder
 Dokuz bereketi gor

699

Mum yaksan gece düşe
 Gelmem gayrı bu işe
 Getdiğin yol sonunda
 Deyecek başın daşa

700

Murtaza'ynan Sülla'yı
 Döşde saklar balyayı
 Avrada alamamış

O güzelim golyeyi

701

Musanın lâbı ebeş
Gız verilmez keşmi keş
Yaşın başın neci ki
Bulunur sana tedeş

702

Musduk sana ne diyem
Sensin ömrümü yiyen
Zerhoş gelicin diye
Zincar tikenindiyem

703

Mutlu geçen dün olsun
Neçe güzel gün olsun
Gülen yüzü solmasın
Soğrası düğün olsun

704

Mutluluğu saçarlar
Havalara uçarlar
Yayla memleketimde
Soğuk sular içerler

705

Mübarek olsun cumañ
Yürek dolmasıñ duman
Cehenneme uğrama
Cenned olsun son liman

706

Müsade isdiyecim
Türküyü dinniyecim
Ener vâtın olursa
Yarın devam edicim

707

Navrız hatın gediyo
Hatır sor neediyor

Gonşuya ¼l¼ş vermiş

Afiyetnen ye diyor

708

Nazlanıyor Emine

D¼şdü para derdine

Adam insan diğnemez

Söler gendi gendine

709

Ne diyon gız essahmı

Şindik bunnar masrafmı

Bir de çok oldu diyon

Hepiciğ oncaazmı

710

Ne diyon Hatiç bibi

Halin keyfin yok gibi

Bişetceğ canın sıkma

Getsin cehennem dibi

711

Ne diyon kele Suzan

Unuttun közde gazan

Gene buna şükür de

Biliyor gader yazan

712

Ne diyor diye sorman

Geminen sürer harman

İneklerde yoruldu

Dizde galmadı derman

713

Ne kötemiş bu yazı

Yüremde garip sızı

Yar aklıma düşünce

Elime aldım sazı

714

Neçe dağlar aş da gel

Seller gimi daş da gel
 Sabırınan bekliyom
 Yemek bişdi goş da gel

715

Nefse terbiye dolar
 Şeytan sararıp solar
 Mübarek gecelerde
 Evlere huzur dolar

716

Nefse uydum dünyada
 Akıl fikir ver Hûda
 Geceniñ hörmetine
 Etme affiñdan cüda

717

Nefse uydurma bizi
 Derde kodurma bizi
 Mahanet kullarıñdan
 Gapı saydırma bizi

718

Neğdim onu mıymıntı
 Zornan oldu uyuntu
 Vicdan gayil olmadı
 Mecmur bağa sıgıntı

719

Niye ki hep ben goşdum
 Bilmiyom ben de şaşdım
 Yabdını görünce
 Sana yaz deel gışdım

720

Nolacağ belli değel
 Uğriyecek bir seğel
 Gasabiye inici
 Bizim Cabbar İsmel

721

N'oldu diye soruyor
 Yalanları yoruyor
 Pasaklı gerekderi
 Hep yüzüne vuruyor

722

Nöbetim bitti diyor
 Tüm gözler seyrediyor
 Bugün benden bu kadar
 Diyerek el ediyor

723

O zamanın behrinde
 Güccüdüm tabim bende
 Bibim oyun oynarken
 Ebem ısdar derdinde

724

Ocakdağ ileçerse
 Çok çabık bişeceğse
 Beklemiye razıyım
 Senin gimi şekerse

725

Ocakdağ ileçerse
 Daha natağ bişerse
 Beklemiye razıyım
 Senin gadar şekerse

726

Ocakta: dili haşlar
 So:ra a:ardır saçlar
 Gırk yıllığı yemeg demez
 Düğün gününden başlar

727

Odun almış omuzlağ
 Buydası bir buçuklağ
 Çok hamarat bu gelin

Pılı pırtısı abbağ

728

Odun yaptım şeleknen

Golanım var kelepnen

Ener odun yetmesse

Kömür allım küleknen

729

Oğlak hoplar belime

Baksana gız Helime

Ona maniler yazdım

Sağlıg olsun dilime

730

Oğlan desen sünefe

Habar saldım Şeref'e

Gasabiye gedersen

Yorgana al melefe

731

Oğlanın adı Davut

Ağzından akar gavut

İnanıcı olursan

Her mercimek bir palıt

732

Oğlanın adı Hayrı

Yog aşgının hayır

Galbime format addım

Unuddum onu gayrı

733

Okuma yazma bilmez

Dili dikensiz gezmez

Zeynep Hatınmış adı

Suratı da heç gülmez

734

Okunan Hak Guran'ın

Her harfine yirmi biñ

Haddâ daha da fazla
Gati:nen sevap verdin

735

Okuntu oğla mısın
Yosam bir çağla mısın
Yaylalara gediyon
Baharın leyleğ misin

736

Okuntusu dağlıyor
Özge kızım ağlıyor
Gözünün punarları
Seller gimi çağlıyor

737

Okur obiye gelir
Soğra töğbiye gelir
Eşe Musa'nın oğlu
İnşallah sen de delir

738

Olmiye ermiyesin
Fazla beşiriksizsin
Püsüye et gapdırdın
Döyülecek birisin

739

Olmiye ermiyesin
Söle bana sen nesin
Ebemden yaşlı deme
Pariye el mi yesin

740

Olmuş bir gız gurusu
Kokuyor sası sası
Oğluma Müşder olmuş
Olmiye ermiyesi

741

On beş kilocuk datlı

Pasdamsa sekiz gatlı
 Dört sinicik taviye
 Acimcik damam datdı

742

On bir ayın sultanı
 Nur dolu dört bir yanı
 Seneye geri gelsin
 Yolladık ramazanı

743

On tene oldu cücük
 Yakalamış bir sülük
 Püsü dutdu cukguşu
 Öteden gelir çulluk

744

Oncâz olur mu haşlık
 Ver sıfırı bol beşlik
 Ya da çokca bez getir
 Dikim çocuna döşlük

745

Ondan gara habar var
 Olur düğnesi çok dar
 Sakın ola deme ha
 Bak yüzüne barabar

746

Oonar bir top horanta
 En güccüğü çok hota
 Düğürcü gedilmez ki
 Evde galık gıranta

747

Onun adı Abdil Ağa
 Yüreciği çok davla
 O tağda sinirli ki
 Dama atar ayala

748

Ortalı ayyam puhar
 Evini bulur zahar
 Çobannıkdan ne annar
 Ele garişmiş nahar

749

Oolumu vermem diyor
 Sinirim germem diyor
 Gendicini yırtsan da
 Döşşee dürmem diyor

750

Orucun bugün onu
 Gelmesin bunun sonu
 Rahmet bereket ayı
 Anlasın herkes bunu

751

Oruç başıma vurdu
 Sofriye memmet gurdu
 Tansiyorum yüselmiş
 Gece başımda durdu

752

Oruç bozmak suç dedi
 Artık vakıt geç dedi
 Âşam ezzeni yakın
 Böön oruç üç dedi

753

Oruç dut ramazanda
 Bulunma kötü zanda
 Dü:nede ne yapdi:señ
 Dartılacak mizamda

754

Oyalama boşuna
 Ataş düşsün döşüne
 Binlerce umut sunsan

Oy alama düşünce

755

Önce besmele çeker

Edraflıca bir bakar

Sakladı lafları

Yımirtlar teker teker

756

Ölsek seneye yokuz

Rahmet ayında tokuz

Yarin bayram sevinci

Son oruç yirmi dokuz

757

Ölüyom gız Bağriye

Al eline tahriye

Kipriğinde idam et

Aşgım bu biçariye

758

Ömür tesbih tanesi

Ölümlü her fanisi

Yarin mahşer yerinde

Geçmiyor mahanesi

759

Öpücükler gondurum

Ataşına yandırırım

Aşk sarhoşu olun bak

Seni alır gandırırım

760

Ördek boya yapıyor

Orucunu dutuyor

Zabağ gadar oturup

Aşamınan gakıyor

761

Öz nankör sözü nankör

Gönül gözü daha kör

Bu goddik adam olmaz

Dengesizlikte bonker

762

Palıdı var kesmenin

Alemi yok kesmenin

Ne de güzel böyecek

Yeri deel küsmenin

763

Pampalım al ve gara

Yaprağa yarı sara

Nazlı bir gelin gimı

Bakıyor uzaklara

764

Pancarları deşirek

Gelin tirşik bişirek

Basdırmıye bilmiyon

Yok ki sende beşirik

765

Papatyadan fal bakdım

Hatic galbime aktın

Bir tarla papatyıye

Gopardım yere atdım

766

Para sende pul sende

Pempe mavi çul sende

Bütün çileni çeken

Gariban bir gul sende

767

Pariye dapannardan

Şeytana sapannardan

Goru bizi Ya-Selâm

Bir pula satannardan

768

Pasdiye bişirecem

Sufriye deşirecem
 Çayım ocakda galdı
 Az beklen daşıracam

769

Pempe hayalın rengi
 Gırmızı sever dengi
 Mavi sonsuzluk bil ki
 Sarı renkde üzengi

770

Pempe tüliden köynek var
 Salınarak oynar yar
 Aklımı başdan aldı
 Olmasın ona nazar

771

Perihan'im çok dilbaz
 Güçcük oğlu pek yanaz
 Bek dakga oturmazsa
 Tabim ki olur maraz

772

Pes etmiye bilece:ñ
 Ondan so:ra gülece:ñ
 Garıñ ışmar edince
 Usulledi gelece:ñ

773

Pırtı verdim geymedi
 Para verdim saymadı
 Ne biçim bir adammış
 Ç aardım da duymadı

774

Pıtık şurubu içdim
 Bir an gendimden geçdim
 Otaa şurup içinde
 Andız bekmesi seçdim

775

Pırtıcı Mustafa'da
 Yemek yedik tavada
 Sahan tası cacıkla
 Elim galdı havada

776

Pıslanpatır oynuyor
 Yar goynumda durmuyor
 Şubatın soğoğunda
 Bulgur gimi gaynıyor

777

Pilav yanında manca
 Hızlansan olur anca
 Bu zamana galır mı
 Yapar bile garınca

778

Pilavsız tirşik olmaz
 Nazlanma yoksa kalmaz
 Manilerin Sultanı
 Tirşiksiz seni salmaz

779

Pisliğı sezer çelik
 Gene de süzer çelik
 Gafası kum içinde
 Garada yüzer çelik

780

Rab'bımın bir lutfusun
 Vazgeçemem dutgusun
 Bu Hatic'in göynünün
 Bulunmaz tek aşgısın

781

Rabbim güzel yaratmış
 Gendini de aratmış
 Lüleli saçlariylen

Evime neşe gatmış

782

Rakıcı Temiroğlu

Bellolmaz sağı solu

Günüz goyunu güder

Gece içgi su yolu

783

Ramazanda son cuma

Gözyaşım düğdü kuma

Açık Rabbim ellerim

Muhtacım tek bir muma

784

Rızkımı halaldan ver

Suframı huzurdan ser

Şeytan uzakta kalsıñ

Aklıma yalnız sen gir

785

Ruhumdaki damlalar

Heceleri sarmalar

Şiirnen ört üsdümü

Üşümesiñ cümleler

786

Rüyada buluşuruk

Kömbeyi bölüşürük

Aramızda aşk böök

Sac üsdü görüşürük

787

Rüyalarımaya girsen

Ne çektiğimi görsen

Ayan olmazsa bile

Manilerimde görsen

788

Rüzgâr sevgi savursuñ

Göñülü aşk gavursuñ

Göz sevinçten ba:rsıñ
Gopsuñ hüznüñ golları

789

Sabrı üçe gadladım
Maraamdan çatladım
Yârdan habar alınca
Aciimcik rahatladım

790

Sabrim daşdı bu sefer
Necik buğadar küfür
Ciyerciyin sapından
Vurulasın Müzefer

791

Sabrımı daşırıyon
Suda şer bişiriyon
Keremet delili ise
Bak zornan gaşınıyon

792

Sac üsdünde börekler
Garnıcığmı körükler
Ebem sufra başında
Börekleri pelikler

793

Sac üstünde bazlama
Yanar diye sızlama
Ufriye heder ettin
Atıverdın malama

794

Sacda ekmeğ bişiyor
Sol el közü eşiyor
Sadeyağlı bazlama
Bana yarım düşüyor

795

Saçları da kıvrışık

Üsdüne geymiş cıcık
Gözel sanar gendini
Zanneden garaböcük

796

Safla dolsa camiler
Kuduruyor caniler
İslâm huzur demektir
Bunu bilsin faniler

797

Sağlam adım attıysan
Sadakati kattıysan
Bir daha hiç çıkmazsın
Güneş gibi doğduysan

798

Sahatı asır say da
Ondan saña yok fayda
Kemikten çorba yapmış
Zevknen içiyor hayta

799

Sahurda sucuk ekmek
Sofra başı diz çökmek
Misafire ikramda
Olmaz bizde iç çekmek

800

Sakalı pohlu döyüs
Çene çalma accık hüs
Garannık da mı kalim
Tabim yakacam löküs

801

Saklan bokluberkezden
Üleş yeci birezden
Senin yerinde olsam
Heç inmezdim kirezden

802

Saman altı su geddi
 Sana güvenim yiddi
 Fazla yemin ediyon
 Yaptıkların bak yeddi

803

Samannıkda inne var
 Bulamıyom yer çok dar
 Helimâtın bibimden
 Bekliyorum acımcık car

804

Samimiyetse özü
 Dosdluk doli:se yüzü
 Her vakıt çok seviyom
 Yürekden gelen sözü

805

Sana oralar güzel
 Bana Andırım özel
 İsdıyorsan barabar
 Yazak mı mâni gazel

806

Sanadır dönüşlerim
 Yüreciğme işlerim
 İçden gelen gülüşe
 Mapus gece düşlerim

807

Saprağsekil Gasım Ağa
 Dürüs deel hısıma
 En zoruma geden de
 Fırsat verdi hasıma

808

Sardı seni düşünce
 Yüre:eni deşince
 Fazla gam eyi de:el

Annañ yata: düşünce

809

Sarılsam bellerine
Elin deyer elime
Acimcik daha eğel
Dadın değsin dilime

810

Seetin zili çaldı
İfdara nataa galdı
Gözlerinde pırlıtı
Oruç der yirmi altı

811

Secdeye gidiyorum
Dualar ediyorum
Cehennemın nârını
Geriye itiyorum

812

Selam et eşe dosda
Hasredden olduk hasdal
Eñer canı çekerse
Tırşik gönderi:m tasda

813

Senden başga gapım yok
Pişmanlım hüznüm çok
Küllü Şey'in Kadirsin
Gönül hep sana âşık

814

Senden başga kapım yok
Yürekde feryadım çok
Ađlatannar gülmesiñ
Yaşasıñlar büyük şok

815

Sen benim çem balımsın
Dutduğum gül dalımsın

Ben sensiz yaşıyemem

Yar biricik aşgımsın

816

Sen galbimde bir güneş

Bulamıyom sana eş

Başga yerde arama

Benim dosdluğu beleş

817

Sen olmassan napardım

Gız hayattan gopardım

Işıksın hayatıma

Beni sensiz bırakma

818

Sen ordasın ben burda

Çare var mı ki derde

Birbirimize hasret

Mutluluk hani nerde

819

Sen peteksin ben de bal

Bazlama üsdüne çal

Gonu gonşu görürse

Goş hemen guzluğa dal

820

Sen petek ol bende bal

Iraz gız yanımda gal

Çok özlüyom ben seni

Beni gollarına al

821

Sen usdasın ben çırak

Hele gelde oturak

Saygıdeer böğümnen

Hoş sohbeta goyulag

822

Seni bekler gözlerim

Ondan gahir sözlerim
Bağrıma daş saptadım
Dutmaz oldu dizlerim

823

Seni gördüm zor zeket
Gısrımı ye de get
Yolcu edicim seni
Sırtıma geydim çeket

824

Seni uzaktan sevdim
Ömrümü sana verdim
Bir ken beni görseydin
Aşığım sana derdim

825

Sensizlige on gala
Hadi cabuk gel kele
Sabir daşı catladı
Son umudum Akgala

826

Serhat'ta ki yiğitler
Tetik elde beklerler
Hak korusun onları
Bükülmesin bilekler

827

Sesi soluğu kesik
Gözlerini de gıslık
Gedip isdiyecik de
Acimcik aklı eğsik

828

Sesini duymiyence
Beni sardı düşünce
Bir sebebi var dedim
Çünkü fikri çok ince

829

Sevda özde olmalı
 Gözel gözde olmalı
 Muhabbet sevilir de
 İçden sözde olmalı

830

Sevdam denize çökük
 Galbim sevdayı dökük
 Umudum gamburlaşdı
 Hayalın boynu bükük

831

Sevdası beni yakar
 Hop oturup hop kakar
 Gözünden püsem püsem
 Duzlu punarlar akar

832

Sevdiğim ala gözlü
 Hemi de açık sözlü
 Un helvası dilleri
 Acimcik söbe yüzlü

833

Sevgi dolsun yürekler
 Bükülmesiñ bilekler
 Hak'ka açılan elde
 Gabil olsun dilekler

834

Sevgin içime doldu
 Hasret ataştan yoldu
 Seni fazla özledim
 Benzim sarardı soldu

835

Sevgisi dışa daşmış
 Üsdüne möhör basmış
 Tozunu temizliyep

Galbini ipe asmış

836

Sevilmez ki zorunan
Ömür geçmez bunûnan
Ahlacığ gözel olsun
Yaşa bunak garinan

837

Sevincim vurdu dibe
Yemeğe goydum gaba
Dağların ardındaki
Güneşe dedim söbe

838

Sevinciñ beş yüz otuz
Yaşîñ olmuş kırk dokuz
Kalp dese de otuz dört
Millete olduñ sakız

839

Sevinçden gız ağladı
Sıcak suyu sağladı
İneğen günü tamam
Yenice buzaladı

840

Sık dilinde: kemeri
Mutlu geçir ömürü
Örneğ' almak gerekli
Adalette Ömer'i

841

Sınırları zorlama
Gizli aşkta terleme
Watsap mesaj tel derken
Uyyi:pde horlama

842

Sıklat bastı göödeni
Aliverim gadanı

Camları açık go da

Havalandır odanı

843

Sıratı geçmeg uçun

Kevserden içmeg uçun

Garibana yardım et

Cenneti seçmeg uçun

844

Sırtına çalmış haral

Bakınır aval aval

Boşuna onu öğme

Alın soğra çok babal

845

Sırtında büyük golan

Ağzında bir de hiltan

Tanımadın mı bacı

Gambur gelin bu taman

846

Sıtgım sıyrıldı ondan

Bıkdırdı yarı candan

Düğnesi zından olmuş

Yediği ekmek gandan

847

Sinirimi geriyon

Direm direm eriyom

Beş guruşlug eddin bak

Yola buyda seriyon

848

Siyasat yalan çarkı

Cahannemden yok fargı

Kendini gaptırırsan

Dilinde dolar şarkı

849

Sol yanımda ekdiğim

Hep göğnüme dikdiğim
 Canıma tak etdirdi
 Sensizlikden çekdiğim

850

Sol yanımda eksigim
 Golye gimi dakdiğim
 Canıma tak etdirdi
 Sensizlikden çekdiğim

851

Somyiğe minderi yay
 Gazanı etsin galay
 Hemen bak gız mutfağa
 Demini almış mı çay

852

Sook bakan bir çit göz
 Ya da galp gıran bir söz
 Öldürmiye yetiyor
 Bunu bir köşiye yaz

853

Sookluk cacığı var
 Suvanın cücüğü var
 Bir tekizde bitirdi
 Doymayan çocuğu var

854

Soora doğdu teberik
 Sanarsın ki emilik
 Ebesi çok nazlamış
 Heç vurmamış tintirik

855

Soyun sopun belisiz
 Duruşun fazla arsız
 Ahlacın düzelmesse
 Bögle de galın yarsız

856

Söfürde kak borusu
 Uyanmaz gız gurusu
 Yemeğ yakmış eğcene
 Kokuyor sası sası

857

Söğledim o gambıra
 Çenesi bir dambıra
 Hakgımı haram etdim
 Hınzıroğlu hınzıra

858

Sözlerin dokundu yâr
 İncinmem yakındı yâr
 İçimdeki höörtüyü
 Dağ daş da dokun duyar

859

Sucuk gimi bacaklar
 Gız içimi gıcıklar
 Benim olmazsa ener
 Yesin garaböcükler

860

Sucuk gimi bir karı
 Eline almış darı
 Ben de isdiyecim de
 Püsgülleri çok sarı

861

Sucukcu Murad emmi
 Bana da gel yeden mi
 Yirmi üçüncü ifdarda
 Beni buyur eden mi

862

Suframız afiyetnen
 Paramız bereketnen
 Dolup daşsın Allah'ım

Yuvamız muhabbetnen

863

Sulak yeri gumladı
 Aaşama çaa hamladı
 Sanan ki yorulmiyek
 Hemen eve damladı

864

Sulu bezdirme yapdım
 Elinden taba gaptım
 Baktım hepici bitti
 Oturdum gene yaptım

865

Suskunluk neden böyle
 Dert mi var kele söyle
 Maraklandım bak şindi
 Tez bana habar yolla

866

Susuzlukdan belerdim
 Satırları delerdim
 Oruç böön beş dedi
 Ben bööle deeldim

867

Südü sağdırdı camız
 Yoğurda goydum damız
 İftara misafir var
 Oruç dedi on dokuz

868

Süllümün ayağana
 Saybaşı goyağanda
 Havasını gör hele
 Bak gapıküfdağanda

869

Şayirlikden annamam
 Olmayanı gınamam

Beşiriğim mânidir
Bilmediğmi sınınamam

870

Şefdali bazarında
Gözelim nazarında
Bakmiye bilmiyorsa
Gusur var göz zarında

871

Şehit olmasın gayrı
Düşmesin yârdan ayrı
Kürt'ü Türk'ü birleşin
Bırakın artık se:ri

872

Şehitler ve evliya
Toplandılar avluya
Eller açık duada
Yaslandılar selviye

873

Şehitlerin yatağı
Hainlerin batağı
Kutsaldır bizde vatan
Şehitlerin otağı

874

Şekerden akıt olsun
Neşen her vakıt olsun
Heç yaşlanma e mi sen
Ayanda tagat olsun

875

Şerefetdin kaçıyor
Etrafa toz saçıyor
O da yetmezmiş gimi
Gayıknan su içiyor

876

Şerefini satannar

Aşa haram gatannar
 Suvali veremesin
 Gul hagginen yatannar

877

Şereflendik nurinen
 Hep örnek onirinen
 İnsanla: bir lütuf
 Verdi: huzurinen

878

Şeytan aklıñı çeler
 Seni günaha salar
 Gözüñ zilzurna zerhoş
 Kipri:ñ gadeh girar

879

Şimdik bana müsade
 Veda etmem çok sade
 Gırtuldum zannetmeyin
 Dolmaz çenemde vade

880

Şo dağyı diniyele
 Göründü mü geçgele
 Nerennen dinniyon sen
 Kak da bakıver kele

881

Şo gelen mor gapıtlı
 Çok uyuz sırtı bitli
 Nerelisin deence
 Demez mi dırdıdtlı

882

Şoğra közde gaynıyor
 Tavuk suda oynuyor
 Pilava teze yayı
 Bilmem neden göymüyor

883

Şö:le çevreñe bakın
 Uzaklar olsun yakın
 Fukariye, yetimi
 Göz ardı etme sakın

884

Şöğle durun bacılar
 Duva etsin hacılar
 El bombasına benzer
 İçimdeki acılar

885

Şükür sana El-Cebbar
 Affina eyle mazhar
 Hoş geldiñ mübarek gün
 Hanem oldu nevhavar

886

Tâ yanına gedecem
 Kemiğni de ezecece
 Hersimi alamassam
 Pança pinçik edecem

887

Tabbaç gibi oturur
 Andızları yatırır
 Loğlamiye gerek yok
 Toprak damı götürür

888

Tahrana şöğrası var
 Sensiz dadı olmaz yar
 Göğnümün küllerine
 Dolan dolan kuru yar

889

Tahraniye bişirek
 Debgiliyek eşerek
 Eecene gurumadan

Yarı firik aşırak

890

Tahriye al eline

Tez ulaştır geline

Mezleyi budiyece

Zarar vermez teline

891

Tarlanın içi zincer

Bitmiyor orda bider

Gırandıkılasıca

Yanında bir de kenger

892

Tarlaya ektik firik

Gaynadıp yaptık fedik

Fediği nasıl yesin

Agzında dişi gedik

893

Tarliye diker meke

Yanına dürter gıska

Barabar böğmezler ki

Ayrı dikeydi keşge

894

Tarliye ekmiş darı

Yaza bekletmiş garı

Bir de eziyetli ki

Cehennem totu garı

895

Tarliye girdi çeten

İşi bitti çirpeden

Çok fazla susamış o

Kesmez onu bir kilden

896

Tatar Âğ sevinç doldu

Yetmişinde baba oldu

Gubarır culluk gimi

Evinde zahra boldu

897

Tavada yapdın mıkla

Sana benzemiş çıkla

Anşa bibi duyarsa

Sennen geçer taşgala

898

Tavanda kör yapalak

Böök deel apalak

Duruşu meymenetsiz

Gözü azcık topalak

899

Tavuk gimi gırdar

Açken garnı guruldar

Sesinden uyunmuyor

Boru gimi horuldar

900

Tayinnen tezeyâyı

Gat da bişir kömbeyi

Yarin erken kalkacan

Çabık söndür lambayı

901

Tek başıma galmışsım

Uzaklara dalmışsım

Nazlı yarım gurbetde

Ona habar salmışdım

902

Telifan etmiyence

Beni sardı düşünce

Beni habarsız goma

Ara işin bitince

903

Telifan sessiz oldu

Bakışlar hissiz oldu
 Bö:k bir gizlili:nen
 Ataşlar kössüz oldu

904

Tembellerin Ağası
 Evinde bitmiş yağsı
 Gonşudan öndüç isder
 Eline almış tası

905

Temizliyek gapgacak
 Yosa anam gızacak
 Misafir geliyormuş
 Yere döşşek yazacak

906

Teze yânın keresi
 İki gaşık veresi
 Dadına doyulmuyor
 Gız bu yağın neresi

907

Tirşik göydu mantıza
 Hayranım ben bu gıza
 Bunca iş arasında
 Bir de vuruyor saza

908

Toğga şöğrası bişdi
 Azcık ocağa daşdı
 Bunu gören Pekize
 Hemen yanıma goşdu

909

Toplarsa accıg maya
 Leçer yapıcı göyâ
 Abbağ etmiş gazanı
 Götürüyor oduya

910

Tulukcu'nun paltası
 Yok ki onun oltası
 Bunu bir yana bırak
 Evinde yok çiltesi

911

Tumanı belden düşer
 Gene de bağçe eşer
 Sanki güzel geyinik
 Bir de gubarıp şişer

912

Türkü çığırır saziylen
 Annam gatar söziylen
 Sıdıkagtın dezzemde
 Adam sever öziylen

913

Türlü türlü aşk vardır
 Sırrına eren vardır
 Bilmessen önün vardır
 İnsanın içindedir

914

Uğrama gaba guşluk
 Yolda al accık yornuk
 Soluğnu topliyence
 Anış'e ver muşduluk

915

Uğraşırsan üzdürüm
 Daşlıklarda gezdirrim
 Maraşlınen uğraşma
 Çay gaşında yüzdürüm

916

Uğrun habar saldığım
 Uzaklara daldığım
 Niye bir ses vermiyon

Gadasını aldığıım

917

Ulaşamadın birsen
Neler geçirdin bilsen
Çayı gene demlerim
Böre alıp gelirsen

918

Umut lav yatağanda
Gözyaşı batağanda
Hayellerim kömüldü
Buz dağa eteğende

919

Usdanın işi çabık
Mutfağa yaptı gaklık
Gözüm göynüm açılır
Bir de yapsa ocaklık

920

Utanmaz elli sekiz
İş mi yapar gademsiz
Gendini bir halt sanır
Gonuşur densiz densiz

921

Utanmaz nankör kedi
Sevinci beş yüz yedi
Ayını bırak dedim
Ayım tek aşkım dedi

922

Uyku dutmaz gözümü
Sen bezedin özümü
Vazgeçemiyom senden
Tez gel güldür yüzümü

923

Uyukladı masada
Çeğrek saklar gasada

Mangırları çok amma

Fikirleri tasada

924

Uzaa daldın gene

Selam sal sevdiğine

Selamını almassa

Derd' olsun yüreğine

925

Uzaktan görünüyor

Gülmekten gırılıyor

Gonşu Gara Fadıma

Bağa çok darılıyor

926

Uzun boylu Musdafa

Bak elinde boş tasa

Dilinen yol alınmaz

Seninki de boş tasa

927

Uzun öten horuzuñ

Gurbet elde kiraziñ

Bayat et elden ele

Habari yok kerizin

928

Uzun saçlıdır Merve

Fikri de çokça devre

Beli düşük pontilin

Garip bakıyor çevre

929

Ülkem sahipsiz değil

Diz çöküp öne eğil

Boşa kürek sallama

Başka otlakta yayıl

930

Ülkemizde düzeni

Kahret onu ezeni
 Cumanın hürmetine
 Susturma hiç ezanı

931

Ülüş goymuş acimcik
 Seheni de güccüçük
 Bir de habar göndermiş
 Ağşam size gelicik

932

Üsdü başı çok farsak
 Bir de geyiyor duvak
 Kele bacı bu gelin
 Bulamamış bir çağlak

933

Üsdü de gısgıtırık
 Vur yüzüne tintirik
 Akli gıt eşeyi de
 Bir tekizde gandırık

934

Üsdünde bıtırak çok
 Çimici mahrama yok
 İlahana su goy da
 Pırtıyı içine sok

935

Üsdünde goca gapıt
 Bulamadı vasayıt
 Yolda galmamak uçun
 Ata dakdı bir hamıt

936

Üsdünde yırtık asbab
 Elinde dutar matgap
 İşi erken biterse
 Galaylatsın bakır gap

937

Üsdüne geydin fisdan
 Aşgından yazdım desdan
 Heç getmiyon aklımdan
 Ehmed'in senin hasdan

938

Üsdüne geymiş hırkıt
 Elinde dutar kirkıt
 Fadimebem yorulmaz
 Isdar dokur her vakıt

939

Üvezler hep çokuşdu
 Birbirine bakışdı
 Kimden gan emek diye
 Birbiriynen takışdı

940

Üzülsen üzülürüm
 Susuzum süzülürüm
 Canımda öteğ yarı
 Aşgımnan çözülürüm

941

Üzümleri yıkıyor
 Şırhanaya çıkıyor
 Güya bekmez yapıcı
 Ortalığı yıkıyor

942

Vakıt daraldı sanki
 Sufra yazdım demin ki
 Açamam zannediyor
 Bugün iftar on iki

943

Var belinde gamburu
 Çalamıyor tamburu
 Yarısını hakladım

Orucun da on biri

944

Varacam da natağa

Gaçar benden otağa

Neden yaranamadım

Eşe denen galtağa

945

Varsa Hak divanına

Haramdır hakgım ona

Golay ölüm olmasın

Felç yatsın yatağana

946

Vatan ana gucaa

Bizde çok alacaa

Kimimiz şehit oldu

Söndürdüler ocaa

947

Vatan aşkı bilmezler

Kıçta pislik silmezler

Leşleri kör kuyuda

Adam gibi ölmezler

948

Vatan sahıpsiz kalmaz

Türk milleti yorulmaz

Dağda köpek sürüsü

Vatan size yar olmaz

949

Vatan uçun oğul çok

Bölecek ülkemiz yok

Kutsal amanat uçun

Uğruna şehitlik hak

950

Velet hıznan goşar da

Garşı dağı aşar da

Aciimecik soluklanak
Kiraz yiyek Çiğşar'da

951

Ver haneme huzuru
Uzak eyle nazarı
Cumanın hürmetine
Gönder bize Hızır'ı

952

Ver şurdan bir şadenlik
Durduğun yer çok sibik
Göbek atıcımış de
Çalınmamış şibidik

953

Veran oldu tarlalar
Boşa getdi paralar
Mekiye hep yatırmış
Adı batasicalar

954

Veren el üsdün olur
Gönül huzuru bulur
Düğün bayram elinen
Onlarsız heç datm'olur

955

Verme dedim gabala
Söz diinemez ki Zala
Halbaham ki müzefer
Alırdı uçdan ala

956

Ya Hayy senden emelim
Cennetiñnen cemâliñ
Güzellikle gaplansın
Rızgım yazgım amelim

957

Ya sabır ya selamet

Çekmelere devam et
Güneş doyar yazıye
Olma yeter malamat

958

Yağlığı sarim dedim
Hamuru garim dedim
Aniş bana küsermiş
Yanına varim dedim

959

Yağmır hasret bir de sen
Fikrime yayıp dursan
Natağ güzel olurdu
Bilsen üçünüz birden

960

Yağmır şimşeknen coşdu
Gelin kız eve goşdu
Islanmiyeci göya
Amma emeğe boşdu

961

Yağmur olmuşsa gözü
Bedduaysa her sözü
Gülmüyorsa hiç yüzü
Ağlatan kebab olsun

962

Yalan lafı saydılar
Mahalliye yaydılar
Aramızda virgüller
Son nokdiye goydular

963

Yalanlarda sürünme
Heç isyanda direnme
Şükür et de her vakıt
Gaderiñe garanma

964

Yaman Şo iki yenge
 Hemen gedeller cenge
 Sanan ki savaş çıkdı
 Elinde b ok süngü

965

Yanağamda kor dudak
 Hayal gurdum g r de bak
 AŐgını hissedince
 Süt iÇtim bardak bardak

966

Yanak elmiye benzer
 Datlı datlı gülümser
 Y reemde bu  zlem
 Dökülür  cer beŐer

967

Yanana da g l gonmuŐ
 O gız sookdan donmuŐ
 CebelleŐdi sookla
 Sözü verdi bu sonmuŐ

968

Yanıma geldi gonşu
 GonŐunun adı Tansu
 Sen de gel bir bak diyor
 Őarlak Őarlak akar su

969

Yanına beş laf gatar
 Yaramışcılık satar
 Hazlanmıyom EŞe'den
 Garab c kden beter

970

Yanına da varsana
 O deelicikden sorsana
 Gızı kiminen gaĐmıŐ

Habarını alsana

971

Yanına kârdır sansın

Ağlatan kebab olsun

Kabri ateşle dolsun

Yollar bağlatanları

972

Yanında gırık sazmış

Avara dışlığı azmış

Alıp kâhat galemi

Gözelce türkü yazmış

973

Yanındağna az darıl

İnce bele goş sarıl

Özlemim çölü aşdı

Yanıyom harıl harıl

974

Yannık yayar Anişim

Başga yok mu gız işin

Sonu hayırlı deel

Yolda bööle gedişin

975

Yannıkları yayıcım

Ataşı da gayıcım

Çil tavuğ yakalasam

Düdügliye goyucum

976

Yapıştı sülük gibi

Boyu var cücük gibi

Gendini çok beenik

Aynı bir culluk gibi

977

Yapıver suvan pervaz

Akıbed çok pis bağaz

Ecele davranmazsan

Hemen eder ehdiraz

978

Yapıverek şirinnik

Altın dakak bir şinik

Çokça olur dersin de

Eğcenerek düşünük

979

Yapmış sulu bezdirme

Gız canımdan bezdirme

Aşam nışannın gelir

Bari ona sezdirme

980

Yapranan sarma yaptım

Gederken yere hapdım

Gonu gonşu duyunca

Gazanı geri gapdım

981

Yapsan da zikirleri

At üstünden kirleri

Bayram yardımlaşmadır

Unutma fakirleri

982

Yaptır küncülü ekmek

Bu gelin çok yelpelek

Ağşama bişirecem

Topladisen göbelek

983

Yar ben seni ısırrım

Gollarımda daşırım

Sevmem bile delice

Bu dur benim gusurum

984

Yar dilinden o annar

Göğnüme aşgı damlar
Fırışdak gözlü hatcam
Vermez bağa babanlar

985

Yar göynümde bir güneş
Bulamadım ona eş
Uzaktan sevdalandım
İçimde böök ataş

986

Yâra doğru goşarım
Yüce dağlar aşarım
Aldığım nefesimsin
Gavuşursam yaşarım

987

Yaralardan iz galdı
Göğnüm hüzüne daldı
Gadere boyun eğdim
Felek huzuru çaldı

988

Yâr güneş bende aydı
Sahadlar dagga saydı
Sensizliğe on gala
Fikrim gokunu yaydı

989

Yaşlısına gencine
Hasdasına dincine
Gecenin gözellii
Sabanın sevincine

990

Yatağandan yekindi
Üç beş gaşık dıkındı
şalvarı geymeg uçun
Etrafına bakındı

991

Yatakda inliyesin
 Canlar veremiyessin
 Senden çekdiklerimi
 İsdanbul da diğnesin

992

Yatamıyom ben kele
 Söykeneğe goy hele
 Beşikte çocuk ağlar
 Altını değüş bele

993

Yaylalarda göç başladı
 Cevizlerde iç başladı
 Ne de ellek bir çocuk
 Şindi sacağ daşladı

994

Yaylanın yolu çemlik
 Gelmez Hösin'den kemlik
 Pılı pırtı toplamış
 Yerleşici bir demlik

995

Yaylanın yolu hopur
 Accık öteçede dur
 Gasabiye sorarsan
 Yazın çok yayar zopur

996

Yazıda galmış firez
 Mekenin kârı nencez
 Mahsülümüz olmazsa
 Acımızdan ölecez

997

Yazıda oldu çıtlık
 Topla da eden satlık
 Alla'na duva et de

Bıldırda olmaz gıtlık

998

Yenidügne çetili

Baaçeye ekili

Çabık ol emmim oğlu

Sallama şu kekili

999

Yerde sürünesice

Dili dolaşasıca

Bir de garemet eder

Çabuk geberesice

1000

Yere goyuruverdim

Sıtgım sıyıverdim

Heç bir halt olmiyecı

Çened ayırıverdim

1001

Yere serdim savanı

Ayidliyom suvanı

Beşirikli avratsan

Sen de düşün yuvanı

1002

Yere sufra açmamış

Nemehremden kaçmamış

Yarı cılbak geziyor

Ar damarı çatlamış

1003

Yere tene atınca

Sökün etti garınça

Gopuşmalar başladı

Yol ağzına varınca

1004

Yerleri ditme dedim

Beni çirpitme dedim

Gene de annamadın
Yeter çığsıtme dedim

1005

Yeter gonusma cartcurt
İsderseñ yerleri yırt
Kirden gönün deeşdi
Galmadı üsdüñde sırt

1006

Yetim galdı çocuklar
Soluverdi çiçekler
Gabırları gararsıñ
Yesin goca böcekler

1007

Yıkılıyor bacası
Eğ okutmuş hocası
Göğnümdeki yaralar
Çernobil faciyası

1008

Yılanlar soksun seni
Çiyan yesin tenini
Ana heç dövülür mü
Düşünmen ahretini

1009

Yiyeceen kömbe olsun
Galbin neşeynen dolsun
Sülemen bee sen gel de
Göynüm de huzur bulsun

1010

Yol içinde çöğdürme
Ardın sıra söğdürme
Bak zornan gaşınıyon
Gendiciğni döğdürme

1011

Yola gederken Nursel

Oluyor parsel parsel
 Sevdiceği almamış
 Gözü ondan olmuş sel

1012

Yolculuk bittim'ola
 İlk durakda ver mola
 Usda galemi alıp
 Mâni yazdım der m'ola

1013

Yolda görükdü bubuş
 Görünüşü honturuş
 Halına heç bakmadan
 Ağzından akar yumuş

1014

Yolları çok uçurum
 Diggat araç kaçırın
 Gariban dereyeri
 Yok ki senin kaçarın

1015

Yolları güzel susa
 Gedicîmiş heylolsa
 Yanına yoldaş arar
 Getmiyecî sen yoosa

1016

Yollarına gül serdim
 Aklımı sağa verdim
 Baa doğru gel desen
 Hemencecik dönerdim

1017

Yollarını bekliyorum
 Güne dakga ekliyorum
 Yeter ki Hatca'm gelsin
 Çarpıyor yüreklerim

1018

Yollarımı etme dar
 Beni şefkatiñnen sar
 Ciğerparem yavruma
 Zihin açıklığı ver

1019

Yolu düşmüş Senir'e
 Çağal örmüş sınıra
 Yalan şahatlık eden
 Eşşek gibi anıra

1020

Yolun üsdü horlavuk
 Ordan aldık yaylalık
 Amma bir sorun var ki
 Uyutmuyor cırlavuk

1021

Yorgan heç ısıtmıyor
 Ataşı gaymiyence
 Dert içi acıtmıyor
 Yanımdan getmiyence

1022

Yorgan içi beklesin
 Söyen dili teklesin
 Yok dediği parası
 Humarda sineklesin

1023

Yorganı yüklüğe goy
 Sedirin yüzünü soy
 Böğön temizlik günü
 Rüyaları soğra yoy

1024

Yuka olmuş bazlama
 Yar yolumu gözleme
 Baldırcan patetisnen

Yapıver bir közleme

1025

Yumuş sever Latife

Heç gelmiyor taltıfa

Ağzı heç durmuyor ki

Çeneciğini gor rafa

1026

Yunakları yıkıyor

Çok da güzel sıkıyor

Üsdüne varıc'olsam

Hemencecik bıkıyor

1027

Yunis döl gooluyor

Çocuk suda boğluyor

Çığırmalar çoğaldı

Ciyerimi dağlıyor

1028

Yuvam huzur doluyor

Günaham affoluyor

Om bir ayıñ sultanı

Yüzler sennen gülüyor

1029

Yüreem çölde galdı

Beni bin derde saldı

Yârımın dadlı dili

Sanan bir govan baldı

1030

Yüreemde korsun yâr

Seni maraz sarsın yâr

Metal gapaklı galbim

Durmuyor ki dursun yâr

1031

Yürecim yandı gene

Aşgım oyy andı gene

Gan gırmızı sellere
Gözüm boyandı gene

1032

Yüreciğ oyniyesi
Gazanda gayniyesi
Aklicığı gurusun
Heç bişet bilmiyesi

1033

Yüreciğim yanyor
Gırgınnığım ganıyor
Cantı gırık Musdili
Beni deli sanıyor

1034

Yürek dağlatanları
Yetim ağlatanları
Cumaların aşkına
Döndür kara şaşkına

1035

Yüreñ gelsin gıvama
Göñül yelēni yama
Mahşere vardıñ gün
Mizana günah goma

1036

Yürekde olsuñ yarış
Sevgi saç gariş gariş
Bö:n bayram diyerek
Dosta çıksıñ bu varış

1037

Yüreme ataş düşdü
Dertler başımı aşdı
Mekeleri gurutdu
Zarar bağzımı aşdı

1038

Yüz kiloluk bayat et

Hadi gel de sabır et
 Yedi kocalı Hürmüz
 Faka düşmüş nihayet

1039

Yüz verince Ali'ye
 Kenef saçdı haliye
 Nasıl oldu bilinsin
 Duyurun ahaliye

1040

Yüzü çok meymenatsız
 Tip dersen hardalatsız
 Bağdaki tırtıl gimî
 Suratsız mı suratsız

1041

Yüzü gözü keskertik
 Gözünde var şibidik
 Gafası ayna gimî
 İsdersen vur tintirik

1042

Zafer yakışır bize
 Hacet yok başka söze
 Gırk bir maşallah deyin
 Gelmiyek heç kem göze

1043

Zalımın zulumu var
 Menfatınca ilmi var
 Dorulukdan şaşmiyen
 Merdlerin galemi var

1044

Zarraf bilir gıymatı
 Bende sabır goymadı
 İbiş böğle gedersen
 Sabır suyu gaynatır

1045

Zehir akar dilinde
 Kakdüsler var elinde
 Sözler içimi yakar
 Zebani otelinde

1046

Zehre doldur çuvala
 Birazcık da zavara
 Ağşama yem verecem
 Ağaldaki davara

1047

Zilfoların Elif'i
 Çok gorkutmuş herifi
 A pınardan su ister
 Yapıyor yol tarifi

1048

Zilzurna âşık belli
 Muhakkak garı dilli
 Gözel laflar uçuyor
 Mesajın şekli telli

1049

Zonkluyor damarlarım
 Yıkıldı çınarlarım
 Sinirlendirmen beni
 Bak gatar galaylarım

1050

Zopurdan nefret etdim
 Hemen sehele getdim
 Niye göçdün dediler
 Göçdiysem eyi etdim

1051

Zor bulunan cevherim
 Ciddiyeti severim
 Sınırları aşarsan

Sözlerimnen döverim

1052

Zor zeket aldım gızı
 Çekerim bütün nazı
 Gırk yıl yolu gözledim
 Göğnümda datlı sızı

1053

Zornan yalanma dedim
 İte dalanma dedim
 Gızın babası vermez
 Boşa dolanma dedim

1054

Zorsunma güzel gelin
 Gırılmaz ki ellerin
 Çok uyuşuk olursan
 Bağdat da galır selin

1055

Zumzuk delisi etdi
 Artık canıma yetdi
 Geberdi de gurtulduk
 Cehennem dibi getdi

1056

Zülfü gadın loğusa
 Çabık yapın hapısa
 Bebeciğe gaz yapar
 Sakın verme gapısga

6.2. Atışmalar

1. Âşık Gencin Aşgına Garşılık Vermiyen Kızınan Şorları

Delikanlı:

Tirşikden datlı yârim
Evi üç gatlı yârim
Havluya çık hele bir
Gonşular yaddı yârim

Kız:

Hıyar cacı: gimi
Abdal çocu: gimi
Boşa sulanma edem
Gatır sucu: gimi

Delikanlı:

Davarı güdüp geldim
Esgere gedip geldim
Aklıma godum seni
Köyne: yudup geldim

Kız:

Diliñ ısdar dokuyor
Gözün şaşu bakıyor
Görüntün garınçalı
Sinyal zayıf çıkıyor

Delikanlı:

Canlı yayın gibi:m
Banddanı ne:di:m
Hele bir dadıma bak
Kemunu çok fedı:m

Kız:

Peceler deldi:ñi
Görmesiñ geldñi
Gurbannık goç edeller
Unuduñ bildi:ñi

Delikanlı:

Gece duvânı dakar
Yüre:me dert akar
Sen aklıma düşünce
Uykumda şaha kakar

Kız:

Bekleme heç boşuna
Belâ açañ başıña
Cuvaram bittik kerî
Daş atarım gıçıña

2. Değerli Kalemdeşim Yusuf Kulluk Bey İle Muhabbet Atışmamız

Mine Dal:

Yolsuzluğa yoldaş olduk
Maddiyata kuldaş olduk
İhanete gardaş olduk
Uçuruma gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Nereye gideriz belli
Yaşım olmuş elli
Mezarda emekli
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Torunlara yatırım
Susuz kaldı satırım
Cüzdanımda hatırım
Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Gidiyoruz meçhul
Ağlıyor fakir kul
Emekli yetim dul
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Hatırı paraladık
Tarihi karaladık
Kabirde kiraladık
Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Yol dedik ayrıldık
Hep paraya bayıldık
Üç kuruşa satıldık
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Saygı izine çıktı
Dostluk uzaktan baktı
Faiz ceplere aktı
Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Yollarına baktık
Hocalarına aktık
Bedduayı çaktık
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Lotolarda umutlar
Hayal oldu konutlar
Saklanıyor kanıtlar
Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Rüşvet bahis oldu
Meydanlar uyuz oldu
Uzun kısa belli oldu
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Hayran kaldık batıya
Gidemedik öteye

Düşman geldi yatıya

Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Nutukları dinledik

Evlilikleri izledik

Gerçekleri gizledik

Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Telefon elimizde

Silahlar belimizde

Boş sözler dilimizde

Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Meydanlarda sanki savaş

Kalmadı dost arkadaş

Medya dersiniz yandaş

Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Tecavüz cinayeti

Öğrendik hıyaneti

Şaşırmış diyaneti

Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Kuruldu sonunda ittifak

Bunları kahreyleye hak

Cehennem e ufak ufak

Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Yetimlerin vebali

Kime sorsak. Ahali!

Kandırıldık vallahi

Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Daha neler olacak

Nice canlar solacak
Efendiler çürük alacak
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

At izi it izinde
Bataklığın yüzünde
Duran yok ki sözünde
Meçhule gidiyoruz

Yusuf Kulluk:

Hocam bugün lük yeter
Acılar dünden beter
Adamlık şahsiyet ister
Nereye Gidiyoruz

Mine Dal:

Atışma çok güzeldi
Dostluk dersin özeldi
Vakit çoktan azaldı
Uykuya gidiyoruz

3. Evlenme Ça:Na Gelen Oğlannan Babanıñ Ā:Z Cangaması

Baba:

Yaşın yirmibeş oldu
Evlenecek ça:ñ geldi
Minever hatın bibiñ
Gel diye habar saldı

Oğul:

Boşuna habar salmış
Pekize evde galmış
Isdambul'un kızları
Hem şeker hemi balmış

Baba:

Köye gıranmı girdi
Başımın bitmez derdi
Saña gelen bulunmaz

Di:nerseñ Orhan, Ferdi

Oğul:

Ganallara gederim

Avratları süzerim

Kimi gözüm dutarsa

Oña mekdup yazarım

Baba:

Oy benim çatlag o:lum

Gafadan gontag o:lum

Bazardan et alınmaz

Gonşudan bakak o:lum

Oğul:

Gonşu gızda cilve yok

Onnara garnımız tok

İçimi ısıdacak

Esra'da, Seda'da çok

Baba:

Onnardan avrad olmaz

Bizi:nen köyde galmaz

Bir demlik alır seni

So:ra burie salmaz

Oğul:

Ya Navruz ya Hanife

Yok ki başga tarife

Onnar çok beşirikli

Saña yapar künefe

Baba:

Ço:da evinden kaçık

Kim bilir belki içik

Başını örtmüş amma

Gıçı ta: gimi açık

Oğul:

E:si de var içinde

Kötülük bir kaçında

Söz di:niyen bulursam

Şeşi görüñ saçında

Baba:

Yüzüñe bile bakmaz

Gapıdan a:rı dıkmaz

Eline gızgın sehen

De:yenden hayır çıkmaz

Oğul:

Ganallara çıkarım

Avratlara bakarım

Gözüm dutarsa eñer

Yüñsü:mü de dakarım

Baba:

Evlatlıktan silerim

Seni evden salarım

Sözümü di:nemesseñ

Boynuña ip dolarım

4. Evlenme Ça:Na Gelen O:Lannan Babanıñ Ā:Z Cañgaması

Oğul:

İpe sarılma baba

Baña darılma baba

Gözel avrad alaca:m

Boşa yorulma baba

Baba:

O:lum gel inat edme

Uzak yerlere getme

Avrad alıcım diye

Gurbet ele diredme

Oğul:

Ma:dem yaşım geçiyor

O:luñ avrat seçiyor

Gayrı evlenmem gerek

Guş yuvañdan uçuyor

Baba:

Heç dillere düşmeden
 Da:yı daşı aşmadan
 Pekiziye gedde gör
 Yol başında: çeşmeden

Oğul:

Çok ısrar eddi:ñ uçun
 Gapı a:zından gaçıñ
 Gız hoşuma gederse
 Dü:ne eşyayı seçiñ

Baba:

Hele get gör bir gızı
 Beklemem bahar yazı
 Dü:nüñde ben çalaca:m
 Hem davul hemi sazi

Oğul:

Badem gibi gözleri
 Baldan dadlı sözleri
 Güzelli: gısgandırır
 Havada: yıldızları

Baba:

Çok hakli:missim gördü
 Şindik baña hak verdi
 Hanifiye Navruz'u
 Agli:ñ içinden gırdı

Oğul:

Gatiyen be:nmem derdim
 Şindisene tek derdim
 Benim olsun Pekize
 Aglımı yola serdim benim

Baba:

Yeni asbabı geyek
 Hemen gedek isdiyek
 Pekize gızımıznan

A:z dadımızı yiyek

Oğul:

E:ki sözüñü duddum

Mutlulu: şindik daddım

Pekiziye alınca

Aşıma huzur gaddım

5. Gelinnen Görümceniñ Şoru

Görümcce:

Gardaşımiñ avradı

Saçını daradı:ı

Hamuru ben yuñurdum

Suvanı do:radı:ı

Gelin:

Gıya: ipi sapladım

Yorgannarı gapladım

Yeme:e düşer diye

Saçlarımı topladım

Görümcce:

Beşiriklisiñ gelin

İşe yakışır elin

Bütün suç gardaşımda

Ne gere:e var elin

Gelin:

Asbabı yudum asdım

Arada sa:a küsdüm

Görümcelik yapmıyoñ

Sensiñ en bö:ök dosdum

Görümcce:

E: ki bizim gelinsiñ

Gısgananlar delirsiñ

Bizi çekemiyeniñ

Ciyerci:i delinsiñ

Gelin:

Tirşik pancarı nerde
 Biliyoñ deva derde
 Ayakaltına gomam
 Çocuk mocuk döker de

Görümce:

Düşünüp daşınmışsıñ
 İş uçun gaşınmışsıñ
 O ta: işi bitirdiñ
 Sancıdan eşinmişsıñ

Gelin:

Elimde mi galıcı
 Yo:ordu kim çalıcı
 Gardaşıña sö:ledim
 Yeriñe yorulucu

Görümce:

Hem eliñ var hem diliñ
 Bambaşga işde hâliñ
 Türüyüñ örne:esin
 Necisiñ kele gelin

Gelin:

A: daşları aynadsañ
 Gara daşı gaynadsañ
 Benim gimi bulunmaz
 Yer yerinden oynadsañ

Görümce:

Tirşik basdırıcı:diñ
 Dantel görsedici:diñ
 Fırsatını bulursañ
 Bulgur esdirici:diñ

Gelin:

Tirşi: bişirdim bile
 Götürdüm Anışgile
 Dantel işlemek uçun
 İpli:i sardım mile

Görümce:

Okla:yınan yufka aç
Yufkıya goy bir topaç
İşiñ biddikden keri
Çula vur iki tokaç

Gelin:

Çuluñ her yeri çarkıt
Şalvarım olmuş harkıt
Gene de yıkadım ben
Üsdüm başım hep cıbıt

Görümce:

Gonşu isder kökgücü
Ben se:miyom öndücü
Aldı:ını vermedi
Allah gırılısın gıçı

Gelin:

Yiğeniñ adı Neşe
Ona bişirdim nişe
Gardaşıña dedimde
Almadı çoca: bişe

Görümce:

Ne gere:se ben ali:m
Çocu: çarşıye sali:m
Huysuzluk ediyo:sa
Ona nenni çali:im

Gelin:

Abla sana gıyamam
Çocu: sana goyamam
Golun a:rıyor zati
Çoca: nenni çalamañ

Görümce:

Herifin geldi taman
İçeri geddi hemen
Acından ölük zahar

Ekme:ne sürmüş çemen

Gelin:

Tirşi:nen pılav vardı

Gaynanañ sarma sardı

Onnardan yesiyedi

Va:tı o ta: mı dardı

Görümce:

Aklıne:seni yapar

Sen olmasañ na:apar

Elinde: lokmasını

Bakmasañ eller gapar

Gelin:

Fazla eyi niyetli

Safdiri:ñ ekme: dadlı

Gendi:nen çalışaniñ

Evi var iki gadlı

Görümce:

Anam da ö:liyedi

Ekme:ni pelip yerdı

Evde ne var ne yo:sa

Gonşulara verirdi

Gelin:

Ne:tse ona gıyamam

Üzülse dayanamam

Nata: huysuz olsa da

Sevdamızdan cayamam

6. Hovardalık Yapan Herifinen Avradınıñ Gonuşmaları 1

Avrat:

Parça pinçik dü:nemde

Gocaman yamalıksıñ

Gırılan şu gö:nümde

Ölüyoñ gomalıksıñ

Herif:

Aman avrat can avrat
 Gel yüre:me gon avrat
 Bak gö:nüñü ali:mde
 Saña söz bu son avrat

Avrat:

Haramzadeden soyuñ
 Yok ki gözel bir huyuñ
 Gara vurgun vurası
 Boz ipde galsıñ boyuñ

Herif:

Herkeş memmun huyumdan
 İçmiyen yok çayımdan
 Bedda:lar verip durma
 Ne isdiyoñ boyumdan

Avrat:

Ruhum guriyen toprak
 Ömrüm sararmış yaprak
 Çileleriñ yüzünden
 Oldum gafadan çatlak

Herif:

Sarı yaprak daşlanmaz
 Seniñ ruhuñ yaşlanmaz
 Sabah sabah bu necik
 Lafnan herif haşlanmaz

Avrat:

Teneşire yataca:m
 Gözüm açık gedeci:m
 Gañ gırmızı mısraya
 Seni şikâ:t edeci:m

Herif:

Saña töbe gıyamam
 Yeriñede goyamam
 Eñer bişet olursa
 Ben biyyere sı:yamam

Avrat:

Diliñ çölde bir serap
 Dü:nemi eddiñ harap
 Ellernen fiñgirdeşiñ
 Baña gırk gariş surat

Herif:

Sanañkine bir sagga
 Cöbümde yok bir sigge
 Susmuyor telifanım
 Durmuyollar beş dagga

Avrat:

Yeni heyecan arañ
 Beni annamaz sanañ
 Gözümden bişet kaçmaz
 Anca gendiñi yorañ

Herif:

Fazla hayel guruyoñ
 Pilak gimi sarıyoñ
 Çekemezleriñ lafi
 Günahamı alıyoñ

Avrat:

Gıymatıñ yok gözümde
 Sevgi biddi özümde
 Nefretimsiñ bil artık
 İntizar var sözümde

Herif:

Eliñ sözünü dutma
 Heç benden nefret etme
 Yuvamız şeker baldan
 İçine zeher gatma

Avrat:

Beti beñzi solası
 Örnecikler olası
 Pişmannıklar içinde

Saçlarını yolası

Herif:

Aşgımızı devirme

Susuz çöle çevirme

Baña beddalar verip

Fırtanada savurma

Avrat:

Ben isdiyom romantik

Sen annıyoñ ormantik

Gö:nüñ ahar mübarek

Her ilde bir samantik

Herif:

Her dedi:ñi yaparım

Dizleriñde yatarım

Tö:be edip Allah'a

Do:ru yola saparım

Avrat:

Umutlarımı yakdıñ

Hayallerimi yıkdıñ

Dutup bir de oca: ma

İncir a:cını dikdiñ

Herif:

Hayelleriñ öldürme

Rüzgârlarda yeldirme

Dosdumuz var düşman var

Elaleme bildirme

Avrat:

Tek becerdi:ñ ihanet

Sabrım bididi nihayet

Gırılan sol tarafım

Allah'ama amanet

Herif:

Getir Gur'an el basi:m

Seni gafamda daşı:m

Huylanıñ baña amma

Herifleriñ en hasi:m

7. Hovardalık Yapan Herifinen Avradının Gonuşmaları 2

Avrat:

Saba:n köründe geddiñ

Bu va:ta gadar ne:ddiñ

Beşde işi goyurduñ

So:ra ne işler dudduñ

Herif:

A:şama ça: çalışdım

Heyyerleri dolaşdım

Toza topra: belenip

Anca eve ulaşdım

Avrat:

Haşna fişnede gözüñ

Yalana döndü sözüñ

Heç evde durmaz olduñ

Utanmıyor mu yüzüñ

Herif:

Şef vardı müdür vardı

Bir görseñ yerim dardı

De:cidim saña amma

Tommus'da yollar gardı

Avrat:

Olmiye ermiyesi

Vurgunnara gelesi

Buluşmussuñ falli:ñnen

Yelen itin yelkesi

Herif:

Şeytan dadlı gösderdi

Canım onu isderdi

Bir mahana uydurup

Avradıña küs derdi

Avrat:

Bunnar de:l iki de:l
 Parañ biddi cöbün kel
 Falli:ñnen buluşuksuñ
 Yörüyoñ işde fel fel

Herif:

Sen de görseñ o gari
 Başdan saçañ bö:k sari
 İşdahınan yiyom gız
 Hemide teze dari

Avrat:

İşiñ hep zamparalık
 Yapıyoñ ne aralık
 Yosmaların birinden
 Gapasıñ asarılık

Herif:

Şindik saña gızıyom
 Halaka mı geziyom
 Eliñ herifi gimi
 Sokakda mı sızıyom

Avrat:

Elliye de:di yaşın
 Oynuyor gözün gaşın
 Can çıkmadan huy çıkmaz
 Daşa dutulsuñ başın

Herif:

Şarmıta gel dedi:se
 Sırtım keseledi:se
 Benim suçum necik ki
 Herifini yedi:se

Avrat:

Yatakda döñesice
 Adları söñesice

Günyüzü gösdermediñ

Takdada yuñasıca

Herif:

Garılar yusuñ beni

Esmeri yesiñ beni

Aklım başımdan geddi

Acı:mcik düşün beni

Avrat:

Falli:n itiraf eddi

Artık canıma yeddi

Senden cesaret alıp

Gocañ nikahlım dedi

Herif:

O ta:da habar saldım

Bissürü fısdan aldım

Saña demesiñ die

A:şam yanında galdım

Avrat:

Seniñ fikriñi aldı

Hemen evime daldı

Utanmadan diyor ki

Herifñ şeker baldı

Herif:

Ayrılı:dı dosdundan

Annamadım gasdıñdan

Sen ayakda uyurken

Geçiverdim mesdinden

Avrat:

Bavuluñu al yaylan

Cehenneme ta: boylan

Hoca nika:nı gıydı:ñ

Bekliyor Ayla'ñ Leyla'ñ

Herif:

Gancık baña yalandı

Birden aklım bulandı
 Ataş başına vurmuş
 Fallik beni gullandı

Avrat:

Mecnun olduñ Leyla'ñ var
 Dü:nemi ediyon dar
 Bunca yıldır sabreddim
 Artık benden buadar

Herif:

Goyurma beni n'olur
 Sensiz halım nic'olur
 Esgi aya: a:samam
 Hoca şahadım olur

8. Hökümet'te Gelininen Gaynananıñ Cañgaması

Kaynana:

Saba:nan erden kaksañ
 Oca:n altını yaksañ
 Gatıklı şora yapıp
 So:ra keyfiñe baksañ

Gelin:

Aya:mı verdim daşa
 Erden kakmam heç boşa
 Babamıñ ekme:e çok
 Gederim goşa goşa

Kaynana:

Acından öldü mallar
 Garınçalandı ballar
 Beşiriksizsiñ gelin
 N'olacak seniñ hallar

Gelin:

Kakmam herif kakmadan
 Annamam mal bakmadan
 Göremezsiñ yüzümü

Ođluñ evden çıkmadan

Kaynana:

Seniñ yaşıñdiyeken

Kakardım sabah erden

Hayvannarı yemlerdim

Herif işe giderken

Gelin:

Heyyer günnük güneşdi

Aşıñ ekme:ñ beleşdi

O vakıtdan bu va:ta

Neçe şeyler de:eşdi

Kaynana:

Gıran dıkılasıca

Oca: yıkılasıca

Boz iplere gelesiñ

Dili yakılasıca

Gelin:

Boşuna bedda: verme

Asabımı da germe

O:luñu öğretlerim

Gözüñe çeker sürme

Kaynana:

Tokaçlamıyoñ çulu

Pilaviñ yarı sulu

Boşaddırırım o:luma

Dinnemem para pulu

Gelin:

O:luñ sözümnden çıkmaz

Yuvacı:mızı yıkmaz

Gendiñi ne sanıyoñ

Sözleriñi heç dakmaz

Kaynana:

Do:ordum verdim ele

Gapıldı bö:ök sele

Gara vurgun vurası

Olduñ başıma bela

Gelin:

Döşşe: ikiye gatla

Süllümden aşşa: atla

O:luñ beni seviyor

İki şak olup çatla

Kaynana:

Pabuç gadar diliñ var

Tikenî çok gülüñ var

O:luma okuddurduñ

Eşşek getmez yoluñ var

Gelin:

Beşirikliyim şükür

Açda eteñe tükür

Çatır çatır çatlıyoñ

O:luña dilim şeker

Kaynana:

Kökünden gopsuñ diliñ

Ba:dat'ta galsiñ seliñ

Düş artık yakamızdan

Cehennem totu gelin

Gelin:

O:luñ işden gelince

Yere sufra serince

Fitlerim bak gocamı

Hem de gendi dilimce

9. Puñariñ Başında: Gızınan Dela:Nının Gonuşmaları

Delikanlı:

Helke elinde yârim

Saçı belinde yarım

Görücü gelicikde

Son söz diliñde yârim

Kız:

Helkelerim dolarsa
Yerim accık bolarsa
Gel deci:dim amma
Hadi bibim go:yarsa

Delikanlı:

Bibiñ sizde ne:dici
Gelsek de ne de:ci
Bize bir habar etseñ
Ha: vakıda gedici

Kız:

Çayımız gayfemiz yok
Bö:n heç keyfimiz yok
Buydie ekici:dik
Tapancı Seyfimiz yok

Delikanlı:

Ekini ben ekerim
Tapanı da çekerim
Yeter ki baña he de
Isbana:da dikerim

Kız:

Anam ekmek yapıcı
Kömbiye ya: gaticı
Keşikciler habarlı
A:şam erden yatıcı

Delikanlı:

Yere döşsek serilik
Bu can sana delirik
A:şam işiñiz ço:sa
İkindine gelirik

Kız:

Güne çökmeden puhar
Gedip topliyecim har

Şindikden evmem gerek

So:ra geliñiz zahar

Delikanlı:

Puhar olsun fargetmez

Aklım seni tergetmez

Biñ mahana etseñde

Gözüñ aklımdan getmez

Kız:

Bişirsem bir gaygana

Anañ eder tantana

Gaynanalık yaparsa

Nasıl olak yan yana

Delikanlı:

Anamı tembahlerim

Yanında ben beklerim

Malamat edic' olsa

Yüre:mden teklerim

Kız:

Evde galmadı basdık

Başşak olmadı fisdık

Bu tâ üsdüme gelme

Sanallar ki biz dosduk

Delikanlı:

Basdık fisdık isdemek

İsderseñ verme yemek

Yeter ki bana he de

Âşam dü:rcü gelek

Kız:

Gız gurusu deseler

Havlamı da yeseler

Ben seni isdemiyo

Beni burda kesseler

**10. Sevdi: Dela:Nniya Vermek İsdemiyeñ Anienen Sevdi: Dela:Nniya Varmak
İsdiyeñ Gızıñ Cañgaması**

Ana:

Gıyıkçı'nın Gasım'ı
Hemi de çok hısıımı
Seni altına bo:yar
Boş ver çulsuz Asım'ı

Kız:

Görüşmiyecem onnan
Yola çıkıyor donnan
Bo:çamı ali:mde bak
Gaçaca:m aha şonnan

Ana:

Çok çirkin hemi guru
Dil metirelik boru
Firikli zerhoş gimi
Boşuna ö:me yörü

Kız:

İnce dalañ boyu var
Nede güzel huyu var
Yunak yeri aramam
Ba:çasında suyu var

Ana:

Asım sennen oynuyor
Heç yalana doymuyor
Gözel gızlar görünce
Bulgur gimi gaynıyor

Kız:

Eviniñ dışında ça:l
Heç eyyem dümbele: de:l
Habar saldım ahancık
Gelicim demiş bir se:l

Ana:

Gız boşuna bekleme
 Sahata yıl ekleme
 Çok fııldak bu Asım
 Biliyoñda saklama

Kız:

Ba:çada çekmiş çapa
 Suya vurmuş körtapa
 Gopa gopa gelirde
 Eviniñ yeri sapa

Ana:

Humar başından kakmaz
 A:şam erirek yatmaz
 Uyuñ galıñ yatakda
 Yüzüñe bilem bakmaz

Kız:

Â: daşıda aynadır
 Çocukları oynadır
 Ataşı e:ce gayıp
 Bir gazan su gaynadır

Ana:

Ayıkmaz başıñ işden
 Artırım yapmaz dişden
 Akıllanmiyeciñ sen
 Annadım bu gedişnen

Kız:

Sahatı erden gurmaz
 Cangama edip durmaz
 Yorulduñ avrat der de
 Gapiye gelip vurmaz

Ana:

Acıñızdan ölüñüz
 Sararır al gülüñüz
 Elleriñ gölü dolar
 Siziñ dolmaz gölüñüz

Kız:

Gasabiye göçücü
Tarladan vazgeçici
Üç beş tene altınan
Bir de düggan açıcı

Ana:

Bir düggannan iş bidmez
Aldı: ba:zına yetmez
Başga iş yap deseñde
İpiñ ucundan dudmaz

Kız:

Damah etmez pariye
Evi boyar sariye
Hemi çok mehremetli
Melhem olur yariye

Ana:

Saçlarını yolsañda
Gız gurusu olsañda
Vermem seni Asım'a
Biñbir derdi bulsañ da

Kız:

Heç yanıñda durmam ben
Guramıklar gurmam ben
Çınarı gucağlarım
Başgasına varmam ben

11. Atışma

Bekir Cıla:¹

Bir kilometre kala yelle koku alırım
Dokuzyüz metreye ben yalınayak gelirim

¹ Bekir Cıla, Hatay'ın Yayladağı ilçesine bağlı Yeditepe beldesinde 1951 yılında doğmuştur. Usta-çırak ilişkisi içinde yetişmiştir. Badeli bir aşıktır. Şiirlerini Yunus Emre, Karacaoğlan gibi edebiyatımızın önde gelen şairlerinden etkilenerek yazmıştır. Şiirleri bulunduğu yörenin ağız özelliklerini taşımaktadır. Çeşitli aşık toplantılarına katılarak sanatını icra etmektedir. Şiirlerini lirik bir tarzda yazan Bekir Cıla'nın *Gönül Cılası* ve *Duyun Beni Dağlar* adlı iki şiir kitabı vardır (Türkan, 2017, s. 38).

Mine Erdoğan Dal:

Geri kalan yüz metre sana haber salarım
Kuşbaşıyla kıymaya balıklama dalarım

Bekir Cıla:

Islak mendiller ile ellerimi silerim
Kuşbaşı kebabına dişlerimi bilerim

Mine Erdoğan Dal:

Sacüsdünde yaptırdım ince yufka çilerim
Guşbaşını vermemde ekmeğimi bölerim

Bekir Cıla:

Yavan ekmeği almam hemen dargın olarım
Ağlarım oracıkta boşalırım dolarım

Mine Erdoğan Dal:

Ev ekmeği yemezsen saçlarını yolarım
Bununla kalsa iyi yağlı urgan dolarım

Bekir Cıla:

Hiç mi merhamet yoktur bak adını silerim
Bağlarsan koyun gibi açlığımın melerim

Mine Erdoğan Dal:

Çatlasañ patlasañda bak kurudu kilerim
Rızık duası için çokca namaz kılarım

Bekir Cıla:

Mutlaka pay alırım yoksa durmaz dalarım
Daha da olmuyorsa cendermeyi salarım

Mine Erdoğan Dal:

Cendermeniñ beynini rüşvet verip çelerim
İhbar edip sonra da komutana yelerim

Bekir Cıla:

Yatacak yerim yoksa kapınızı çalarım
Sürürüm ayağımı sizin evde kalarım

Mine Erdoğan Dal:

Ayağımı sürüme seni küle belerim
Eti vermemek için acılara bularım

Bekir Cıla:

Yürekten demiyorsun bu sözüne gülerim

Fazla konuşursanız fikrinizi çelerim

Bekir Cıla:

Hoş sohbet ettik sizle çaldı saat alarm

Pir Bekir'im Mine'ye mutluluklar dilerim

Mine Erdoğan Dal:

Hoş muhabet olunca gözlerimle gülerim

Suçu lisan ettiysem sümbül gibi solarım

6.3. Dinî Şiirler

1. Affet Bizi Allah'ım

Maneviyad galmadı

Haram halal bilmedi

Şeytana uyan akıl

Do:ru yolu bulmadı

Şükretmiye bilmiyok

Do:ru yola girmiyok

Affet bizi Yarabbim

Secdelere varmıyok

Yetimleri eziyok

Haramdan mal diziyok

Gul haggını unudub

Günahlarda yüzüyok

Islah eyle sen bizi

Günahlar dizi dizi

Dü:ne malına dalıb

Kör etme gözümüzü

Sufralar bereketsiz

Kör nefis hareketsiz

Şeytan ayucumuzda

Mantıkda basiretsiz

Hırstdan şaşırılmış nefis
Aglımızda bir gafes
Affed bizi Allah'ım
Tenden çıkmadan nefes

2. Af Gapısı Açılır

Üç aylara ilk adım
Duvasız olmaz dadım
Bö:n Regayip gandili
Cennedde olsun gatım

Af gapısı açılır
Cahannemden kaçılır
Secde eden gullardan
Etrafa nur saçılır

Gençlerimiz ganmasın
Ciğerimiz yanmasın
Cennet vatan ülkeme
Düşmannar dadanmasın

Galbe gardaşlık seriñ
Huzur dolsuñ göz ferin
Mübarek gandil günü
Hak gatında al yerin

3. Ahireti Unuttuk

Dünya zevkine dalıp
Ömürden ömür çalıp
Ölüm akıldan silip
Ahireti unuttuk

Garip yanına gidip

Derdine derman katıp
 Muhtaç elinden tutup
 Hiç yardımcı olmadık

Hayat güzel yaşam hoş
 Geçip gitti ömür yaş
 Ahirete eli boş
 Salma beni Ya Rabbim

4. Boşuna Oruç Dutma

Göñüller gıraca:sañ
 Gıybete dalaca:sañ
 Boşuna oruç dutma
 Halk malı çalaca:sañ

İfdira atıyorsañ
 Haksızlık yapıyorsañ
 Boşuna oruç dutma
 Makama dapıyorsañ

Mesep ayırıcı:señ
 Hısım gayırıcı:señ
 Boşuna oruç dutma
 Zengin doyurucu:señ

Kul haggını yıyorsañ
 Gözleri boyuyorsañ
 Boşuna oruç dutma
 Sözüñden cayıyorsan

Alaylı gülece:señ
 İnsanı bölece:señ
 Boşuna oruç dutma
 Gaflete dalaca:sañ

Eñer alıyorsañ ah
 Olurum sanma iflah
 Boşuna oruç dutma
 Görüyor Yüce Allah

5. Bu Gece Sak Gecesi

Şabanıñ onbeşinde
 İrızgımıñ peşinde
 Bilerek günah olmam
 Haram yok guruşunda

Acılara sabreddim
 Sevinçlere şükreddim
 Günahkâr kör nefsimi
 Yoluña mürid eddim

Azabıñdan affıña
 Gazabıñdan rızaña
 Sı:nıyom ey Allah'ım
 Senden gene de saña

Omuzumda biñ günah
 Rabbim esda:furullah
 Senden gayri kimsem yok
 Pişmanım Yüce Allah

Bu gece sak gecesi
 Halal rızık gecesi
 Gabil eyle duvamı
 Gutsal Berat gecesi

6. Cuma Duası

Camide ön safta duran
 Cepte haram elde Kur'an

Garibana tepik vuran
Kullardan etme Allah'ım

Devletin malını çalan
Şeytan ile ortak olan
Sözlerinde yalan dolan
Dillerden etme Allah'ım

Zalimlere kucak açan
Kul hakkını yiyip içen
Ömrümüzü boşa geçen
Yıllardan etme Allah'ım

7. Cumanın Huzuru Dolsun

İman dolu yüreklere
Silah dutan bileklere
Şükredilen yemeklere
Cumanın huzuru dolsun

Duvaya açılan ele
Âminlernelen dolan dile
Hak yolunda ki bülbüle
Cumanın huzuru dolsun

Özü sözü bir olana
Rabbin yolunu bulana
Alnı secdede galana
Cumanın huzuru dolsun

8. Duvamız

Yavrularım eşimi
Halal olan aşımı
Musibetlerden goru
Cümle din gardaşımı

Milletimi Vatanı
 Hasta olup yatanı
 Kötülüklerden goru
 Yetim eli dutanı

Çorbamı kaşımı
 Şairi Âşımı
 Cümle şerlerden goru
 Göönümde ışımı

Nefsimi imanımı
 Kitabım Kur'anımı
 Şeytan şerinden goru
 Dosdumu yarenimi

9. Duvamdır Tek Felahım

Huzuruñda eğildim
 Ben heç bende de:ldim
 Düşünmedim ölümü
 Günahlarda booldum

Dü:ne dadlı geldi:di
 Nefsim beni çeldidi
 Daha çok gençsin diyen
 Şeytan zevkten güldidi

Zekâtım ayırmadım
 Fakiri doyurmadım
 Gucak açdım zalıma
 Mazlumı gayırmadım

Devletiñ malı deniz
 Çalmayana de doñuz
 Haramı halal diye

Yemeden olduk kabız

Dapar olduk pariye

Beyaz dedik kariye

Dinî alet ederek

Hile kattık dariye

Ayetlere uymadık

Kalp möhürlü duymadık

Çocukların ö:ne

Halal ekmek gomadık

Dört bir yanımız tuzak

Geydik ataşdan kazak

Böödüyok çocukları

Maneviyaddan uzak

Alkol aldık şişeden

Eğlendik hep neşeden

Toto loto piyango

Bilet aldık gişeden

Dertler bedeni sardı

Kahkahamız karardı

Ölüm geldi kapıye

Amma vakıt çok dardı

Gafledden geç uyandık

Pisliklere bulandık

Esdafurullah diye

Af kapıña dayandık

Göz yaşlı nefis pişman

Annadım şeytan düşman

Senden başka kimsem yok
Gayrı günaha düşmem

Affet beni Allah'ım
Biliyom çok günahım
El açdım huzuruñda
Duvamdır tek felâhım

10. Er-Rahman Affeyle

Şeytana uyup günaha meylettim
Fakirlere acımadım seyrettim
Rüşvet verip işlerimi hallettim
Geldim kapına Et-Tevvab affeyle

Pişmanlığı depoladım sallara
Hesap soracağım giden yıllara
Rabbim tövbe deyip çıktım yollara
Geldim kapına Er-Rahim affeyle

Aza kanaat edipte gülmedim
Ezanlar çağırdı ama gelmedim
Nefse uyup şükretmeyi bilmedim
Geldim kapına Er-Rahman affeyle

Biliyorum her dem gaflete daldım
Günahın içine nefisini saldım
Nasuh tövbesiyle huzuru buldum
Geldim kapına El-Mu'ız affeyle

Nefis denen içinde bir düşman var
Ardına düşenden fazla pişman var
Kursağı haramla dolu şişman var
Geldim kapına Et-Tevvab affeyle

Gereği yok doğru yoldan sapmanın
 Aklım oldu bundan böyle kaptanın
 Omuzumda bekleyen kör şeytanın
 Bacağımı kırdım Yâ-Hayy affeyle

11. Eşe Dosda Ver Selam

Küs olannar barışsın
 Kenetlenip sarışsın
 E:lik uçun yarışsın
 Ramazan sab ahında
 Son bulsuñ tüm kötülük

Galpden kaksın gatılık
 Adaletden heç şaşma
 Olma sakın satılık
 Güvenme asbabına
 Diggat et hitabına

Sevap gat sevabına
 Eşe dosda ver selam
 Dilden dök güzel kelim
 Yüce diniñ gere: bu
 Emreder Yüce İslâm

Sevgi bulamaz cebren
 Alçak gönüllü ol ki
 Sevensen dolsuñ çevren
 Sevgi doldur çantañı
 Ol yürekler gapdanı

12. Eyilerden Et Bizi

Dü:ne kime galacak
 Haksız neyi çalacak
 Münker Nekir gelince

Gul hakkını soracak

Bir gün sen de göçece:ñ
 Ne ekdiseñ biçece:ñ
 Üzeriñde hak varsa
 Sıratı zor geçece:ñ

Rüşvet faiz yiyorsañ
 Yalana Hak diyorsañ
 Zor veriñ hesabıñı
 Mazluma gülüyorsañ

İblise gardaş olup
 Fakiri se:re dalıp
 Müslümanım denilmez
 Galplere nifak salıp

Çok be:nirseñ gendiñi
 Şeytan sarar nefsiñi
 Gabırda suval çok zor
 Annatamañ derdini

Do:rulara saldırma
 Heç canından yıldırma
 El gördülük namaznan
 Gendiñi de gandırma

Bakıp üç beş avane
 Hep dese de kime ne
 Mahşeriñ dehşetinden
 Oluñ so:ra divane

Müslüman heç galp kırmaz
 Haram yollarda durmaz

Tö:be eden dilleri
ErRahman boşa salmaz

Rabb eyiden et bizi
Habib'iñe gat bizi
Maşeriñ dehşetinden
Arasatda dut bizi

13. Gabırda Torpil Bulduñ

Deve hörgücü saçın
Baş örtük açık gıçın
Süslümanlık el uçun
Hadi bak gözün aydın
Gabırda torpil bulduñ

Yalanın yok günahı
Alsañda yüzbiñ âhı
Gibleñ rüşvet dergâhı
Hadi bak gözün aydın
Gabırda torpil bulduñ

Herkeşe zulm'etseñde
Ne var ne yok satsañda
Mala haram gatsañda
Hadi bak gözün aydın
Gabırda torpil bulduñ
Çal ki halkın malını
Çok zengin et o:luñu
Buluñ sen bir yolunu
Hadi bak gözün aydın
Gabırda torpil bulduñ

Verdiñ aklın kırıye
Desene kaç pariye

Yo:rdu aldıñ deriye
 Hadi bak gözüñ aydın
 Gabırda torpil bulduñ

Malıña haram gatmak
 Mübah mazluma çatmak
 Serbes ifdira atmak
 Hadi bak gözüñ aydın
 Gabırda torpil bulduñ

Güncellendi artık din
 Garibiñ sırtına bin
 Gorkma çözüm buluñ sen
 Hadi bak gözüñ aydın
 Gabırda torpil bulduñ

Tıkırında her işiñ
 Cennet dapısı kesin
 Almıssiñ peşin peşin
 Hadi bak gözüñ aydın
 Gabırda torpil bulduñ

Serbesmiş cöblü kefen
 Sevap her çeşit dümen
 Sıratı geçeñ hemen
 Hadi bak gözüñ aydın
 Gabırda torpil bulduñ

14. Galbimde Biñ Ahlarım

Nefsim çıkdı garşıma
 Kibir eddim gonşuma
 Her gün humar oynadım
 Çok güvendim şansıma

Barlarda sabah eddim
 Haram yatakta yaddım
 Günahlarıñ içine
 Ba:zıma gadar baddım

Galbimde biñ âhlarım
 Huzuruñda a:larım
 Şu mübarek gecede
 Dökülsüñ günahlarım

Geç de olsa annıyom
 Günaha sırt dönüyom
 Gutsal Gadir gecesi
 Rabb affiña sı:nıyom

15. Gandiliñ Hörmetine

Galplere sevgi dolsuñ
 Kötünüñ beñzi solsuñ
 Gandiliñ hörmetine
 Ülkeme barış gelsin

Çuvalsıñ ırızgımız
 Gözel olsuñ yazgımız
 Gandiliñ hörmetine
 Dosdlug olsuñ cızgımız
 Nefsiñnen olsun davãñ
 Neşeynen dolsuñ yuvañ
 Gandiliñ hörmetine
 Gabil olsuñ tüm duvañ

Her vakıt elim açık
 Halaldan versiñ rızık
 Gandiliñ hörmetine
 Habibim olsuñ tank

Analar a:lamasıñ
 Yürekler da:lamasıñ
 Gandiliñ hörmetine
 Garalar ba:lamasın

Kenetlensiñ bilekler
 Vatan desiñ yürekler
 Gandiliñ hörmetine
 Gabil olsuñ dilekler

Hep gahrolsuñ zalımlar
 Soña ersiñ zulumlar
 Gandiliñ hörmetine
 N'olur gülsüñ mazlumlar

Bahalansıñ paramız
 Heç şaşmasıñ daramız
 Gandiliñ hörmetine
 E:leşsiñ tüm yaramız

Rab derman ver derdime
 Hızır'ı sal yardıma
 Gandiliñ hörmetine
 Huzur gelsiñ yurduma

16. Habibimi Selamlar

Enbiya evliyası
 Bir handır bu dünyası
 İmandandır göz yaşı
 Habibimi selamlar

Dualar arşa değer
 Hûda'nın nuru doğar

Nefis şeytanı boğar
Habibimi selamlar

Gönüller birleşerek
İmanı gürleşerek
Bülbüller dilleşerek
Habibimi selamlar

17. Hayırlı Bayramlar

Ellerde beyaz güller
Birleşiyor gönüller
Kardeşlik türküsünü
Söylesin bütün diller

Kötülükler son bulsun
Kalplere sevgi dolsun
Yurtta bayram coşkusu
Düşman bağrını yolsun

18. Hayırlı Cumalar

Aç gönül pencereni
Umutla sevinç girsin
Kaynat dost tencereni
Gülmeyi öğrenirsin

Bu mübarek cumada
Eller açık semâ da
Habibimin ümmeti
Birleşsin tüm duada

Ahiredde sanıkdık
Aklımızı yanıldık
Ölüm omuzumuzda
Ezriyeli unudduk

Suvalı golay geçek
 Kevser suyundan içek
 Cumalar hürmetine
 Cennet Alâ'yı seçek

Hızır her an yanında
 Güzellikler önünde
 İyilik yüreğinde
 Olsun cuma gününde

Salma nefsin mülcere
 Helalle taşsın cere
 Bereketle tencere
 Dolsun cuma gününde

19. Kâinatın Gözyaşları Habibime

Kâinatın ilk gözyaşı sevinçten mutluluktan
 Kurtulacak ümmeti manevi yoksulluktan
 Yirmi Nisan Pazartesi güneş bir başka doğdu
 İki cihan Server'i dünyaya teşrif oldu

Mecusi'nin bin yıllık taptığı ateş söner
 Şakk-ı kamer mucizesi müşrikleri mank eder
 Âlemlere rahmetle gönderilen nebidir
 Ali İmran, Maide, Araf, İsra delildir

Onun güzel ahlakı anlatılır ayette
 İnsanlık doğru yolu bulacak bu sayede
 Huda'nın tek habibi gül kokulu nebidir
 Kâinatın gözyaşı Rahmetullah nebidir

Arş Alâ semasında onun adı asılı
 Muhammed'in Resulullah mühürüde basılı
 Adem'de tövbesine sebep etti Resulu

Ümmetinde açık görse kapatırdı kusuru

İnni Es elüke bi Hakk-ı Muhammed'in
Habibimden başkasını bir türlü sevemedim
Sevr dağı onu saklar Mecusi'nin gözü perde
Müşrik anlamaz bunu nefsiyle başı dertte

Kisra'nın sarayında şerefeler yıkıldı
Habibin doğumunda kâinata şaşırdı
Bolluğun ve bereketin simgesi bu yağmurlar
Görmeyi arzulayan Karani de çok ağlar

Hirada bir mağara örümcekler ağ bağlar
Gül kokulu misafir biliyor çölde dağlar
Kün feyekün emriyle bulutlar kıyamdadır
O'nla dolmayan gönül en büyük ziyandadır

Habibin ahlakını anlatıyor ayetler
Hidayetin önderi yalnız onla rahmetler
Batn-ı Nahl'da ki cinler hidayetteler
İblisin kardeşleri bunu anlamadılar

Altmış üç yıl boyunca semadan rahmet yağdı
Muhammed'in nebiye güneş bir başka doğdu
Habibim humma oldu on üç günde gül soldu
Habibimin Hüda'ya kavuşma vakti geldi

Cibril geldi yanına misafirim var dedi
İki cihan Server'i "Söyle kimdir o" dedi
Cibril de cevabında Azrail'dir o dedi
Gül kokulum gülümser gelsin dedi hazırım

Şehadet parmağımı arşa doğru kaldırdım
Rabbimle buluşacak ruhunu teslim eder

Faziletli yaşamdan Refik A'la'ya göçer
Mü'minlerin annesi seslenir Habibime

Cevap alamayınca süzülür yaş yanağına
Tarla süren sahabe gözyaşların döker
Habibimi görmeyen gözler gerek değil der
Nebimizin yokluğuna kâinat da ağlıyor

Kusva deve aç kalıp yürekleri dağlıyor
Eşeği Yafur ise Onsuz yaşam olmaz der
Bir Yahudi Tevrat'ta Ahmed yazısı gördü
Efendimi görmek için hemen düştü

Habibim Arş-ı Ala da can dostuna kavuştu
Yahudi Kabr-i Şerifte gözyaşına boğuldu
Hemen Müslüman olup Yaratana yalvardı
İmanım kabul ise Ona kavuşayım ben

Al canımı Yarabbi Nebimle olayım ben
Yaratan duasını hemen kabul eyledi
Yahudi'yi Nebime hemen komşu eyledi
Kâinat gözyaşını ikinci kez dökmüştü

Yetim kalan ümmetler hep boynunu bükmüştü
Habibime dökülür gönülden gözden yaşlar
Mutluluğa giden yol Onun adıyla başlar
Maniler Sultanının hasret bağrında kışlar

20. Müslümansın Değil Mi?

Bire aldığını beşe satarsın
Malına sürekli haram katarsın
Haram yiyip bir de oruç tutarsın
Doğru söyle Müslümansın değil mi?

Faiz helâl deyip tefecilik yap
 Yolun belli malum benliğine tap
 Garibin elinden ekmeğini kap
 Doğru söyle Müslümansın değil mi?

Dini güncelleştir şahsına göre
 Senin kitabında geçer bu töre
 Anlatamam ki hiç görmeyen köre
 Doğru söyle Müslümansın değil mi?

Şeytan mühürlemiş kalbini senin
 Günahla çevrili cümle her yanın
 Hay ben senin gibi dindar olanın
 Doğru söyle Müslümansın değil mi?

21. Nebimiz Bizim

Dört büyük halife gönüller ilacı
 Hasan ile Hüseyin canımız bizim
 Mübareklerin dedesi başlar tacı
 Alemin efendisi nebimiz bizim

Ikra diye almıştır ilk ayeti
 Ümmetine sarfetti bütün gayreti
 La ilahe illallah firdevsin kiliti
 Makamı vesilede Nebimiz bizim

Abu Kevser şarabı nasibim olsun
 Tubanın verakı gölgemiz olsun
 Makamı Mahmud'da bize şefaati
 Edecek yalnız Nebimiz bizim

6.4. Destanlar

1. Biyografim

Bin dokuz yüz altmış dokuz
 Geldi çattı Mart On Dokuz
 Ben doğmuşum ağlayarak
 Dediler çok nazlı bu kız

Kıvrık saçlı çokta dilli
 Şairlik o günden belli
 Babamın gelin kızıydım
 Saçımda kırmızı güllü

On aylıkken yürümüşüm
 Annem benle görürmüşüm
 Ele avuca sığmazdım
 Çok çabuk da büyümüşüm

Lise bitti seksen beşte
 Benim aklım aşta meşkte
 Hayatımın erkeğiydi
 Âşık oldum ilk görüşte

Şimdi evli ve mutluyum
 Hem huysuz hem tatlıyım
 Yuvamın neşe kaynağı
 İki çocuk annesiyim

Mânilerin Sultanıyım
 Kötülerin düşmanıyım
 İlhamlarım geldiği an
 Sözler çırak ben ustayım

2. Çilli Horozun Akibeti

Sabah namazı öter
 Siniri alt üst eder
 En tatlı uykudayken

Öterek sinir eder

Komşu tavukta taciz

Bakıyor aciz aciz

Kanadını kabartıp

Bak ediyor tecavüz

Defalarca uyardık

Hapislere koyardık

Umlandı mı acaba

Deyip günü sayardık

Bir ay beş ay sabrettik

Sabrettikçe dert ettik

Kümes ağzı kapıp

Kilidini berk ettik

Çilli yine susmadı

Korkup geri pusmadı

Ne kadar çabalasak

Hiçbirini asmadı

Akşamdan karar aldık

Gece nöbetçi kaldık

Tavukları görmesin

Diyerek karar aldık

Gidip baktık kümese

Kaçmayı denemese

Belki yine kesmezdik

Sözümüzü dinlese

Bahçeye yaktık ateş

Kazan düdüklüye eş

Çilli horoz pişecek
Toplansın bütün dost eş

Vakıtsız ötüyorsa
Çapgınlık ediyorsa
Galaylı da son bulur
Yiyene şifa olur

Huyu göze batardı
İbiğini çatardı
Pilav üstü buduyla
Soframıza oturdu

Uçkur ardında gezen
En son durağı kazan
Hele cünup gittiyse
Hoca yol verir bazan

3. Çöllük Ali'nin İnee

Çöllük Ali miktarım
Çog a:lıyor avradıñ
İne:ñ hasdalanık
Yok mu seniñ habarıñ

Garibime derd gelmiş
Birsen yerleri delmiş
İne:ne acışıp
Gözü sellerde galmış

İnek Birsen'e balmış
Paytara habar salmış
Kör olasıca paytar
Me:rsem çok geç galmış

Birsen erirek kakmış
 Hemen ahara bakmış
 Masim gözler tavanda
 İnek nalları dikmiş

Birsen a:tlar yakar
 İne:e mezer yapar
 Vicdansız mehremetsiz
 Bakıp kahkaha atar

Çöllük Ali derdiñ ne
 Öliye gülmesene
 Yakışıklı ine:miñ
 Yerine sen ölsene

Diye avrat ba:rmış
 Hemen imam ça:rmış
 Teneşire gomuşlar
 İnek ne de a:rmış

Çeşme olmuş gözleri
 Döyüvermiş dizleri
 Mö mö diye ba:ran
 Gula:nda sözleri

Köy hağını toplamış
 Namazını gıldırmış
 İnek kefen içinde
 Mezerine gonulmuş

Yaddı: yer nur olsun
 Çöllük sararıp solsun
 Birsen'İN intizarı
 Başga türlü ne olsun

Gırkı elli ikisi
 Toplansın er gişisi
 İne: hatim yaptı
 Gabul olsun duvası

4. Değerli Hemşerimiz Mustafa Çöz Kardeşimize İthafen

Hemşerim Mustafa çöz
 Gurbetlik bağrında köz
 Melmeket denilince
 İki çeşme iki göz

Yirmi yıldır gurbetde
 Yüreciği hasretde
 Dört çocuk bir de avrat
 Düşünceler gasvetde

Antalya'da geçimi
 Deel onun seçimi
 Emeklilik dolmiye
 Galdı bir su içimi

Önce fikrinden geçdi
 Soğra adını secdi
 Andırın sevdamızdır
 Feysbukdan sayfa açdı

Hadi buyrun diyendi
 Gendine çok güvendi
 Sayfanın üyeleri
 Gapısına dayandı

Başarı yakışıyor
 Dost düşman bakışıyor
 Dilindeki hoş sohbet

Huzurla çakışıyor

Başarın sonsuz olsun
 Düşmanın gülü solsun
 Sevinç, neşe mutluluk
 Bir ömür seni bulsun

5. Dırnaktâ Yemek Yedim

Oruç böön dedi dört
 Tevek yaprâ çok gart
 Bir ilahan dolmiye
 Dokuz kilo biber şart

Mercimekden vazgeçdim
 İlahanayı secdim
 Dolmaların yanında
 Beş bocid ayran içdim

Ocañ altını gaydım
 Çiriş böreni saydım
 Marag eddim kaçımış
 Anca yirminen doydum

On sekiz mangal çaman
 Zorzeket yeter taman
 Oncâzcınan olur mu
 Bir guzu kesdim hemen

Sufra başına geçdim
 On tas tirşikden içdim
 Pilavım yetmiyence
 Beş kilo pirinç seçdim

Kebap hepinden baldı

Gözüm dadliye daldı
 Altı sini baklava
 Dişim gogunda galdı

On beş tene bazlama
 Gelde şindi nazlama
 Üsdüne gözel geddi
 Baldırcandan közleme

Hemen mutfa dıkıldım
 Beş tas toga dıkındım
 Ye beni dedi sanki
 İleçere bakındım

On yumurta söfürde
 Yiyecem bir seferde
 Tahrana şorasını
 Sôsuñ sen üfürde

Dırnakta yemek yedim
 Eliñe sa:lık dedim
 Daha yecidim amma
 Avrat huylanır nedim

6. Erkoç Başkanımız Var

Asfalt oldu tüm yollar
 Yormasın Onu yıllar
 Dilinden akar ballar
 Başkanımız Erkoç var

Sümbüllü caddesinde
 Maraş'ın çehresinde
 Parkların çevresinde
 Başkanımız Erkoç var

Gariban şehit evi
 Hizmet vicdan görevi
 Koşan maddi manevi
 Başkanımız Erkoç var

Halkla iç içe olan
 Gönlü yardımla dolan
 Ömründe bilmez yalan
 Erkoç Başkanımız var

Hizmet aşkı özünde
 Mertlik dolu sözünde
 Gülüş saçan yüzünde
 Erkoç başkanımız var

İşte üst geçit hazır
 Halkına oldu nâzır
 Maraş için bir Hızır
 Erkoç başkanımız var

Partisine bakmayan
 Gönülleri yıkmayan
 Kötülükten korkmayan
 Erkoç başkanımız var

Çok şanslı Maraş ili
 Gönüllerin tek gülü
 Hizmete dönük yolu
 Erkoç başkanımız var

7. Melmeketim Andırın

Mis gimi çem kokusu
 Accık fazla yokuşu

Dırıl'ın da:larında
Zevk verir guş bakışı

Âcö:nlünün fısdı:
Pambukdandır yasdı:
Saf bekmezden yapallar
Gözel olur basdı:

Akifiye çerkezi
Gaçamı:nan bekmezi
Sufriye gurar gurmaz
Buyur eder herkezi

Meyremçil'in garı çok
Nisana da yolu yok
Üsdüñü galın geyin
Hava derseñ somso:k

Gargaçayır sıtmalı
Yola bir büz atmalı
Çoban avara yatar
Ö:ne mal gatmalı

Geben, Sisne, Bunduk'da
Biz yayliye gondugda
Pirpirim oyasından
Cehezleri sandıkda

Şora Gocafakılı
Çok a:tlar yakılı
Ö:ñe bak düşme ha
Yerde gazzık çakılı

Azgıt Galesi'ne çık

Duvarına sokma mık
Esgi tarihden galdı
İnanmassaň gelde bak

Melmeketim dört bucak
Andırın'da Beşbucak
Nata gülleri varsa
Toplarım gucak gucak

Yaylamız Akdeniz'de
Gelip görmeseniz de
Hariteden bir bakiñ
Gedip gelmeseniz de

8. Otuz Şubat

Evim arabam olacak
Cebim parayla dolacak
Verilen söz tutulacak
Şubat otuz çekerse

Temmuzda kar yağacak
Şubatta karpuz olacak
Geceye güneş doğacak
Şubat otuz çekerse

Vergi yarıya inecek
Gemi kumda yürüyecek
Çaresiz dertler bitecek
Şubat otuz çekerse

Hırsızlar hiç çalmayacak
Savaşlar da olmayacak
İşsiz insan kalmayacak

Şubat otuz çekerse

Rüşvetle faiz kalkacak
Cinayetler son bulacak
Hakkı olan kazanacak
Şubat otuz çekerse

Cüzdana para dolacak
Fakirin karnı doycak
Sözler hep yerini bulacak
Şubat otuz çekerse

İnsanın yüzü gülecek
Gerçek dostluklar gelecek
Çaresizlik son bulacak
Şubat otuz çekerse

Saygı sevgi bitmeyecek
Kurt kuzuyu yutmayacak
Dost dostunu satmayacak
Şubat otuz çekerse

Bütün dilekler olacak
Savaşlar da son bulacak
Ülkem AB'li olacak
Şubat otuz çekerse

Benzine zam gelmeyecek
Enflasyon cep delmeyecek
Cahil insan kalmayacak
Şubat otuz çekerse

Bütün kederler bitecek
Güller bülbüle ötecek

Havuç ağaçta bitecek
Şubat otuz çekerse

Bekle Mine sen çok bekle
Günleri aylara ekle
Yılları asıra yükle
Otuz şubat gelmez asla

9. Öğrencinin Duası

Bizi sınıfta koyan
Tarihten felsefeden
Bir verecek ellerden
Kurtar bizi yarabbi!

Bedende hoplamadan
Kimyada formüllerden
Edebiyatta uyumadan
Kurtar bizi yarabbi!

Coğrafyanın cefasından
Resim işin masrafından
Matematik hocasından
Kurtar bizi yarabbi!

Derslerden on almayı
Sınıfta kalmamayı
Bize de diplomayı
İhsan eyle yarabbi!

10. Vız Gelir

Ba:şış derseñ alıyok
Aci:mcerek çalıyok
Namazı da gılıyok
Dü:ne yansa vız gelir

Torpili hazır eddik
 Çayı fayiznen saddık
 Mercime: daş gaddık
 Dü:ne yansa vız gelir

Goñşu acsa bize ne
 Daşı gosuñ gazana
 Haggari'den Gozan'a
 Dü:ne yansa vız gelir

Açık gapıdan daldık
 Dokdura habar soldık
 Çürük laporu aldık
 Dü:ne yansa vız gelir

Rüşvet verdik köşgere
 Geden yok ki esgere
 Beklemiyok tesgere
 Dü:ne yansa vız gelir

Aralıkda gezene
 Ehtiraz yok düzene
 Garişmiyok ezene
 Dü:ne yansa vız gelir

İfdiralar addi:se
 Südüne su gaddi:se
 Vatanımı saddi:se
 Dü:ne yansa vız gelir

Dört kitabı okuruk
 Yalan yemin dokuruk
 Hepinden yol buluruk
 Dü:ne yansa vız gelir

Baňa de:miyen yılan
 Heyyeri etsiň velan
 Bundan ötesi yalan
 Dü:ne yansa vız gelir

Söz vermediň ataňa
 Boş ver yerde yatana
 Vatan satan satana
 Dü:ne yansa vız gelir

Bö:le olmasiyedik
 Neme lazım ki dedik
 Şindik ayviye yedik
 Dü:ne yansa vız gelir

6.5. Koşmalar

1. Bayramdır Bana

Şu yalan dünyada kahpeden hesap
 Soracağım her gün bayramdır bana
 Beni üzenlerin leşini yere
 Sereceğim her gün bayramdır bana

Deste deste gönderilen gülleri
 Aşk nağmesi şakırdayan dilleri
 Uğrun uğrun mesaj yazan elleri
 Kıracağım her gün bayramdır bana

Yeter hünerinden çektğim çile
 Neler gördüm neler sor otuz yıla
 Yosmaları domdom kurşunu ile
 Vuracağım her gün bayramdır bana

Evinde baykuşlar barındığını

Ayaklar altında süründüğünü
 Gözlerinin yasa büründüğünü
 Göreceğim her gün bayramdır bana

Kalır sanma yaptıkların yanında
 Bulacaksın bil Mine'den sonunda
 Can tendeyken yıkılmadan önünde
 Duracağım her gün bayramdır bana

2. Bayramınız Mübarek Olsun

Gönülden gönüle köprü kur hadi
 Dostluk denen sonu olmayan vadi
 Yüreklerde olursun hep tek kadı
 Dostlar bayramınız mübarek olsun

Yetim, garip, fakirleri sevindir
 Sevabı Hak katında çok derindir
 Cennet âlâ cehennemden serindir
 Dostlar bayramınız mübarek olsun

Mangal yapıp yetimlere kokutma
 Fakir bakarken zengine akıtma
 Garibi hor görüp dudak sarkıtma
 Dostlar bayramınız mübarek olsun

Küçük hatada dost dostu darılmaz
 Dinimizde günahdır küs durulmaz
 Kin tutmayla cennete hiç varılmaz
 Dostlar bayramınız mübarek olsun

Mal hırsıyla gözlerini karartma
 Kabristanı ellerinle daraltma
 Kurban kesip pay etmeyi unutma

Dostlar bayramınız mübarek olsun

Yetim sevindirelim bayramlarda
Sevgiyle dostluk koksun ayrınlarda
Mutluluk yatsın cümle kavramlarda
Dostlar bayramınız mübarek olsun

3. Bırak Gitsin Her Şey Beyinde Biter

Olumsuzluk sarmışsa tüm evreni
Kötülükler sarıyorsa çevreni
İhanetler doldurduysa bedeni
Bırak gitsin her şey beyinde biter

Katıyorsa dertlerine bin derdi
Varsa eğer galakside bir kendi
Bilmiyorsan bir bilene sor dendi
Bırak gitsin her şey beyinde biter

Altının değeri sarrafta gizli
Yapıyorsa hakareti hep sözlü
Bir öküze tercih ettiyse sizi
Bırak gitsin her şey beyinde biter

Tahammül sınırı patlayıverdi
Sabrın taşları çatlayıverdi
İhaneti ikiye katlayıverdi
Bırak gitsin her şey beyinde biter

Ayı her gün nur olurmuş ne fayda
Güzellikle yaklaşıp da bin ayda
Bir baltaya sap olmamış ki hayta
Bırak gitsin her şey beyinde biter

Enayiler prensesi diyorsa

Yüz kiloluk bayat eti yiyorsa
 On beş saat telden görüşüyorsa
 Bırak gitsin her şey beyinde biter

4. Cennetten Bizlere Dua Et Yavrum

Sen gideli Andırın fazla sessiz
 Laleler sümbüller güller keyifsiz
 Annenin yüzü gülmüyor sensiz
 Cennetten bizlere dua et yavrum

Hâk aşığı olman herkesten farkın
 Şükür olsun hem özeldin hem seçkin
 Altı cuma geçti sen yoksun lâkin
 Cennetten bizlere dua et yavrum

Çok bağlısın dinine Kur'anına
 Gelmiştir dostların imdi yanına
 Alışmak zor geliyor hicranına
 Cennetten bizlere dua et yavrum

Unutulmaz asır geçse de adın
 Kadir hoca diye kalplere yazdın
 Rab nuruyla kabrin olsun apaydın
 Cennetten bizlere dua et yavrum

5. Dinidarsan Önemi Yok

Dizlerinin üzerine çökersin
 Hırsızlarken besmeleyi çekersin
 Zeytinyağı olup üste çıkarsın
 Dinidarsan önemi yok bunların

Paran varsa cennette tapun hazır
 Zengine zenginler oluyor hızır
 Karar verir cüzdana göre vezir
 Dinidarsan önemi yok bunların

Rastlasan da dostun hilekekârına
 Dokunmazsan onların çıkarına
 Taş koymazsan rüşvetli tekerine
 Dinidarsan önemi yok bunların

Avrupayı geçip çağ atlasak da
 İftirayı inkârı katlasak da
 Çocukları fuhuşdan toptasak da
 Dinidarsan önemi yok bunların

6. Güzel Günler Gelsin Bu Yeni Yılda

Hırsızlığın rüşvetin olmadığı
 Cüzdanın yolsuzlukla dolmadığı
 Fakirin garibin aç kalmadığı
 Güzel günler gelsin bu yeni yılda

Kadın cinayetlerinin bittiği
 Müslümanların hüsn-ü zan güttüğü
 Gönüllerde kardeşliğin yattığı
 Güzel günler gelsin bu yeni yılda

Menfaate ahretini satmayan
 Mirasına haram altın katmayan
 Evlatlar arası ayırım yapmayan
 Güzel günler gelsin bu yeni yılda

Hayvana işkence eziyet dursun
 Haksızlar haklının hakkını versin
 Yürekleri Allah korkusu sarsın
 Güzel günler gelsin bu yeni yılda

7. Fasl-I Muhabbet Atışma Gurubunda Yazdığım Dörtlükler

Yüreğimden kopup gelen duyguyu
 Sevdiğime dökeceğim sevgiyi

Aklımla kalbim arası kavgayı
Konuşan sazda bamteli ararım

Deniz gözlerine ömür verdiğim
Hayatımı yollarına serdiğim
Baktığım her yerde yüzün gördüğüm
Cananın adı Songül'ü ararım

Oğlum için dünürçülük yaparken
Evin kızı elimizi öperken
Yemeklerinin tadına bakarken
Güzel olsa da saygılı ararım

Büyüklerle saygısını bilmeli
Yüzüne bakınca ruhun gülmeli
Sevinç hüznün her şeyin paylaşmalı
Yüreği güzel yaz gülü ararım

Herif hısımların el üsdü daşırım
Beş gaynanam var hepsine goşarım
Bilmezlerse işde buna şaşarım
Hepisinde dadlı dili ararım

Herif ordan yeter! Diye bağırır
Ya sabır çekse de dokuz doğurur
Daha beklerse kafayı sıyırır
Onu uyutacak yolu ararım

8. İnsanlık Bitap Düştü

Barışı gömdüler kireç kuyusuna
Dediler etrafa huzur saçıyor
Ölümü bilmeyen nefis sayesinde
Kötü mü yüreklere ateş saçıyor

Bakarken onlar nefis aynasına
 Şeytan da korkup ondan kaçıyor
 Zoraki yazılmış nas künyesine
 İnsanlık bitap kendinden geçiyor

9. İnsanlık Can Çekişiyor

İçimizde nefis denen düşman var
 Ardına düşenden fazla pişman var
 Kursağı haramla dolu şişman var
 İnsanlık ölüyor can çekişerek

Edep haya merhamet hiç kalmadı
 Pişmanlıklar kalp kapısı çalmadı
 Araştırıp doğru yolu bulmadı
 İnsanlık ölüyor can çekişerek

Vicdanını cüzdana koyuyorlar
 Devletin malına deniz diyorlar
 Tüy bitmemiş yetim hakkı yiyorlar
 İnsanlık ölüyor can çekişerek
 Eski günler elbette başka güzel
 Atımızda yakıt kurşunsuz dizel
 Şimdi her şey naylon her şeyler gazel
 İnsanlık ölüyor can çekişerek

10. İşim Yok Benim

Humarda gaybedip aşkda gazanmış
 Yemek bişen gabı bakır gazanmış
 Lakabını sordum “tarla gazan”mış
 Aşi:nen yali:nen işim yok benim

Diş galmamış a:zında avurt çökmüş
 Gafasına baksañ saçları dökmüş
 Yaşına bakmıyor gamburu çıkmış
 Gurumuş çali:nen işim yok benim

Villasında on beş odası varmış
 Ba:çanıñ surunu asmalar sarmış
 Hayma saç üstüne boncug asarmış
 Şakası sulı:nen işim yok benim

Gırk gönlüm olsa da birini vermem
 Hint gınası olsa elime sürmem
 Gız gurusu olsam genede varmam
 Parası puli:nen işim yok benim

11. Servetin Kabire Gelecek Sanma

Zalim olup düşünmezsen ölümü
 İftiradan çekmez isen dilini
 Mübah görüyorsan eğer zulümü
 Münker Nekir sağdan gelecek sanma

Makam mevki deyip üste çıkarak
 Cüzdanı düşünüp vatan yıkarak
 Askere polise kurşun sıkarak
 Dünyada yüzünü gülecek sanma

Mazlumların gözyaşları var iken
 Zulmederek yalnız nefsim der iken
 Düşünmeden kul hakkını yer iken
 Yaptığın yanına kalacak sanma

Nefsini şeytana teslim etmişsin
 Helali atıp harama gitmişsin
 Mazlumu terk edip zulmü tutmuşsun
 Servetin kabire gelecek sanma

Mahkemede dayıların bulsan da
 Hakkın olmayanı cebren çalsan da

Mazlum görünürlü zalim olsan da
Melekler günahın silecek sanma

Yol yakınken tövbe et günahına
Güvenme köşklerine ve hanına
Son nefeste hiç can katmaz tenine
Ölüme çareyi bulacak sanma

12. Hamd-Ü Senalar

İmanla secdeye dalar semalar
Mübarek gün dinimizde cumalar
Allah'ıma sonsuz hamd-ü senalar
Deyip sonsuz şükre dalan ben oldum

Tövbe için geç kalmadık ki daha
Her nefeste şükürümüz var Allah'a
Biliyorum mahşer sonsuz bir vaha
Deyip sonsuz şükre dalan ben oldum

Muhakkak ki huzura geleceğiz
Amelimiz doğruysa güleceğiz
İman ile günahı sileceğiz
Deyip sonsuz şükre dalan ben oldum

13. Türk Oğlu Türk'üz Biz

Dağda bekler üç beş köpek sürüsü
Haydi demiş siyonistin borusu
Korksun hepsi geliyor Türk ordusu
Bayrağı göndere çekip de durur

Sınır bekler kefenini giyerek
Şefaatçi sırasını sayarak
Önce Allah sonra vatan diyerek
Göğsüne şهادet takıp da durur

Akılsız it baklavadan pay umar
 İman dolu yürekler iti ininde boğar
 Asil kurt tavuğa vuruyor şamar
 Aç tavuk boş ambarı kekip de durur

Coniler finolar destek verirse
 Yandaşın iti görmezden gelirse
 Ordumuz haini yere serer se
 Etrafta pislikler okupda durur

Kanımızla imza attık vatana
 Duacıyız şehit olup yatana
 Kan kustururuz vatanımı satana
 Leşleri lağımında batıp da durur

Türk oğlu Türk'üz biz tüm dünya bilsin
 Kanımızla boyadık alabilenler alsın
 Meydan yok ki aptal rüyaya dalsın
 Yediler kaşını çatıpta durur

6.6.7 Heceli Şiirler

1. Aşga Geç Galınmaz Ki

Dar vakıtda gelse de
 Tölezlieb galsa da
 Gözüñ uza: dalsa da
 Aşga geç galınmaz ki

Datlı bir arieşdi
 Yari:nen garşılaşdı
 Akılda buña şaşdı
 Aşga geç galınmaz ki

Ya:mır yüklü gözlerde
 Gahar dolu sözlerde

Hüzünlenmiş yüzlerde
Aşga geç galınmaz ki

Yaşlansa da fargetmez
Umuda zehir gatmaz
Yüre:nde ken gütmez
Aşga geç galınmaz ki

Sen garbdasıñ yar şarkda
Döndürse felek çarkda
Yavuklu bekler Balk'ta
Aşga geç kalınmaz ki

Keramet canda de:l
Galbin ö:nde e:el
Gelece:se bir se:l
Aşga geç galınmaz ki

Seni veren Yaradan
Yazmaz yazgı garadan
Gurtul ruhda: yaradan
Aşga geç galınmaz ki

2. Atatürk'e

Gücenme deniz gözlü
Saldırılrsa da sözlü

Gençliğin sahip çıkar
Çatlayan durup bakar

Reklam arası derler
Kıymet bilmez nankörler

Birliğı bozamazlar

Ve tarih yazamazlar

Yaşasın Cumhuriyet

Nanköre yok Hürriyet

3. Bayramlar Bayram Olsun

Paylaş bir gap aşını

Sil öksüzün yaşını

Okşa yetim başını

Bayramlar bayram olsun

Duvān yerini bulsun

Fukara olanı bul

Kesmiyene bir pay sal

Yardımsaver guldān ol

Bayramlar bayram olsun

Duvān yerini bulsun

Ayrıлма Hak yolundan

Hep uzak dur yalandan

Dut yetimiñ elinden

Bayramlar bayram olsun

Duvān yerini bulsun

Diggatli yap hamleñi

Yalansız gur cümleñi

Gırma ki dosd gönlünü

Bayramlar bayram olsun

Duvān yerini bulsun

Örf âdete ba:lı gal

Sakın ha alma vabal

Hep yalansız dürüst ol

Bayramlar bayram olsun

Duvãñ yerini bulsun

4. Beşirikli Avradım

Şo bizim Aşiref'te

Sıkarsan iki çî:te

Birezden hazır olur

Çinçikten içli kö:te

Davarları aşırdım

Çamaşırı deşirdim

Ciğerparem guzumuñ

Mammasını bişirdim

Habar eddim edeme

Bal getirdi A:dem'e

Altını de:eşdirip

Nenni çaldım bebe:me

Sabı acından ölmüş

Beñzi sararıp solmuş

Döşümü somurunca

Hemen uyiye galmış

Yokuş çıkdım tısladım

Evi barkı süsledim

Nata: beyaz varısa

Küllü suya ısladım

Aklımı gaçıraca:m

Davarı geçirece:m

Südü sadıkdan kerı

İne: su içirece:m

A:şama ça: yoruldum

Yasdık yorgan sarıldım
 Baña yardım etmiyen
 Görümciye darıldım.

Beşirikli avradım
 İşi hemen gavrarım
 Yapılacak iş varsa
 Geyiverim şalvarım

5. Biliriz Öğretmenim

Cehaleti devirdin
 Öğren deyip çağırdın
 Bilgin ile yoğurdun
 Biliriz öğretmenim

İlim en büyük silah
 Onunla olur felah
 İkra'der Yüce İlâh
 Biliriz öğretmenim

Al güller gibi koktun
 Bize sevgiyle baktın
 Ödenmez asla hakkın
 Biliriz öğretmenim

6. Çocuk Yetiştirelim

Vicdanından şaşmayan
 Dalalete düşmeyen
 Makam için koşmayan
 Gözümüzden düşmeyen
 Çocuk yetiştirelim

Haram helali bilen
 Doğru yolları bulan
 Gözlerde yaşı silen

Yüreğe sevgi salan
Çocuk yetiştirelim

İftiralar atmayan
Çıkar için satmayan
Canlıya zulmetmeyen
Umutları yıkmayan
Çocuk yetiştirelim

Ahlâkı olsun İslâm
Yalansız olsun kelâm
Yürekle versin selâm
İşin özü vesselâm
Sözü senetten sağlam
Çocuk yetiştirelim

7. Deme

Mazlum haggını yerseñ
Harama halal derseñ
Bin ken secdiye varsañ
Namaz gılıyom deme

Söyersen bacı dîne
Gırk yama dikseñ dile
Vermesseñ aç yetime
Oruç dutuyom deme

Vergiden kaçırırsañ
Rüşveti aşırırsañ
Cüzdanın şişirirseñ
Zekât veriyom deme

Doyurmadan aç garip
Zengine sufra serip

Gasdiye ilân verip
Haca gedyom deme

Zulme göz gıyıyorsañ
Şeytana dapıyorsañ
Dinini satıyorsañ
Müslümanım ben deme

Kirletme Hak yolunu
Düşünmüyoñ soñunu
Gandırsañda gulunu
Allah ganiyor deme

8. Gününüz Aydın Olsun

Seviñ derde darılsıñ
Kötülük şaşıp galsıñ
Şayirler ozanlarım
Günüzünüz aydın olsun

Yıldızdan tac örülsüñ
Biñbuva'dan görülsüñ
Beyeni yapanlarım
Günüzünüz aydın olsun

Sahra sele sarılsıñ
Kutupdan gül derilsüñ
Edeler bacılarım
Günüzünüz aydın olsuñ

Zambak zilleri çalsıñ
Sümbül saçını yolsuñ
Ziyaretçi okurlar
Günüzünüz aydın olsuñ

Buludun yüzü gülsün
 Kiprik gaşda ezilsin
 Sözde ahkâm kesenler
 Gününüz aydın olsun

Harf heceye hapsolsün
 Şiir besdeyi bulsun
 Eğitimci hocalarım
 Gününüz aydın olsun

9. Hem Zafer Hemi Bayram

Esaret bir uçurum
 Vermem vatandan prim
 Rabbim vatanımızı
 Etme bayraktan mahrum

Biz vatanı namus bildik
 Yoluna canlar verdik
 Türk'e Zafer yakışır
 Galaksiye haykırdık

Hem Zafer hem bayram
 İnsanlık bize hayran
 Özgürlük tek ilkemiz
 Bizde huydur ihdiram

10. İki Bin On Yedi De

Gülen yüzler solmasın
 Gönle hüznün dolmasın
 Yâr saçını yolmasın
 İki bin on yedi de

Analar ağlamasın
 Karalar bağlamasın
 Yürekler dağlamasın

İki bin on yedi de

Çerkez, kürdü, Türk'üyle

Oynayalım türküyle

Düşman kaçsın korkuyla

İki bin on yedi de

11. İnsanlı:Da Öldürdük

Dapar olduk paraya

Dosd giremez araya

Oturmayı unudduk

Cennedeki saraya

Gardaş, ana, babamız

Cep birinci sıramız

Haram maram farketmez

Para uçun çabamız

Gözlerim uza: daldı

Esgiden suvan baldı

İnsanlı: da öldürdük

O da geçmişde galdı

12. Nerde Kaldı İnsanlık

Her gün arttı cinayet

Hayvana tecavüz et

Nerde kaldı insanlık

Bu mu dur medeniyet

Luti doldu her taraf

Rüşvetle faiz mübah

Nerde kaldı insanlık

Olmuyoruz hiç ıslah

Açlık yokluk sefalet

Çoktan öldü adalet
Nerde kaldı insanlık
Mutluluk mu cehalet

Devletin malı deniz
Yiyenler oldu domuz
Nerde kaldı insanlık
İyi değil sonumuz

13. Onnarda Can Daşıyor

Sokaklarda yaşallar
Onnarda can daşillar
Vidansız canilerden
Gece gündüz kaçallar

Bir guru ekmek uçun
A:lıyor için için
Sokak hayvannarına
Vidansızlık ne uçun

A:zı varda dili yok
Gözlerinde yaşlar çok
Garipler aç galdi:se
Durulur mu garnı tok

Vijdansız insanoğlu
Yürekleri daş dolu
Mehremetsiz olanıñ
Ataşnan dolar solu

Yaşam onnarın haggı
Annatacak dil yok ki
Verirseñ guru ekmek
Mañgılında batmaz ki

Onnarda can daşıyor
 Bir tas suya koşuyor
 Manilerin Sultanı
 Vicdan rahat yaşıyor

14. Sağlı Takibcilerim

Sessizcenek toplanır
 Görünmezlik gaplanır
 Günde beşe gatlanır
 Saklı takibcilerim

Yörümiye yok hâli
 Aynadan parlak keli
 Sanañki Hölbüro:lu
 Saklı takibcilerim

Kel üsdüne saç darar
 Haramda huzur arar
 Boşuna hayal gurar
 Saklı takibcilerim

Be:ni yok yorum yapmaz
 E: söze ağı yatmaz
 Mertlikden bişet gapmaz
 Saklı takipçilerim

Ayrıanı yok içmiye
 Atnan geder s.çmiye
 Heç de:mez bulaşmiye
 Bazı takibcilerim

Gabiye yan geçirim
 Abazadan kaçarım

Araşdırır seğerim
Saklı takibcilerim

Gıçında yok bir asdar
Telifanımı isder
Ha bir de cevap yaz der
Saklı takibcilerim

Tam bir hanzo bazısı
Kesin bozuk mazisi
Kimi uçkur gazisi
Saklı takibcilerim

Paylaşdı:na bakarım
Köti: daşa dutarım
Sayfadan da atarım
Saklı takibcilerim

Beni e:ce di:ne koğ
Gula:ñı e:cene ağ
Eyiler başıma tac
Saklı takibcilerim

15. Seni Duymiyen Galmaz

Galpden galbe belenen
Mesajlaşıp yalanan
So:ra namıslı gimi
O:lannara sulanan

Goldan gola gezerseñ
Herkeşe göz süzerseñ
Avrad etmezler seni
Nazlanıpda küersen

Gusura bakma sakın
 Sabrın bitmesi yakın
 Saña bu uyarımı
 Hafife alma sakın

Erkek güler e:lenir
 Ayarsıza sulanır
 Namıssızı sevse de
 Namıslı:nen evlenir

Her guşuñ eti yenmez
 Gulaklarım yañalmaz
 Uzak durmazsañ eñer
 Seni bilmiyen galmaz

16. Sorsañ Kesin Müslüman

Baksañ hatırlı gışı
 Menfa:tınan her işi
 Haramnan dolu aşı
 Sorsañ kesin müslüman

Görükdü: gibi heç de:l
 Dışdan baksañ dadlı dil
 Yalannarı goca sel
 Sorsañ kesin müslüman

Verdi: sözünde durmaz
 Nasılsıñ diye sormaz
 Do:ri: gafası sarmaz
 Sorsañ kesin müslüman

Ön safda yerin'alır
 İblisnen birlik olur
 Hısıma depik vurur

Sorsaň kesin müslüman

Çukurda topal aya:

Haramnan dolu gursa:

Yok Allah'ınan bir ba:

Sorsaň kesin müslüman

İnanma dadlı dile

Haramnan dolmuş zula

Şaşırır şeytan bile

Sorsaň kesin müslüman

Mal hırsı var gözünde

Yalan yemin a:zında

Heç durmaz ki sözünde

Sorsaň kesin müslüman

Sanma iyilik bilir

Nankörlük gandan gelir

Çıkarı uçun ölür

Sorsaň kesin müslüman

Gözünü mal sarı:sa

Hem so:radan görü:se

Vergiden de çalı:sa

Sorsaň kesin Müslüman

Dosd me:lisine girmez

Hısım hatırın sormaz

Zekâtı zatî vermez

Sorsaň kesin müslüman

Başdan dakmassaň yular

Önce gıçıñı yalar

So:ra it gibi dalar
Sorsañ kesin müslüman

Kefene cöp dikdirmiş
Haram para aktarmış
Rab gorkusun yitirmiş
Sorsañ kesin Müslüman

17. Şiir

Şiir yaşam tarzıdır
Kalbin gönle arzıdır
Mısralara dökülen
Mısraların farzıdır

Şiir ruhu yansıtır
Kelebeği ansıtır
Duyguların kalemle
Hiç bitmeyen dansıdır

18. Yek Ekmene Mötecim

On tenecik yatım var
Elli beşçik gatım var
Ne:dimki bişetci:m yok
Dört çekerli cipim var

Edirne Gars arası
Dört otobus sırası
Camiye mendil açdım
Yok bir ekmek parası

Biñ dönümcük arazim
Ona motur ilâzım
Şu yalançı dü:nede
Alamadım mırazım

Gırkbeş otel zenciri
 Onbiñ dönüm inciri
 Nencêzki zekât düşsün
 Satıp geddım pancara

Hasdanem seksen ilde
 Kitabım yüz on dilde
 Yek ekmêne mö:tecim
 Şad ol yerimde olda

Nat: market gursam da
 Suynan ekmek suframda:
 Baña fitire düşer
 Diyanata sorsamda

Gaymakamlar gadılar
 Halıma acıdılar
 Doksan kilo altım
 Avucuma godular

Tarliye para ekdim
 Yerini bellig eddim
 Unutmiyem diyede
 Yanına fidan dikdim

Horantalar ne:decek
 Gudursuñ ayilecek
 Kefene çöp diktirdim
 Param bennen gedecek

6.7. 8 Heceli Şiirler

1. Gdo'suz Arkadaşım

Hayran oldum gara gaşa

Dünya yansıñ bu bakışa
 GDO'suz arkadaşım
 Canım gurban garaguşa

Özüñden taviz vermediñ
 Diliñe yalan sarmadıñ
 GDO'suz arkadaşım
 Heç bir tene galp gırmadıñ

Makama mevkiye dapmañ
 Do:rulukdan asla sapmañ
 GDO'suz arkadaşım
 Sözleriñe yalan gatmañ

On barnakda yüz marifet
 Sırrı ney bunuñ tarif et
 GDO'suz arkadaşım
 Duruşuñda var zarafet

2. Senden Dost Olmaz

Yanılmam sandım yanıldım
 Sana gücendim kırıldım
 Çare olursun sanırdım
 Senden bana dost olmazmış

Dinlemeyi bilmeyenden
 Gözyaşımı silmeyenden
 Benimle üzölmeyenden
 Anladım ki dost olmazmış

Artık senle hiç konuşmam
 Derdim var deyip danışmam
 Koza olup da dönüşmem
 Senden bana dost olmazmış

Bilmediğim huyu çoksa
Sağda sıfırları yoksa
İçten gelen sözü yoksa
Anladım ki dost olmazmış

Kötü günümde hiç yoksan
Dostluğun şüpheli noksan
Ben aç iken sen hep toksan
Senden bana dost olmazmış

Bin özür desen nafile
Cümleler olsa kabile
Haber yollasa zarf ile
Anladım ki dost olmazmış

Yardım istemiştin oysa
Dostluğunun hepsi buysa
Ne der ki duyan olsa
Senden bana dost olmazmış

BÖLÜM VII

SONUÇ

Anonim halk edebiyatında en fazla icra edilen türler arasında mâniler önemli bir yere sahiptir. Her konuda ve ortamda söylenmeleri nedeniyle toplumların geleneklerini ve göreneklerini zengin bir şekilde yansıtmışlardır. Mâniler genel olarak Türk halk şiirinin geleneksel nazım birimi olan dörtlük şeklinde söylenir. Sade ve yalın bir dile sahip olmaları, konularıyla halk duyarlılığını yansıtmaları, kafiyelerinde görülen basitlik, doğal çevre betimlemeleri ve gerçek toplum yaşantısını yansıtmaları bakımından mâniler önemli bir yere sahiptir.

Mine Erdoğan Dal sözlü edebiyatımızda yaygın olan mâni geleneğini günümüzde devam ettiren bir şairdir. Yazdığı mâniler ve şiirlerle âşıklık geleneğine bağlı kalarak bu geleneğinin devamına ses katan bir kadın şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğup büyüdüğü ve halen yaşamını sürdürdüğü Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesindeki sosyokültürel durum, onun mânilerinin ve şiirlerinin içerik ve üslup olarak şekillenmesinde önemli yer tutmuştur. Andırın ağzıyla şiirler kaleme alan şairin şiirlerinde yöresel deyişlerin ve kelimelerin korunduğu, Andırın'ın kültürel öğelerinin, coğrafi özelliklerinin bir değer olarak sık sık yansıtıldığı görülür.

Yaşadığı bölgenin özelliklerinin yanında ailesinin de şairliğinin gelişiminde etkili olduğu söylenebilir. Mine Erdoğan Dal, geleneksel olarak usta-çırak ilişkisi ile yetişmemiştir. Şiir yazmasını “genetiğe” ve “Allah vergisine” bağlar. Yazma merakını babasından alan Mine Erdoğan Dal, ailesinin desteğiyle şiir yazma yeteneğini göstermeye başlamış, “Manilerin Sultanı” mahlası ile mânilerini söylemiş ve kaleme almıştır. “Manilerin Sultanı” mahlasını “Ustam” diye hitap ettiği Andırınlı şair ve yazar Celil Çınkır vermiştir. Şiirlerinde kendi adı ve soyadını da kullanmıştır.

Okul hayatının şairliğini sürdürmekte etkisi olmuştur. Şiir okumaya ilkokul dördüncü sınıfta başlamıştır. Ortaokul çağında şiir yazmaya başlayan Dal, okuldaki öğretmenlerinden arkadaşlarına kadar taşlama türünde şiirler yazmıştır. Şiirleriyle etkilediği eşiyile olan evliliği sonrası hayatın kendisine sunduğu mutlulukları ve hüznüleri mânilerine işler. Şiirlerini edindiği hayat tecrübesi ve yaşamışlıkları ile kaleme almıştır.

Ailesini geçindirmek için didinen, çocuklarının bakımı, eğitimi için çabalayan Mine Erdoğan Dal, hayat tecrübelerini mânilerine ve şiirlerine yansıtırken zaman zaman coşkun zaman zaman hüzünlü anlatıma başvurmuştur. Şairliğindeki samimiyet, karşıt duygu durumların mânilerine ve şiirlerine güçlü biçimde işlemlerini sağlamıştır.

Mine Erdoğan Dal'ın mânilerinin özelliklerini incelediğimizde yedi heceli ve aaxa kafiyeli maniler bakımından oldukça zengin olduğunu görmekteyiz. Daha çok düz mâni şeklinde maniler söylemiş ve kaleme almıştır. Klâsik mâni kalıbı dışında da dördlükler yazdığı tespit edilmiştir. Mânilerinde atasözleri ve deyimlere yer vermiştir. Deyimleri yaygın bir biçimde kullanmıştır. Anonim mânilerde olduğu gibi hemen her konuda mâni söylemiştir. Manilerini üç şekilde icra etmektedir: sözlü kültür ortamında, yazılı kültür ortamında ve elektronik kültür ortamında. Bu üç şekilde de sanatını başarılı bir şekilde icra etmektedir.

Mine Erdoğan Dal şiirlerinde destan, koşma ve mâni nazım biçimini kullanmıştır. Şiirlerinin çoğunu 7'li hece ölçüsü ile söylemiştir. Şiirlerini incelediğimizde zengin bir halk kültürüyle harmanlandığını görmekteyiz. Doğayla iç içe olamayı seven ve kendini doğa aşığı olarak tanımlayan halk şairi, bunu şiirlerine yansıtmıştır. Bitki isimlerini şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır. Dinî değerlere bağlı olan Mine Erdoğan Dal'ın, şiirlerinde dinî hassasiyetler göze çarpar.

İncelediğimiz 1056 mâni ve 75 şiirde, 3 atasözü ve 77 deyim tespit edilmiştir. Şiirlerinde atasözü ve deyimleri kullanması onun halk şiiri geleneğinden faydalandığını göstermektedir.

Mine Erdoğan Dal, dünyadaki değişimleri takip ederek güncel kalmaya çabalayan bir kişiliktir. Bu bağlamda teknolojik araçları ve buna bağlı olarak sosyal medyayı yakından takip etmekte, mânilerini Facebook'ta kişisel hesabı üzerinden paylaşmaktadır. Bir halk edebiyatı ürünü olan mâninin yeni nesiller tarafından benimsenmesini dileyen şair, paylaştığı mânilerde yerel kelimelerin anlamlarını da yazmaktadır.

Çalışmada yer alan Mine Erdoğan Dal'ın mânileri; mâninin anonim olmaktan çıkıp yazma mâniye dönüşümüne örnektir. Usta-çırak ilişkisi ile yetişmeyen halk şairi Mine Erdoğan Dal, elektronik kültür ortamından ve kitle iletişim araçlarından faydalanarak sanatını bu kültür ortamına göre icra etmektedir. Toplumsal sorunları da ele alan Mine Erdoğan Dal, yaşadığı toplumun sesi olmayı başarabilmiş bir halk şairi olarak değerlendirilebilir.

SÖZLÜK

-A-

Â: daşıda aynadır: Eli çabuk olan, işini çabucak yapan.

A:daşları aynadsañ, gara daşı gaynadsañ: Ele avuca sığmasan da, yerinde duramasan da, aklına gelen her işi yapsan da anlamında bir Andırın deyiimi.

A:ardır: Beyazlaştırır, ak düşürür, ağartır.

A:lamasıñ: Ağlamasın.

A:rıyor: Ağrıyor.

A:şamaça: Akşama kadar.

A:z dadımı: Ağız tadımı, huzurumu.

Aal: Çalıyla çevrilen bahçe suru.

Abbağ: Tertemiz.

Abdal: Cimri, mıkıs.

Abeş: Boz renkli.

Acans: Haberler.

Acar: Yeni.

Acı:mcik: Azıcık.

Acışdım: Çok üzüldüm

Acimcek: Çok az bir şekilde.

Âcö:nlü: Andırın'ın Akçakoyunlu Mahallesi.

Adları sönesice: Ölesin, geberesin anlamında bir Andırın bedduası.

Agli:ñ içinden gırdı: Aklından çıkardın mı?

Ağşama çağ: Akşama kadar.

Ağzı barabar: Ağzına kadar dolu.

Ağzı gavlak: Sır saklamayı bilmeyen.

Ağzı gemsiz: Ne konuştuğunu bilmeyen, ağzından çıkanı kulağı duymayan.

Ahacıka: İşte.

Ahancık: İşte, gördüğün gibi.

Ahraz: Sağır ve dilsiz.

Aklı pırtık: Hafif delirmiş.

Aklım bulandı: Ne yaptığımın farkında değilim, kafam karıştı.

Alamencik: Serçeye benzer bir kuş.

Allah gırılıngıçı: Ayağı kırılıns anlamında bir Andırın bedduası.

Ancamı: Hiç değilse.

Ancem: Ancak.

Annadıcırım: Anlatacaktım.

Annañ: Anlarsın.

Anniyennen: Anlayanla.

Apalak: Baykuş.

Apışma: Şaşırma.

Aralıkda gezene: Sokaklarda başıboş gezene.

Arısilli: Tertemiz olmak, hiçbir şey bırakmamak.

Asbap: Giysi.

Aşiref: Andırın ilçesine bağlı Alınoluk mahallesinde bir yer adı.

Ataşı gaymak: Yanan ateşi iyice alevlendirmek.

Atıfet: İyilik, lütuf, ihsan.

Avcar: Barut, kapsul, saçmanın tamamı.

Avil: Enayi.

Avrat: Kadın.

Ayala: Ele sığacak büyüklükteki taş.

Ayamı verdim daşa: İnat ettim.

Ay'ucumuzda: Ayakucumuzda.

Ayyampuhar: Çok fazla sis.

Az aylak isdemedim: Çok fazla istediğim halde.

-B-

Ba:ça: Bahçe

Ba:dat'da galsın selin: Uzaklara gidip geri dönemeyesin anlamında Andırın'da söylenen bir beddua.

Ba:lamasıñ: Bağlamasın.

Ba:zıma: Boğazıma.

Babal: Vebal, ah almak.

Bagraç: Bakraç.

Baldırcan: Patlıcan.

Balk: Andırın'a 20 km. uzaklıkta bir mahalle.

Bambıl: Böcek.

Bannı üzüm: Besni üzümü.

Basdambag: Merdiven basamağı.

Basdı: Pekmeze nişastadan yapılan bir çerez.

Basdık: Pekmez nişastayla pişirilerek koyu bir kıvama gelince ince bez üzerine serilip kurutulması sonucu elde edilen çerezlik yiyecek.

Başkakıncı: Herkese rezil olmak.

Başşak: Yerfıstığı, buğday, mısır vs. toplandıktan sonra tarlada arta kalan kısmı.

Bazlama: Saç üzerinde pişirilen yufka ekmeğin küçüğü.

Be:ni: Beğeni.

Bedda:lar: Beddualar.

Belçene: Kuru incir.

Bellikle: İşaret koymak, yerini belirlemek.

Beribaşa: Bu tarafa.

Berk: Çok fazla.

Besdil: Kuru incir.

Beşbucak: Andırın'ın bir mahallesi.

Beşirik: Beceri.

Beşiriksiz: Beceriksiz.

Beti beñzi solası: Halsiz ve güçsüz kalsın anlamında bir beddua.

Bıldır: Geçen yıl.

Bıtırak: Diken.

Bıyakdan: Az önce.

Bibi: Hala.

Bid: Bitmek.

Bider: Tohum.

Bieşceğ: Hiçbir şeye.

Bilece:n: Bileceksin.

Bir demlik: Tamamen, kesinlikle.

Birse:l: Bir süre sonra.

Bir tekizde: Bir solukta gelmek.

Bişet: Bir şey.

Bişetcîm: Hiç bir şeyim.

Bişme: Patlıcandan yapılan yemek.

Bocit: Sürahi.

Bokluberkez: Akbaba.

Bosdan: Salatalık.

Boz ipde galsıñ boyuñ: Andırın yöresinde bir beddua türü.

Boz iplere gelesin: Asılıp ölesin anlamında Andırın'da söylenen bir beddua.

Bö:ök sarı: Tam altın.

Böyük golan: Kalın ip.

Bu va:ta gadar neddiñ: Bu zamana kadar ne yaptın.

Bu va:ta: Bu vakte.

Bubuş: Sevgili, yaren.

Buçuklağ: İki kiloluk buğday ölçeği.

Buçuklu: Yarı yarıya, %50'ye.

Bulgur esdirici:din: Bulgurun içindeki kepeği rüzgarda savurarak temizleyecektin.

Bunca:zıman: Bu kadarlık şey ile.

Bunduk: Andırın'da Akgümüş mahallesi.

Burğaç: Girdap.

Burgu: El matkabı.

Buzu: İshal.

Büelek: İneklerin üstüne konan sinek.

Büvelek: Örümcek.

Büvet: Gölet.

Büz: Yapının dışında pis suyun taşınmasında kullanılan betondan yapılmış boru.

-C-

Cağlak: Akarsuyun ani hareketle hızlı aktığı yer. Banyo yapmak için odanın bir kenarına yapılan yer.

Camız: Manda.

Cangama: Gürültü yapmak, ağız dalaşı yapmak.

Cantı gırık: Bir ayağı aksayan, topallayan.

Capıl: Toprak.

Car: Medet ummak.

Carcar: Haddinden fazla konuşma.

Cardın: Büyük fare.

Cascavlak: Hiçbir şeyi kalmamış, zarara uğramış.

Cavlak: Saçı olmayan, kel.

Cazı: Cadı.

- Cehennem totu:** Asi ruhlu.
- Cehez:** Çeyiz.
- Cellad:** Açık göz.
- Cemelö Köprüsü:** Andırın-Kargaçayırı'nda bulunan köprünün adı.
- Cenge:** Kavga etmeye.
- Cıba:** Domuz yavrusu.
- Cıbar:** Bel ağrısında uygulanan bir tedavi şekli.
- Cıbıdı:** İliklerine kadar ıslanmış.
- Cıbit:** Sırılsıklam olmak.
- Cıcumuş:** Yeniymiş.
- Cıcık:** Yeni.
- Cımbar:** Dokuma tezgâhını germeye yarayan demir aygıt.
- Cır:** Dur yapma.
- Cırlavuk:** Ağustos böceği.
- Cıvsıtmak:** Vaz geçmek için bahane aramak.
- Cıyındırık:** Etin yağlı ve siniri çok olan yeri.
- Ciyerci:i delinsiñ:** Ciğerinde yara çıksın anlamında bir Andırın bedduası.
- Ciyerciyin sapından vurulasın:** Ciğerinde kötü yaralar çıksın anlamında bir beddua.
- Coruk:** Küçük.
- Cöb:** Cep.
- Cöbün kel:** Parasız kaldın.
- Cukguşu:** Baykuş.
- Culluk:** Hindi.
- Cusdul:** Yüzü asık durmak.
- Cuvaram:** Sigaram.
- Cücük:** Cıvcıv.
- Cümee:** Cuma.
- Cürkül:** Çocuklar.
- Ç-
- Ça:ñ:** Çağın, zamanın.
- Çalamañ:** Çalamazsın.
- Çaman:** Izgarada pişmiş et.
- Çapa:** Tarlalarda toprağı işlemek için kullanılan ağaç veya demir saplı kazı aracı.
- Çarkıt:** Eski, kullanılmaz halde olan.

- Çatâ:** Andırın Kadirli yolu üzerinde Efirağızlı mahallesi sapağına verilen ad.
- Çatal:** İki veya daha çok kola ayrılan değnek.
- Çebiç:** Genç teke.
- Çeltik:** Pirincin tarladaki hali.
- Çemlik:** Çimenlik.
- Çen:** Ceviz içi.
- Çenedini ayırmak:** Ortadan ikiye ayırmak.
- Çepel:** Bulaşık.
- Çer:** Sıkıntı, keder, üzüntü.
- Çetil:** Bir bitkinin tohumdan çıkıp filizlenmiş hâli.
- Çıbı:** Çubuğu.
- Çıbıg:** Çubuk.
- Çıgırışmalar:** Bağırışmalar.
- Çıkla:** Aynen.
- Çıtlık:** Sakız otu.
- Çiköote:** Çiğ köfte.
- Çi:te:** Çifte tüfek, bir çeşit çift namlulu av tüfeği.
- Çiğsimek:** Kusacağı gelmek.
- Çimici:** Banyo yapacak.
- Çimirti:** Az da olsa bir ses duymak.
- Çinçik:** Eti için avlanan bir kuş, serçe.
- Çinke:** Küçük bir parça.
- Çiriş:** Karlar eridikten hemen sonra topraktan çıkan bitki.
- Çirpeden:** Hemen.
- Çirpitmek:** Delirmek.
- Çitil:** Büyük bakraç.
- Çiyan:** Kırkayak.
- Çiye:** Çiğ (Maraş ve çevresinde tarhana sermek için kullanılan kamıştan örülmüş sergi).
- Çoca:** Çocuğa.
- Çokcarak:** Çok fazla.
- Çokuşmak:** Toplanmak.
- Çul:** Kilim.
- Çuvalsıñ:** Çoğalsın.
- Çüven:** Davul tokmağı.

-D-

- Da:lamasıñ:** Dağlamasın.
- Da:yı:** Dağı.
- Daârmenci:** Değirmenci.
- Dadanmak:** Sık sık gelmek.
- Dagga:** Dakika.
- Dalevereci:** Sözüne güvenilmeyen kişi.
- Dama:mda:** Damağımda.
- Damah etmez:** Cimrilik yapmaz.
- Dapıyorsañ:** Tapıyorsan.
- Daradıı:** Taradın mı?
- Daşa dutulsuñ başın:** Ölesin, geberesin anlamında bir Andırın bedduası.
- Daşı:m:** Taşıyayım.
- Dat m'olur:** Tadı mı olur?
- Davar:** Keçi.
- Davarı güdüp geldim:** Keçileri otlatıp geldim.
- Davla:** Parça.
- Dayrama:** Eskime.
- De hele:** Söyle bakalım, anlat bakalım.
- De::** Değmek, girmek.
- De:cimde:** Diyeceğim.
- De:el:** Değil.
- De:eşdirip:** Değiştirip.
- De:l:** Değil.
- De:miyen:** Değmeyen.
- Debreşib:** Tekrarlayıp.
- Deence:** Diye sorulunca.
- Delâ:** Deliğe.
- Densiz:** Ne konuştuğunu bilmeyen.
- Depgilemek:** Büyük tahta kürekle karıştırmak.
- Deplek:** Darbuka.
- Deriye:** Dereye.
- Deşir- :** Toplamak.
- Dezze:** Teyze.

- Dıggadlı:** Dikatli.
- Dıkıldım:** İçeri girdim.
- Dıkılınca:** Giriverince.
- Dıkındı:** Ayaküstü atıştırmak.
- Dıkız:** Taşacak kadar fazla.
- Dırdıbtlı:** Andırın ilçesinde Erenler mahallesinin diğer adı.
- Dırğa:** Yarılmış, çatlamış.
- Dırıl:** Tırıl Dağı (Andırın'da bulunan rakımı 1871 m. olan dağın adı).
- Dışlığ azmış:** Sıkıntıdan patlamış.
- Di:ne-:** Dinlemek.
- Dibek:** Sarımsak ezmek için kullanılan alet.
- Digdim:** Diktim
- Diggat:** Dikkat
- Diinemessen:** Dinlemezsen.
- Dikeç:** Bahçenin kenarına yerleştirilen kazık.
- Dikizlemek:** Gizli gizli bakmak.
- Diliñ ısdar dokuyor:** Çok konuşuyorsun.
- Dilki:** Tilki.
- Dingildek:** Yerinde duramayan.
- Dinnemem:** Zararı göze alırım, para gözüme gözükmez.
- Dişi gedik:** Ön dişleri olmayan.
- Dişlen:** Üst dişleri tavşan dişi gibi olan.
- Ditmek:** Yerleri eşelemek.
- Divrag:** Nazik.
- Dizleri felfel etmek:** Dizleri titremek.
- Do:radı:ı:** Doğradın mı?
- Do:ru:** Doğru.
- Dokdur:** Doktor
- Doliğdi:** Doluydu.
- Dombalag:** Takla atarak düşmek.
- Don damı:** Çamaşır yıkanan yer.
- Donnan:** İç çamaşırı ile.
- Doyar:** Doğar.
- Dööş:** Dövüş.

Döös uçun: Dövüş için, kavga için.

Döş: Göğüs

Döşlük: Yedikleri yiyecek dökülmesin diye yakasına takılan önlük.

Döşşe: ikiye gatla: Sus, çeneni kapa, daha fazla konuşma anlamında bir Andırın deyimini.

Döşsee: Döşegi, yatmak için yere serilen büyük minderi.

Döyüs: Pezevenk.

Dudanı: Dudağını.

Dulda: Dinlenmek ya da saklanmak için siperli kuytu yer, gölgelik.

Duluk: Evin saçak altı.

Duruşağtın: Duruşun.

Dutgu: Tutku.

Dutmaç: Erişte.

Dutmiye: Tutmaya.

Duva: Dua

Duvãñ: Duan.

Dü:n: Düğün.

Düğne: Dünya.

Düğün seğmeni: Düğünde oğlan tarafından gelen misafirler.

Dülger: Dörtnala giden at.

Dümeni: Yalanı, düzenbazlığı.

Düne: Dünya.

Dünek: Tavukların tünediği yer.

Dürmem: Toplayıp kaldırmam.

Dürü: Kız evinin oğlan tarafı için hazırladığı bohça, okuntu.

Düür: Düğür.

-E-

E: ce di:ne: İyi dinle.

E: ki: İyi ki.

E: söze: İyi söze.

E:cegayıp: İyi alevlendirmek.

E:cene: Çok iyi.

E:l: Eğil.

E:lessiñ: İyileşsin.

E:lik: İyilik.

- E:side:** İyisi de.
- E:tiraz:** İtiraz.
- Ebe:** Anneanne veya babaanne.
- Ebem:** Ninem.
- Ebeş:** Yaşı ile uygun söz söylemeyen ve her şeyi bilirim diyen.
- Ebirünük:** Hiç doymak bilmeyen.
- Eddi:ñ:** Ettiğin.
- Ede:** Kahramanmaraş ve ilçelerinde erkeklere yapılan bir hitap şekli, abi, kardeş.
- Edic'olsa:** Edecek olursa.
- Eedaal:** İyi değil.
- Eeki:** İyi ki.
- Eeleşmen:** Eğleşmeyin, zaman kaybetmeyin.
- Eesik:** Eksik.
- Efilti:** Esinti, hafif esen rüzgâr.
- Eğ:** İyi.
- Eğme:** Kurulmuş olan çadırın yerle arasındaki boşluğu kapatan çevre parçası.
- Ehdiraz:** İtiraz.
- Ehliyel:** Ev halkı.
- Eke toka:** Bilmiş bilmiş konuşma.
- Eketırık:** Çok bilmiş.
- Ekici:dik:** Ekecektik.
- Ekme:ne:** Ekmeğine.
- El altı aşırımam:** İzinsiz alamam.
- Elbir:** İşbirlikçi.
- Eliim:** Eliyim.
- Elinen:** Herkesle, elalemlle.
- Ellaham:** Sanırım.
- Ellek:** Hiperaktif.
- Elli sekiz:** Pezevenk anlamında bir küfür.
- Emilik:** Koyun ya da keçi yavrusu.
- Emilik:** Küçük.
- Encik:** Köpek.
- Eñer:** Eğer.
- Enere:** Eğer, ise.

- Eniş:** Aşağıya doğru meyilli rampa.
- Esgeğ:** Yanmış odun parçası.
- Esger:** Asker.
- Esgi aya: a:samam:** Eskiden yaptığım hataları artık yapmam.
- Essah mı:** Sahiden mi?
- Eşgi:** Ekşi.
- Eşgili köğte:** Ekşili köfte.
- Eşgimen:** Kuzukulağı bitkisi.
- Eşin-:** Çırpınmak.
- Etibar:** İtibar.
- Eve damladı:** Eve geldi.
- Evi yabdırmak gaça:** Ev yaptırmak kaç mal olur.
- Evlek:** Tarlada ayrılan bölümlerden her biri.
- Evmem:** Acele etmem.
- Eyelerim:** Eye kemiklerim.
- Eyyam dümbele:** Yalancı, sahtekâr.
- Ezreel:** Azrail.
- F-
- Falli:ñnen:** Metresine.
- Fallik beni gullandı:** Ahlaksız kadın beni kandırdı.
- Fallik:** Kadınlara söylenen bir hitap şekli.
- Farsak:** Üstü başı dağınık.
- Fayiznen:** Faizle.
- Fazla buyda var gimi:** Buğday fazlaymış gibi.
- Fazlacarak:** Çok fazla.
- Fedik:** Buğday ve mısırı kaynatarak yapılan çerez.
- Fefel:** Ayakta kalmakta güçlük çekmek, titreyerek.
- Fırıldak:** Güvenilmeyen kişi.
- Fırışdak gözlü:** İri gözlü.
- Fingirdek:** Hafif meşrep.
- Firez:** Anız.
- Firik:** Ham buğday.
- Firikli zerhoş:** Çok sarhoş olan.
- Fisdan:** Elbise

Fortumnan: Hortumla.

Foturafsız: Fotoğrafsız.

Fukariye: Fakire.

-G-

Gabaguşluk: Sabah 9-10 arası, kuşluk vakti.

Gaba: Tabağa.

Gabag: Kabak. Çıplak kalmak, örtüsüz kalmak (Manide bu anlamı kullanılmıştır).

Gabala: Kabataslak biçilen paha.

Gabil: Kabul.

Gaç-: Kaçmak.

Gaçamık: Suyla pişirilmiş mısır ununun üzerine tereyağ ile pekmezi kaynatıp dökülerek yenilen bir tür yemek.

Gadasını aldığıım: Canını sevdiğim, gözünü sevdiğim.

Gaddi:se: Kattıysa.

Gademsiz: Uğursuz.

Gafası ayna gimi: Saçı olmayan, kel.

Galag: Kep.

Galiç: Tırpan.

Galle: Para kasası.

Galli: Sincap.

Gamga: Küçük odun parçası.

Gancık: Avrat, dişi.

Gapasın asarılık: Hepatit B bulaşın.

Gapgacak: Mutfakta kullanılan eşyalar, tencere, tabak vs.

Gapı a:zından gaçıñ: Kapının önünden çekilin.

Gapıdan a:rı dıkmaz: Kapıdan içeri almaz.

Gapı küfdağı: Kafdağı.

Gapışma: Kavga.

Gapıt: Kaban.

Gapıyı dillemek: Kapıyı kilitlemek.

Gaplık: Raf.

Gara vurgun vurası: Çaresiz hastalıktan ölesin anlamında bir beddua şekli.

Garaböcük: Domuz.

Gararbazara: Tahminen.

Gardaş: Kardeş.

Gargaçayırı: Andırın'ın bir mahallesi, Kargaçayırı.

Garın: Karın, eşin.

Garınçalan-: Karıncalanmak, içine karınca dolmak, karıncaların hücumuna uğramak.

Garnan: Kar ile.

Garnıcığı doyanlar: Karınları doyanlar.

Gasbalık: Bahçenin ya da evin girişine tahtadan yapılan kapı.

Gasdiye: Gazeteye.

Gasgaslanmak: Banyo yapmak.

Gasıl: Yulaf.

Gasnağı çıkmak: Yaşlanmak.

Gaspalık: Bahçe kapısı.

Gatık: Koyu yoğurt.

Gatıklı şora: Ayran çorbası.

Gatır sucu: Katır etinden yapılan pastırma sucuk.

Gati:nen: Kârıyla, misliyle.

Gatmiye: Katmaya.

Gavut: Kavrulmuş buğdayın değirmende çekilerek un haline getirilmesi. Yalan, doğru olmayan (Manide bu anlamı kullanılmıştır).

Gayfe: Kahve.

Gaygana: Pekmez, bal veya şekerle tereyağı karıştırılarak pişirilen sahanda yumurta.

Gayıcım: Yakacağım.

Gaypıtmak: Elinden kaydırmak.

Gayya guyusu: Cehennem kuyusu.

Gazak: Kazak, kılıbık olmayan.

Gazanı böökce dut: Kazanın büyük olmasını sağla.

Gazzık: Kazık.

Geben: Andırın'da bir mahalle.

Gece duva:ndakar: Gece yarısını geçer.

Gecotu: Gece yarısı.

Geçeceñ: Geçeceksin.

Ged-: Gitmek.

Geddeş: Gerilerek yürümek.

Geddeş geddeş yürümek: Gerile gerile yürümek.

Geddi: Gittiği.

Gedenim: Gidenim.

Gedicîmiş gociye: Evlenecekmiş.

Gedicîmi: Gidecekmiş.

Gelece:n: Geleceksin.

Geliç: Ayrık otuna benzer bitki.

Geliñiz zahar: Gelirsiniz nasılsa.

Gem: Buğdayı samanından ayırmak için kullanılan tahtadan yapılmış bir alet.

Gemi:in: Kemiğin.

Gendi:nen: Kendi ile.

Gendicini: Kendi kendini.

Gere:e: Gereği.

Gere:se: Gerekse.

Getmiyecî: Gitmeyecek misin?

Gıcımık: Dolu ve kar karışımı yağış şekli.

Gıç: Ayak.

Gıçı ta: gimi açık: Giydiği kıyafetler ya çok dar veya vücudunu gösterecek şekilde şeffaf.

Gılibig: Kılıbık.

Gımık: Küçücük.

Gıran dıkılasıca: Çaresiz hastalıktan ölesin, soyun kurusun anlamında bir beddua şekli.

Gıran dıkıldı: Sesi soluğu çıkmaz oldu.

Gıran mı girdi: Hiç kalmadı mı?

Gırantı: Çok yaşlanmış.

Gıranti: Yaşlı ve şişman kötü ahlaklı kadın.

Gırışman: Aranızda paylaşmayın.

Gırkmak: Kırpmak.

Gısdık: Kısıtık.

Gısgıytırık: Güzel ve tertipli giyinme.

Gıska: Soğan tohumu.

Gısmık: Cimri.

Gıvrışık: Kıvrıcık.

Gıygaç: Türban.

Gıyık: Büyük iğne, yorgan iğnesi.

Gıyıkçı: Andırın'ın Kıyıkçı mahallesi.

- Gıyılğan:** Küçük diken ya da odun parçası.
- Gıyraklamak:** Toprakla temizlemek.
- Gızılacak:** Bir bitki.
- Gızınmak:** Isınmak.
- Gibi:m:** Gibiyim.
- Giciloğok:** Kızılacak denilen bitki.
- Gimi:** Gibi.
- Go-:** Koymak
- Gocagadana:** Yaşıl kadın.
- Goçan:** Olgunlaşmış mısır.
- Goddik:** Kısa boylu, sıska.
- Godoş:** Ukala.
- Gogıl:** Google.
- Gôgunda:** Dibinde.
- Goklamak:** Koklamak.
- Golan:** Enli halat.
- Gonşu:** Komşu.
- Gop yanıma:** Koşarak yanıma gel.
- Gopardı boz höörtü:** Yüksek sesle ağlamaya başladı.
- Goraf:** Sürü halinde.
- Gosgocaman:** Çok büyük.
- Gosuñ:** Koysun.
- Goyunnarı güderken:** Koyunları otlatırken.
- Goyurma:** Bırakma.
- Goyurup gedicimde:** Bırakıp (boşanıp, terkedip) giderdim ama.
- Gozan:** Kozan.
- Gö:nümde:** Gönlümde.
- Göbelek:** Mantar.
- Göcece:ñ:** Göceceksin.
- Gödelek:** Çok şişman.
- Gödiş İrbaam:** Göbekli İbrahim.
- Göğdaşı:** Nazar boncuğu.
- Göödesi:** Vücudu.
- Görsed-:** Göstermek.

Görümciye: Görümceye.

Göz gızardıp bak-: Öfkeli bakmak.

Gözüne çeker sürme: Dayaktan gözünü morartır.

Gubarma: Hava atma.

Gudursuñ ayilecek: Ailenin hepsi kudursun, kendi kendini yesin.

Guluncu: Kuluncu, iki omuz arası.

Gunnacı: Hamile.

Guramık: Beyinde kurgulanan gizli plan.

Gurbannık goç edeller: Döverek komalık ederler.

Gursakda gavurğa yok: Gözü doymaz.

Gutlu: Kutlu.

Guz: Güneş görmeyen yer.

Guz damı: Çok soğuk.

Guzluk: Koyun veya keçilerin tutulduğu yer.

Güccüçük: Küçücük.

Güccüdüm: Küçüktüm.

Güccüğrek: Küçük.

Güccük: Küçük.

Güccürek: Küçükce.

Gülece:ñ: Güleceksin.

Gün gündeşli aşdı: Vakit öğleye yaklaştı.

Güneş doğar yazıya: Beklediğin gün elbette bir gün gelecektir. Yazı sözcüğü Andırın'da, dere kenarlarındaki düzlük arazilere verilen isimdir.

Günüz gözüne: Gündüz vakti.

Güzlek: En küçük.

-H-

Hâvakıt: Ne vakit, ne zaman.

Habar: Haber.

Habban: Kuş tuzağı.

Haçı içinde: İçten pazarlıklı.

Hag: Yaratan, Hak.

Hağ baş: Hangi taraf.

Haklimissim gördü: Haklıymışım gördün mü?

Halaka: Sokaklar, dışarı, köy meydanı, aralık.

Halbaham ki sömelek: Halbuki küçük çocuk.

Halbahamki: Halbuki.

Hamıt: Atların pulluk çekmesinde boynuna takılan çember.

Hamladı: Çok yoruldu.

Hamzan: Tereyağı saklama kabı.

Hapmak: Ayağı takılıp düşmek.

Har: Defne.

Har bağızı: Andırında bir yer.

Haral: Büyük çuval.

Hardalatsız: Tipi bozuk

Harıs: Kendinden başkasını düşünmeyen

Harkıd: Eski eşya

Harnup: Keçiboynuzu

Hasi:m: Hasıyım, en iyisiyim.

Haşdırın: Andırın-Kahramanmaraş arası bir yerleşim yeri.

Haşş: Boz renkli.

Haşna fişne: Çapkınlık.

Havla: Helva.

Havluya: Bahçeye.

Hayma: Gölgelik.

Hazlanmak: Hoşlanmak.

Heç: Hiç.

Heç de bilem: Kesinlikle.

Helimâtın: Halime hatun.

Helke: Su kabı, su kovası.

Hepi: Hepsi.

Her dedi:ne he: dersen: Her dediğini yapar isen.

Herif: Koca, eş.

Herkeşe: Herkese.

Heyle: Nasıl.

Heylolsa: Nasılsa.

Heyyer: Her yer.

Heyyeri: Her yeri.

Heyyerlerde: Her yerde.

- Hıltan:** Kürdan.
Hımar: Eşek.
Hırkıt: Eski kıyafet.
Hızmat: Hizmet.
Hola: Fol, tavuk yuvaya yumurtlasın diye konulan yumurta.
Hombilik: Omuz.
Honturuş: Tipsiz, biçimi bozuk.
Hopilik: Yuvarlak.
Hopur: Bayır olan.
Horanta: Çocuklar.
Horantalar nêdecek: Ev halkı, ne yapacak.
Hota: Kabadayı.
Hö:rüş-: Yüksek sesle ağlamak.
Hölbüro:lu: Zengin çocuğu.
Hösin: Hüseyin.
Höykürmek: Bağırarak.
Humar: Kumar.
Huuyu: Dam evi.
Hüs: Sus.

-I-

- Irahatına:** Rahatlığına.
Irbık: İbrik.
Irgaç: Sur.
Irizgımız: Rızkımız.
Irzurık: Nankörlük, namussuzluk yapan kişi.
Isbana:da: İspanağı da.
Isdanbul: İstanbul.
Isdar: Kilim dokuma tezgâhı.
Işgiye: Eşkîya.
Işmar: İşaret, el, göz hareketi, kaş göz işareti.
Ivga: Şüphe, kuşku.

-İ-

- İğdiş:** Kısırlaştırılmış erkek keçi.
İki çirtim: Birkaç cümle daha.

İki şak ol-: İki parçaya ayrılmak.

İlahan: Leğen.

İlahana: Lahana.

İlâzım: Lâzım.

İleçer: Reçel.

İmeklemek: Emeklemek.

İnce dalañ: Uzun boylu ve zayıf kimse.

İne: İneğe.

İnnik: Çukur.

İnniye: İğneyi.

İpli:i: İpliği.

İrbehem Aa: İbrahim Ağa.

İreçber: Çiftçi.

İscit: Sahip.

-K-

Kahat: Kâğıt.

Kaksıñ: Kalksın.

Kee: Muhtar.

Kele: Ayol.

Kele: Andırın ve yöresinde bayanlara hitap şekli.

Kelep: İplik, sicim yumağı.

Kemlik: Kötülük.

Kemunu çok fedim: Kimyonlu tuzlu fedik (kaynatılmış buğday veya mısır).

Kenger: Sakız elde eddilen dikenli bir bitki.

Kepenek: Kelebek.

Kerçine: Zıddına, tersine.

Keremet: Keramet.

Keri: Sonra.

Kertiş: Kertenkele.

Keskertik: Vücutta oluşan kırışiklık.

Keşik: Yufka yapmak ve pişirmek için birkaç kadının bir araya gelmesi.

Kilden: Büyük sürahi.

Kirçine: Olgunlaşmamış dut.

Kirez: Kiraz.

Kiriye: Kiraya.

Kirkıt: Kilim dokumada kullanılan dişli araç.

Kirli yunu diderken: Kirli yünü üzerindeki diken pislik vs. den ayırırken.

Kirmen: Tahtadan yapılan ve ip eğermek için kullanılan alet.

Kirpeden: Bir anda.

Kocafakılı: Andırın'ın Yeşilyurt Mahallesi.

Kö:te: Köfte.

Kökgüc: Kısa saplı kürek.

Kökünden gopsuñ diliñ: Sus, her şeye cevap verme anlamında bir Andırın deyimini.

Kölge: Gölge.

Kömbe: Börek, çörek, ince saç veya taştta pişilen bir ekmek türü.

Kömbe: İnce saç veya taştta pişirilen bir ekmek türü.

Kömbie: Kömbeyi.

Kömeç: Ebegömeçi.

Kör yapalak: Yarasa.

Körtapa: Borunun kullanılmayan veya kullanılması istenilmeyen deliğine takılan dişli tıkaç.

Kösdü: Köstebek.

Köşüm: Merak, kaygı.

Köte: Köfte.

Köti: Kötüyü.

Kötü kümbel: Dermansız, vitaminsiz kalmak.

Köyne: yudup geldim: Temiz gömleğimi giyip geldim.

Köynek: Gömlek.

Külek: Tahta kova.

Külfet: Sıkıntı, zorluk.

Külük: Kırmızı topraktan yapılan büyük küp.

Künfeyekün: Kuran-ı Kerim'de "Ol dedik mi, kendiliğinden olur." ayeti.

Küncü: Susam.

Küren: Yabani hayvan topluluğu, sürü.

-L-

Labar: Şişman, tombul.

Labır: Büyük.

Lapor: Rapor.

Lav yatağa: Tehlike.

Leçer: Reçel.

Loğ gibi: Çok şişman.

Loğ: Silindir şeklindeki büyük taş.

Löküm: Tek hörgüçlü deve.

Löküs: Aydınlatma aracı.

-M-

Ma:firet: Allah'ın, kullarını bağışlaması.

Mahana: Bahane.

Mahrama: Havlu.

Malamat: Elaleme duyurmak.

Malamat ol-: Çevreyi rahatsız edecek şekilde rezillik çıkarmak.

Mamma: Mama.

Manca: Çoban salatası.

Mantız: Yuvarlak mangal.

Maraamdan: Merakımdan.

Marak: Merak.

Masim: Mahsun.

Maşat: Mandal.

Mavra: Yalan.

Maya: Taze incir.

Meesim: Mahsun.

Mehremet: Merhamet.

Meke: Mısır.

Mekunu: Mısır unu.

Melefe: Yastık, yorgan ve minder gibi eşyaların kılıfı.

Melhem olur yariye: Yardım sever biridir.

Melmeket: Memleket.

Memânden: Memesinden.

Merecci: Mirasçı.

Meymenatsız: Şekli bozuk.

Meyremçil: Geben-Göksun kara yolu üzerinde bulunan yayla yeri.

Mezer: Mezar.

Mık: Çivi.

Mıkdar: Muhtar.

Mıkıs: Cimri.

Mıkla: Yağda pişirilmiş yumurta.

Mınnagtaada: Parmak ucu kadar.

Mıraz: Murad almak.

Mıymıntı: Beceriksiz.

Mil: Dantel örmek için kullanılan tığ.

Minever: Münevver.

Mitil: Yırtık elbise.

Mormoru: Koyu kıvamda olmak.

Motur: Traktör.

Mudavık: Uygun olan, uyan.

Mundar: Pis, kirli.

Musdili: Mustafa.

Muşduluk: Müjdelik.

Mutlulu: nan: Mutlulukla.

Müşder olmuş: Talip olmuş.

Müzefer: Muzaffer.

Müzevirlik: Münafıklık, arabozuculuk.

-N-

Naadar: Ne kadar.

Nahar: Büyük baş hayvan sürüsü.

Namıtı: Sapsız bıçak.

Natâ: Ne kadar.

Navutuyor: Ne yapıyor.

Ne ekdi:señ biçece:ñ: Ne ektiysen biçeceksin.

Ne:di:m: Ne edeyim.

Ne:tse: Ne etse, ne yapsa.

Neci: Nedir ki, neyin nesi.

Neciimiş: Ne imiş.

Necik ki: Ne ki.

Necisin: Neye benzersin, nasıl bir insansın.

Neçe: Nice.

Ne'dimkine: Ne yapayım ki

Nencêzki: Ne kadar cık ki.

Nenni çaliim: Ninni söyleyeyim.

Nesebetsiz: Dengesizce, sonunu düşünmeden hareket etmek.

Nişe: Nişasta.

Nuz: Ekşi ile tatlı karışımı tat, mayhoş tat.

-O-

O değercik: Bilmiyormuş gibi.

O ta: : O kadar.

O zamanın behrinde: O zamanın şartlarında.

O:luma: Oğluma.

Oca:ama: Ocağıma.

Oca:n: Ocağın.

Ocakdan yırak: Evlerden uzak olsun.

Ocañ altını gaydım: Ocağın altını yaktım.

Oğlannık tutmak: Bayılmak.

Oğlannık: Sara nöbeti.

Okla:a: Oklava.

okla:ynan: Oklava ile.

Okuntu: Düğün davetiyesi.

Olak: Olalım.

Olannar: Olanlar.

Olmasiyedik: Olmasaydık.

Olmiye ermiyesi: Ölesin, geberesin anlamında bir Andırın bedduası.

Oluñ: Olursun.

Om bir: On bir.

Omisilli: O güzelim.

Omuzlağ: Omuzda taşınan büyük odun parçası.

Oncaaz mı: O kadar mı, gerisi yok mu.

Ondan keri: Ondan sonra.

Onnar bir top horanta: Onlar çok kalabalık bir aile.

Onardan yesiyedi: Onlardan yeseydi.

Otağ: O kadar.

-Ö-

Ö:liyedi: Öyleydi.

Ö:nde: Önünde.

Ö:ne mal gatmalı: Çobanın otlatması için verilen koyun, keçi veya inek sürüsü.

Öğö: Önü.

Öğretle-: Fitlemek, kıskırtmak.

Öllüün körü: Yöresel bir beddua şekli.

Ölük: Ölmüş.

Öndüç: Emaneten, ödünç olarak.

Öndüç: Emanet almak.

Ööle: Öyle.

Örne:esin: Örneğisin.

Örnekler olası: Andırın yöresine ait bir beddua.

Öteçede: Ötede.

Öteğleri: Ötekileri.

Ötenlerde: Geçen günde.

Özce mi: Olmuş mu?

-P-

Palaz: Yere serilen kilim.

Palıt: Palamut.

Pambı: Pamuğu.

Pampal: Gelincik.

Pançapınçik: Paramparça.

Pariye: Paraya.

Pasaklı garekderi: Karakteri bozuk, karakersiz.

Pavhka: Fabrika.

Pece: Pencere.

Pecelerdeldi:ñi: Bacadan aşağı indiğini.

Pehlil: Zihinsel engelli.

Pekize: Pakize.

Pel-: Bölmek, paylaşmak.

Pelikler: Böler, parçalara ayırır.

Peliyor: Parça parça ediyor.

Pereden: Ansızın, birdenbire.

Pesidili çıkmak: Yorgunluktan kıpırdar hali kalmamak.

Peşgir: El, yüz ya da vücudu silmek için kullanılan havlu.

Peteende: Peteğinde.

Pılı pırtısı abbağ: Kıyafetleri çok temiz.

Pılı pırtı: Bütün eşyaları.

Pırtı: Giyecek.

Pıslanmak: Saklanmak.

Pıslanpatır: Saklambaç oyunu.

Pıtık şurubu: Ardiç tohumundan elde edilen bir içecek.

Pirpirim: Semizotu.

Pirpirim oyası: Andırın'da kadınların boncuk ve naylon iple yaptıkları bir oya.

Pislikden gönün deeşdi: Pislikten yüzün tanınmaz hâle geldi.

Pontil: Pantolon.

Portmak: Elinden kaydırmak.

Posdal: Bot, uzun ayakkabı.

Pörtlemek: Dışa doğru çıkmak.

Puhar: Sis.

Pusen puse: Yavaş yavaş.

Püsem püsem: Küçük damlalar halinde.

Püsü: Kedi.

-S-

Sa:a: Sana.

Sa:lam: Sağlam.

Sa:lınan: Sağlıkla.

Saba:n köründe: Sabahleyin çok erken saatte.

Saba:nan: Sabahleyin.

Sabaçâ: Sabaha kadar.

Sabı: Küçük çocuk.

Sacağ: Üzerinde yemek pişirmek için kullanılan demir alet.

Sade yağlı: Tereyağlı.

Safdiri:n: Çok iyi niyetlinin.

Sagga: Kene.

Sahad: Saat.

Sahan tası: Büyük yemek tabağı.

Sahat: Saat.

Sali:m: Salayım, göndereyim.

- Sanallar:** Zannederler.
- Sanañki:** Zannedersin ki.
- Sancıdan eşinmişsin:** Sancıdan kıvranmışsın.
- Sandidim:** Zannetmiştim.
- Sapa:** Yol üstünde olmayan.
- Sapısılık:** Karakersiz.
- Saprağsekil:** Saçma sapan.
- Saprağsekil konuşmak:** Ağzından çıkanı kulağı duymamak.
- Sarımsag:** Sarımsak, sarımsak rengi.
- Sası:** Pis pis kokmak.
- Satıp geddım:** Zaten çoktan sattığım.
- Saybaşı:** Kahramanmaraş Andırın'da bir yerleşim yeri.
- Sayidler defderine:** Sevap kazanmış kullar hanesine.
- Se:re:** Seyire.
- Sebiye:** Sabiha.
- Seğmen:** Gelin alayı.
- Sehen:** Tabak.
- Seliim:** Seliyim.
- Selintiye:** Başıboş şekilde, gideceği yer belli olmadan gezmeye.
- Sermiye:** Sermaye.
- Sevincden algım çıkdı:** Sevinçten ne yapacağımı şaşırđım.
- Sı:nıyom:** Sığınıyorum.
- Sıglad basdı:** Hararet bastı.
- Sığıntı:** Gidecek yeri olmayan.
- Sıklat basmak:** Bunalmak.
- Sıkmaç:** Bulgurla ve irmikle yapılan yuvarlak köfte.
- Sırkıtmak:** İyice sıkmak.
- Sıtara:** Hatır.
- Sıtkını sıyırmak:** Birinden ümidini kesmek.
- Sıtmalı:** Kargaçayırı mahallesinde bir sokak adı.
- Sibik:** Köşe.
- Silken yaka:** Yaka silkelersin.
- Sille:** Dayak atma, tokat atma.
- Siniboklu:** Genleri bozuk, seceresi bozuk.

- Sisne:** Andırın'da bir mahalle, Altınyayla mahallesi.
- So: dadur:** Soğutudur.
- So: ra:** Sonra.
- So: ra burie salmaz:** Sonra buraya salmaz.
- Sokur danmak:** Kendi kendine söylenmek.
- Somso: k:** Aşırı soğuk.
- Somya:** Küçük karyola, tek kişilik karyola.
- Somya:** Küçük sedir.
- Sook:** Soğuk.
- Soora:** Sonra.
- Soyka:** Ölen kişinin geride bıraktığı eşyası.
- Sö: le-:** Söylemek.
- Söbe:** Elips şeklinde olan. Sobelemek (Manide bu anlamı kullanılmıştır).
- Söfür:** Sahur.
- Söyerseñ:** Söversen.
- Söykenek:** Yastık.
- Söykenmek:** Yaslanmak
- Suda şer bişiriyon:** Kavga için bahane arıyorsun.
- Sufra:** Sofra.
- Sufya yazmak:** Sofra sermek.
- Susa:** Asfalt yol.
- Suvakc'ümme:** Sıvacı Ümme.
- Suvan:** Soğan.
- Südü sa: dıkdan keri:** Sütü sağdıktan sonra.
- Sülemen Be:** Süleyman Bey.
- Süllümün ayağa:** Merdiven basamağı.
- Süllüm:** Merdiven.
- Sülük:** Salyangoz.
- Sünefe:** İş yapmaya üşenen, üşengeç miskin.
- Süngü:** Uzun değnek.
- Sürdürgü:** Kamıştan yapılmış düdük, müzik aleti.
- Sürgeci:** Bulaşık yıkamak için kullanılan bez yada sünger.
- Süven:** Uzun ağaç.

Şadennik: Bahşış.

Şahat: Şahit.

Şakşak: Değirmende un öğütmek için kullanılan büyük taş.

Şapcak: Su kabağında yapılmış su kabı.

Şapkal: Şamar, tokat.

Şarmıta: Kötü yolda olan kadın.

Şarpadan: Şap diye, aniden.

Şataf: Meyvenin ikinci kalitesi.

Şayir: Şair.

Şebeden: Kokulu bir kavun adı.

Şekerden akıt: Şeker şerbeti.

Şelek: Biçilip deste durumuna getirilmiş ekin.

Şeş: Başa alınan tülbent, türban.

Şıka:tçı: Şikayetçi.

Şırhana: Üzümün suyunu çıkarmak için tahtadan yapılan oluk.

Şibidik: Rahatsızlık nedeniyle oluşan göz kızarıklığı. Alkışlamak.

Şifan: Yulaf.

Şiltag: Bağırıtı.

Şinaad: Ortalığı velveleye verme.

Şindi: Şimdi.

Şindi:sene: Şimdi ise.

Şindik: Şimdi.

Şire: Şeker.

Şirpeden: Derhal, bir anda, anında.

Şo: Şu.

Şoğra: Çorba.

Şonnan: Şununla.

Şoora: Çorba.

Şor: Sohbet, geyik muhabbeti, dedikodu.

Şora: Şurası.

Şordaki: Şurdaki.

-T-

Tafrası: Kaprisi.

Tâgat: Derman, takat.

Taka: Mesire yerine veya evlere tahtadan yapılan çardak.

Takda da yunasica: Ölesin, geberesin anlamında bir Andırın bedduası.

Takdadan: Tahtadan.

Takımı: Tarla sınırını.

Taman: Cümle başında ya da sonunda kullanılan “galiba, sanırım, bilirsin ya” anlamında bir anımsatma sözü.

Tandır: Üstünde çörek yapılan düz taş.

Tapan: Tohum ekilen tarlayı düzleştirmek ve tohumların toprakla üstünü örtmek için ağaçtan yapılan tarım aleti.

Tapır tupur: Paldır küldür.

Tarpadan: Aniden.

Tasiğnen: Elindeki maşrapayla.

Taşgala: Alay etmek.

Tavlak: Kabuğu kurumuş ceviz.

Tebaad: Güzel huy.

Teberik: Biricik.

Tedeş: Akran.

Telifan: Telefon.

Tembah: Tembüh etmek.

Teneletmek: Hayvanı çok yemekten midesini şişirmek.

Tengerek: Yuvarlak.

Teş: Leğen.

Teşt: Büyük bakır leğen.

Tevir: Çeşitlilik, türlü türlü.

Tevrizileçeri: Balkabağı reçeli.

Teze dariyi: Taze mısırını.

Teze yağ: Taze yağ, tereyağ.

Teze yağın keresi: Tereyağ eritildiğinde tencerenin dibinde kalan kısmı.

Tıkyı: Saman balyası.

Tintirik: Başparmak ve orta parmağı birleştirerek yapılan fiske.

Tirşi:nen: Tirşik ile.

Tirşik: Andırın doktoru olarak bilinen yılan pancarından yapılan bir tür yemek.

Toğga şöğrası: Yoğurt ve döğmeyle yapılan bir çorba.

Tokaç: Kilim veya çamaşır yıkamak için kullanılan tahtadan yapılmış tokmak.

Tokanmam: Dokunmam.

Toklu: Altı aylık kuzu.

Tommus: Temmuz.

Topaç: Yayıktan çıkmış tereyağının toparlanmış hâli.

Topalak: Yuvarlak.

Tölezlieb: Tökezleyip, engelle karşılaşp.

Tülü: Erkek deve.

-U-

Uçdan ala: Hepsini, tamamını.

Uçun: İçin.

Ufra: Yufka açarken kullanılan un.

Umsuluk: Canı istemek.

Umucu: İsteği olan kişi.

Unuduñ bildi:ñi: Kendini kaybedersin.

Urublağ: Çeyrek tas ölçek.

Usulledi: Yavaşça.

Uyi:ciseñiz: Uyuyacaksınız.

Uyiyegal-: Uyuya kalmak.

Uyuntu: İstenmediği halde yanında duran kişi.

-Ü-

Üleş: Leş, hayvan ölüsü artığı.

Ülüş: Komşuya verilen yemek.

Üvez: Sivrisinek.

Üzengi: Gelin indirilirken geline verilen bahşiş.

-V-

Va:tı ota: Vakti o kadar.

Vağtı: Vakti.

Varısa: Var ise.

Vasayıt: Araba.

Velvele: Gürültü.

Verane olur yurdu: Darmadağın olur evi, eşyaları.

Viccırık: Çok ezilmiş.

Vıykırmak: Bağırmak.

Vidilik: Saka kuşu.

Vurgunlara gelesi: Ölesin, geberesin anlamında bir Andırın bedduası.

-Y-

Ya:mır: Yağmur.

Yabdını: Yaptığını.

Yafyaf: Arzulamak.

Yağlıcak: Erişte.

Yağlık: Eşarp.

Yakı: Pekmez ve tereyağın kaynatılması.

Yalan-: Sulanmak, aşk yapmak için peşinden koşmak.

Yanaz: Huysuz, kavgacı.

Yannık: Yayık yayma aracı.

Yaramışcılık satmak: Yalakalık yapmak.

Yargan: İncir kurusu.

Yari:nen: Yavuklusu, sevdiği, yârı ile.

Yarpız: Yaban nanesi.

Yasdı: Yastığı.

Yaşaddı: Yaşattı.

Yaşın başın neci: Daha çocuk yaştasın.

Yata: Yatağa.

Yatakda dönesice: Ölesin, geberesin anlamında bir Andırın bedduası.

Yatañ: Yatarsın.

Yatannar: Yatanlar.

Yayıvermek: Yağıvermek.

Yaziye: Yeryüzüne.

Yazlak: Yazın serin olsun diye çıkılan yüksek yer.

Yedi:se: Yediyse.

Yeğni: Hafif.

Yek ekmêne mötecim: Bir dilim ekmeğe muhtacım.

Yekindi: Ayağa kalktı.

Yelen itin yelkesi: Her çağrılan yere tereddütsüz giden.

Yelpelek: Acele eden.

Yeme:e: Yemeğe.

Yeñ: Yersin.

Yenge: Kuma.

- Yenidüğne:** Malta eriği.
- Yere döşsek yazmak:** Yere döşek açmak.
- Yeter gonuşdûn cart curt:** Boş boş konuştuğun yeter.
- Yımurtla-:** Yumurtlamak.
- Yırak:** Uzak.
- Yıykasın:** Yıkasın.
- Yiğen:** Yeğen.
- Yo:ordu:** Yoğurdu.
- Yol çatına:** Yolun ortasına.
- Yolda al acık yornuklan:** Yolda yürürken azıcık soluklan.
- Yolsuz:** Dürüst olmayan.
- Yonga:** Odunun küçük kırıkları.
- Yoomuş gimi:** Yokmuş gibi.
- Yoruluyoñ:** Yoruluyorsun.
- Yöğmiye:** Yevmiye.
- Yörüyoñ:** Yürüyorsun.
- Yuka:** İnce.
- Yumuş:** İş buyurmak.
- Yunak yeri:** Çamaşır yıkamak için veya banyo yapmak için kullanılan yer.
- Yuña-:** Yoğurmak
- Yurt boğcusu:** Bir işte uzun süre çalışmayan.
- Yüklük:** Yatak konulan yer.
- Yünseende:** Yüksekinde.
- Yüñsünü:** Yüzüğünü.
- Yüre:eni:** Yüreğini.
- Yüre:mden teklerim:** Kalp krizi geçiririm.
- Yüre:me:** Yüreğime.
- Yürecîmi yaşartdı:** Her gün ağlattı.
- Yüzünde:e:** Yüzündeki.
- Z-
- Zabağ:** Sabah.
- Zabağanan ercerek:** Sabahleyin erkenden.
- Zahar:** Nasılsa, sanırım.
- Zahra:** Zahire, kışın yemek için ayrılan tahıl.

Zala: Zeliha.

Zavar: Hayvan yemi.

Zeher: Zehir.

Zehre: Erzak, tahıl.

Zerhoş: Sarhoş.

Zerzembil: Yiyeceklerin saklandığı yer.

Zıngırdama: Gereksiz konuşmak, boş çene çalma.

Zınklaşmak: İnatlaşmak.

Zıypıtmak: Bir yerden aşağı kaymak.

Zincar tiken: Karaçalı diken.

Zizziv gezmek: Çok gezmek.

Zobu: İri yapılı ve şişman.

Zopcuk: Kısa kalınca ağaç parçası.

Zopur: Andırım'a has olan yağmurla çiy arası bir yağış şekli.

Zor zeket: Güçlülle.

Zoyputmak: Kaçmak.

KAYNAKÇA

- Aba, V., Metin, S. & Kara, Ö.T. (2011). *Osmaniye mânileri*. Adana: Sezen Ofset.
- Akalın, L. S. (1972). *Türk manileri*. İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı.
- Akalın, L. S. & Şimşek, E. (2003). Mâniler. Türk dünyası ortak edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Tarihi, C. 3, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Akman, E. (2006). *Kastamonu manileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aksan, D. (1982). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim (3)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Albayrak, N. (2010). *Ansiklopedik halk edebiyatı sözlüğü*. İstanbul: Kapı.
- Alçın, H. (2012). Yazma mâni geleneği ve Âşık Gümanî (İmsek Kılıç), Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Alptekin, A. B. & Sakaoğlu, S. (2007). *Halk şiirinden seçmeler*. Ankara: Akçağ.
- Alptekin, A. B. (2011). *Halk hikâyelerinin motif yapısı*. Ankara: Akçağ.
- Artun, E. (1998). Tekirdağ halk kültüründe geçiş dönemleri doğum evlenme ölüm. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9-10, 85-107.
- Artun, E. (2004). *Türk halk edebiyatına giriş*. İstanbul: Kitabevi.
- Artun, E. (2005). Halk kültüründe değişimin topluma etkisi ve sonuçları. *Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*. İstanbul: Motif.
- Artun, E. (2007). Türk halk kültüründe mani söyleme geleneği, manilerin iletişim boyutu ve işlevselliği. *IV. Uluslararası Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türk Dünyasında Maniler) Sempozyumu Bildirileri*, 21-31.
- Aslan, E. (2008). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Maya.
- Artun, E. (2011). *Türk halkbilimi*. Adana: Karahan.
- Atlı, S. (2013). Taşköprü (Kastamonu)'de mâni söyleme geleneği. *Turkish Studies*, 8(1). 755-774.
- Bakırcıoğlu, N. Z. (2007). *Halk şiirimiz*. İstanbul: Ötüken.
- Başgöz, İ. (1957). *Mânilerimizden*. Ankara: Dost.
- Boratav, P. N. (1969). *100 Soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek.
- Boratav, P. N. (1982). *Folklor ve edebiyat I*. İstanbul: Adam.
- Çatıkkaş, A. (2001), *Mâniler, (Kilisli Rifat Bilge)*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Çatıkkaş, A. (2006). *Seçme mâniler*. İzmir: Sütun.
- Çelik, A. (2005). *Mânilerimiz ve Trabzon mânileri*. Ankara: Akçağ.
- Çevik, M. (2015). Bedduanın estetik ifadesi: mânilerde kargışlar. *Türkbilig*, 30, 1-22.
- Çotuksöken, Y. (2009). *Uygulamalı Türk dili*. İstanbul: Papatya.

- Demir, N. (2013). *Türk mânileri*. Ankara: Gazi.
- Dilçin, C. (2009). *Örneklerle Türk şiir bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Dizdaroğlu H. (1969). *Halk şiirinde türler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Doğaner, A. (2019). *Ozan Duranoğlu*. Adana: Karahan.
- Elçin, Ş. (1990). *Türkiye Türkçesinde mâniler*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Elçin, Ş. (2004). *Türk halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ.
- Emeksiz, A. (2011). *İstanbul'un mânileri mânilerin İstanbul'u*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Erşahin, İ. (2005). *Halk kültürü ve edebiyatı sözlüğü*. İstanbul: Ötüken.
- Eset, N. (1944). *Mukayeseli ve neşredilmemiş maniler*. Ankara: Zerbamat.
- Gözyaydın, N. (1989). Anonim halk şiiri üzerine. *Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı-III (Halk Şiiri)*, LVII (445-450), 1-104.
- Güleç, H. (2002). *Halk edebiyatı*. Konya: Çizgi.
- Güleç, İ. (2015). *Anonim halk edebiyatı*. İstanbul: Kitabevi.
- Gülensoy, T. (1986). *Türkçe el kitabı*. Ankara: Akçağ.
- Güneş, F. (2010). Ninnilerin çocukların dil ve zihinsel gelişimine etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(3), 27-38.
- Güzel, A. & Torun, A. (2003). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Akçağ.
- Hasan, H. (2007). *Makedonya Türklerince söylenen mâniler*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- İçel, H. (2005). Batı Türklerinin dörtlülüklerden kurulu bilmeceleri üzerinde bir araştırma. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İçel, H. (2007). Türkiye ve Azerbaycan'da mâni ve bilmece türü arasındaki ilişkiler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 22, 75-85.
- İyiyol, F. (2013). Anonim olmayan mâniler: Dinî-Tasavvufî Türk Halk Edebiyatı Örnekleri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, (Ocak-Haziran) (Kıbrıs Özel Sayısı-I)*, 261-276.
- Kadri, H. H. (1945). *Türk lugati (Cilt 4)*. İstanbul: TDK.
- Karabaş, S. (1981). *Bütüncül Türk budunbilimine doğru*. Ankara: ODTÜ.
- Kaya, D. (2004). *Anonim halk şiiri*. Ankara: Akçağ.
- Kemaloğlu, M. (2011). Terekeme–Karapapak Türklerinde dualar (alkışlar) ve beddualar (kargışlar). *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 94-114.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

- Köksal, H. (1978). *Eğitim enstitüleri için Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Toker.
- Köprülü, M. F. (1980). *Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Ötüken.
- Köprülü, M. F. (2004). *Saz şairleri*. Ankara: Akçağ.
- Kurt, B. (2020). Manilerde sosyal mekân tezahürü: Pencerede söylenen maniler. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(32), 1376-1389.
- Mirzaoğlu, F. G. (2015). Geçmişten geleceğe kültürel aktarım sürecinde türkülerin sembolik dili. *Halk Türküleri (Konu-İcra-Yapı-Anlam-İşlev)*, Ankara: Akçağ.
- Oğuz, M. Ö. (2001). *Halk şiirinde tür, şekil ve makam*. Ankara: Akçağ.
- Önal, M. N. (2007). Muğla manilerinde günlük yaşam. *IV. Uluslararası Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türk Dünyasında Maniler) Sempozyumu Bildirileri*, 369-389.
- Özarslan, M. (2001). *Erzurum aşıklık geleneği*. Ankara: Akçağ.
- Özdemir, A. (2007). *Bütün yönleriyle Türk halk edebiyatı bilgileri*. İstanbul: Trend.
- Özkırımlı, A. (2004). *Türk edebiyatı tarihi (C. 2)*. İstanbul: İnkılap.
- Öztürk, M. (2008). Andırın İlçe Merkezi'nin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe deyimler sözlüğü*. Ankara: Arkadaş.
- Saraç, M. A. Y. (2015). *Klâsik edebiyat bilgisi*. İstanbul: Bilimevi.
- Sakaoğlu, S. (1997). Halk edebiyatı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (C. 15)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Sakaoğlu, S. & Alptekin, A. B. (2007). *Halk şiirinden seçmeler*. Ankara: Akçağ.
- Solak, İ. (2017). *Kahramanmaraş Ansiklopedisi (C. 1)*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Şahin, S. (2009). *Kars manileri*. Ankara: Yıldız.
- Şimşek, E. (1989). Çukurova (Kadirli-Kozan) ninnileri üzerine bazı düşünceler. *Millî Folklor*, 2, 18-19.
- Şimşek, E. (1997). Mani Şeklindeki Şiirlerle Teşekkül Eden Halk Hikâyeleri Var mıdır? *Millî Folklor*, 33, 36-41.
- Şimşek, E. (2016). Anonim halk şiiri içerisinde ninnilerin yeri. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 4(8), 33-64.
- Terzibaşı, A. (1970). *Kerkük hoyratları ve mânileri*. Bağdat: El-Ümme Basımevi.
- Terzioğlu, Ö. (2007). Alkış ve kargışların, sözlü kültürdeki yerleşik kodların aktarımını ve yeniden üretimini kolaylaştıran biçimsel özellikleri. *Millî Folklor*, 115, 34-37.
- Timurtaş, F. K. (2005). *Tarih içinde Türk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.

Torun, A. (1989). Mani tarzı ve bu tarzın menşei hakkında bazı düşünceler. *Milli Folklor*, 2, 24-25.

Türkan, H. K. (2017). *Âşık Duran Bebek*. Ankara: Sage.

Yardımcı, M. (2002). *Başlangıcından günümüze Türk halk şiiri*. Ankara: Ürün.

Yolcu, M. (2012). Manilerde doldurma dize problemi ve dizeler arasındaki anlamsal bağı sağlayan unsurları sınıflandırma denemesi. *Turkish Studies*, 7(3), 2781-2782.

Yurtsever, C. (2012). *Andırın tarihi*. Adana: Çukurovalı.

Genel Ağ Kaynakları

<https://www.andirin.bel.tr/tarihce/>

<http://www.andirin.gov.tr/andirin-tarihi>

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Ayşe Gizem UÇAR

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2017-2022

Lisans: Fırat Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2015

ALINAN SERTİFİKALAR

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifikası/ İstanbul Üniversitesi

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI BENZERLİK RAPORU FORMU

FORM
TEZLİ YL-16

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı	Ayşe Gizem UÇAR
Öğrenci Numarası	1721107117
Ana Bilim/ Ana Sanat Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim / Sanat Dalı	
Danışman Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Ali DOĞANER
Tez Başlığı (Türkçe)	Andırınlı Halk Şairi Mine Erdoğan Dal (Hayatı-Sanatı-Şiirleri)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 493 sayfalık kısmına ilişkin, 03/04/2022 tarihinde Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 20'dir.

Filtreleme Tip 1 (maksimum %30)

Filtreleme Tip 2 (maksimum %10)

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça dâhil,
3- Alıntılar dâhil.

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç,
3- Alıntılar dâhil,
4- 5 Kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Tarih ve İmza
Ayşe Gizem UÇAR

Danışman Onayı
UYGUNDUR

Enstitü Onayı
UYGUNDUR

Unvanı, Adı Soyadı
Dr.Öğr. Üyesi Ali DOĞANER

Adı Soyadı
Arş. Gör. Derya ULUTAŞ ÇOKGÜNGÖR

AÇIKLAMALAR

- Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte Enstitüye teslim edilir.
- İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).